د سکون ښار

د بریالي کېدو لپاره زما د یوې نیمې لسیزې د هڅو پایله

عبیدالله حسام

سریزه

الله پاک د اسلام دین زموږ لپاره د ژوند لارښوود ټاکلی.
ددې مبارک دین په تګلارو او سپارښتنو عمل کول زموږ لپاره دنیوي او اخروي ښیرازي او سعادت تضمینوي. ددې سپیڅلي دین په مټ موږ په دنیا کې ارامه اونیمکرغه ژوند درلودای شو او په اخرت کې پرې جنت ګټلی شو.
ددې کتاب له لیکلو اصلي هدف دا دی چې څنګه کولای شو الهي دین په خپل نني عصري ژوند کې تطبیق کړو او د مسلمان په توګه بریالی او نیکمرغه ژوند ولرو او اخرت کې جنت وګټو.
په ژوند کې یو مهم شی دی چې هر انسان یې ترلاسه کولو لپاره سرګردان دی. داسې هېڅ انسان نه شئ موندلی چې ددې نعمت ترلاسه کول نه غواړي. ځینې یې په مال، ځینې یې په قدرت، یو شمېر یې په شهرت او ورته نورو شیانو کې لټوي.
دا سکون یا د زړه اطمنان دی چې د سعادت او نیکمرغه ژوند مهم اصل دی. که انسان د زړه ډاډ ترلاسه کړي، په مټ یې ژوند او مافیها څخه ریښتینی خوند اخیستلی شي.
الله پاک ددې نعمت د موندلو دقیق او یوازینی ادرس موږ ته راښودلی:
﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ ۗ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾[۳]

۳: طه: ۷٦ آیت

ژباړه: هغه کسانو چې ایمان راوړی دی او د هغو زړونو ته د الله په یاد سره ډاډینه ورپه برخه کېږي؛ خبردار اوسئ! همدغه د الله یاد هغه شی دی چې په هغه سره زړونو ته ډاډینه (اطمنان) ورپه برخه کېږي.

ابن القیم رحمة الله علیه څومره ښه وېلي:

"فَفِي الْقَلْبِ شَعَثٌ، لَا يَلُمُّهُ إِلَّا الْإِقْبَالُ عَلَى اللَّهِ. وَفِيهِ وَحْشَةٌ، لَا يُزِيلُهَا إِلَّا الْأُنْسُ بِهِ فِي خَلْوَتِهِ. وَفِيهِ حُزْنٌ، لَا يُذْهِبُهُ إِلَّا السُّرُورُ بِمَعْرِفَتِهِ وَصِدْقِ مُعَامَلَتِهِ، وَفِيهِ قَلَقٌ، لَا يُسَكِّنُهُ إِلَّا الِاجْتِمَاعُ عَلَيْهِ، وَالْفِرَارُ مِنْهُ إِلَيْهِ"[٤]

ژباړه: په زړه کی ګډوډي یا پراګندګي ده، چې یوازې الله تعالی ته په رجوع کولو او هغه ته په نژدې کېدو راټولیدای شي. او په زړه کی ویره یا ډار دی چې یوازې له الله تعالی سره په خواله (راز او نیاز) او محبت کولو له منځه تللی شي. او په زړه کی غمونه دي چې هېڅ شی یې له منځه نه شي وړلی مګر دا چې د الله تعالی د پېژندلو او هغه سره د اخلاص په مټ له منځه یوړل شي او خوشحالي ترلاسه شي. او په زړه کی تشویش یا اندیښنه ده چې هېڅ شی یې نشي لرې کوای مګر دا چې الله تعالی سره ملاقات وشي او له هر څه هغه ته پناه یوړل شي.

٤: مدارج السالکین [١٥٦/٣]

ته باید ځان پیاوړی کړې

په دنیا کې هرڅه د پیاوړو خلکو په خدمت کې دي، کمزوري پکې ځای نه لري. نو ځکه ته باید د ژوند په هره برخه کې پیاوړی، بریالی او په حالاتو برلاسی شې. له دې پرته تر پښو لاندې کېږې!

د هر کار له پیل مخکې له الله تعالی مرسته غواړه

مخکې له دې چې درس پیل کړې، مخکې له دې چې په روغتون کې عملیات یا درملنه پیل کړې، وړاندې تر دې چې د آزموینې په لور ورشې، یا د هر کار تر پیلولو مخکې لومړی له الله تعالی مرسته غواړه.
د آسمانونو او ځمکې خاوند ته مخ واړوه او عذر ورته وکړه چې ربه: زه په دې کار کې کمزوری یم، ما ته قوت راکړه، زه ددې کار په پایله او ګټه نه پوهېږم، ته مې پوه کړه، په حکمت یې نه پوهېږم، ته پکې خیر واچوه. لویه ربه! که دا کار زما په ګټه وي ته یې د ترسره کولو توفیق راکړه او که زما په خیر نه وي نو د زړه صبر راکړه.
کله چې الهي مرسته وغواړې، هر کار به دې سم پر مخ لاړ شي، له ټولو خلکو به پیاوړی شې او هېڅکله به دې کار ناوړه پایله ونه لري، الا ما شاء الله!
دا باید زموږ د هرې دقیقې او هرې شېبې تګلاره وي چې د هر کار له پیلولو مخکې باید له الله پاک مرسته وغواړو او بیا کار پیل کړو.

تل پر درې اړخونو پام ساته

د حرامو کارونو پرېښودل، پر فرضي عبادتونو دوامداره عمل کول او د وسې په اندازه نفلي عبادتونه ترسره کول.
که دې د ژوند محور پر دغو درې برخو څرخېده؛ نو ته په دنیا کې تر ټولو نیکمرغه یې او آخرت کې به دې سعادت په برخه شي!

هر انسان تاواني دی؛ مګر چې دا صفتونه ولري

انسان د څو ورځو ټولګه ده چې د هرې ورځې په تېرېدو یې عمر کمېږي. بلکې کوای شو ووایو چې انسان د ثانیو ټولګه ده چې د هرې ثانیې په تېرېدو یې د عمر یوه برخه کمیږي چې بیا هېڅکله نه راستنیږي. فکر وکړه که ستا عمر سل کاله، یوه میاشت، یوه اونۍ، یوه ورځ، یو ساعت او څو ثانیې وي، د هرې ثانیې په تېرېدو دې عمر د پای په لور په چټکۍ درومي. یوه ورځ هغه ټاکل شوې نیټې ته ور رسېږې چې اجل دی او یوه ثانیه هم مخته او وروسته کیږي نه مګر دا چې الله پاک وغواړي. د ژوند د هرې ثانیې قدر وکړه او بې ځایه یې مه تېروه. د وخت په تېرېدو ستا د عمر یوه برخه ضایع کیږي او په یوه نامعلومه ورځ به ستا د ژوند ساعت ودریږي او له دنیا به لاړ شې! بیا به درسره هېڅ موقع نه وي چې بدل شې او د خپل آخرت لپاره توښه برابره کړې. له دغو ثانیو د آخرت پانګه جوړه کړه چې په ابدي ژوند کې دې بریالیتوب نصیب شي.

که نه خدای مه کړه بیا به دا ارمان کوې چې:
﴿يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي﴾[5].
ژباړه: (هغه انسان چې په دنیا کې یې نیکي نه وي کړې، په قیامت کې به وايي چې) کاشکې ما د خپل ژوند لپاره مخکې څه برابر کړي وای.
یا، الله مه کړه د هغه چا له ډلې نه شې چې وايي به:
﴿وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا﴾[6].
ژباړه: او کافر به د افسوس فریاد وکړي چې کاشکې زه خاورې وای.
دا چې په رتبه کې د الله تعالی لومړی مخلوق انسان د ثانیو یوه ټولګه ده، ځکه ورته الله تعالی په زمانه کړی.
﴿وَالْعَصْرِ﴾ ﴿إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾[7].
ژباړه: (الله تعالی فرمايي) زما دې په زمانه قسم وي، بېشکه انسان په تاوان کې دی.
ولې تاوان کې دی؟
ځکه د وخت تېرېدل انسان ته تاوان اړوي. که انسان پکې خیر ښېګڼه ونه کړي، زمانه یې تباه کوي، ځکه په ده پسې بد کارونه لیکل کېږي او وخت پرې چټک تېرېږي.

---

[5]: الفجر: ۲۴ آیت
[6]: النبأ: ۴۰ آیت
[7]: العصر: ۱-۲ آیتونه

که په دې یقین لرئ چې یوه ورځ به له دې دنیا ځئ، یعنې ژوند مو پای مومي، باید له مرګ څخه وروسته د جنت ګټلو لپاره داسې توښه برابره کړئ چې هلته مو بریالي کړي.
د الله تعالی دې قسم ته بیا پام وکړئ چې په زمانه قسم کوي چې انسان تاوان کوونکی دی.
نو ریښتیني تاوان کوونکي هغوی دي چې ناڅاپه یې مرګ راګیر کړي او له دوی نه ټول امکانات او وخت تېر شوی وي.
خو هغه خلک له دې تاوان څخه بچ دي چې الله تعالی په خپله یاد کړي:
﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾[8]
د الا کلمه د الله تعالی د رحمت نه ډکه ده. هغه کسان یې مستثنی کړي چې نیک عملونه کوي، د حق وینا کوي او خلکو ته د حق او صبر سپارښتنې کوي.

څنګه د دنیا تر ټولو خوشبخت انسان شم!؟

یو اسلامي بیان مې اورېده، یوه جمله مې پکې ومونده چې له کلونو راهیسې یې د معنی په لټه کې وم. په داسې څه یې وپوهولم چې له مودو پسې سرګردانه وم. ډېره آسانه او ارزانه لار شته چې موږ پرې ځان د نیکمرغۍ تر آخري حده رسولی شو. شاید تاسې هم ددې نعمتونو ترلاسه کولو لپاره ډېرې لارې تجربه کړې وي.

۸: العصر: ۳ آیت

دا هغه نعمتونه دي چې ځينې خلک يې د ترلاسه کولو لپاره بې حسابه پيسې يا مال لګوي، شته امکانات ټول مصرفوي چې دا لوی نعمتونه پيدا کړي، خو بالاخره نه پوهيږي چې ورته د رسېدو لار ډېره آسانه او ارزانه ده.

دا نعمتونه کوم دي چې دومره مهم دي؟

خوشحالي، سکون او نيکمرغي!

اوس به مو پام شوی وي چې ددې لويو نعمتونو د ترلاسه کولو لپاره هر انسان شپه او ورځ ستړی وي، خو ترلاسه کول يې ډېر ستونزمن نه دي.

پياوړی سوريايي عالم "محمد راتب النابلسي" په خپل يوه بيان کې يوه لنډه او له معنی ډکه جمله وايي: "اذا اردت ان تکون اسعد الناس، فاسعد الاخرين."

ژباړه: که غواړې د دنيا تر ټولو نيکمرغه انسان اوسې يا سعادت او خوشحالي ترلاسه کړې؛ نور خوشحاله کړه.

دا په حقيقت کې د ګڼو مبارکو حديثونو مفهوم هم دی چې پر همدې موضوع دلالت کوي.

يو غريب ته د څو پيسو په ورکولو، له يوه اړمن کس سره مرسته، په لار کې د يو کمزوري يا عمر خوړلي کس نه د پيټي (بار) اخيستل او تر يوځای يې ورسره وړل، په خپل موټر کې د سړک پر سر د يو ولاړ کس راپورته کول او تر يوځايه يې رسول، چا ته حسنه قرض ورکول، خلکو ته د علم ښودل، له چا څخه تشويش لرې کول، مالي او بدني مرسته کول او بالاخره هر هغه شرعي کار چې...

بل انسان پرې خوشحاله کېدای شي او زړه يې د آرامۍ احساس کوي، په حقيقت کې له دې کار سره الله پاک د بدلې په توګه تا خوشحاله کوي.
آن له ژويو او څارويو سره مرسته او پر دوی ترحم تا ته د خوښۍ احساس درکوي.
ځکه دا ټول د الله تعالی مخلوق دي او کله چې ته د رب عزوجل له مخلوق سره نيکي کوې، الله تعالی به يې څو چنده بدله درکړي. که دې انسان خوشحاله کړ، الله تعالی به تا څو چنده خوشحاله کړي، ځکه الله تعالی شکور (شکر کوونکی) دی او د نيکي بدله څو چنده ورکوي. الله تعالی فرمايي:
﴿مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا ۖ وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾[9]
ژباړه: څوك چې د الله حضور ته له يوې نيکۍ سره راشي؛ د هغه له پاره لس چنده ثواب دی. او څوك چې له بدۍ سره راشي؛ هغه ته به هماغومره بدله ورکړل شي څومره چې هغه ګناه کړې (په ګناه کې زيادت ورته نه شته) او پر هغوی به ظلم ونه کړای شي.
جليل القدر صحابي عبدالله بن عباس رضي الله عنهما په مسجد نبوي کې اعتکاف کړی و، يو کس يې وليد چې انديښمن دی، څنګ ته يې ورغی او ترې يې وپوښتل چې وروره خيرت خو به وي خپه ښکارې؟
سړي ځواب ورکړ: د فلاني راباندې پور (قرض) دی، هغه يې راڅخه غواړي او زه يې د پرې کولو وس نه لرم؛ ځکه انديښمن يم.

۹: الانعام: ۱٦۰ آيت

ابن عباس رضي الله عنهما ورته وويل، غواړې چې زه درسره د قرض خاوند ته ورشم او مهلت درته ترې وغواړم؟ سړي وويل خوښه مې ده.
ابن عباس رضي الله عنهما ورسره روان شو.
په نبوي جومات کې نور کسان هم وو، له ابن عباس رضي الله عنهما يې پوښتنه وکړه چې ته خو اعتكاف کې يې څنګه له جوماته بهر وځې؟
هغه ځواب ورکړ، ما ددې قبر له خاوند څخه (اشاره يې د رسول الله ﷺ قبر ته وه) اورېدلي چې فرمايل يې: «ولأن أمشي مع أخي المسلم في حاجة أحب إلى من أن أعتكف فى هذا المسجد شهرا»[10]
ژباړه: په الله تعالى قسم دی، له يوه مسلمان ورور سره د اړتيا پر وخت مرسته کول په دې جومات (مسجد نبوي) کې له يوې مياشتې اعتكاف او روژې غوره دي. يعنې ثواب يې ډېر دی.
دې لوی اجر ته په کتو هېڅکله له خلکو سره کوچنۍ مرسته کمه مه ګڼه او د ثواب په نيت هر هغه کار چې دې له وسه پوره وي؛ له خلکو سره يې کوه.

د ريښتينې بريا څلور اساسي ارکان

امام شافعي رحمة الله عليه په دنيا او آخرت کې د ريښتينې بريا لپاره څلورو رازونو ته اشاره کړې، هغه رازونه چې الله تعالى يې په اړه قسم کړی. دا د بريا ارکان دي.

١٠: أخرجه ابن أبی الدنيا فی کتاب قضاء الحوائج (ص ٤٧، رقم ٣٦) وحسنه الألباني (صحيح الجامع، ١٧٦).

په دې څلورو ښستېزو کارونو انسان له لويې تباهي او تاوان نه بچ کيږي. الله تعالی په العصر سورت کې فرمايي:

﴿وَالْعَصْرِ﴾[11]

ژباړه: زما دې په زمانه قسم وي.

﴿إِنَّ الإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾[12]

ژباړه: بې له شکه، انسان په تاوان کې دی.

کوم انسان په تاوان کې دی؟

هغوی چې دا ځانګړنې نه لري:

﴿إِلاَّ الَّذِينَ آمَنُوا﴾

ژباړه: هغوی چې ايمان راوړی.

﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾

ژباړه:او نيک کارونه کوي.

﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾

ژباړه: په حق باندې خلکو ته سپارښتنه او نصيحت کوي.

﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

ژباړه: او خلکو ته د زغم يا صبر سپارښتنه يا توصيه کوي.

ددې مبارک سورت په پيل کې پر زمانه د الله تعالی قسم يادول او ورپسې دا ويل چې انسان په تاوان کې دی، په حقيقت کې دا ښيي چې زمانه انسان بربادوي.

۱۱: العصر: ۱ آيت

۱۲: العصر ۲ آيت

خو هغه خلک له دې تباهي په امان کې دي چې ایمان یې راوړی، نیک کارونه کوي، په حق او صبر خلکو ته سپارښتنې کوي.

همدا د ریښتیني بریا څلور ارکان دي چې هر انسان یې باید د ژوند قواعد وټاکي او عمل پرې وکړي.

نیک عملونه یوازې لمونځ، روژه، زکات او حج نه دي، ددې ترڅنګ له انسانانو سره په خوش اخلاقۍ چلند، دروغ نه ویل، حرام مال نه خوړل، رشوت نه اخیستل، ښه اولاد تربیه کول، له مېرمنې او اولادونو سره ښه چلند، علم حاصلول، صدقه ورکول او د اړتیا پر وخت له مسلمان سره مرسته کول هم نیک عملونه دي.

د بریا دریم رکن په حق سره سپارښتنه ده، د حق سپارښتنه دا هم ده چې د الله تعالی لارې ته خلک دعوت کړې یا دین خپور کړې. یوازې که یو آیت یا یو حدیث دې زده وي خلکو ته یې ورسوې. دا هم دعوت دی چې ته یوه دیني ویډیو ګورې، خپلو اولادونو یا مېرمنې ته یې معلومات ورسوې، یا یې خپلو ملګرو سره شریکه کړې.

د ریښتینې بریا څلورم رکن په صبر سپارښتنه ده، چې ته خپل مسلمان ورور ته د سختۍ پر وخت د صبر سپارښتنه وکړې.

ولې دعوت پر هر مسلمان لازم دی؟

د الله تعالی لور ته دعوت یا د دین خپرول پر هر مسلمان لازمي کار دی! زموږ په ټولنه کې باید داسې یوه ډله وي چې د الله تعالی دین ته دعوت یې اصلي دنده وي، دوی باید خپل وخت او ژوند د همدې خیر کار لپاره وقف کړي.

ته د مسلمان په توګه باید خپل دین ته دعوت وکړې، تر هغې اندازې چې پوهه پکې لرې، هغه چا ته چې چار چاپېر یې پېژنې.

د بېلګې په ډول د جمعې د لمانځه په خطبه کې دې یوه دیني مسئله زده کړه د کورنۍ غړو، ملګرو، ګاونډیانو، د دفتر همکارانو او نورو کسانو ته یې ورسوه همدا هم دعوت دی.

په فیسبوک کې دې دیني ویډیو وکتله یا د یو چا له دیني معلوماتو اغیزمن شوې، تر نورو یې ورسوه او معلومات یې خپلې مېرمنې او اولادونو یا د کورنۍ نورو غړو سره هم شریک کړه یا هغه ویډیو ورته ولېږه، همدا هم دعوت دی.

که دا کار وکړې، د دین د خپرولو مسؤلیت به دې ادا کړی وي، که یې ونه کړې تاوان دې خپل دی چې د دین خپرولو کې دې خپل مسؤلیت نه دی ادا کړی.

ځکه الله تعالی په زمانه قسم کوي چې زما دې په زمانه قسم وي چې انسان په تاوان کې دی، مګر له دې حکم نه هغوی مستثنی دي چې ایمان یې راوړی او نیک عملونه کوي، په حق سپارښتنه کوي، خلکو ته یې په حق وینا کړې او په صبر او زغم خلکو ته سپارښتنه کوي. د زمانې له تباه کولو څخه هغه ډوک مستثنی دي چې ایمان یې راوړی وي، نیک عملونه کوي او دعوتګر وي. ان شاء الله!

نو په هر مسلمان باندې لازمه ده چې د خپلې پوهې په اندازه خلکو ته دین ورسوي.

ځکه خو رسول الله ﷺ امر کړی چې: « بَلِّغُوا عَنِّي ولو آيَةً »[13]
ژباړه: له ما څخه يې خلکو ته ورسوئ که د يو آيت په اندازه هم وي.
تکړه علماء چې په دين کې ښه پوهه او ژوره مطالعه لري، کله چې دوی دعوت کوي، له تا نه د دين ژور دعوت چې ستا له توان څخه پورته وي، فرضيت يې ساقطيږي او مسؤليت يې دغو جيدو علماوو ته راجع کېږي، خو د خپلو معلوماتو په اندازه دين ته دعوت پر تا هم لازمي دی.

هره ورځ د ژوند نوی پيل دی

که ته هر سهار راپاڅېږې او د پرون په پرتله نن ورځ خپل علم کې زياتوالی نه راولې، نيک عملونه يا ښه کارونه پکې نه زياتوې، د الله تعالی لور ته د خلکو بلنه پکې نه ډېروې او د حقيقت موندلو او په دغه کارونو سختي نه زغمې، په حقيقت کې ته تاوان کوونکی يې او تا زيان کړی.
ځکه الله تعالی درته په زمانه قسم کړی چې ای انسانه که ته دا کارونه ونه کړې، خاسر (تاوان کوونکی) يې. الله تعالی فرمايي:
﴿وَالْعَصْرِ﴾[14]
زما دې په زمانه قسم وي.
﴿إِنَّ الإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾
بيشکه انسان تاوان کوونکی دی.

۱۲: البخاري: د حديث شمېره ۳۴۶۱.
۱٤: العصر: ۱ آيت

﴿إِلاَّ الَّذِينَ آمَنُوا﴾

مگر هغوی (تاوان کوونکي نه دي بلکې بریالي دي) چې ایمان یې راوړی.

﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾

﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾

ژباړه: په حق باندې خلکو ته سپارښتنه او نصیحت کوي.

﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

(او د حق په موندلو او په دې لار کې صبر کوي) او نورو ته د زغم سپارښتنه کوي.

که ته د هرې ورځې په پیلولو سره ورځ تربلې دا څلور کارونه نه ډېروې، ته تاوان کوونکې یې.

الله تعالی ته د رسېدو لار

الله تعالی ته د رسېدو لارې بې حسابه دي!

یوه له مهمو لارو چې انسان په آسانۍ پرې الله تعالی ته رسېدلای شي صدقه ده. که دې گناه وکړه او پرې پښېمانه شوې، ژر توبه وباسه او صدقه ورکړه. که دې بیا گناه وکړه بیا هم توبه وکړه او صدقه ورکړه.

که دې کوم انسان آزار کړ یا دې داسې کار وکړ چې الله تعالی درڅخه ناراض شو، ژر صدقه ورکړه او الله تعالی راضي کړه.

ځکه صدقه داسې راز دی چې د الله تعالی غضب په رضایت بدلوي.

د خوشبخته، بريالي او هوسا ژوند لپاره پنځه نبوي سپارښتنې

رسول الله ﷺ موږ ته پنځه ګټورې مشورې راکړې چې که عمل پرې وکړو؛ بريالی، نيکمرغه او خوشحاله ژوند لرلای شو.

«عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ -رضى الله عنه- قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم-:"مَنْ يَأْخُذُ عَنِّي هَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ فَيَعْمَلُ بِهِنَّ، أَوْ يُعَلِّمُ مَنْ يَعْمَلُ بِهِنَّ؟". فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ -رضى الله عنه-: فَقُلْتُ: "أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ". فَأَخَذَ بِيَدِي، فَعَدَّ خَمْسًا وَقَالَ:"اتَّقِ الْمَحَارِمَ تَكُنْ أَعْبَدَ النَّاسِ، وَارْضَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَكَ تَكُنْ أَغْنَى النَّاسِ، وَأَحْسِنْ إِلَى جَارِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا، وَأَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُسْلِمًا، وَلاَ تُكْثِرِ الضَّحِكَ، فَإِنَّ كَثْرَةَ الضَّحِكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ». [١٥]

ابو هريره رضي الله عنه روايت کړی چې رسول الله ﷺ را ته وفرمايل: څوک به له ما څخه دا کلمې واخلي او عمل پرې وکړي او هغه چا ته يې وښيي چې هغه هم پرې عمل کوي؟

ابوهريرة رضي الله عنه وايي، ما غږ وکړ چې زه غواړم دا کار وکړم ای د الله رسوله، نو زه يې له لاسه ونيولم او پنځه شيان يې رازده کړل: له حرامو ځان وساته، تر ټولو ډېر عبادت کوونکی يا عابد به شې.

هغه څه چې الله تعالی درکړي قناعت پرې وکړه يا پرې راضي شه، ته به تر ټولو غني انسان شې. له ګاونډي سره نيکي کوه، پیاوړی مؤمن به شې.

١٥: رواه الترمذي وحسنه في صحيح الجامع

هغه څه چې ځان ته خوښوې، بل مسلمان ورور ته هم همغه شان شی خوښوه، له دې سره به واقعي مسلمان شې. او ډېره خندا مه کوه، ځکه ډېره خندا زړه وژني.

لومړی: «له حرامو ځان وساته، تر ټولو ډېر عبادت کوونکی یا عابد به شې» د حدیث مبارک ددې برخې هدف دا دی چې که ته ټوله شپه په قیام اللیل او ورځ د جماعت په لمونځونو تېروې او نورو شعائري عبادتونو باندې عمل کوې خو ورسره رشوت خورې، د سود کاروبار کوې یا نور هغه کارونه چې الله پاک حرام کړي ترسره کوې ته ریښتینی عابد یا عبادت کوونکی نه یې او نه هغه پوره عابد دی چې ښه لونگۍ یې وهلې وي، د عالمانو جامې یې آغوستې وي، خو خلک یې له خولې، له لاسونو یا له نورو ضررونو څخه په تکلیف وي، ځکه په اسلام کې اخلاق عبادت دی، څنگه چې دې ځان دینداره جوړ کړی، همداسې دې باید اخلاق وي. که دې ظاهر یو څه وایي او باطن بل؛ ته ښه عابد نه یې. اسلام یوازې ظاهري ښه یا جامې نه دي چې واغوستل شي یا څېره نه ده چې بدله شي، بلکې اسلام اخلاص او عملونه دي!

ښه عبادت کوونکی او عابد انسان هغه دی چې د الله تعالی له منع کړای شویو څېزونو یا محارمو څخه ځان وساتي او د دین سپارښتنې عملي کړي.

دویمه: «هغه څه چې الله تعالی درکړي قناعت پرې وکړه یا پرې راضي شه، ته به تر ټولو غني انسان شې».

ابو هريره رضي الله عنه له رسول الله ﷺ نه روايت کړی چې فرمايي:
«لَيْسَ الغِنَى عَنْ كَثْرَةِ العَرَضِ وَلَكِنَّ الغِنَى غِنَى النَّفْس».[١٦]

ژباړه: «غنا د مال ډېروالي ته نه وايي (انسان د مال په زياتوالي نه شتمن کيږي)، بلکې اصلي غنا دا ده چې د انسان زړه غني يا مطمئن وي»

يعنې اصلي شتمني دا نه ده چې ته ميليونونه پيسې ولرې، بلکې اصلي شتمني دا ده چې ستا زړه موړ وي او احساس دې د غني وي. که ته څومره شتمني ولرې او زړه کې دې بې حده حرص وي، ته نه مړيږې او نه غني يې.

که ته د خلکو د مال، جايداد، موټر، طلا او هرڅه نه ځان بې پروا کړې او غم کې يې نه شې، زړه به دې په دې ډاډه وي چې دا هرڅه دومره د تشويش او غم ارزښت هم نه لري.

دا ستا جدي اړتياوې نه دي؛ بلکې د سيالۍ اسباب دي. که دې اړتيا وي خو خير، مگر ته خو ښايي د تربور او له خپلوانو او ملگرو سره د سيالۍ او ځان ښودلو لپاره قيمتي او نوی ماډل گاډی يا ورته نور قيمتي شيان اخلې. ددې نعمتونو په کارولو کې ستونزه نشته، خو هر څه ستا په نيت پورې تړلي چې په کوم نيت مخکې ځې.

د گڼو خلکو ستونزه دا ده چې منصب، مقام او لوړ موقف درلودل د دوی ټول ارمان وي، د همدې لپاره يې په ځان ژوند تريخ کړی وي او له همدې امله خپلو کې د دښمنۍ تر حده رسيږي.

ولې فلانی داسې دی او زه نه يم؟

١٦: متفق عليه

باور وکړئ که د ژوند په ریښتینې معنی پوهېدای او اصلي هدف مو پېژندلی وای، هېڅکله به په داسې شیانو پسې سرګردان نه وو.

د خلکو پروا مه کوه، هرڅه چې لري، لري دې یې، ما او تا ته یې ګټه او تاوان څه دي؟ له کومه ځایه یې ترلاسه کړي، څه پرې کوي؟ ددې هرڅه ځواب به هغه وایي، ته یې پروا مه ساته او زړه مه ورته خوره.

که ته له دې سیالیو ځان وژغورلی شې او قناعت وکړې، ته په حقیقت کې پاچا یې!

خو که هرڅه درسره وي او قناعت نه لرې، ته تر ټولو فقیر انسان یې.

که په خپلو شته نعمتونو شکر وباسې نه یوازې دا چې غني کېږې بلکې الله تعالی به یې درته لا پراخ او زیات کړي.

څه چې الله تعالی درته په تقدیر کې لیکلي، هغه څه چې یې درکړي، په اولاد او کورنۍ، وظیفې او هرڅه چې اوس یې لرې، قناعت وکړه، تر ټولو خوشبخت او غني انسان به شې!

رسول الله ﷺ درته د کاڼي کرښې خبره کړې چې د سرو زرو په اوبو یې باید ولیکو او ځانګړي ځای کې یې د ټابلو په شان وځړووو: «هغه څه چې الله تعالی درکړي قناعت پرې وکړه یا پرې راضي شه، ته به تر ټولو غني انسان شې».

الله تعالی رسول الله ﷺ ته فرمایي:

﴿وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَىٰ﴾[17]

ژباړه: او ته الله تعالی بېوزله پیدا او بیا یې غني کړې.

---

[17]: الضحی: ۹ آیت

په دې آيت کې مطلب د زر او د مال نه دی، يعنې الله پاک د خير البشر نفس د خلکو له مال او دارايي خوښولو څخه غني يا بې پروا کړ او له دې سره هغه ﷺ ځان تر ټولو شتمن ګڼلو. بېوزله يا فقير هغه انسان دی چې ټوله ورځ د نورو شته وو ته ګوري او زړه خوري چې ولې يې دی نه لري.

اصلي غنا معنوي او د انسان په داخل کې وي.

شتمني او بېوزلي مادي چارې دي. د نورو په شان کېدو لپاره خپل وجدان او دين مه پلوره.

که غواړې چې له معنوي او مادي لحاظه غني انسان و اوسې، د رسول الله ﷺ په سپارښتنه عمل وکړه او په درکړل شويو نعمتونو شکر وباسه او قناعت وکړه. خو دا چې انسان طبيعتاً موقف، مال او منصب خوښوي او غواړي چې تر نورو په لوړ مقام کې وي؛ که د بل چا په پرتله ځان درته کم ښکاري؛ د رسول الله ﷺ دا وينا ځان ته تکرار‌وه، زړه پرې ډاډه او آرامېږي.

«اللهم لا عيشَ الا عيشُ الاخرة»[۱۸]

ژباړه: ربه، اصلي ژوند نه دی مګر د آخرت ژوند.

درېيمه: له ګاونډي سره نيکي کوه، پياوړی مؤمن به شې.

د ګاونډي د حق په اړه چې کله انسان شرعي نصوص لولي، دومره ټينګار پرې شوی لکه ګاونډی چې د انسان په ميراث کې شريک وي.

۱۸: متفق عليه

الله تعالی فرمایي:

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ۖ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا﴾[۱۹]

ژباړه: خاص د الله تعالی عبادت کوئ او هېڅ شی ورسره مه شریکوئ. د مور او پلار سره نیکي کوئ، خپلوانو، یتیمانو، غریبانو، نژدې او لرې ګاونډیانو، د سر ملګرو او خپلو غلامانو سره نیکي کوئ. الله تعالی کبرجن او ځانخوښي خلک نه خوښوي.

رسول الله ﷺ فرمایي:

«مازال جبريلُ يُوصينِي بالجارِ حتَّى ظننتُ انَّهُ سيُورِّثُهُ»[۲۰]

ژباړه: جبرئیل علیه السلام ما ته تل د ګاونډي سره د ښه چلند نصیحت کاوه، تر دې چې ما ته داسې ښکاره شوه چې شاید ګاونډی په مېراث کې شریک کړای شي.

بل حدیث مبارک کې راځي چې رسول الله ﷺ فرمایي:

«والله لايُؤمنُ، والله لايُؤمنُ، والله لايُؤمنُ، قيل من يا رسول الله؟ قال: الذي لا يامَنُ جارُهُ بوائِقَهُ»[۲۱]

ژباړه: په الله قسم چې مسلمان نه دی، په الله قسم چې مسلمان نه دی، په الله قسم چې مسلمان نه دی.

۱۹: النساء: ۳٦ آیت

۲۰: متفق علیه

۲۱: متفق علیه

وویل شول څوک ای د الله رسوله؟ ویې ویل: هغه څوک چې ګاونډی یې له شر څخه په امان نه وي.

څلورمه: هغه څه چې ځان ته خوښوې، بل مسلمان ورور ته هم همغه شان شی خوښوه، له دې سره به واقعي مسلمان شې.

داسې مه کوه چې خوسا شوي او پاتې شوني دې په نورو پېرزو وي.

ته چې له خلکو کومه تمه لرې، هغسې له خلکو سره کوه. که ته له خلکو احترام غواړې، خو ته دوی ته درناوی نه کوې؛ دا انصاف نه دی.

که غواړې خلک ستا آبرو او عزت خوندي کړي؛ ته د نورو ابرو مه تویوه. که ته له خلکو د صداقت تمه لرې؛ باید لومړی ته رېښتینی و اوسې. په یوه بل حدیث مبارک کې هم راغلي:

«لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ، حَتَّى يُحِبَّ لأَخِيهِ ما يُحِبُّ لِنَفْسِهِ». [22]

ژباړه: په تاسې کې یو کس تر هغې مؤمن کېدای نه شي؛ ترڅو هغه څه چې ځان ته خوښوي، خپل (مسلمان) ورور ته یې هم خوښ کړي.

پنځمه: ډېره خندا مه کوه، ځکه ډېره خندا زړه وژني

ډېره خندا، لړه نه. بې ځایه خندا، موسکا نه.

پام مو وي، د حدیث شریف ددې برخې مفهوم دا نه دی چې بیخي مه خاندئ، بلکې خپل ژوند سرسري کوئ مه. یعنې سطحي او بې ارزښته ژوند مه کوئ.

په اسلام مبارک دین کې د خلکو په شونډو موسکا رواستل، یا خلکو ته موسکا کول صدقه او عبادت دی.

[22]: متفق علیه

خو داسې نه چې ځان ته يو بې ارزښته ژوند غوره کړئ.
شپه ورځ مو په بې ځايه لوبو، په بې ځايه خنداګانو او ګپ شپونو مه تېروئ. د هر څه لپاره وخت بېل کړئ. داسې مه کوئ چې په ژوند کې مو هېڅ جديت نه وي او هره خبره مو مسخره وي.
په هر هغه مجلس کې چې د دين او دنيا ګټه نه وي، هېڅ پکې مه کښېنه.
دا ځان ته قاعده وټاکه، هر مجلس ته چې ورځې؛ وګوره چې د دين يا د دنيا لپاره يې ګټه څه ده؟
ډېرى مجلسونه له پيل تر پايه خنداګاني وي او هېڅ ګټه درته نه کوي.
دا ستا د زړه د سختوالي يا قسوة القلب لامل کېږي چې زړه به دې ورو ورو له هر څه تور شي او يوازې به لهو او لعب پسې ور روان يې او سر سري او بې ګټې او بې پروايۍ څخه ډک ژوند به دې وي.

ناهيلي کېږه مه!

که د خوښيو او نيکمرغۍ يوه دروازه دې پر مخ وتړل شي، ګنې نورې پرانيستل کېږي!
کله چې ستا پر مخ د ځمکې دروازې وتړل شوې، پام دې وي، الله تعالى درته د آسمان دروازې پرانيزي. دا ددې لپاره چې الله تعالى ته رجوع وکړې، ځکه کېداى شي ستا او د خالق تر منځ دې فاصله پيدا شوې وي او پروردګار دې غواړي ستا غږ واوري او تا بېرته خپل لوري ورتلو ته اړ کړي.

که تا له ستونزو الله تعالی ته پناه ور وړه، هغه به ستا ضعف په قوت، فقر په مالداری، ډار په ډاډ بدل او ټولې ستونزې به دې حل کړي.
دا کار یوازې او یوازې الله تعالی کولای شي.
نامتو شاعر رحمان بابا څومره ښه ویلي:
که دې تمه د بنده له دره پرې کړه
پادشاهي دې مبارک شه که ګدا یې

په ژوند کې دې برکت نشته؟

په مال، کاروبار، روزي، معاش او ... کې دې برکت نه شته؟
یوه آسانه حل لار لري. کور او ژوند ته د برکت راستنولو لپاره درې کارونه دوامداره کوه او که دا درې کارونه دوامداره وکړې؛ ډاډه اوسه چې هرڅه کې به د برکت له نعمته برخمن شې ان شاء الله.
لومړی: هر سهار یوه پاڼه قرآن کریم لوله، پوره پاڼه لوستل یې دوه دقیقې وخت نیسي. که یې نه شې کولای، حد اقل لس آیتونه خو روزانه لوله. که د کورنۍ ټول غړي دا کار وکړي څه فکر کوې جنتي کور او نیکمرغه کورنۍ به نه شي؟!
دویم: د ورځې یو حدیث مبارک لوله او مفهوم یې له خپلې کورنۍ سره شریکوه.
د صحیح بخاري او صحیح مسلم له کتابونو څخه هر سهار یو یو حدیث لوله او له نورو سره یې شریکوه. ددې مبارکو کتابونو پښتو او دري ژباړې اکثرو کتاب پلورنځیو کې ترلاسه کېدای شي.

رياض الصالحين هم د حديثو معتبر کتاب دی چې د ټولنيزو او نورو مهمو مسائلو په اړه يکې حديثونه راټول شوي دي او پښتو او دري ژباړې يې هم کتاب پلورنځيو کې شته.

درېيم: هره ورځ حد اقل سل واري استغفر الله او سل وارې پر رسول الله ﷺ درود شريف وايه.

د استغفار لپاره ډېر کلمات دي چې ځو يې په لاندې ډول دي، په دوی کې چې هره يوه درته آسانه وي همغه د ذکر په ډول هره ورځ حد اقل سل سل وارې وايه:

- أَسْتَغْفِرُ اللهَ العَظِيمَ.
- أَسْتَغْفِرُ اللهَ العَظِيمَ الَّذِي لا إِلَهَ إِلاَّ هُوَ، الحَيُّ القَيُّومُ، وَأَتُوبُ إِلَيهِ.
- اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِي وأنا عَبْدُكَ، وأنا على عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ ما اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِن شَرِّ ما صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وأَبُوءُ لَكَ بِذَنْبِي فاغْفِرْ لي؛ فإنَّه لا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ.[٢٣]

٢٣: دې ته سيد الاستغفار (د استغفار يا بخښنې غوښتلو تر ټولو لوړ مرتبه لرونکي کلمات) ويل کيږي. په صحيح بخاري کې ددې په اړه حديث روايت شوی چې که څوک دغه کلمات په پوره يقين سهار ولولي او په همغه ورځ تر ماښام مخکې مړ شي د جنت له خاوندانو څخه به وي او که څوک يې ماښام په پوره باور او يقين ولولي او په همغه شپه تر سهار مخکې مړ شي د جنت له خاوندانو به شي. (حديث بخاري روايت کړی او رياض الصالحين کې د حديث نمبر: ١٨٧٥).

درورد شریف:

- اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.[۲٤]

که دا خپله ورځنۍ وظیفه وګرځوې، الله تعالی به دې په مال، په عیال، کور، خوراک او څښاک او د ژوند نورو برخو کې برکت واچوي، ان شاء الله.

هره هغه څه کې چې برکت وي، که لږ وي ډېر دی او هره هغه څه کې چې برکت نه وي که څومره هم ډېر وي؛ په نشت حساب دی.

څومره غوره ژوند به وي

د جبرائیل امین په واسطه نازل شو، جبرائیل تر ټولو ملائکو غوره شو. پر محمد ﷺ نازل شو، محمد ﷺ تر ټولو پیغمبرانو غوره او خیر البشر شو. د اسلامي اُمت لپاره نازل شو، دا اُمت تر ټولو اُمتیانو غوره شو. په کومه میاشت کې چې نازل شو، هغه میاشت تر ټولو غوره شوه (روژه). او په کومه شپه چې نازل شو، هغه شپه تر زرو شپو غوره شوه (د قدر شپه) او په کوم ځای کې چې نازل شو، هغه د ځمکې پر سر تر ټولو سپیڅلی ځای شو (مکه)!

دا قرآن کریم دی چې په واسطه یې الله پاک دومره لوی عزت او فضیلت ورکوي!

۲٤: متفق علیه

که دغه مبارک کلام زما او ستا په زړه کې وي، څومره غوره زړه به وي؟! او که يې د خپل ژوند لپاره تګلاره وټاکو، څومره بهتر او نيکمرغه ژوند به مو وي!

که ته هره ورځ د قرآنکريم يوه برخه نه لولې، ژوند به دې بې خونده وي.بيا ولې بايد له بې خونده ژوند نه ګيله وکړې؟ ځکه تا يې اصلي لامل پرېښی.

لويه خوشبختي

د هر انسان لپاره لويه خوشبختي دا ده چې دی مړ شي او د ده ګناهونه ورسره مړه شي.

هغوی چې د خير کارونه کوي يا خير خپروي، له مړينې سره به يې د ثوابونه ور رسېدو بهير جاري وي.

که غواړئ له مرګ وروسته مو دوامداره ثوابونه در ورسيږي، د جاريه صدقې لپاره همداوس پرېکړه وکړئ.

جاريه صدقې د حديث شريف په بنسټ درې ډوله کارونه دي: نيک اولاد تربيه کول، علم خپرول او کوهي کيندل يا قرآن کريمونه جومات کې ايښودل. يا ورته نور کارونه چې خلکو ته يې په دوامداره ډول خير رسيږي او خلک ترې نيکه استفاده کوي.

مسلمان ته طلايي زيری

يو زيری درته لرم، ډاډه اوسه چې ارزښتناک او ريښتينی زيری دی.

هغه ځوان چې د الله تعالی له وېرې د حرامو شيزونو د ليدو پر وخت خپلې سترګې ټيټوي، باور وکړئ ډېر لوی، لوی او لوی اجر لري!

هر ځل چې تاسې د نامحرمه ښځو له کتلو سترګې ټيټوئ، ستاسې د عملونو په صندوق کې نيکي زياتيږي، په پای کې چې څومره نيکي لرئ، د واده پر وخت ستاسې په قسمت کې همدومره پاکه او باعزته مېرمن نصيب کيږي! ان شاء الله.

رسول الله ﷺ فرمايي: « إِنَّكَ لَنْ تَدَعَ شَيْئًا لِلهِ عزوجل إِلاَّ بَدَّلَكَ اللهُ بِهِ مَا هُوَ خَيْرٌ لَكَ مِنْهُ.»[٢٥]

ژباړه: ته هيڅ شی د الله عزوجل لپاره نه پريږدې مگر دا چې الله پاک تاته تر هغې ښه او بهتره بدله درکوي.

د علماوو په نظر ځينې خلکو ته د دوی د عمر او مجال پر وخت ځينې نفلي عبادتونه لومړيتوبونه وي.

مثلا: د سوداګر لپاره تر ټولو ښه نفلي عبادت دا دی چې حلاله روزي وګټي او صدقه ورکړي.

د نجونو لپاره حجاب دی. ځوانانو ته په داسې سخته زمانه کې چې فحشا او فساد پکې اوج ته رسېدلي او موبايلونه له هر تنکي ځوان سره شته، د نړۍ هرې ناکردې او انټرنټ له لارې ناروا فلمونو ته لاسرسی لري او له نامحرمو نجونو سره اړيکې جوړول ډېر آسانه شوي دي، په داسې وخت کې لومړی عبادت ستاسې لپاره تر شعائري عبادتونو وروسته دا دی چې له ناروا او نامحرمو خپلې سترګې او بدن لرې وساتئ.

٢٥: مسند الإمام أحمد (٣٨/ ١٧٠) برقم (٢٣٠٧٤)، وقال محققوه: إسناده صحيح، وقال الألباني رحمه الله في السلسلة الضعيفة (١/ ١٩): وسنده صحيح على شرط مسلم.

په تقوا کې باید موږ یوسف علیه السلام خپل الګو وټاکو. د ځوانۍ په اوج کې و، شتمن نه و، د پاچا مېرمنې ترې ناروا غوښتنه وکړه، له دوی دواړو پرته نور هېڅوک نه وو او دروازې هم بندې وې.

که یې مثلې وای، یوه شېبه داسې فکر وکړئ چې د دربار تر ټولو نږدې کس به شوای و، ځکه د پاچا مېرمنې به یې ملاتړ کاوه او هغه ته به یې ټول امکانات ورکړي وو.

کله چې د مصر د عزیز مېرمنې یوسف علیه السلام ته وویل: ﴿وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ ۚ﴾[26]

ژباړه: د کومې ښځې په کور کې چې هغه (یوسف) و، هغې مېرمنې خپل ځان ته د هغه توجه جلبوله او یوه ورځ یې دروازې وتړلې او ویې ویل چې "زر راشه".

یوسف علیه السلام یې په ځواب کې وویل:

﴿مَعَاذَ اللَّهِ ۖ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ ۖ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ.﴾[27]

ژباړه: زه الله تعالی ته پناه وړم (له دې بد کار نه)، هغه زما رب دی او ما ته یې ښه منزلت راکړی. (او که زه دا کار وکړم، ظالم به شم) او داسې ظالمان هېڅکله بری نه شي موندلی.

کله چې یې الله تعالی ته پناه یوړه، الله پاک همدغه بېوځله او د دربار خدمتګار د مصر د وخت د پاچاهي مهم چارواکی کړ.

که ته په داسې موقف او حالت کې برابر شې او د ځواني په اوج کې هم اوسې او د پاچا مېرمن درڅخه داسې ناروا غوښتنه وکړي،

۲۶: یوسف: ۲۳ آیت

۲۷: یوسف: ۲۳ آیت

له ځان سره فکر وکړه چې د الله تعالی رضا به لومړۍ کړې او که خپلو خواهشاتو ته به تسلیم شې؟

د یوسف علیه السلام له شان او دب دبې ډک کاروان روان و، یوې وینځې د هغه په لیدو وویل:

"الحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ المُلُوكَ بِمَعْصِيَتِهِ عَبِيدًا وجَعَلَ العَبِيدَ بِطاعَتِهِ مُلُوكًا."[28]

ژباړه: ثنا او ستاینه ده د هغه رب چې په خپل طاعت یې غلامان پاچایان کړل او د ګناه له امله یې پاچایان غلامان کړل.

تاسې چې کله د الله تعالی اطاعت کوئ او د هغه لپاره ناروا پرېږدئ، الله تعالی درته څه وایي؟

باور وکړئ چې که په قرآن کریم کې یوازې همدا آیت وای بسنه یې کوله. خو ګڼ داسې آیتونه شته چې تاسې د ناروا پرېښودو ته هڅوي.

﴿أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَن نَّجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَّحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ ۚ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ﴾[29]

ژباړه: آیا هغه کسانو چې بد کارونه یې کړي دا انګېرلې ده چې مونږ به هغوی او ایمان راوړونکي او نیك عمل کوونکي سره برابر کړو چې د هغو ژوند او مرګ یوشان شي؟ ډېره ناوړه فیصله ده چې دوی یې کوي.

آیا تاسې ګومان کوئ، هغه ځوان چې د الله تعالی لپاره له ناروا څخه ډډه کوي، له محارمو سترګې پټوي او نیک کارونه کوي، د هغه چا په شان دی چې بدکاره دی او ګناهونه کوي؟

۲۸: الدر المنثور، جلال الدين السيوطي (۹۱۱ هـ)

۲۹: الجاثية: ۲۱ آيت

میلیاردونه وارې ډاډه اوسئ چې داسې نه ده.

د ځوانۍ دورې د عبادت په اړه چې درته څومره ووایم کمه ده. خو دومره وایم د چا چې ژوند پیل ښه نه وي، د هغه به د ژوند پای روښانه نه وي.

هغه ځوان چې ډېرې لمونځونه يې په جومات کې وي، علم کوي، خپلې سترګې، ژبه، غوږونه، لاسونه پښې او د بدن نور غړي له ناروا ساتي، د داسې انسان راتلونکې روښانه ده. د هغه لپاره دا آيت بس دی چې پرې ډاډه شي:

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً ۖ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾[30]

ژباړه: هرڅوك چې ښه عمل وکړي، که هغه نارينه وي او که ښځينه، او (په دې شرط چې) مؤمن وي، پر هغه به موږ په دنيا کې سپيڅلی ژوند تېرکړو او (آخرت کښې به) دغسې خلکو ته د هغو اجر له ډيرو ښو عملونو سره سم ورکړو.

د دنيا له منځه تګ الله تعالی ته تر دې آسانه دی چې خپله وعده دې پوره نه کړي. يعنې ټريليونونه وارې يقيني خبره ده چې د الله تعالی وعده پوره کيږي، نو ډاډه اوسه.

۳۰: النحل: ۹۷ آيت

که په دنیا او آخرت کې بریا غواړې

مخکې له دې چې حساب درسره وشي، تاسې په خپله له ځان سره حساب کوئ. په دوامداره توګه له ځان څخه حسابي غواړئ چې د خیر کارونه مو ډېر کړي که د شر.

که د نیکیو په حساب کې باقي شوئ او ګناهونه مو ډېر و، توبه مو تور حساب سپینوي!

خپل عملونه وتلئ، مخکې له دې چې ستاسې عملونه وتلل شي.

داسې نه چې په بې پروایۍ ورځ تر بلې د نیکو عملونو تله سپکېږي او بله ورځ ګورئ چې د الله تعالی پر وړاندې مو د نیکو عملونو تله سپکه او د بدیو هغه درنه وي.

بریالي انسانان هره شپه له ځان سره حساب کتاب کوي. او تل خپل عملونه تلي.

هره شپه چې د خوب بسترې ته ورتللئ، مخکې له دې چې ویده شئ یوه حسابي له ځان سره کوئ.

دا مبارک حدیث د خپل ژوند لپاره قانون وټاکه

امام احمد بن حنبل او امام الترمذي په خپلو کتابونو کې صحیح حدی روایت کړی چې د الله پاک حبیب ﷺ په درې داسې شیانو قسم کو چې زموږ لپاره ډېر زیات مهم دي.

«ثلاثٌ أُقسِمُ عليهنّ وأُحدِّثُكم حديثًا فاحفظوه قال ما نقص مالُ عبدٍ من صدقةٍ ولا ظُلِم عبدٌ مظلمةً صبر عليها إلَّا زاده اللهُ عزًّا فاعفوا يُعزَّكم اللهُ ولا فتح عبدٌ بابَ مسألةٍ إلَّا فتح اللهُ عليه بابَ فقرٍ».[31]

ژباړه: په درې شیانو درته په الله تعالی قسم کوم او یوه خبره درته کوم په یاد یې ساتئ: صدقه د بنده مال نه کموي، او په هر بنده چې ظلم وشي او هغه يې په مقابل کې صبر وکړ، الله تعالی به عزت ورکړي او عزتمن به شي او څوک چې د سوال لپاره د بنده دروازه پرانیزي یا وټکوي، الله تعالی به ورته د بېوځلی یا فقر دروازه پرانیزي.

ددغه مبارک حدیث درې جملو کې کتابونه خبرې دي:

لومړی: ما نَقَصَ مالُ عبدٍ من صَدَقة.

صدقه د بنده مال نه کموي!

سبحان الله! د الله تعالی حبیب په خپل خالق درته قسم کوي چې صدقه د انسان مال نه کموي؛ بلکې درته پکې برکت اچوي او څو چنده بدله یې درکوي!

ډېری مسلمانان ددې لپاره صدقه نه کوي چې فکر کوي صدقه اقتصادي بوج دی او مال یې ورسره کمېږي.

چېرته دی زموږ یقین او ایمان؟ د الله تعالی او د هغه د رسول ﷺ په خبره مو یقین نه راځي؟

۳۱: الراوي : أبو كبشة الأنماري | المحدث : المنذري | المصدر : الترغيب والترهيب | الصفحة أو الرقم : ۲۸۵/۳ | خلاصة حكم المحدث : [إسناده صحيح أو حسن أو ما قاربهما] | التخريج : أخرجه الترمذي (۲۳۲۵)، وأحمد (۱۸۰٦۰) مطولاً.

ستا نبي درته قسم کوي او د قرآن کريم ګڼ آيتونه پر دې دلالت کوي چې د صدقې بدله څو چنده ده، خو ته پرې باور نه لرې، د نتيجې د ترلاسه کولو لپاره يې بې صبره يې او دا نه منې چې صدقه د مال کمولو پرځای په حقيقت کې مال زيات او برکتي کوي.

د حديث شريف مقدمې ته مو پام شو؟

په پيل کې ستا پام د موضوع اهميت ته ور اړوي او رسول الله ﷺ پر الله تعالی قسم کوي چې د موضوع اهميت او تا ته يې د ګټې رسولو باندې دلالت کوي!

دويم: و ما ظُلِمَ عبداً مَظلمةً فَصَبَرَ عليها الا زادَهُ اللهُ بها عزا!

ژباړه: او هر بنده چې د ظلم پروړاندې صبر وکړ، الله تعالی به عزت ورکړي او عزتمن به شي.

بخښنه وکړه، د خلکو له تېروتنو تېر شه، صبر وکړه او سينه پراخه ساته.

د دنيا ژوند لنډ او د دښمنيو او کينې لپاره نه دی. ددې عادت په بدل کې به الله تعالی عزت او اجر درکړي.

ځينې خلک ظلم کوي چې تا له ښنو وغورځوي، خو الله تعالی تا لا پسې لوړوي او پياوړی کوي دې.

دريېم: «و ما فتحَ عبداً بابَ مسألَةٍ الا فتحَ اللهُ عليهَ بِهِ بابَ فقرٍ!»

ژباړه: او چا چې د سوال لپاره (د بنده) دروازه پرانيسته يا وټکوله، الله تعالی به ورته د بېوزلۍ يا فقر دروازه پرانيزي!

پام دې دی؟ رسول الله ﷺ دې هڅوي چې غيرتمن، با عفت او با عزت اوسې!

او د دې درې شیانو تر یادونې وروسته چې رسول الله ﷺ پرې قسم کړی، د حدیث په پای کې یې فرمایلي چې څو ښوونې درته کوم په یاد یې ساتئ:

«انما الدُّنیا لاربَعَةِ نفرٍ»:[32]

ژباړه: په دنیا کې څلور ډوله خلک ژوند کوي.

د دغه مبارک حدیث په دوام کې ددغه خلکو ځانګړتیاوې بیان شوي:

لومړی: «رجُلٍ اتاهُ اللهُ مالاً و آتاهُ علماً فهوَ یَعملُ بعلمِهِ في مالِهِ»

هغه کس چې الله تعالی مال او علم ورکړی وي او دی خپل علم په خپل مال کې کاروي. یعنې په هره سوداګریزه معامله کې الله تعالی په یاد ساتي او رضایت یې غواړي.

یعنې په خپلې سوداګرۍ کې ظلم نه کوي، خراب مال په چا نه پلوري، شرکت ته نه وایي چې د دوا کیفیت ټیټ کړه. د سړک جوړونې موادو کیفیت د ډېرې ګټې لپاره نه خرابوي، حرام کاروبار نه کوي. هر کار چې کوي الله تعالی حاضر ګڼي او په هر کار کې له الله تعالی څخه ډاریږي او په هر کار کې د هغه رضا لټوي.

ددې ډول انسان مقام به الله تعالی ډېر لوړ کړي او په کاروبار کې به یې هم ګټه او برکت به وي. له ده او کورنۍ څخه به یې ناروغۍ لرې وي، په زړه کې به یې سکون وي او له ژونده به خوند اخلي. که ددې برعکس و، له دې نعمتونو به محروم او در په در خاورې پر سر وي.

د قرآن کریم دې مبارک آیت ته دقیق پام وکړئ:

۳۲: رواه الترمذي وقال: حدیث حسن صحیح.

﴿ وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ قُلِ الْعَفْوَ ﴾[٣٣]

ژباړه: له تا پوښتنه کوي (ای محمد ﷺ) چې"څه شی صدقه ورکړي؟". ته ورته ووایه هغه څه چې له تاسې زیات دي (ستاسې له اړتیاوو زیات دي).

دویم: «و رجُلٍ اتاهُ اللهُ علماً ولم يُوتيهِ مالاً فهو يقول: لو ان الله تبارك و تعالی لاتاني مالاً لَفَعلتُ فيهِ كما يفعلُ فلانٌ. قال، فهو بنيَّتهِ و هما في الاجرِ سواءٌ».

ژباړه: هغه انسان چې الله تعالی علم ورکړی وي، خو مال یې نه وي ورکړی او هغه وایي: که الله تعالی ماته مال راکړی وای د فلاني په شان به مې لګولی و (صدقه به مې ورکړې وه یا د خیر په کارونو به مې لګولی و، د یتیمانو کفالت به مې په غاړه اخیستی و، ځاه به مې کیندلې وه، د علم په خپرولو او دعوت به مې لګولی و او داسې نور خیریه کارونه به مې پرې کړې وو).

رسول الله ﷺ فرمايي: دا کس به په خپل نیت همدومره اجر ترلاسه کوي لکه دا کار چې یې کړی وي او د دوی دواړو لپاره یو اندازه اجر دی.

سبحان الله! په نیت باندې دومره لوی اجر! نه یې مال لګولی وي، نه یې زحمت ګاللی وي، یوازې نیت پاک ساتي او د خیر اراده لري، په همدې د هغه چا په اندازه اجر لري چې دا کار یې کړی وي!

ځکه انسان که بېوزله وي یا هغه څه چې دده په تقدیر کې نه وي، دی پرې ملامت نه دی او یوازې دې خپل نیت سم کړي.

٣٣: البقرة: ٢١٩ آیت

په خالص نیت هم الله پاک خپل بنده ته اجر ورکوي او د قیامت په ورځ به دغه د پاک نیت لرونکي مسکین او هغه مالداره ته یو شان اجر ورکوي چې خپل مال په نیکه لار مصرفوي.

امام ابو حامد الغزالي په خپل کتاب احیاء علوم الدین کې یو روایت را نقل کړی چې د بني اسرائیلو یو سړی چې خپله ډېر فقیر و، یو ځل په یوه شګنه غونډۍ باندې و او له ځان سره یې وویل چې که الله تعالی دا شګې (ریګ) مال کړی وای او واک یې له ما سره وای، په دې مال به مې ټول فقیران ماړه کړي وو. الله تعالی خپل نبي ته وحیه وکړه چې فلاني نېک بنده ته مې ووایه: ته الله تعالی ریښتینی بللی یې او ستا له نېک نیت څخه یې مننه کړې او د همدې شګو په اندازه د مال د صدقې ورکولو اجر یې درکړی دی.

الله اکبر! دا څکه چې په نیت کې یې اخلاص و، ریښتینی و، نیت یې خالص کړی و او دا یې ارمان و چې کاش ډېر مال یې لرلای چې صدقه کړی یې وای. دا چې خپله بېوزله و، نو الله تعالی یې نیت باندې هم اجر ورکړ.

که د کوم خیریه کار وس نه لرې، حد اقل دا نیت کوه او وایه چې که الله پاک ماته دا امکانات راکړي وای دغه نیک کار به مې پرې ترسره کړی و.

دریېم: «و رجلِ اتاه الله مالً و لم يُوتيهِ علما فهو يخبطُ في ماله على غيرِ هداه، فهو بنيته».

ژباړه: هغه انسان چې الله تعالی مال ورکړی، خو علم یې نه دی ورکړی، دی خپل مال په ناروا لګوي، نو دی به هم په خپل خراب نیت مؤاخذه کېږي.

یعنې مال په داسې لار لګوي چې الله تعالی پرې راضي نه وي او له الله تعالی څخه نه ډارېږي. په دې نه پوهېږي چې په دې مال کې الله تعالی حق لري او چې ته یې د خیر لپاره وکاروي، د هغه حق ادا کېږي.

دا ډول انسان سره له دې چې ښه شتمن دی، خو دا چې بخیل دی او خپل مال په ناروا لګوي نو د همدغه نیت له کبله ورسره الله پاک حساب کوي.

څلورم: «و رجُلٍ لم يُوتيهِ اللهُ علماً و لا مالاً فهو يقول، لو انَّ اللهَ اتانيٍ مالا لفعلتُ مثلَ فلان، قال فهو بنيتِهِ و هما في الوِزرِ سواء».

ژباړه: هغه انسان چې الله تعالی نه علم او نه هم مال ورکړی وي، (جاهل غریب وي) او دی وایي که پیسې مې درلودای، نو د فلاني په شان کارونه به مې پرې کړي وو (ناروا لارو باندې به مې لګولې وای).

نو (رسول الله) وویل: دی به په همدغه ډول نیت مسؤل ګڼل کیږي او دی له هغه مالداره بخیل سره په ګناه کې یو شان دی.

داسې انسانان چې کبرجن وي، په خپلو پیسو بې ځایه غرور کوي او عاید او مصرف یې دواړه ناروا وي.

دوی دواړه هغه چې بدکاره وي او هغه چې د بدکارۍ نیت لري، دواړه په گناه کې برابر دي. یوه ته په بد عمل او بل ته په ناوړه نیت سزا ورکول کیږي.

ډېره سخته نه ده؟ تا گنا کړې هم نه وي خو یوازې په ناوړه نیت او د بدنیتي او ناسمې ارادې له امله بدبخته کېږې!

نیت پاک ساتئ، په نیت مو هم الله تعالی بخښي او په بدنیتي مو مواخذه کوي.

د ژوند لپاره څو مهمې قاعدې

که غواړې الله تعالی درسره نرمي وکړي، د هغه په بندگانو مهرباني او لطف کوه.

که غواړې الله تعالی مال درکړي، بندگانو ته یې صدقه ورکړه.

که غواړې الله تعالی تا وبخښي، بندگانو ته یې بخښنه کوه.

ته چې له الله تعالی هرڅه غواړې، د هغه له بندگانو سره همغه کوه.

که غواړې الله تعالی پر تا مهربان وي، ته د هغه پر مخلوق مهربان شه، ځکه الله تعالی شکور ذات دی، ستا د هر کار بدله څو چنده او په اخر کې لویه بدله یعنې جنت درکوي.

پنځه کارونه مو له نظر یا حسد څخه ساتي

آیا د انسانانو سترګې اغېز لري او خلک اغېزمنولی شي؟

ډېری خلک پر خپل جسد فکر کوي او تل د خپل بدن درملنه کوي. که ویټامین اخلي د جسد لپاره، که ورزش کوي د جسد لپاره او بلاخره ټول پام یې پر جسم او د هغې په پیاوړې کولو ورټول وي. دوی د روح د پیاوړي کولو او د درملنې او ساتنې لپاره توجه نه کوي، حال دا چې څومره پام چې پر بدن کېږي، تر دې ډېر باید پر روح وشي. د انسان روح دومره پیاوړی دی چې پر نورو انسانانو اغېز کوي. په ځانګړې توګه سترګې داسې ځواک لري چې انسان اغېزمنوالی شي. قرآن کریم هم دې موضوع ته اشاره کړې.

کله چې د یوسف علیه السلام ورونه دده ځنګ ته ورتلل، نو پلار یې ورته نصیحت وکړ چې الله پاک یې په اړه فرمایي:

﴿وَقَالَ يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ ۖ وَمَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ۖ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ ۖ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ ۖ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾[٣٤]

ژباړه: یعقوب (علیه السلام له شفقته) خپلو زامنو ته وویل، ای زما زامنو! تاسې (مصر ته) له یوې دروازې مه ننوځئ، (تفسیر کې یې راځي: ددې لپاره چې نظر نه شئ) او ننوځئ (دوه دوه یا درې درې) له بېلابېلو دروازو څخه. او نشم دفع کولی زه تاسې د الله تعالی له (قضاء) څخه (په انساني تدبیر سره). حکم یوازې د الله تعالی دی او پر الله پاک ما توکل کړی او پر هغه دې توکل وکړي توکل کوونکي.

---

٣٤ : یوسف: ٦٧ آیت

په یو بل مبارک حدیث کې رسول الله ﷺ فرمايي:

«استعيذوا باللهِ من العينِ فإنَّ العينَ حقٌّ».[٣٧]

ژباړه: د سترګو له اغېز څخه الله تعالی ته پناه وړئ. ځکه سترګې (تاثير يا اغېز يې) حق دي.

د سترګو اغېز دومره پياوړی وي چې کېدای شي ته خپل اولاد، خپل د کورنۍ کوم غړی او ان خپل ځان هم په خپلو سترګو زيانمن کړې.

د سترګو له تاثير څخه د بچ کېدو طريقه زده کړو.

څنګه د سترګو له تاثيره په امان کېدای شو؟

لومړۍ طريقه: قرآن کريم په ښه ډول ښودلي:

﴿وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ۚ إِن تَرَنِ أَنَا أَقَلَّ مِنكَ مَالًا وَوَلَدًا﴾[٣٨]

ژباړه: او کله چې ته خپل بڼ ته ننوتلې، نو په هغه وخت کې ستا له خولې نه دا ولې را ونه وتل چې مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ (دا هغه څه دي چې الله تعالی غوښتي، له الله تعالی پرته بل قدرت نشته) که ته ما په مال او اولاد کښې له خپله ځانه ټيټ وينې.

د کهف په سورت کې ددې ايت په تفصيل کې راځي چې دوه کسان وو چې يو يې په خپله شتمنۍ مغرور شوی او له خپل رب څخه بې پروا شوی و او خپل ملګري ته چې مؤمن و او دومره مال يې نه درلود پېغور کاوه چې زه هرڅه لرم ته يې نه لرې.

٣٧: رواه ابن ماجه، وصححه الألباني في صحيح الجامع

٣٨: الكهف: ٣٩ آيت

په حدیث مبارک کې زموږ قائد ﷺ فرمايي:

«العينُ حقٌّ، ونَهى عن الوَشْم»[٣٥]

ژباړه: سترګې حق دي او له ټاپو (ټېټو یا په بدن د ټاپو لګولو) څخه يې منع کړې.

له ابن عباس رضي الله عنهما څخه روايت شوي حديث کې رسول الله ﷺ فرمايلي:

«العين حق، ولو كان شيء سابِقَ القَدَرِ لسبَقَتْه العين، وإذا اسْتُغْسِلْتُم فاغتَسِلوا»[٣٦]

ژباړه: سترګې حق دي، او که کوم شی له قدر نه مخکې کېدای شوای نو هغه به سترګې (د سترګو تاثير) وای.

علماء وايي په دې مبارک حديث کې د سترګو د تاثير په اړه مبالغه ده ددې لپاره چې د انسان په زړه کې د سترګو د تاثير په اړه شک لرې کړي او د سترګو د تاثير په قوت ټينګار وکړي.

د سترګو اغېز په خپله په قدر کې راځي؛ خو دا د مبالغې اسلوب دی چې د زړه د ډاډ لپاره کارېدلی.

٣٥: رواه البخاري

٣٦: رواه مسلم في كتاب السلام، باب الطب والرُّقَى

نو مؤمن ملګري هغه شتمن ته همدا ویلي چې ته څه شي له دې منع کړې چې کله خپلو باغونو ته د ننه کېدې او دا ووایې چې دا هغه څه دي چې الله تعالی غوښتي، له الله تعالی پرته بل قدرت نشته.

یعني دا هرڅه چې ما ته یا تا ته الله تعالی راکړي، دا د هغه قدرت دی چې ساتنه یې کوي.

کله چې الله پاک په نعمتونو نازولی وې، همیشه د هغې شکر ادا کوه او مننداوی اوسه، له دې سره به دې نعمتونه دوام وکړي او لا به زیات شي.

له دې آیت مبارک نه ښکاري چې کله دې پر کوم څه سترګې لګېدلې یا دې د بل چا کوم څه خوښېدل یا غواړې چې ځان او خپل اولاد د خلکو د سترګو له اغېز خوندي کړې، همیشه وایه چې مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّه.

د سترګو له اغېز څخه د خوندیتوب دویمه طریقه: پر رسول الله ﷺ درود ویل.

کله چې مو پر یو څه سترګې خوږې لګېدې یا ډارېدئ چې د چا سترګې پر تاسې اغېزه ونه کړي، پر رسول الله ﷺ درود وایئ.

ځینې علماء وایي چې درود ویل حسد، کینه او سترګو اغېز ردوي.

یوڅه ته مو پام وي چې هره ستونزه یا ډېری ناروغۍ د سترګو له اغېزه نه وي.

موږ د مسلمانانو په توګه ایمان لرو چې د سترګو اغېز حق دی او سحر شته. خو هره ستونزه سحر پورې تړلې ځکه نه شو چې دا غیبي مسائل دي او انسان یې ترمنځ په آسانۍ توپیر نه شي کولای.

خو د زړه د داډ لپاره دا غوره ده چې همیشه الله تعالی ته له هر شر څخه پناه یوسو او همیشه مسنونه دعاګانې او د سهار او ماښام اذکار ووایو.

د سترګو له اغېز څخه د خوندیتوب دریمه طریقه: همیشه په اوداسه اوسېدل.

تل په اوداسه اوسه، له کوره چې بهر وتلې اودس کوه، ډېر سخت کار خو نه دی. هغه انسانان چې تل په اوداسه ګرځي، پر هغه سحر یا سترګې په اسانۍ تاثیر نه شي کولای. هغوی چې ډېری وخت په اوداسه وي بله ګټه یې دا ده چې قیامت کې به یې مخونه روښان وي.

د سترګو له اغېز څخه د خوندیتوب څلورمه طریقه: صدقه ده.

صدقه یوه مهمه وسیله ده چې تاسې پرې ځان خوندي ساتلی شئ.

باور وکړئ د صدقې په اړه چې څومره ووایم کمه ده. ډېرې زیاتې مالي او معنوي ګټې لري. د صدقې په ورکړې، یو خو به د سترګو، حسد او سحر له اغېز خوندي شئ، بل دا چې ستاسې په حق کې به د الله تعالی غضب په رحمت بدل شي.

د سترګو له اغېز څخه د خوندیتوب پنځمه طریقه: د قرآن کریم ځینې ایتونه دوامداره سهار او ماښام لوله.

که دې حس وکړ چې سترګو درباندې اغېز کړی، سملاسي سورة الفاتحه یا د قران کریم لومړنی سورت ووایه، ورپسې آیت الکرسي، بیا د بقرې سورت وروستي آیتونه (امن الرسول بما انزل الیه... بیا د نهه ویشتمې سپارې د دویم یا النون سورت وروستی آیت (فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ...)

او ورپسې د قرآن کريم درې آخري سورتونه (سورة اخلاص (قل هو الله احد) الفلق سورت (قل اعوذ برب الفلق) او الناس سورت (قل اعوذ برب الناس) درې درې وارې ووايه.

ځينې نبوي دعاګانې هم شته چې د سهار او ماښام د اذکارو په ډول يې هره ورځ ويلی شې چې د هغې په برکت به دې الله پاک له هر ډول شر او ضرر نه ساتي.

دين څېرې دی؟

يوه ډله خلک په دې باور دي چې دين يوازې په جومات کې دی. دا بشپړه خبره نه ده. دا له دين څخه سرسري برداشت دی.

حقيقت دا دی چې دين د جومات ترڅنګ په نورو ځايونو کې دی. دين ستا په دفتر کې دی، ستا په دوکان کې دی. دين په بازار کې په راکړه ورکړه کې، په توليد کې، له خلکو او ګاونډيانو سره په چلند کې، دين ستا په کور کې او بلاخره دين د ژوند په ټولو چارو کې دی. که ستا ټول ژوند ديني نه وي يوازې د جومات دينداري دې د آخرت په لوی امتحان کې نه شي بريالی کولای!

دينداري ستا په اخلاقو او چلند کې نغښتې. ښه اخلاق او نيک چلند د دين دريمه او د ديندارۍ بشپړوونکې برخه ده.

د دنيا عمر لنډ دی، ژوند ګران، وخت کم، مسؤوليت لوی او د آخرت امتحان سخت دی. هغه سخت امتحان ته چمتوالی مه هېروه!

که غواړې په دغه لويه آزموينه کې بريالی شې، د جومات ترڅنګ دينداري په د ژوند په ټولو چارو کې ولټوه.

زموږ د اُمت د اوسني وضعيت د بدلون حل لار

زموږ د اُمت اوسنی وضعيت د درې اصطلاحاتو له پامه غورځولو له امله دی: حلال، حرام او عيب.

که په ماشومتوب کې موږ ته دغه درې اصطلاحات په سم ډول را زده شوي وای، نن به مو ښايي ډېرې ستونزې حل وې.

که نن هم موږ د خپل ښوونيز او روزنيز نظام بنسټ په همدې درې کلمو ودروو، راتلونکې ته به مو د ډېرو ستونزو مخنيوی کړی وي .

حلال هغه چې الله تعالی او د هغه رسول موږ د هغې ترسره کولو ته هڅولي يوو.

حرام هغه چې الله تعالی موږ د هغې څخه د ځان ساتلو لپاره هڅولي يوو.

عيب بيا هغه چې زموږ له کلتور او ټولنيزو اصولو سره په ټکر کې وي.

کله چې يو انسان د حلالو او حرامو څخه بې پروا شي، يو بل شی چې د ورانکارۍ او بداخلاقۍ مخه نيسي عيب دی. ځکه ټولنيز محدوديتونه هم ددې لامل کېدای شي چې ځينې انسانان د ناوړه کار له ترسره کولو ډډه وکړي. نو موږ بايد خپلو اولادونو او نسلونو ته د عيب په ورښودلو کې پوره هڅه وکړو. ځکه تاسې کفري هېوادونه وګورئ حلال او حرام نه مني خو ټولنو کې يې ځينې ښېګڼې وي، دا ځکه چې دوی خپل نسلونه په کلتوري لحاظ روزلي او خپل ارزښتونه يې ورته په ګوته کړي. مثلاً ماشومانو ته ښوونځي کې ورزده کول کيږي او ميندې او پلرونه هم ورسره په دې کې کار کوي چې دروغ ويل ناسم کار او عيب دی.

ډېرې غربي ماشومان ليدلي شئ چې دروغ نه وايي، ځکه عيب ورته ښکاري.

مسلمانان بيا د دې ډېر مستحق دي چې ټولنې يې له ناوړه صفاتو پاکې او نسلونه يې سالم روزل شوي وي. ځکه زموږ د دين ټينګار پر سالمه روزنه دی.

قرآن کريم زموږ د ژوند تګلاره

پر مخلوق د الله تعالی د کلام فضليت همدومره لوړ دی لکه د الله تعالی برتري په بنده باندې!

قرآن کريم د دنيا او آخرت د ښېرازۍ ښسټ او جنت ته د تلو يوه مهمه وسيله ده. له دې پرته دا لوړ نعمت او لويه بريا ترلاسه کول ناشوني دي. کلام الله زموږ د ژوند تګلاره ده. زموږ قانون دی. قرآن کريم جنت ته نيغه لار ده. هر سهار يې تلاوت کوئ، ډاډ اوسئ چې نېکمرغه دنيوي او اخروي ژوند به ولرئ ان شاء الله.

تنبلي او وخت ضايع کول د نه بخښل کېدو وړ ګناه ده

له بده مرغه چې په اوسني وخت کې زموږ د اکثره خلکو ډېر مهم وخت په بې ګټې خبرو، د سريالونو يا فلمونو په کتلو او نورو بې ګټو کارونو ضايع کيږي. شپې تر سهاره بې فايدې مجلسونه کوي. په دې ډول شيانو د دوی انرژي مصرفيږي او لټان ترې جوړيږي!

تر څو به موږ په دې عياشيو اخته يوو؟

کله به علمي کارونه کوو او ددې اُمت او د خپلې ټولنې لپاره به خپل مسووليت ادا کوو؟

پوهېږئ تاسې نه یوازې خپله دنیا او آخرت بربادوئ، بلکې د خپل اُمت او ټولنې پر وړاندې مسوول یاست او د دوی په حق کې ظلم کوئ.

زموږ د پیدایښت علت څه شی دی؟ همدا چې شپه په ساتېریو او ورځ په خوبونو تېره کړو؟ او بیا دا نارې وهو چې ولې زموږ هرڅه برباد دي او ولې الله تعالی زموږ د هېواد او ټولنې حالت نه بدلوي؟

پوهېږئ چې ولې موږ ځان دومره بدبخته کړی دی؟

ځکه چې موږ د وخت په ارزښت نه پوهېږو، ځوانان مو ځانونو ته روښانه هدفونه نه ټاکي او هر فرد خپل مسؤلیت په سم ډول نه اداء کوي.

موږ باید ځان ته برنامه جوړه، لومړیتوبونه مشخص او خپل وخت منظم کړو. ځکه وخت هېچاته انتظار نه کوي او هره ثانیه چې موږ یې ضایع کوو، الله تعالی به یې پوښتنه کوي.

څومره ځوانان پېژنئ چې هدف ته له رسېدو مخکې پرې ژوند وروستی شوی او هره ورځ یې په دې باور ژوند کړی چې زه سبا به یو څه وکړم او هغه سبا پرې ندی راغلی؟

حسن بصري رحمه الله تعالی وایي: «الانسان بضعة ایام، کلما انقضی یوما انقضی بضع منه» یعنې انسان د ورځو یوه ټولگه ده، د هرې ورځې په تېرېدو د انسان یوه برخه کمېږي.

زموږ د ستونزو یو لوی لامل کسالت یا تنبلي ده. همدا تنبلي انسان بېوزله کوي او راتلونکی یې بربادوي.

ته باید د خپلې کورنۍ، اولادونو، مور پلار او نورو خپلوانو لپاره وخت بېل کړې. د عبادت لپاره باید وخت بېل کړې، د مطالعې، چکر، خیر ښیگڼې او ملگرو لپاره وخت ځانگړی او منظم کړې.

ټنبلي انسان او په ټوله کې ملتونه ناکاموي. نو ځکه ته باید سهار وختي راپاڅېږې، عبادت وکړې، علمي کارونه وکړې او د روزي ګټلو لپاره ووځې. ته حرکت وکړه الله تعالی برکت کوي ان شاء الله.

د مؤمن وخت قیمتی دی او باید په دې ځان او خلک وپوهوي چې وخت تر سرو زرو هم ډېر ارزښت لري.

رسول الله ﷺ تنکی ځوان و او ملګرو د لوبو لپاره دعوت کړ، خو ځواب یې دا و چې "انا لم أُخلَق لهذا" یعنې زه ددې کار لپاره نه یم پیدا شوی!

زموږ ځوانان د ورځې لخوا کاروبار کوي او د شپې لخوا بیا داسې لوبې کوي چې ساعتونه نیسي او ورپسې ویده کېږي.

مطالعه، ځانګړي عبادتونه او نور خیر ښېګنه ترې پاتې وي.

د انسان وخت او ژوند هغه وخت ضایع کېږي چې دی د ځان لپاره لوی هدف ونه لري او یوازینی موخه یې دا وي چې ژوند تېر کړي او خپل وخت په ساتېرۍ ضایع کړي، وخوري، وڅښي او ویده شي او بس.

همدا د دوی روال دی!

دوی په دې ځان هېڅ نه پوهوي چې دنیا ته د دوی د راتګ هدف څه دی او د څه لپاره پیدا شوي دي!؟

کېدای شي ځینې درته ووایي چې موږ الله تعالی د عبادت لپاره پیدا کړي یوو او الله تعالی په وار وار قرآن کریم کې د دوی د راتګ هدف ور ښودلی:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾[39]

ژباړه: ما پیریان او انسانان له دې پرته د بل څه کار لپاره ندي پیدا کړي چې هغوی زما بندګي وکړي.

خو آیا د دې لپاره عملي تګلاره لرې؟ عملي تفصیلي پلان دې ورته جوړ کړی؟ څکه له عمل پرته هدفونه یوازې هیلې دي او بس.

که ته پلان نه لرې او ځان ته دې د هدف ترلاسه کولو لپاره مهال وېش نه وي جوړ کړی، په حقیقت کې ته یوازې د هیلو پر بنسټ ژوند کوې او هدف ته د رسېدو نیت نه لرې. ستا هدف ګونګ دی او مشخص کړی دې نه دی.

ډېر داسې کسان به مو لیدلي وي چې هیله لري تر ټولو ښه مؤمن، لوی سوداګر، مشهوره کس او بالاخره بریالی انسان اوسي، خو دا یوازې هیلې دي. په دې برخه کې عمل تر ټولو مهمه ونډه لري.

﴿وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا﴾[40]

ژباړه: او څوک چې د آخرت هیله من وي او د هغه لپاره هلې ځلې وکړي هغسې هلې ځلې چې د هغه لپاره په کار دي او هغه مؤمن وي، نو د هر دغسې وګړي هلو ځلو ته به د قدر په سترګه وکتل شي.

۳۹: الذاریات: ۵۶ آیت

۴۰ الاسراء: ۱۹ آیت

په بل آیت کې الله سبحانه و تعالی فرمايي:

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُم مِّن وَلَايَتِهِم مِّن شَيْءٍ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا ۚ وَإِنِ اسْتَنصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّيثَاقٌ ۗ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾[41]

ژباړه: څا چې ایمان راوړی دی خو هجرت يې نه دی کړی، نو له هغو سره ستاسې کومه دوستانه اړيکه نشته تر څو پورې چې هغوی هجرت نه وي کړی. هو که هغوی د دين په باب له تاسې نه مرسته وغواړي نو د هغوی مرسته کول پر تاسې فرض دي، خو د يو داسې قوم پر خلاف نه چې له هغه سره ستاسې تړون وي. تاسې چې څه کوئ الله هغه ويني.

له دې آيتونو ښکاري چې پر ما او تا حرکت لازم دی، یوازې په هیلو او دعاگانو نه کيږي، الله تعالی له تا حرکت غواړي.

له خپلو گناهونو توبه وباسه او پنځه وخت لمونځ کوه، قرآن کريم ولوله، د رسول الله ﷺ لار ونيسه، علم او په ځانگړې توگه ديني زدکړې وکړه، نېک ملگري وټاکه او د خپل ژوند لپاره هدف وټاکه.

ته بايد د خپل خالق د پېژندلو، عبادت کولو، قرآن لوستلو، مطالعې، دوستانو او کورنۍ، خلکو ته د خير رسولو، حلالې روزي گټلو او زدکړې لپاره وخت منظم او ځانگړی کړې. بايد دا کار وکړې!

د وخت د ضايع کولو بل لوی لامل همدا د وخت نه تنظيمول دي.

۴۱: الانفال: ۷۲ آيت

ځینې انسانان دا عادت لري چې هر څه پخپله کوي او پر بل چا اعتبار نه کوي، دا لویه ستونزه جوړوي، ځکه خپل قیمتي وخت په کوچنیو شیانو ضایع کوي او لوی کارونه ترې پاتې کېږي. په پایله کې وخت ضایع شوی وي، خو پایله یې چندان نه وي.
کېدای شي دغه کوچني کارونه ستا ورور، زوی، مېرمن، ملګري او یا کارکوونکي وکړي چې د دوی د کچې یا د استعداد مطابق وي. دوی ته یې پرېږده او ته لویو کارونو ته لاس واچوه.
ته باید په خپل ژوند کې له ټنبلۍ او وخت ضایع کېدو سره جدي مبارزه وکړې او له ځانه یو فعال انسان جوړ کړې.
ته اړ یې چې ځان ته موخې او هدفونه وټاکې او هغې ته د رسېدو لپاره عملي پلان ولرې.

بل لامل چې ستا وخت ضایع کوي؛ هغه ملګري دي چې بل کار ترې ورک شي، ستا له خبرولو پرته راځي او بې فایدې خپل او ستا وخت ضایع کوي. هېڅ نه غواړي مګر دا چې له تا سره وخت تېر کړي او دې ته پام نه کوي چې ته به ضرور او ګټور کار لرې. ته باید دوی وپوهوې چې ستا وخت قیمتي دی او بې وخته او د بوختیا پر وخت ستا وخت ضایع نه کړي، باید دوی ته په نرمۍ د دې خبرې د ویلو جرأت ولرې. لیدلي به مو چې کله ځینې ملګري زنګ وهي ساعتونه یا لسګونه دقیقې په ټلیفون په داسې موضوعاتو غږېږي چې په څو دقیقو کې ټوله خبره او موضوع راټولېدای شي.

که ته خپل وخت پر هغه څه تېر کړې چې الله تعالی پرې راضي کېږي، ستا وخت به له برکته ډک وي او الله تعالی به په لږ وخت کې د ډېر کار توفیق درکړي.

که يې خلاصه کړم څلور شيان د انسان وخت ضايع کوي او ژوند بې معنی کوي:

ټنبلي يا کسالت، په ژوند کې د لوی هدف نه ټاکل او د هغې لپاره عملي پلان نه درلودل، د وخت نه تنظيمول، د نورو لخوا ستا وخت ضايع کول.

لور څه ډول انسان ته واده کړم؟

يوه پوښتنه چې ډېرو پلارانو او ميندو سره وي دا ده چې لور څه ډول شخص ته واده کړم؟

له حسن بن علي رضي الله عنه څخه پوښتنه وشوه: زه لور لرم او غواړم چاته يې نکاح کړم، څه ډول شخص سره يې بايد نکاح وکړم؟

هغه رضي الله عنه ورته وفرمايل: له داسې چا سره يې نکاح وکړه چې له الله تعالی نه وېره ولري. ځکه که يې ورسره مينه درلوده، اکرام او احترام به يې کوي او که يې ورسره مينه نه وه، د الله تعالی له وېرې به پرې ظلم نه کوي.

لونې له والدينو سره د الله تعالی امانت دی، که ورته د نيک خاوند په غوراوي کې پوره پام ونکړي، د الله تعالی په امانت کې به يې خيانت کړی وي.

څومره توپیر دی د اوس او د پخوا ترمنځ؟

الله تعالی دې پر عمر رضي الله عنه ورحمیږي ډېر عادل شخصیت یې درلود. په واکمنۍ کې یې یو وخت قحطي راغله او طبیعي غوړي یا ژیړ غوړي کم شول. عمر رضي الله عنه هم د دغو غوړو خوراک بند کړ. یوه ورځ یې ګېډې قر قر غږونه کول.

امیر المؤمنین و او هرڅه یې په واک کې وو، خو ددې په ځای چې تر ټولو ښه خواړه وخوري، خپلې خیټې ته یې وکتل او ویې ویل: "قرقر ما شئت فوالله لاتأکل السمن حتی یأکله الناس).[٤٢]

ژباړه: څومره چې غواړې غږونه کوه، خو په الله قسم تر هغې به غوړ ونه خورې ترڅو نورو خلکو نه وي خوړلي.

ریښتیني زیان کوونکي

الله تعالی د العصر سورت په پیل کې په زمانه باندې قسم کوي او رپسې فرمایي چې بې له شکه انسان په تاوان کې دی، په ورپسې ایتونو کې یې ځینې کسان له دې تاوانه مستثنی کړي دي چې دا صفات ولري:

﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾[٤٣]

ژباړه: مګر هغه کسان چې ایمان یې راوړی، ښه عملونه کوي، او په خپلو کې یو بل ته د حق او د صبر نصیحت یا ښودانه کوي.

٤٢: دا روآیت د اما احمد بن حنبل په کتاب الزهد کې راغلی

٤٣: العصر، دریم آیت

د ژوند لپاره مهمې قاعدې

د الله تعالی په ښکلي نظام کې مې عجیبې قاعدې زده کړې، ما دا قاعدې د خپل ژوند لپاره د تګلارو په توګه ټاکلي. تاسو یې هم زده او د هر عمل لپاره یې بنسټ وټاکئ.

لومړی: هر څه چې کوې ویې کړه، خو دې ته دې پام وي چې د الله تعالی سره مخامخ کېدونکی یې او د خپل هر عمل حساب حتماً ورکوې. نو د هر کار له ترسره کولو وړاندې همدا ځان سره وایه چې ددې کار حساب به الله تعالی ته حتماً ورکوم. آیا ددې کار ځواب ویلی شم او که نه؟ که دې ځواب مثبت و، ترسره یې کړه، که نه پام کوه چې د الله تعالی حساب ډېر سخت دی.

دویمه: چا چې د یوه مسلمان تشویش لرې کړ، الله تعالی به د ده تشویش په دې دنیا او په آخرت کې لرې کړي.

دریمه: چا چې د مسلمان پرده وکړه، الله تعالی به په دنیا او آخرت کې دده پر کړنو پرده وغوړوي.

څلورمه: د ځمکې په خلکو رحم وکړئ چې د آسمان خاوند پر تاسې رحم وکړي.

پنځمه: الله تعالی به تر هغې له یو چا سره مرسته وکړي تر څو چې دی له خپل مسلمان ورور سره مرسته کوي.

شپږمه: ابن مسعود رضي الله عنه وايي: چا چې د الله تعالی په خاطر خپل مسلمان ورور ته خوراک ورکړ، الله تعالی به دی وږی پرینږدي.

اوومه: چا چې د الله تعالی په خاطر د چا تنده ماته کړه، الله تعالی به دی تږی پرینږدي.

اتمه: چا چې د الله تعالی په خاطر بل چا ته بخښنه وکړه، الله تعالی به ده ته بخښنه وکړي. د الله تعالی تر بخښنې هاخوا بل لوی نعمت شته؟

خو که چا درسره زیاتی کاوه؛ مه خپه کېږه او یوازې موسکا ورته کوه، ځکه ستا کسات الله پاک اخلي او هغه ته ددې کار جزا ورکوي.

لنډه دا چې خلکو سره داسې چلند کوه، څنګه چلند چې د ځان لپاره غواړې.

په غم یا خپګان او تشویشونو اخته یې؟

د هغه چا حالت د حیرانۍ وړ دی چې په غم، تشویشونو او نورو ستونزو اخته وي خو له دې دعا نه غافل وي:

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾[٤٤]

ژباړه: نشته بل رب مګر ته یې (یا الله)، پاکي ده تا لره، بېشکه زه د ظالمانو له ډلې وم.

الله تعالی دې ایت پسې بل ایت کې فرمایي:

﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ﴾[٤٥]

ژباړه: هله نو مونږ د هغه (یونس علیه السلام) دعا قبوله کړه او له غم نه مو هغه وژغوره او په دغه شان مونږ مؤمنان ژغورو.

دا د یونس علیه السلام دعا ده.

٤٤: الانبیاء، ٨٧ آیت

٤٥: الانبیاء ٨٨ آیت

کله چې هغه له خپل قوم څخه ناهیلی شو او د الله تعالی له اجازې پرته یې خپل قوم پرېښود او په بحر کې ماهي وخوړ، د لوی کب په خېټه کې و او الله تعالی ته یې سوال وکړ چې له دې غمه یې خلاص کړي او همدا دعا یې وکړه.

الله تعالی ورته دعا قبول کړه او هغه بچ شو. الله سبحانه و تعالی په ورپسې ایت کې فرمايي چې د هغه دعا یې قبوله کړه او همدغه شان مؤمنان هم ژغوري.

یعنې که مؤمن هم همدا دعا د خپگان او غم پر وخت ووايي؛ الله پاک یې د یونس علیه السلام په څېر له ستونزو ژغوري.

تر ټولو لویه گناه

د فسق او فجور اصل، د شرک اصل، د کفر اصل او د هرې بلې لويې گناه اصل؛ دا گناه څه شی دی چې دومره لویه ده؟

قتل نه دی، زنا، شراب څښل، غلا نه دي، یوه لویه او تر ټولو لویه گناه ده چې خلکو ته ډېره کوچنۍ ښکاري.

﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَن تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَن تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾[46]

ژباړه: (ای محمد ﷺ) دوی ته ووایه چې زما رب چې کوم شیان حرام کړي دي هغه دا دي : د بې حیایۍ چارې، که ښکاره وي او که پټې، او گناه او د حق پر خلاف تیری او دا چې له الله سره تاسې کوم څوک

[46]: الأعراف، ۳۳ آیت.

شریك کړئ چې د هغه له پاره یې کوم سند نه دی نازل کړی او داچې د الله په نوم داسې کومه خبره وکړئ چې د هغې په باب تاسې معلومات ونه لرئ چې هغه په حقیقت کې کړې ده.

ایت مبارک ته دې دقیق پام شو؟

د حرامو کارونو پیل یې په ښکاره او پټه بې حیایۍ وکړ، ورپسې یې ګناه او ناحقه سرکشي یا تیری یاده کړه، بیا په الله پاک باندې شرک او تر هغې وروسته یې په الله پاک د دروغو تړلو خبره یاده کړه. داسې درووغ چې د الله په نوم داسې کومه خبره وشي چې د هغې په اړه معلومات ونه لري او حقیقت نه وي.

په ناپوهۍ سره د الله تعالی په اړه یو څه ویل، بې دلیله د حرامو او حلالو حکم کول هم د همدې حکم لاندې راتلای شي.

دا تر ډېره هغو ورونو ته متوجه ده چې په هېڅ نه پوهېږي، خو دا چې خلکو ته کم رانه شي، د حلالو او حرامو فتواګانې ورکوي، خو علم نه لري. دا ډول انسانان تر ټولو لویه ګناه کوي.

یو بنده ته دا ویل چې زه نه پوهېږم څومره آسانه او ښه خبره ده، خو که د خلکو له شرمه ځان کم نه راولې او داسې ګناه کوې چې تر قتل، زنا، شرک او نورو لویه وي، ځان تباه نه تباه کوې؟

کله چې د الله تعالی په اړه داسې څه وایې چې په اړه یې نه پوهېږې، ښایي حلال دې په ناپوهۍ حرام کړي او حرام دې حلال کړي وي.

الله تعالی پورې به دې داسې څه ویلي وي چې له شان سره یې نه ښايي، داسې څه به دې ورته ثابت کړي وي چې الله تعالی له ځانه نفیه کړې دي.

د علماوو له نظره د الله تعالی په اړه له علم پرته یو څه ویل، تر ټولو لویه حرام کړای شوې ګناه ده. په قرآن کریم کې هم تر ټولو خطرناکه شی همدا بلل شوی دی چې د الله تعالی په اړه بې له علمه یو څه وواېي.

امام احمد بن حنبل د خپل وخت تر ټولو پوه فقیه او عالم و، ده ته له ډېر لرې ځایه یو پلاوی ورغی او له هغه یې ګڼې پوښتنې وکړې، خو امام ترې یو شمېر پوښتنې ځواب کړې او د پاتې په اړه یې وویل چې په ځواب یې نه پوهېږم. د ورغلي هیأت غړو ورته وویل، امام احمد بن حنبل نه پوهېږي؟

موږ تا ته له څومره لرې ځایه راغلو چې پوښتنه درڅخه وکړو او ته وایې چې نه پوهېږم، له تا پرته به بل څوک ډېر پوه وي؟

هغه ورته وویل، قولوا لاهل المغرب، الامامُ احمدُ بنِ حنبل لا یَعلَم.

یعنې د مغرب خلکو ته ووایئ چې امام احمد بن حنبل نه پوهېږي.

ځکه که یې داسې څه وویل چې پرې نه پوهېږي، په لویې ګناه کې واقع شو.

نو له ځانه او په ناپوهۍ فتواګانې مه ورکوئ. د فتوا او د یو څه په اړه په حکم کولو کې ډېر زیات احتیاط وکړئ. هرڅه راجع کوئ د الله تعالی کتاب او د هغه د رسول ﷺ سنتو او معتبرو علماوو او فقیهانو ته. دقت کوئ، څېړنه کوئ او پوره مطالعه کوئ بیا د یو څه په اړه نظر ورکوئ په داسې شکل چې واقعي مفهوم ترې واخلئ نه دا چې د خپل برداشت په بنسټ خلکو ته د حلالو او حرامو فتواوې ورکړئ.

الله تعالی فرمايي:

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ ۗ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ﴾[47]

او تر هغه چا به غټ ظالم څوک وي چې پر الله تعالی د دروغو بهتان ووايي يا د الله نښانې درواغ وګڼي. بيشکه ظالمان بريا نه شي موندلی. له هرچا ديني پوښتنه مه کوئ، ځان او هغوی په ګناه کې اچوئ، يوازې له هغو علماوو پوښتنه کوئ چې د اعتبار وړ وي او ديني علم يې کړی وی.

انسان ته د شيطان ګواښ

په قرآن کريم کې الله پاک انسان ته د شيطان د هغه ګواښ يادونه کړې چې په ښکاره د دښمنۍ اعلان دی.

کله چې الله پاک آدم عليه السلام خلق يا پيدا کړ، ټولو ملائکو او ابليس ته يې امر وکړ چې هغه ته سجده وکړي. ټولو سجده وکړه، پرته له ابليس څخه، ابليس انکار وکړ او ورټل شو او له همدغه امله يې له انسان سره د دښمنۍ اعلان وکړ. دا موضوع د سورت "ص" په لاندې ايتونو کې تعقيبوو:

﴿قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ ۖ أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ﴾[48]

۴۷: الأنعام، ۲۱ آيت

۴۸: ص، ۷۵ آيت

ژباړه: (الله پاک) وفرمايل: ای ابليسه، ته څه شي هغه چا ته له سجدې کولو نه منع کړې چې ما هغه پخپلو دواړو (بلا کيف) لاسونو سره جوړ کړی دی؟ آيا ته تکبر کوې که د لويې د درجې له خاوندانو څخه يې؟

﴿قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ ۖ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ﴾

ژباړه: هغه (ابليس) ځواب ورکړ: زه له هغه (انسان) څخه غوره يم، تا زه له اوره پيدا کړی يم او هغه دې له خټې څخه پيدا کړی دی.

﴿قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ﴾

ژباړه: (الله پاک) ورته وفرمايل: له دې ځايه ووځه، ته رټل شوی يې.

﴿وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَىٰ يَوْمِ الدِّينِ﴾

ژباړه: او پر تا باندې د جزا (قيامت) تر ورځې پورې زما لعنت دی.

﴿قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾

ژباړه: (شيطان) وويل: ای زما ربه، ما ته تر هغه وخت پورې مهلت راکړه چې دوی دوهم ځل را ژوندي کړل شي.

﴿قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ﴾

ژباړه: (الله پاک ورته) و فرمايل: ښه ده تا ته تر هغې ورځې پورې مهلت دی.

﴿إِلَىٰ يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ﴾

ژباړه: چې د هغې نيټه ما ته معلومه ده.

﴿قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ﴾

ژباړه: هغه (شيطان) وويل، ستا په عزت قسم چې زه به دوی ټول گمراه کړم.

﴿إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ﴾

ژباړه: پرته ستا له هغو بندګانو څخه چې مخلص دي.

﴿قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقَّ أَقُولُ﴾

ژباړه: ويې فرمايل: نو حق دا دی او زه همدا حق وايم.

﴿لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ﴾[٤٩]

ژباړه: چې زه به دوزخ له تا او هغو ټولو کسانو څخه ډک کړم چې ستا پيروي وکړي.

ددې مبارکو آيتونو په لوستلو دې څه فکر وکړ؟

په يوه حديث کې راځي چې رسول الله ﷺ فرمايلي: ابليس ووېل ای ربه، زما دې ستا په عزت قسم وي تر هغې به ستا بندګان غولوم او په آرامه به نه کېنم، ترڅو چې د دوی په جسدونو کې ساه وي، الله پاک يې په غبرګون کې وفرمايل: زما دې پخپل عزت او جلال قسم وي تر هغې به خپلو بندګانو ته بخښنه کوم تر څو پورې چې دوی له ما څخه بخښنه غواړي[٥٠]

اوس ته ووايه، د شيطان د ګواښ پر وړاندې الله پاک ستا ننګه کړې، خو ته؟!

٤٩: ص سورت، ٧٥- ٨٥ آيتونه

٥٠: رواه أحمد بإسناد حسن

د انسان په بې لارې کولو کې د شیطان تګلارې

له کومې ورځې چې الله تعالی ادم علیه السلام ته د درناوي نه کولو له امله شیطان له خپل مقام څخه شړلی او رټلی و؛ له همغه راهیسې یې موږ سره د ښکاره دښمنۍ اعلان کړی.

تاسې به لیدلي وي کله چې د انسانانو ترمنځ دښمني پیدا شي، دښمن تل په خپل کور او ځان پیره کوي، هره شېبه بیدار وي چې دښمن یې پرې برید ونه کړي. کله چې لږ غافل شي، ماتې خوري او په ګونډو کیږي.

د شیطان دښمني هم همداسې ده او قسم یې کړی چې په هره لار به انسان ته کمین نیسي او برید به پرې کوي.

قرآن کریم یې په اړه فرمایي:

﴿قَالَ فَبِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ (١٦) ثُمَّ لَآتِيَنَّهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ ۖ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ﴾[٥١]

ژباړه: (شیطان) وویل: "نو څنګه چې تا زه په ګمراهۍ کې اخته کړی یم زه به هم اوس ستا د سمې لارې په سر باندې د غو انسانانو ته کینم. بیا له وړاندې او له شا نه، له ښي خوا، کیڼې خوا او هر لوري به یې را ایسار کړم او ته به د دوی زیاتره شکر ویستونکي ونه مومې.

یعنې له دوی سره زما دښمني اعلان شوه، ستا له لارې به یې بې لارې کوم او د ځان په سرنوشت به یې اخته کوم، ځکه د همده له امله زه له خپل مقام نه وشړل شوم او په دې برخلیک اخته شوم.

٥١: الأعراف، ١٦ او ١٧ آیتونه

په یوه بل آیت مبارک کې الله تعالی د هغوی په اړه چې د شیطان د لارې ملتیا کوي فرمایي:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ۚ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ ۚ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَىٰ مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾[52]

ژباړه: ای مؤمنانو! دشیطان پر نقش قدم مه ځئ (تابعداري یې مه کوئ)، هر څوك چې په شیطان پسې لاړ شي؛ نو هغه ور ته د فحشاء او بدۍ امر کوي، که پر تاسې باندې دالله مهرباني او رحم او کرم نه وای نو له تاسې څخه هېڅ څوک پاک کېدای نه شوو، خو د الله چې هر چا ته خوښه شي تزکیه کوي یې، او الله اورېدونکی او پوهېدونکی دی.

په یوه بل مبارک ایت کې الله تعالی فرمایي:

﴿وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوٰتِ الشَّيْطٰنِ ۚ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾[53]

ژباړه: د شیطان ملتیا مه کوئ، هغه ستاسې ښکاره دښمن دی.

څنګه دا مکار او نامرد دښمن انسان د تباهۍ کندې ته ټېل وهي او بیا مو په نیمه لار کې پرېږدي، له کومو لارو ګټه اخلي او څنګه انسان بې لارې کوي؟

۵۲: النور، ۲۱ آیت

۵۳: الانعام، ۱۲۴ آیت

کله چې د قران کریم ایتونو ته تم شو، الله پاک پکې د شیطان ځینې طریقې یا تګلارې ښودلې.

لومړۍ تګلاره: (نزغ).

نزغ د شیطان خطرناکه وسوسه ده چې انسان ته په عقیده کې شک پیدا کوي. الله تعالی فرمایي:

﴿وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَٰنِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ ۚ إِنَّهُۥ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾[٥٤]

ژباړه: کله چې شیطان تاسې ته وسوسه پیدا کوي، الله تعالی ته ترې پناه وړئ. بیشکه الله پاک اوریدونکی او پوه دی.

په دې اړه رسول الله ﷺ په یوه حدیث کې وضاحت کړی:

شیطان تاسې ته راځي او وایي، دا شی چا پیدا کړی، فلانی شی چا پیدا کړی آن تر دې چې درته وایي ستا رب چا پیدا کړی؟

(نبي ﷺ وایي) که داسې وشو، نو ووایئ چې: "اعوذ بالله من الشیطن الرجیم"[٥٥]

دویمه تګلاره: (د اړیکو خرابول).

د انسان په بې لارې کولو کې د شیطان دویمه کړنلاره دا ده چې د انسانانو ترمنځ نږدې اړیکې خرابې کړي. د ښځې او میړه، د پلار او زوی او د مور او زوی تر منځ اړیکې شلوي. د تره د زامنو تربګنۍ اچوي او هر ډول نفاق چې د خلکو ترمنځ دښمنۍ او بدبختۍ ته لاره هواروي، شیطان یې په اړه کرار نه کیني.

قرآن کریم د یوسف علیه السلام له قوله په دې اړه څه حکایت کوي؟

٥٤: الاعراف، ٢٠٠ آیت

٥٥: متفق علیه

﴿وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا ۖ وَقَالَ يَا أَبَتِ هَٰذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِن قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا ۖ وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُم مِّنَ الْبَدْوِ مِن بَعْدِ أَن نَّزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي ۚ إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِّمَا يَشَاءُ ۚ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾[٥٦]

ژباړه: (ښار ته له ننوتلو وروسته) هغه خپل مور او پلار پاځول او له ځانه سره يې پر تخت کښېنول او ټول د هغه په وړاندې بې واکه په سجده ټيټ شول. يوسف (عليه السلام) وويل: "پلاره! دا زما د هغه خوب تعبير دی، چې ما مخکې ليدلی و، زما رب هغه حقيقت وگرځاوه. د هغه د ښو پېرزوينه ده چې زه يې له زندان څخه را بهر کړم، او تاسې يې له بيديا څخه راوستلئ؛ زما سره يې يو ځای کړلئ، وروسته له هغه چې شيطان زما او زما د وروڼو تر منځ فساد (بې اتفاقي) اچولی و. بيشکه الله پاک ډېر مهربان او له هرڅه خبر دی، له شک پرته چې هغه د علم او حکمت څښتن دی.

په اصل کې شيطان د يوسف عليه السلام ورونو ته وسوسه اچولې وه چې خپل کوچنی ورور ووژني او له همدې امله يې کوهي ته وغورځاوه. د شيطان يو تر ټولو خطرناک او د هغه د خوښې کار دا دی چې د ښځې او مېړه ترمنځ اړيکه وشلوي، آن تر دې چې د دواړو ترمنځ جدايي رامنځ ته کړي. نو دا د شيطان لپاره تر ټولو بريالی پروژه ده چې پرې خوشحالېږي.

٥٦: يوسف، ١٠٠ آيت

درېيمه تګلاره: (د همز طريقه).
د شيطان بله وسوسه چې انسان پرې تباه کوي؛ همز ده.
همز دې ته وايي چې شيطان انسان ته د غوسې او احساساتي کېدو اسباب چمتو کوي. داسې چې په ډېرو کوچنيو مسئووليتونو چې هېڅ د غوسه کېدو ارزښت نه لري، انسان ته وسوسه کوي چې اوهو، تا سره داسې کار، ته خو بايد ډېر په دې خپه شې، دا کار د ستا شان سره نه ښايي او داسې نور... انسانان بيا په غبرګون کې دې ډول خلکو ته عصبي، ليونی، احساساتي او نور صفات کاروي.
قرآن کريم د همز په اړه څه وايي؟
﴿وَقُل رَّبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَٰتِ الشَّيَٰطِينِ﴾[٥٧]
ژباړه: او ووايه: پروردګاره! زه د شيطانانو له هڅونو (وسوسو) څخه تا ته پناه دروړم.
څلورمه تګلاره: مداخله (حضور).
د انسان په بې لارې او تباه کولو کې د شيطان بل اسلوب دادی چې ستا په پرېکړو کې مداخله کوي. همدې ته حضور وايي. کله چې انسان د يو څه په اړه پرېکړه کوي، مخکې تر دې چې تصميم يې وروستی شي، شيطان پکې خپل رذالت او ونډه ادا کوي. داسې پريکړې ته دې اړ کوي چې پايله يې ناوړه وي. آخر دښمن دی نو. دښمن خو له هرې موقع ګټه اخلي چې په ګونډو دې کړي.
له دې لارې شيطان غواړي انسان له بېلو ستونزو او کړاوونو سره مخامخ کړي.

٥٧: المؤمنون، ٩٧ آيت

په دې اړه قرآن کريم فرمايي:
﴿وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَن يَحْضُرُونِ﴾[58]
ژباړه: ای زما ربه تا ته پناه وړم له دې چې شيطان زما په هرڅه کې حاضر وي.
کله چې د پرېکړو پر وخت په الله تعالی توکل وکړئ، شيطان نه شي کوای تاته زيان واړوي.
هميشه د هرې پريکړې پروخت له شيطان نه الله پاک ته پناه وړه او له خپل ربه مرسته غواړه.د پريکړو پايله به ستا په خير وي.
پنځمه تګلاره: برلاسي (مس).
کله چې انسان له خپل خالق سره فاصله پيدا کړي، بې لارې شي او خپله اصلي لار پرېږدي، دومره کمزوری شي چې شيطان پرې برلاسی شي او د هغه په عصابو کنټرول پيدا کړي.
له دې لارې شيطان انسان نا قرارۍ، ناپوهۍ يا جهل، ګنګسيت او آن بېخودۍ حالت ته بيايي.
الله تعالی فرمايي:
﴿الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ﴾[59]
ژباړه: کوم خلك چې سود خوري، (د قيامت په ورځ به) هغوی (له خپلو قبرونو څخه) نه راپورته کيږي مګر د هغه چا په شان چې شيطان په مس (لمس) کولو ذهنا ګډوډ کړی وي.

۵۸: المؤمنون، ۹۷ آيت
۵۹: البقرة، ۲۷۵ آيت

شپږمه تګلاره: وسوسه (په فکر کې وسوسه).

بل چل چې شیطان پرې انسان بیلارې او تباه کوي دا دی چې انسان ته وسوسه ور اچوي. د انسان هېڅ پام نه وي، شیطان یې ناڅاپه فکر وربدل کړي، په ناوړه او منفي فکرونو کې یې ډوب کړي. ښه کار نه ورښيي، بلکې د بدو کارونو او فحشاء په اړه یې ذهن اړوي را اړوي.

الله تعالی فرمايي:

﴿وَإِنَّ الشَّيٰطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰٓ أَوْلِيَآئِهِمْ لِيُجَٰدِلُوكُمْ﴾[60]

ژباړه: او بېشکه شیطانان خپلو ملګرو ته وسوسه وراچوي.

اوومه تګلاره: د حافظې کمزوري کول.

له دې لارې شیطان د انسان له ذهن، حافظې یا ذاکرې سره لوبېږي. په پایله کې انسان د هېربدو یا یاد فراموشي له ستونزې سره مخامخ کیږي. کله چې انسان په دې ستونزې اخته شي، منفي شیان یې په ذهن کې پاتې کیږي، خو مثبت او ګټور شیان یې له ذهن کډه باروي او حافظه یې کمزورې کیږي. الله تعالی فرمايي:

﴿إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَٰٓئِفٌ مِّنَ الشَّيْطَٰنِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُم مُّبْصِرُونَ﴾[61]

ژباړه: پرهېزګاران داسې دي چې کله ناوړه مفکوره یا وسوسه ور پیدا شي، سملاسي یې پام کېږي او ويني چې د هغوی لپاره سمه کړنلار کومه ده.

٦٠: الانعام، ١٢١ آیت

٦١: الاعراف، ٢٠١ آیت

اتمه تګلاره: د لويو ګناهونو کوچني ښوول (التزيين).
له دې لارې شيطان ډېرى انسانان بې لارې کړي دي، په ځانګړې ډول مسلمانان. د تزيين له لارې شيطان انسان ته لوى ګناهونه کوچني ښيي او وسوسه ورته کوي چې کوچنۍ ګناه خو لا هېڅ په ګناه کې نه شمېرل کيږي.
پام دې وي، څومره چې ته ګناهونه کوچني ګڼې؛ هغه همدومره الله تعالى ته لوى دي، خو که تا ته ګناه لويه ښکاره شي، الله تعالى يې کوچنۍ حسابوي.
الله تعالى فرمايي:
﴿أَفَمَن زُيِّنَ لَهُۥ سُوٓءُ عَمَلِهِۦ فَرَءَاهُ حَسَنًا ۖ فَإِنَّ ٱللَّهَ يُضِلُّ مَن يَشَآءُ وَيَهْدِى مَن يَشَآءُ ۖ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسَرَٰتٍ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌۢ بِمَا يَصْنَعُونَ﴾[٦٢]
ژباړه: (ښه نو څه مقام دى د هغه چا د ګمراهۍ) چې د هغه لپاره خپل ناوړه عمل ښايسته کړاى شوى وي او هغه يې ښه ګڼي؟ حقيقت دا دى، د الله چې چا ته خوښه شي په ګمراهۍ کې يې اچوي او چا ته يې چې خوښه شي سمه لاره ورښيي. نو [اې پېغمبره ﷺ] ته خپل ځان د دغو خلکو په خاطر په غم او افسوس کې مه اچوه. څه چې دوى کوي، الله ورباندي ښه پوهيږي.
رسول الله ﷺ فرمايي: د ګناه له کوچني ګڼلو ځان وساتئ، ځکه دغه وړې وړې ګناوې ډېريږي ، تر دې چې انسان هلاک کړي.

٦٢: فاطر، ٨ آيت

د اوسنیو مسلمانانو یوه ستونزه داده چې ته ورته وایي چې فلانی کار مه کوه ګنهګاریږې سملاسي درته وایي چې خلک قتل کوي، زنا کوي، شراب څښي، زه خو دا نه کوم او ما خو کوچنی کار کړی.

دوی سره دا وهم وي چې ګناوې پرتله کوي، غیبت کوي، نامحرمو ته کتل، دروغ ویل، له خلکو سره ناوړه چلند او نور ناوړه عملونه دوی ته بیخي کمه ګناه ښکاري.

الله تعالی په بل آیت مبارک کې فرمایي:

﴿وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ﴾[٦٣]

ژباړه: ما هغه (بلقیس) داسې وموندله چې هغې او د هغې قوم د الله په ځای د لمر په وړاندې سجده کوي، شیطان د هغوی عملونه د هغو لپاره ښایسته کړي او هغوی یې له لارې اړولي دي، له دې امله هغوی سمه لاره نه مومي.

نهمه تګلاره: تمبلي، کسالت یا سستي چې قرآن کریم رجز بللې.

رجز هغه لار یا وسیله ده چې شیطان یې پر مټ انسان له هرڅه بېزاره کوي او له هرډول ښېګڼې یې محروموي.

شیطان باید دا کار وکړي، ځکه زمونږ ښکاره دښمن دی. څوک د دښمن لحاظ او ښېګنه ورسره کوي؟

تمبل یا لټ انسان ناکام وي.

٦٣: النمل، ٢٤ آیت

الله تعالی چې کله پر پیغمبر ﷺ لومړۍ وحیه نازله کړه، هغه ﷺ ډارېدلی کور ته ستون شو؛ ورپسې د الله پاک امر ورته دا و چې:
﴿وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ﴾[٦٤]

له دې وروسته له تنبلی (ټمبلۍ) څخه ځان وساته.

رسول الله ﷺ فرمايي: کله چې څوک ويده شي، شيطان پرې درې غوټې وتړي. کله چې دی راويښېږي او الله تعالی ياد کړي، يوه غوټه خلاصه شي، کله چې اودس وکړي، دويمه يې پرانيستل کېږي او بيا چې لمونځ وکړي، درېيمه يې هم خلاصه شي، له دې سره انسان تازه شي، روح يې سپېڅلی او پاک شي. خو که دا کار ونه شي، نفس يې خبيث شي، ټمبل او کسل به را ويښ شي چې ورځ به يې هم بې خونده او ګډه وډه او سرګردانه وي.

دا دښمني لويه وګڼئ او تل د شيطان د بريد پر وړاندې د ځان دفاع ته چمتو اوسئ. کله چې فکر کوئ شيطان بريد کوي يا د حملې لپاره چمتووالی نيسي، يوازې الله تعالی ته پناه يوسئ او دا جمله همېشه تکراروئ: اعوذ بالله من الشيطان الرجيم.

د الله تعالی دې سپارښتنې ته پام وکړه:
﴿يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ لَا يَفۡتِنَنَّكُمُ ٱلشَّيۡطَٰنُ كَمَآ أَخۡرَجَ أَبَوَيۡكُم مِّنَ ٱلۡجَنَّةِ يَنزِعُ عَنۡهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوۡءَٰتِهِمَآۚ إِنَّهُۥ يَرَىٰكُمۡ هُوَ وَقَبِيلُهُۥ مِنۡ حَيۡثُ لَا تَرَوۡنَهُمۡۗ إِنَّا جَعَلۡنَا ٱلشَّيَٰطِينَ أَوۡلِيَآءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ﴾[٦٥]

٦٤: المدثر، ٥ آيت

٦٥: الأعراف، ٢٧ آيت

ژباړه: ای د ادم اولاده داسې دې نه وي چې شیطان تاسې بیا همغه شان په فتنه کې اخته کړي، لکه څرنګه چې هغه ستاسې مور او پلار له جنت څخه ایستلي وو، او له هغو څخه یې د هغوی جامې ایستلي وې، چې د هغوی شرم ځایونه یو د بل په وړاندې لوڅ شي، هغه (شیطان) او د هغه ملګري تاسې له یو داسې ځای نه ویني، چې له هغه ځایه تاسې هغوی نه شئ لیدلای، موږ دا شیطانان د هغو خلکو سرپرستان ګرځولي دي چې ایمان نه راوړي.

هیڅ مې نه خوښېږې

یوه ورځ عمر رضي الله عنه ته یو کس وویل: "والله اني لا احبک" قسم په الله چې ته مې هیڅ نه خوښېږې. عمر رضي الله عنه ورته وویل، آیا دا به له ما څه کم کړي؟ یعنې ستا دا خبره به زما شخصیت ته تاوان واړوي؟ هغه ویل نه، ویل نو څه چې هرڅوک دې خوښ وي، هغه سره مینه وکړه او له چا چې دې کرکه کېږي له هغه نفرت وکړه.
که څوک درنه بې ځایه او ناحقه مخ اړوي، پروا یې مه ساته، شا ته پسې مه ګوره او مخ ته ځه.
یوازې د الله تعالی پروا کوه، ته هغه وخت بدبخته کېږې چې د الله تعالی پام درنه واوړي!

د غم او خپګان لرې کولو دعا

په فېسبوک او نورو خواله رسنيو کې راته ځينې ملګري پيغام راستوي او له ستړي ژونده ګيله من وي!

طبيعي ده چې دوی به ډېرې لارې لټولې وي چې خپلې ستونزې حل کړي، خو داسې ښکاري پايله يې نه ده ترلاسه کړې.

زه دوی ته اکثرا د رسول الله ﷺ دا دعا ور ښايم چې نه يوازې خپګان، اندېښنې، د زړه تنګوالی او نورې ذهني ناقرارۍ لرې کوي؛ بلکې په خوشحالی يې بدلوي.

موږ هر يو اړتيا لرو چې د ژوند له ستړياوو الله تعالی ته پناه يوسو، چې د انسان زړه يې په واک کې دی او د خوشحالۍ سرچينه يوازې الله تعالی سره اړيکه پالل دي.

پيغمبر ﷺ فرمايي دا دعا غم په خوشحالۍ، د زړه تنګوالی په هوساينې بدلوي او اندېښنې له منځه وړي:

«اللَّهُمَّ إنِي عَبْدُكَ ابْنُ عَبْدِكَ ابْنُ أَمَتِكَ، نَاصِيَتِي بِيَدِكَ،مَاضٍ فِيَّ حُكْمُكَ، عَدْلٌ فِيَّ قَضَاؤُكَ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَداً مِنْ خَلْقِكَ،أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَأَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِيعَ قَلْبِي، وَنُورَ صَدْرِي، وَجلاَءَ حزني، وَذَهَابَ هَمِّي وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْءَانِ مَا هُوَ شِفَآءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ۙ وَلَا يَزِيدُ الظَّٰلِمِينَ إِلَّا خَسَارًا».[٦٦]

٦٦: مسند امام أحمد، جلد ٦، صفحه ٢٤٧. دا حديث الحاكم او الطبراني هم روآيت کړی او ابن حبان او شيخ الالباني صحيح بللی دی.

ژباړه: یا الله زه بیشکه ستا بنده، ستا د بنده زوی او ستا د بندګۍ (د خپلې مور) زوی یم. زما برخلیک ستا په لاس کې دی. ستا امر په موږ پلی کېږي. زموږ په اړه ستا پرېکړې عادلانه دي. په هر هغه نوم چې تا ځانته ورکړی، په خپل کتاب کې دې نازل کړی، په دنیا کې دې کوم مخلوق ته ور زده کړی یا دې ځان سره د غیبو په علم کې ساتلی، ستا نه غواړم چې قرآن مې د زړه سپرلی، د سینې رڼا، د خپګان لیرې کوونکی او د پرېشانۍ ختموونکی وګرځوې.

د رسول الله ﷺ د حدیث په بنسټ کله چې مسلمان دا دعا ووایي، سملاسي یې الله تعالی غم اندېښنې او زړه تنګوالی بدلوي او انسان د خوشحالۍ احساس پیدا کوي او د ژوند له ښېبو خوند اخلي.

سوالګرو سره د خیر البشر چلند

زما د زړه سر او د الله تعالی محبوب خیر البشر ته یو صحابي راغی او خیرات یې ترې وغوښت، رسول الله ﷺ چې ورته وکتل، ځوان و او ښه د کار وړ و. پوښتنه یې ترې وکړه چې په کور کې څه لرې؟ هغه ویل یو لمڅی لرم، ویل رایې وړه. کله چې یې راوړ، رسول الله ﷺ ملګرو نه پوښتنه وکړه چې څوک یې اخلي؟ یوه صحابي ویل، زه یې په یو درهم اخلم، هغه مبارک ویل څوک یې پرې زیاتوي؟

دویم صحابي ویل زه یې په دوه درهمو اخل او پر همغه وپلورل شو.رسول الله ﷺ هغه ځوان ته وویل چې په یو درهم د لرګیو د غوځولو وسیله او په بله برخه یې پړی واخله، لاړ شه غره ته، لرګي راټول کړه او خرڅوه یې او دوه اونۍ وروسته زما څنګ ته راشه.

دوه اونۍ وروسته چې کله هغه ځوان راغی، منظم کالي يې اغوستي وو او له ځان سره يې باحکمته پيغمبر ته ډالۍ راوړې وه. هغه مبارک ﷺ ورته وويل، غوره خوراک هغه دی چې انسان يې پخپل لاس وګټي. بيا يې ورته وويل، د الله تعالی نبي داوود عليه السلام پښ يا اهنګر و.

په يوه مبارک حديث کې راځي: " اليدُ العُليا خيرٌ من اليدِ السُّفلَى"[٦٧] پورته لاس تر ټيټ لاس غوره دی.

قرآني دعاګانې چې ژر قبلېږي

کله چې په قرآن کريم کې دعاګانو ته پام وکړو، الله تعالی ځينې داس دعاګانې موږ ته په دې عظيم کتاب کې ښودلي، چې سملاسي ي قبول کړي.

خو د دعا لپاره شرط دا دی چې موږ پر خپلو ژمنو ودرېږو، پوره ايم راوړونکي شو. عجله ونکړو. بد ګومان ونکړو لکه دا چې له دعا ځ وروسته داسې فکر وکړو چې دعا مو نه قبليږي، بلکې پر الله تعا نېک ګومان وکړو چې زموږ دعا حتماً قبلېږي. ځيني کسان وړاندې دې چې دعا وکړي وايي الله تعالی ته دعا کوم، خو زما دعا نه کيږي. ته چې څنګه ګومان کوې، الله تعالی همغه شان کوي.

په حديث مبارک کې راځي چې الله تعالی فرمايي: «أنا عند ظنِّ عب بي».[٦٨]

٦٧: أخرجه البخاري و مسلم

٦٨: أخرجه أحمد (١٦٠١٦)، الدارمي (٢٧٣١)، وابن حبان (٦٣٣)

ژباړه: زه د خپل بنده په ګمان هغه سره مخکې ځم.

دا څو دعاګانې مې د ځینو تکړه علماوو له بیانونو راټولې کړې چې که زده یې کړو او همیشه یې وایو په ژوند کې مو ګنې ستونزې حل کولای شي.

۱: د خلکو له دوکې یا مکر څخه د بچ کېدو دعا:

کله چې دې احساس وکړ چې کوم څوک دې پر وړاندې دسیسه جوړوي او غواړي تاوان در ورسوي، په دې دعا له الله تعالی مرسته غواړه:

﴿وَأُفَوِّضُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ﴾[٦٩]

ژباړه: او خپله معامله زه الله ته سپارم. الله تعالی دخپلو بندګانو لیدونکی دی.

الله پاک قرآن کریم کې ددغه ایت نه وروسته ددې دعا د قبلېدو یا ځواب ایت راوستی: ﴿فَوَقَاهُ اللَّهُ سَيِّئَاتِ مَا مَكَرُوا ۖ وَحَاقَ بِآلِ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ﴾[٧٠]

ژباړه: په پای کې هغو کسانو چې ډېرې ناوړه دسیسې یې د هغه مؤمن پر ضد په کار واچولې، الله له هغو ټولو څخه هغه وساته او د فرعون ملګري پخپله په ډېر بد عذاب کې راګیر شول.

علماء وایي په دې آیت مبارک کې (ف) استئنافي ده، یعني الله تعالی ځواب ورکړ هغه مؤمن ته چې خپلې چارې یې الله تعالی ته وسپارلې. که داسې نه وای؛ آیت ښایي داسې وای چې سوف یا ثم.

٦٩: الغافر، ۴۴ آیت

٧٠: الغافر، ۴۵ آیت

فوقاه الله یعنې همدا چې دعا یې کړې، الله پاک قبوله کړې. که موږ تاسې هم دغه دعا وکړو،ان شاء الله ژر تر ژره قبلېږي خو په دې شرط چې زموږ پکې خیر وي.

۲: د خلکو له زیان، شر او ضرر نه د بچ کېدو دعا:

﴿الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾[۷۱]

ژباړه: هغه کسان چې خلکو (منافقانو) ورته وویل: "ستاسې پر خلاف لویې لښکرې راغونډې شوې دي، له هغو نه ووېرېږئ" نو ددې په اورېدو د دوی نور هم ایمان پیاوړی شو او منافقینو ته یې ځواب ورکړ چې زموږ لپاره الله پاک کافي دی او هماغه ډېر ښه کار جوړوونکی دی.

کله چې دوی دا دعا وکړه، الله تعالی یې دعا قبوله کړه:

﴿فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ﴾[۷۲]

ژباړه: په پای کې هغوی د الله تعالی له نعمت او لوريني سره بېرته ستانه شول، هغو ته هېڅ راز زیان هم و نه رسېده او د الله له خوښې سره یې سم تګ کولو، مرتبه یې هم ومونده،الله ډېر ستر لورووونکی دی.

۷۱: ال عمران، ۱۷۳ آیت

۷۲: آل عمران، ۱۷۴ آیت.

تاسې هم چې کله له داسې حالت سره مخامخ کېږئ چې څوک درته ضرر رسوي، زیاتی درسره کوي، ډاروي مو یا له شي ډارېږئ؟ همدا دعا په ژبه جاري ساتئ چې ﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾.

په دغو آیتونو پسې په بل آیت کې الله تعالی د وېرې اصلي سرچینه موږ ته ښیي:

﴿إِنَّمَا ذَٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾[73]

ژباړه: په حقیقت کې دا شیطان دی چې (تاسې له) خپل دوستان وېروي (په زړونو کې یې ویره ور اچوي). نو تاسې له هغوی (د شیطان له ملګرو یا کافرانو) څخه مه وېرېږئ، له ما نه ووېرېږئ که تاسې په رېښتیني توګه د ایمان خاوندان یئ.

که په رښتیا مو ایمان راوړی وي؛ له شیطان او شیطان صفته انسانانو مه ډارېږئ؛ بلکې الله تعالی ته پناه یوسئ چې له هر شر نه مو وساتي.

۳: د غم، اندېښنواو ذهني فشارونو له منځه وړونکې دعا:

غم هغه حالت دی چې انسان یې له چاپېرولو یا کنټرول څخه عاجز وي او یوازې الله تعالی یې درنه لرې کولای شي.

الله پاک موږ ته په قرآن کریم کې د یونس علیه السلام دعا راښودلې چې کله هغه د لوی ماهي (حوت) په خېټه کې و، له الله تعالی یې په دې دعا مرسته وغوښته:

﴿لَا إِلَٰهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾[74]

۷۳: آل عمران، ۱۷۵ آیت

۷۴: الأنبیاء، ۸۷ آیت

الله پاک د هغه دغه دعا قبوله کړه او په اړه یې فرمايي:

﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ ۚ وَكَذَٰلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ﴾[75]

ژباړه: هله نو د هغه دعا مو قبوله کړه او له غم نه مو هغه وژغوره او په دغه شان مؤمنان هم ژغورو.

د آيت وروستی برخې ته مو پام شو؟ ﴿وَكَذَٰلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ﴾ يعني که هر مؤمن په هر سخت حالت کې دا دعا وکړي، الله تعالی يې د يونس عليه السلام په شان له غمه ژغوري.

کله چې غمجن او پريشان وې، له الله تعالی په همدغې دعا مرسته غواړه. ځکه غم له الله تعالی پرته بل څوک درځخه نه شي لرې کولای او دا هغه دعا ده چې ژر ترژره قبليږي ان شاء الله.

۴: له ناروغی د بچ کېدو دعا:

د الله پاک پيغمبر ايوب عليه السلام چې کله په مرض اخته و دا يې ويله: ﴿أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾.

﴿وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾[76]

ژباړه: او ايوب (عليه السلام) چې کله هغه له خپل رب نه غوښتنه چې ای ربه زه ناروغ يم او ته تر ټولو مهربان يې.

۷۵: الأنبياء، ۸۸ آيت

۷۶: الأنبياء، ۸۳ آيت

ایوب علیه السلام همغسې چې په نعمت کې د پاك الله جل جلاله شکر کوونکی بنده و په زحمت او ابتلاء کې هم صابر پاتې شوی و. کله چې د ده تکلیف او اذیت او د دښمنانو شماتت له حده تېر شو بلکې دوستانو هم په داسې ویناوو باندې شروع وکړه چې یقیناً ایوب علیه السلام د کومې داسې سختې گناه مرتکب شوی دی چې د هغې له اثره په داسې سخته بلا اخته دی؛ نو دلته حضرت ایوب علیه السلام لاس په دعا شو او دا عا یې ویله: ﴿أني مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾ همدا چې ده د خپل رب په دربار کې دا سوال کړی الله پاک یې دعا قبوله کړې او په اړه یې فرمایي:

﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ ۖ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَذِكْرَىٰ لِلْعَابِدِينَ﴾[۷۷]

ژباړه: موږ د هغه دعا قبوله کړه اوله هغه څخه مو د هغه تکلیف ایسته کړ او یوازې د هغه د کورنۍ غړي مو هغه ته ورنه کړل؛ بلکې پر هغو سربېره مو هماغومره نور هم ورکړل، د خپل ځانگړي رحمت په ډول او ددې له پاره چې دا د عبادت کوونکو له پاره یو درس وي.

﴿وَذِكْرَى لِلْعَابِدِينَ﴾.

یعنې دا نصیحت د عبادت کوونکو لپاره دی (هرڅوك چې صبرکوي همداسې پایله به هم مومي).

په ایوب علیه السلام ددغې مهربانۍ کېدلو په اثر ټولو بندگي کوونکو ته لوی پند او نصیحت او یو مهم یادگار پاتې شو.

۷۷: الأنبیاء، ۸۴ آیت

چې هر کله په کوم یو نیك بنده په دنیا کې کومه تنګسه یا مصیبت راشي باید د ایوب علیه السلام په شان صبر، استقامت، ثبات او استقلال ولري او یوازې خپل پروردګار ته دعا او زارۍ وکړي.

۵: د واده د آسانه کېدو دعا:

ځینې ځوانان یا پېغلې به مو لیدلې وي چې خپل ژوندی یې په دې تریخ کړی وي چې ولې زما بخت تړل شوی، ولې مې حالت نه بدلیږي یا ولې مې واده وځنډید؟ او ورته نور تشویشونه.

له ما نه ډېر خلک پوښتنه کوي چې بخت څنګه خلاصیږي؟

الله پاک له موسی علیه السلام سره د خپلې ښېګڼې په اړه فرمايي:

﴿وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَىٰ رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ﴾[۷۸]

ژباړه: (له مصر څخه د وتلو په حال کې) کله چې موسی (علیه السلام) د مدین لوري ته مخه کړه، نو یې وویل: هیله ده چې زما رب ما پر سمه لاره برابر کړي.

تفسیر: موسیٰ علیه السلام له مصر نه د هجرت په قصد روان شو، مګر هېڅ یوه لاره او طرف ورته نه و معلوم، نو له الله جل جلاله څخه یې سوال وکړ چې په سمه لاره مې برابر کړه...

نو رب تعالی د (مدین) په لویه لاره برابر کړ او په خیر او سلامتۍ سره یې هلته ورساوه او په مدین کې یې داسې د امن او اطمئنان ژوند ور په برخه کړ چې پکې ښه مانوس او متأهل شو، یوازې همدغومره نه، بلکې تر ډېرو لرې ځایونو یې نورې لارښوونې هم ورته وکړې او په سمه صافه لاره یې رهي کړ.

۷۸: القصص، ۲۲ آیت

کله چې هغه د مدین ښار ته ورسېده، نو ويې ليدل چې ډېر خلک خپل څاروي اوبه کوي او له هغوی څخه څنګ کې بلې خوا ته دوه نجونې خپل څاروي ايساروي، موسی عليه السلام له هغو نجونو څخه پوښتنه وکړه: څنګه انديښمنې يئ؟ هغوی وويل مونږ خپلو څارويو ته اوبه نه شو ورکولی، ترڅو چې دغه شپانه خپلو څارويو ته اوبه بشپړې نه کړي او زمونږ پلار ډېر سپين ږيری سړی دی. سره له دې چې موسی عليه السلام په دغه وخت کې ستړی ستومان، وږی او تږی و، خو بيا هم ورته دغه تنګ او غيرت ودرېد چې زما له موجوديت سره سره ولې دغه مېرمنې له همدردۍ او اعانت څخه محرومې پاتې شوې دي، نو پاڅېد او خلک يې يوې خواته کړل، بيايې له کوهي څخه صافې، پاکې او تازه اوبه راوويستې او د هغو نجونو څارويو ته يې اوبه ورکړې.

موسی عليه السلام الله تعالی ته دعا وکړه:

﴿رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ﴾[۷۹]

ژباړه: (موسی عليه السلام خپل پروردګار ته وويل) ای ربه! زه د خپل هيڅ عمل بدله له مخلوقه نه غواړم. هو که ستا له طرفه کومه ښېګڼه را ورسيږي زه هغې ته تل محتاج يم.

هغه نجونې کور ته لاړې او خپل پلار ته يې کيسه وکړه، پلار يې موسی عليه السلام خپل کور ته دعوت کړ او بالاخره يې خپله يوه لور ده ته نکاح کړه او موسی عليه السلام له همدغې کورنۍ سره پاتې شو.

۷۹: القصص، ۲۴ آيت

نو هغه ځوانان او پیغلې چې غواړي الله تعالی ورته نیکه جوړه نصیب کړي، همدا د موسی علیه السلام دعا دې وایي چې ځینو علماوو په دې برخه کې ګټوره بللې:

﴿رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ﴾

٦: د بې اولادۍ د علاج دعا:

هغه ورونه او خویندې چې اولاد نه لري، دوی ته سپارښتنه دا ده چې د زکریا علیه السلام دا دعا دې تل په ژبه جاري ساتي: رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ.

الله پاک په دې اړه فرمايي:

﴿وَزَكَرِيَّا إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ﴾[٨٠]

ژباړه: او زکریا در یاد کړه، کله چې هغه خپل رب ته غږ وکړ چې پروردګاره! ما یوازې (د یوه فرد په توګه) مه پرېږده او ډېر غوره وارث خو همدا ته یې.

یعنې داسې اولاد راکړې چې وروسته له ما د قوم دیني خدمت وکړای شي او زما ددغو تعلیماتو د خپرولو له بوج څخه ووتلی شي.

الله تعالی زکریا علیه السلام ته په زوړ عمر کې زوی ورکړ او دعا یې قبوله شوه.

﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَىٰ وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ ۚ﴾[٨١]

ژباړه: د هغه دعا مو قبوله کړه او هغه ته مو یحیی ورکړ او د هغه مېرمن مو د هغه له پاره جوړه (له شنډوالي جوړه) کړه.

٨٠: الأنبیا، ٨٩ آیت

٨١: الأنبیاء، ٩٠ آیت

يعنې الله جل جلاله د حضرت زکريا عليه السلام شنده ښځه په خپل فضل او کرم سره د ولادت وړ وګرځوله.

۷: په ټولنه کې د ځانګړي مقام د ترلاسه کولو دعا:

که غواړئ چې د خلکو تر منځ قدر، ځانګړی مقام او واک ولرې، تل دا دعا کوه:

﴿أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ﴾[۸۲]

ژباړه: هغه څوك دی چې د سخت محتاج (بې کس او بې وس) دعا اوري کله چې هغه دعا وکړي او څوك د هغه کړاو لرې کوي؟

الله پاک په بل ايت مبارک کې فرمايي:

﴿وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ﴾[۸۳]

ژباړه: او تاسې د ځمکې خلفاء ګرځوي.

يعنې کله چې الله جل جلاله اراده وکړي؛ نو د بې کسانو او ناقرارو او بې وزلو دعاګانې او غوښتنې اوري، سختې او ربړونه ترې لرې کوي او پر ځمکه يې واکمن ګرځوي.

۸: له هر ډول ضرر او ستونزو څخه د خوندي پاتې کېدو دعا:

که غواړې چې هميشه له ستونزو، ضررونو يا تکليفو خوندي اوسې يا که کوم وخت له داسې حالاتو سره مخامخ کېدې، هميشه دا دعا وايه الله تعالی به دې هر کار کې مرستندوی وي او د هر کار پايله به ستا په ګټه وي ان شاء الله:

۸۲: النمل، ٦۲ آيت

۸۳: الأنعام، ٦۲ آيت.

﴿حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُؤْتِينَا اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾[٨٤]

ژباړه: الله (سبحانه و تعالی) زموږ له پاره کافي دی، هغه به په خپل فضل سره موږ ته نور ډېر څه راکړي.

صحيح بخاري کې امام بخاري له ابن عباس رضي الله عنه څخه روايت کړی، کله د ابراهيم عليه السلام قوم هغه اور ته غورځاوه، نو ابراهيم عليه السلام دا دعا ويلې وه: "حَسْبِيَ اللَّهُ وَ نِعمَ الوَكِيل".

ورته دعا قرآن کريم کې الله پاک د رسول الله ﷺ او صحابه وو په اړه هم ذکر کړې.

کله چې له احد غزا نه وروسته رسول الله ﷺ او صحابه وو رضي الله عنهم د حمراء الأسد غزا تهچمتوالی نيوه، نو ځينې منافقينو د دوی په زړونو کې ويره اچوله چې مشرکينو په مکه کې يو لوی لښکر جوړ کړی چې ماتول يې ناشوني دي، خو په ځواب کې د مسلمانانو ايمان او جذبه لا پياوړې شوه او همدا يې ويل: ﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾[٨٥]

الله پاک په دې اړه فرمايي:

﴿الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقَوْا أَجْرٌ عَظِيمٌ﴾ ﴿الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾ ﴿فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ﴾[٨٦]

٨٤: التوبه، ٥٩ آيت

٨٥: آل عمران، ١٧٣ آيت

٨٦: ال عمران، ١٧٢ او ١٧۴ آيت

ژباړه: کومو کسانو چې (په احد غزا کې) له ټپي کېدو څخه وروسته هم د الله او د پیغمبر ﷺ بلنې ته لبیک ووایه، په هغو کې چې کوم نیکو کاران دي، د هغوی لپاره ستر اجر دی. هغه کسان چې خلکو (منافقینو) ورته وویل: ستاسې پر خلاف لویې لښکرې راغونډې شوې دي نو له هغوی څخه ووېرېږئ، ددې په اورېدو (د مسلمانانو) ایمان نور هم پیاوړی شو او ځواب یې ورکړ (منافقانو ته) چې زموږ لپاره الله کافي دی او همغه ډېر ښه کار جوړوونکی دی. په پای کې هغوی د الله تعالی له نعمت او لورینې سره بېرته ستانه شول او هیڅ ډول زیان هم ورته ونه رسېدو او د الله تعالی له خوښې سره سم یې د تګ کولو مرته هم وموندله، الله ډېر ستر لورورونکی دی.

نو ته هم چې کله ډارېدې، له ضرر یا کومې ستونزې سره مخامخ وې، همدغه دعاګانې بار بار تکراروه تر هغې چې زړه دې ډاډه شي.

د دنیایي دعاګانو ترڅنګ دوه دعاګانې دي چې د آخرت لپاره یې باید وکړو، د جنت غوښتلو دعاګانې.

لومړۍ دعا دابراهیم علیه السلام او دویمه د فرعون د مېرمنې ده.

لومړۍ دعا چې د الشعراء په څو ایتونو کې الله پاک ذکر کړې:

﴿رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ﴾

ژباړه: پروردګاره! ما ته حکم راوښیه او ما له نیکانو سره یو ځای کړه.

﴿وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ﴾

ژباړه: او په وروستیو نسلونو کې رېښتیانی نومیالیتوب را په برخه کړه.

﴿وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ﴾

ژباړه: او ما د نعمتونو څخه ډک او مالامال جنت نعیم له وارثانو څخه وګرځوه.

﴿وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ﴾

ژباړه: او ما په هغه ورځ مه رسوا کوه چې کله ټول خلك ژوندي راپاڅول شي.

﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ﴾

ژباړه: کله چې نه مال څه ګټه ورسوي او نه اولاد.

﴿إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾[۸۷]

مګر دا چې څوك له سالم او سپيڅلي زړه سره دالله حضور ته ورغلی وي!

دويمه د فرعون د مېرمنې دعا ده:

د فرعون مېرمنې آسيې چې کومه دعا کړې، په قرآن کريم کې يې يادونه په دې دلالت کوي چې الله تعالی دا خوښوي او قبلوي يې.

په دنيا کې يو ښکلی کور درلودل د هرې کورنۍ ارمان وي، خو په آخرت او جنت کې د ماڼۍ جوړولو فکر له کمو خلکو سره وي.

راځئ د دنيا تر ځنګ د آخرت لپاره هم پانګونه وکړو او په وړيا توګه پکې کور جوړ کړو. يوازې ددې دعا په ويلو:

﴿رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾[۸۸]

۸۷: الشعراء، له ۸۳ تر ۸۹ آيتونه

۸۸: التحريم ۱۱ آيت

ژباړه: ای زما ربه! زما لپاره په جنت کې یو کور جوړ کړه او ما د فرعون او د هغه له عمل نه وژغوره او له ظالم قوم نه ما بچ کړه.

د ملګرتیا او ورورلۍ معیارونه

ډېر خلک د ورورۍ دعوه کوي، درته وایي د الله تعالی لپاره مې له تا سره ورورې ده، خو پوهېږئ د الله تعالی لپاره د ملګرتیا معیار څه دی؟

د هغه په لیدو تاته الله تعالی درپه یاد شي، یعنې دینداره وي او چې کله ورسره ملاقات کوې مجلس مو ټول د خیر او دین په اړه وي.

چې کله یې له ملاقاته ستنیږې، ستا په پوهه او معلوماتو کې زیاتوالی راغلی وي.

چې کله هغه په تا کې کوم عیب ویني، نصیحت درته کوي او مرسته دې کوي او که تېروتنه دې ویني، رسوا کوي دې نه او پرده دربانديې اچوي.

چې کله دې په کوم نیک کار ویني لاسنیوی دې وکړي او مرسته درسره وکړي.

په سختیو کې حوصله درکړي.

دا کار به دې په رښتیا ژوند بدل کړي

هغه کتاب چې الله تعالی د دنیا د بدلون لپاره نازل کړی، د محمد ﷺ اوسنیو اُمتیانو له ډلې ګنو ترې مخ اړولی او د دنیا پخاطر یې هېر کړی دی. دوی یې پر مړو لولي چې په آسانۍ ترې ساه وځي.

چې قرآن یې په ژوند نه وي تلاوت کړی، څنګه به د مړینې پر وخت ورسره مرسته وکړي؟

هغه ژوند کې چې قرآن کريم ځای ونه لري، ژوند يې هم عبث دی او مړينه يې هم.

آيا تاسې له قرآن سره ورځنۍ اشنايي لرئ؟ هره ورځ لوستل مو يې عادت دی؟

دا تجربه وکړئ ژوند به مو بختور شي.

هره ورځ سهار کمه اندازه قرآنکريم لوستلو باندې ځان عادت کړئ ان شاء الله چې د ژوند ډېرې ناخوالې به مو ورکې او ژوند به مو بدل شي.

دا هرڅه به د سر په سترګو ووينئ.

دا کتاب تر هر هغه څه چې تاسې فکر کوئ، ډېر برکتي او ځواکمن دی ځکه دا د الله تعالی کلام دی، له برکتونو ډک او نيکمرغيو.

که لوستل يې درباندې بوج وي، پوه شئ، شيطان او ستاسې ګناهونو درباندې ددې عظيم کتاب لوستل درانه کړي، خو آسانه ده چې دا خنډ مات کړئ، په ټينګه هوډ وکړئ چې هره ورځ به يې لولم، حتماً يې لولم، په څو ورځو کې به مو زړه له سختۍ موم غوندې نرم شي او په دنيا او آخرت کې به مو دا کتاب مل وي.

د انسان غوږونه تر قرآن کريم هاخوا ښکلې کلمې نه شي اورېدلې.

د نابغه قاريانو لکه برکت الله سليم، عبدالباسط عبدالصمد، صديق المنشاوي، مصطفی اسماعيل، محمد رعد الکردي، عبدالله الموسی، خالد الجليل، بندر بليلة، هزاع البلوشي او ګڼو نورو قاريانو په جادويي غږونو هميشه تلاوت اورئ، ژوند به مو ورسره خوندور وي.

پاس ليکل شوي نومونه ګوګل يا يوټيوب کې ولټوئ، چې د کوم يو غږ مو خوښ شو هميشه يې په غږ تلاوت اورئ.

ورسره به مو زړه له سکونه ډک شي، هغه سکون چې په ميلياردونو پيسو به نشي ترلاسه کېدای، يوازې دا سکون د الله تعالی کتاب په لوستو او اورېدلو ترلاسه کېدای شي! يوازې د الله تعالی په کتاب! دا تجربه حتما وکړئ.

تر هر چا مخکې الله تعالی راضي کړه

تر هرڅه مخکې د الله تعالی او د هغه د رسول ﷺ د راضي کولو هڅه کوه. د حساب په ورځ که ميلياردونه او تر دې ډېر انسانان ستا پلوې او دفاع وکړي؛ د نخود قدرې ګټه هم درته نه شي رسولی. الله تعالی تر هر چا مستحق دی چې راضي کړای شي. که انسانان له تاسې راضي کېږي او که خفه کېږي، که مو ځوک ستاينه کوي او که مو بد يادوي، دا هر څه بايد د الله تعالی په راضي ساتلو کې ستاسې د پرمختګ مخنيوی ونه کړي.

تل خان ته دا مبارک آيت يادوئ:

﴿وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضُوهُ إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ﴾[89]

ژباړه: الله تعالی او پیغمبر د دې زيات وړ دي چې راضي کړای شي که چيرته دوی ايمان راوړی وي.

په حديث شريف کې راځي:

«من التمسَ رِضا اللهِ بِسَخَطِ النّاسِ كفاهُ الله مُؤنَةَ الناسِ، و من التمسَ رِضا الناسِ بسخطِ اللهِ وَكَلَهُ اللهُ الى الناسِ»[90]

۸۹: التوبه، ۶۲ آيت

۹۰: رواه الترمذي

زياړه: چا چې د الله تعالى د راضي ساتلو لپاره د خلکو د غوسې پروا ونه کړه، الله تعالى به يې د خلکو له شر او ضرر څخه وساتي او چا چې د خلکو د غوسې له ډاره د الله تعالى د ناراضه کېدو پروا ونه کړه الله تعالى به يې خلکو ته وسپاري.

د ويرې او کمزورۍ علاج

آيا په ژوند کې له خلکو، ستونزو، کړاوونو او نورو حالاتو ډارېږئ؟
که ځواب مو هو وي حل لاره يې آسانه ده.
هر هغه څوک چې د الله تعالى په اسماء الحسنى کاملاً يقين او باور ولري، دى به له هېڅ شي ونه ډارېږي. ولې بايد وډار شي؟ الله تعالى ځان ته داسې سپېڅلي صفات ټاکلي دي چې ستونزې مشکلات او هرڅه په دې دنيا کې چاپېروي.
کله چې وېره، وهم او نورې ستونزې پر انسان برلاسې شي او انسان چاپېر کړي او دغه انسان له ځان سره ووايي چې زه الله پاک لرم هغه په هر څه قادر دى، په دنيا او آسمانونو کې هر څه د هغه تر حکم لاندې دي، وېرې او اندېښنه او ستونزې انسان پرېږدي.
ځکه دغه وېرې ستونزې هر څه چې دي، د الله تعالى په مقابل کې هېڅ دي، نو بيا ولې وېره؟
د الله پاک د صفاتو په يادولو باندې زړونه ډاډه کېږي او انسان قوت او شجاعت تر لاسه کوي.
هغه څه چې ما له ايمان او اسلامي عقيدې زده کړي دي او هغه ايمان چې ما په خپل زړه او نفس کې کرلى دى دا ډاډ راکوي چې...

زه له الله تعالی پرته له بل هیڅا څخه نه ډارېږم بلکې یوازې له الله تعالی څخه ډارېږم، ځکه الله تعالی په هر څه غالب دی او دا ټولې ستونزې الله سبحانه وتعالی پیدا کړي او الله یې لرې کولای او کمولای شي.

د قرآن کریم تګلاره دا ده چې کله د الله تعالی یو صفت یادوي، سم لاسي یو بل صفت هم یادوي.

کله چې الله تعالی غالب او برلاسی یادوي ورپسې یې حکیم یادوي. ځکه الله تعالی خپل دغه غالب والی او دغه قوت په ډېر حکمت کاروي.

موږ هره ورځ د پنځه وخته لمونځ په هر رکعت کې څو وارې الله اکبر وایو، خو کله دې فکر کړی چې الله اکبر څه معنی؟

الله اکبر یعنې الله تعالی تر هر چا او هرڅه لوی دی، تر هر هغه څه چې په ځمکه او آسمانونو کې دي. نو بیا ولې دغه خبره ستا زړه ته لار نه کوي؟

موږ او تاسې ډېر داسې کسان وینو چې الله اکبر وايي، خو عملونه یې ښيي چې یقین پرې نه لري.

کله چې موږ وایو الله پر هر څه لوی دی خو باید یقین پرې وکړو.

تاسې به داسې انسانان کتلي وي چې ټوله تمه یې له انسانانو وي.

د دفتر او کار مشرانو، وزیر، والي او نورو چارواکو ته به داسې ټېټ او پاس کېږي ته به وایې روزي همدوی ورکوي! داسې نه ده، د دوی ټولو په سر باندې قدرتمن الله پاک دی.

انسان د بل انسان په ګټه هېڅ نه شي کولای، الا ما شاءالله. که مو په خپل زړه او نفس کې دا خبره ځای کړه چې الله پاک تر هر چا او هرڅه لوی دی او په دې مو پوره یقین وکړ، په پایله کې به ډاډ، عزت او شجاعت او د الله تعالی مرسته ترلاسه کړئ.

په یوه کیسه کې راځي چې د ایوبي دولت خلکو به پاچا صالح ایوب په ګڼو القابو لکه جلالت ماب، فضیلت ماب او نورو یادولو. یوه ورځ دی له خپلو وزیرانو او نورو خلکو سره ناست و چې یو کس ورته غږ وکړ چې اې ایوبه! اې ایوبه! خلک وارخطا او حیران شول چې دا څوک دی چې پاچا په دومره سپک نوم یادوي؟

کله چې هغه کس راغی، د وخت عالم عز بن عبدالسلام و. ده ایوب ته ویل چې اې ایوبه؟ ته څنګه په داسې ځای کې ناست یې او دومره شان او شوکت دې جوړ کړی، خو په فلاني ځای کې خلک شراب څښي؟

پاچا په ډېر احترام ځواب ورکړ چې زه دا ستونزه حلوم ته اندېښنه مه کوه. څو شیبې وروسته عالم ببرته په خپله مخه لاړ او یو کس ورپسې لاړ. په لار کې یې ترې پوښتنه وکړه چې په الله تعالی تا ته قسم درکوم څنګه د پاچا په مقابل کې په داسې جرأت باندې ودرېدې او داسې دې ورته وویل؟ په داسې حال کې چې هلته خلک پاچا ته ډېر احترام کوي او دی لوی شان او شوکت لري.

عالم ورته وویل چې اې زویه والله د الله تعالی لویي مې په پام کې وه او دی راته خس غونډې هم ښکاره نه شو.

څوک چې د الله تعالی لویي په پام کې ونیسي، له هېڅ شي نه ډارېږي.

له خلکو سره ښه چلند او احترام یوې خوا ته. هر څوک په خپل زړه کې پوهېږي چې یو کس ته احترام کوي که چاپلوسي؟

پیغمبر ﷺ چې کله د روم مشر هرقل ته لیک ولېږه نو ورته ویې ولیکل: "الی هرقل عظیم الروم".

نو احترام، متقابل عمل او نېک چلند ټول په یوه ځای کې بېلې خبرې دي، خو چاپلوسي او له خلکو نه ډار بېله مسئله ده.

یوه خبره په یاد ولرئ او په ذهن کې یې ساتئ، کومه خوله چې د روزي د خوړلو لپاره الله تعالی هر انسان ته ورکړې، نو روزي به هم همغه الله تعالی ورکوي. له انسانانو مه ډارېږئ او په ځان ډاډه اوسئ، ځکه چې الله تعالی لرئ.

﴿فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذَوَيْ عَدْلٍ مِّنكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ۚ ذَٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَن كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۚ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَل لَّهُ مَخْرَجًا﴾ ﴿وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۚ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ۚ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ ۚ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا﴾[۹۱]

ژباړه: بیا چې کله د هغو د (عدت) موده پای ته ورسیږي نو هغوی په ښه توګه (خپله نکاح کې) وساتئ، یا په ښه توګه ترې جدا شئ. او دوه داسې کسان شاهدان ونیسئ چې له تاسې نه د عدل خاوندان وي او (ای شاهدانو) شاهدي سمه صحیح د الله لپاره ادا کړئ...

۹۱: الطلاق، ۲ او ۳ آیتونه

دغه خبرې دي چې د هغو تاسو ته نصیحت کېږي او هر هغه چا ته چې پر الله او د آخرت پر ورځ ایمان ولري. څوك چې له الله نه په وېرېدو کار وکړي، الله به د هغه لپاره له ستونزو څخه د وتلو کومه لاره پیدا کړي او هغه ته به له داسې لارې نه روزي ورکړي چې هغه لوري ته د هغه گومان هم نه رسيږي. څوك چې پر الله توکل وکړي، د هغه لپاره هغه کافي دی. الله د خپل کار پوره کوونکی دی. الله د هر شي لپاره یوه اندازه ټاکلې ده.

څوک چې په الله تعالی توکل وکړي، الله سبحانه و تعالی ورته بس دی؛ نو د خلکو دروازې مه ټکوئ، د الله تعالی دروازه وټکوئ؛ ځکه چې هغه خلک هم الله تعالی پیداکړي او تاسو هم، خو ځان الله تعالی ته نږدې کړئ چې مستقیم له الله تعالی هر څه غواړئ.

د شیطان ملگري

ملگرتیا هغه وخت گټوره وي چې دواړه اړخونه ترې گټه واخلي او د ښېرازۍ لامل شي. خو د انسان او شیطان ترمنځ په ملگرتیا کې یوازینی تاوان انسان کوي. شیطان نه یوازې دا چې تاوان نه کوي بلکې هغه هدف ته رسيږي چې د انسان د بیلارې کولو لپاره یې لري. له شیطان سره ملگرتیا څه ده؟

﴿وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا﴾[٩٢]

ژباړه: د چا چې شیطان ملگری شي، د هغه بده ملگرتیا په برخه شوه.

٩٢: النساء، ٣٨ آیت

د شیطان ملګري، لارویان یا اتباع الشیطان څوک دي؟

د شیطان د ملګرو لومړۍ ډله: په دې ډله کې هغه کسان دي چې د الله تعالی له کتاب یا عبادت څخه غافل وي.

د دوی په اړه الله تعالی فرمايي:

﴿وَ مَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَاناً فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ﴾[٩٣]

ژباړه: څوک چې د رحمن پروردګار له عبادت یا ذکر څخه ځان غافل کړي؛ موږ پر هغه شیطان برلاسی کوو او هغه یې ملګری کېږي.

د شیطان د ملګرو دویمه ډله: دا هغه خلک دي چې له علم پرته د الله تعالی په اړه له خلکو سره شخړه کوي. یا بې علمه د الله تعالی په اړه بحثونه یا جدل کوي. جدل د عادي خبرو اترو برعکس شخړې ته وايي.

ډېری داسې کسان به مو لیدلي وي چې کافي علم یا پوهه نه لري خو داسې بحثونه کوي لکه مفتیان ان ځینې خو له ځانه فتواګانې هم ورکوي.

د دوی په اړه الله تعالی فرمايي:

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ﴾[٩٤]

ژباړه: ځینې خلک بې علمه د الله تعالی په اړه جدل یا بحثونه کوي او دوی د هر سرکښ شیطان پیروي کوي.

په بل مبارک آیت کې خالق عزوجل فرمايي:

٩٣: زخرف، ٣٦ آیت

٩٤: حج، ٣ آیت

﴿وَإِنَّ الشَّيَٰطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰٓ أَوۡلِيَآئِهِمۡ لِيُجَٰدِلُوكُمۡ﴾[95]

ژباړه: شیطانان د خپلو ملګرو په زړونو کې شکونه او وسوسه اچوي چې له تاسې سره شخړه وکړي.

دریيمه ډله: د شیطان د ملګرو دریيمه او تر ټولو مشهوره ډله کافران یا منافقان دي.

د دوی په اړه الله تعالی فرمایي:

﴿كَمَثَلِ الشَّيۡطَٰنِ إِذۡ قَالَ لِلۡإِنسَٰنِ اكۡفُرۡ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيٓءٞ مِّنكَ إِنِّيٓ أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الۡعَٰلَمِينَ﴾[96]

ژباړه:د منافقانو او کافرانو) مثال د هغه شیطان دی چې هغه لومړی انسان ته وایي کافر شه، کله چې کافر شي بیا ورته وایي چې زه له تا بېزاره یم، زه له الله تعالی داربږم چې پالونکی د عالمیانو دی.

په بل مبارک آیت کې الله تعالی فرمایي:

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَآ أَرِنَا الَّذَيۡنِ أَضَلَّانَا مِنَ الۡجِنِّ وَالۡإِنسِ نَجۡعَلۡهُمَا تَحۡتَ أَقۡدَامِنَا لِيَكُونَا مِنَ الۡأَسۡفَلِينَ﴾[97]

ژباړه: کافران به ووایي: ای زموږ ربه! وښایه موږ ته هغه پیري او انسانان چې موږ یې بې لارې کړو، چې موږ دوی تر خپلو پښو لاندې کړو چې د دوزخ د کندې خاوندان شي.

٩٥: الأنعام، ١٢١ آیت

٩٦: الحشر، ١٦ آیت

٩٧: فصلت، ٢٦ آیت

ځلورمه ډله: د شیطان د ملګرو ځلورمه ډله مبذرین دي.

مبذرین هغوی دي چې خپل مال بې ځایه لګوي یا فضول خرچې کوي او خپل مال له ګناه په ډکو کارونو لګوي یا په دې برخه کې پانګونه کوي. دوی په حقیقت کې د شیطان ورونه دي.

الله تعالی یې په اړه فرمایي:

﴿إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ ۖ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا﴾[98]

ژباړه: بې ځایه لګښت کوونکي د شیطانانو ورونه دي او شیطان د خپل رب ناشکره یا کافر دی.

دې آیت ته پوره پام وکړئ، هغوی چې په بې ځایه او له ګناه ډکو کارونو باندې پانګونه کوي یا پرې لګښت کوي، د دوی پایله فقر دی. انجام کې به دوی بېوزله شي. که څه هم لنډه موده به دوی مالداره وي.

الله تعالی فرمایلي:

﴿الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُم بِالْفَحْشَاءِ ۖ وَاللَّهُ يَعِدُكُم مَّغْفِرَةً مِّنْهُ وَفَضْلًا ۗ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾[99]

ژباړه: شیطان تاسې له بېوزلۍ نه وېروي او شرمناك چلن غوره کولو ته مو هڅوي، خو الله خپل بخشش او پېرزونې ته تاسې هیله من کوي، الله د ډېر پراخ لاس خاوند او پوه دی.

د الله تعالی او د هغه د بندګانو تر ټولو لوی دښمن شیطان دی.

۹۸: الإسراء، ۲۷ آیت

۹۹: البقرة، ۲٦۸ آیت

قسم یې کړی چې تر قیامته به انسانان بې لارې کوي او خپله دښمني به ورسره پالي. دا هغه شوم مخلوق او نامرده دښمن دی، چې انسان د تباهی کندې ته ورټېل وهي، بیا ورته وايي چې زه له تا بېزاره یم. ددې لپاره چې موږ تاسې ددې مکار او کمزوري دښمن په لومه کې گیر نه شو، باید پورته صفاتو څخه ځان وساتو ترڅو د شیطان ملگرتیا مو په ناپامی نه وي کړې.

په دنیا کې هر شی ختمېدونکی دی

یوه پاچا خپل وزیر ته وویل داسې یوه خبره راته وکړه چې زما خوشحالي په خپگان او خپگان په خوشحالي بدل کړي.

هغه ورته وویل: هر حالت ختمېدونکی دی!

یعنې هېڅ شی دوام نه کوي، که خپگان وي، که خوشحالي وي، که مال وي، که قوت وي او که بل هر هغه څه وي چې موږ تاسې پرې تکیه کړې.

رښتیني اتلولي داده چې په آزموینه کې بریالي شوو.

الله تعالی فرمایي: ﴿و ان کُنَّا لَمُبتَلِین﴾[100]

ژباړه: او هرو مرو موږ تاسې آزمایوو.

ابتلا یا امتحان زموږ د پیداکولو لامل دی. که آزمایښت نه وای؛ ملایکې بس وې چې د الله تعالی عبادت وکړي.

اتلولي دا نه ده چې له امتحان نه بچ شې، بلکې دا ده چې پکې بریالی شې.

۱۰۰: مؤمنون، ۳۰ آیت

الله تعالی مونږ د مال په راکولو یا د مال په اخیستلو امتحانوي. میړه له ښځې او مېرمن له میړه سره په اړیکه او چلند کې د ناخوالو له امله ازمویل کیږي چې صبر کوي او که نه. که ښه ژوند ولري هم امتحانیږي چې ایا د الله پاک شکر ادا کوي او که نه.

په ښه اولادونو یا په بدو، سخت یا خوشاله ژوند، ښه مقام یا ټیټ منصب، په قوت او ضعف، په فقر او شتمني او بل هر حالت کې انسان ازمویل کیږي.

باید په دې آزموینو کې بریالي شوو چې په دنیا او آخرت کې هم بریا ترلاسه کړو. باید د الله تعالی په امتحان کې ځانونه بریالي کړو.

څنگه پیاوړي کېدای شو؟

زموږ ځوانان باید د اسلامي اُمت د تېرو شوو صالحو علماوو پر پل، قدم کېږدي او له هغو دې زده کړي چې د ژوند په کومو اړخونو کې څومره پیاوړي وو؟

له هغو څخه لاندې ټکي د بېلگې په توگه یادوم:

۱ - د ایمان پیاوړتیا

۲ - په دین ویاړ

مسلمان ځوان باید پر خپل دین باندې وویاړي او د خپل دین د ویاړونو په اداته کې پیاوړی وي. لکه څرنگه چې جعفر بن أبي طالب رضي الله عنه د حبشې له پاچا سره په خبرو کې په خپل دین ویاړ کړی و، لکه څرنگه چې ربعي بن عامر د وخت د لوی طاغوت (رستم فارسي)

په مخکې درېدلی و او په ډېر جرأت سره يې د الله پاک د دين ارزښت ورښودلی و.

عز بن عبدالسلام چې د مصر د پاچا (ايوب) په مخکې خپل سر نه ټيټوي او حق وينا ورته کوي.

همداسې په نننې عصر کې هم موږ ځينې ځوان پياوړي علماء لرو چې د لويو قدرتونو پر وړاندې په ډېره ځرگنده خپله خبره کوي او له الله تعالی پرته له بل چا ويره نه لري.

۳ - اخلاقي پياوړتيا

مسلمان ځوان بايد د خپل عزت، عفت او امانت په ساتلو کې غښتلی او رښتينی وي، د خپلو مسلمانانو ورونو پر وړاندې ډېر نرم او د دين د دښمنانو په مقابل کې سخت وي.

له خپلو مسلمانو ورونو سره بايد مرسته کوونکی، رحم کوونکی او له تيروتنو تيرېدونکی وي.

۴ -علمي پياوړتيا

مسلمان ځوانان د ژوند په نورو برخو کې د پياوړتيا تر څنگ د علم په ډگر کې هم بايد تر نورو مخکښ، خلاق او نوښتگر وي.

۵ - دعوت او سياسي برخه کې پياوړتيا

د مسلمانانو اوسنيو بدمرغيو او فاسدو نظامونو ته په پام سره د ځوانانو مسووليت دی څو د اسلام په خپرولو او پلي کولو کې کوټلي گامونه واخلي. د ټولنې، ملت او هېواد ستونزې درک کړي او د حل لارې ورته ولټوي او په دې برخه کې خپله وجيبه ادا کړي.

٦ -جسمي پیاوړتیا

اسلام لکه څنگه چې په معنوي برخه کې د مسلمانانو پر پیاوړتیا ټینګار کوي همدارنګه پر جسمي پیاوړتیا او روغتیا هم ټینګار کوي.

اسلام سست او ناتوانه انسان ته اړتیا نه لري او که مسلمان ځوان خپلې بدنې روزنې ته پاملرنه ونه کړي خپل دین ته گټه نه شي رسولی. دې ته په کتو د ځوانانو وجیبه او مسوولیت دی چې د خپل دین خدمت وکړي، پرې وویاړي، گټې یې په پام کې ونیسي، خپلې معنوي او جسمي پیاوړتیا ته په کلکه پام وکړي، په ځان کې کمزوري ټکي له منځه یوسي او له وخت څخه سالمه گټه پورته کړي.

څکه الله پاک له انسان څخه د ځوانۍ د پړاو پوښتنه کوي، چې ځواني یې څنگه او په څه ډول تېره کړه او د الله پاک حساب په رښتیا ډېره سخته ده.

تر ټولو لویه بدبختي

د انسان لپاره تر تولو لویه بدبختي دا ده چې دی مړ شي خو گناهونه یې ژوندي وي .

ښه بېلگه یې هغوی دي چې په ټولنیزو شبکو کې غیر اخلاقي او ناروا ویډیوگانې او انځورونه خپروي. دوی له دنیا لاړ شي، خو د دوی په لاسونو خپاره شوي شیان نور کسان لاس په لاس کوي او عذاب یې د دوی ترځنگ اصلي خپروونکي ته هم رسیږي؟ همغوی ته چې نشر کړي یې دي یا هغوی ته چې لاس په لاس کوي یې او ټول پکې له گناه خپله برخه ترلاسه کوي.

الله تعالی داسې خلکو ته سخت گواښ کړی .

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۚ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾[١٠١]

ژباړه: کوم کسان چې د مؤمنانو په منځ کې فحشاء خپرول خوښوي، دوی لره په دنیا او آخرت کې دردناك عذاب دی. الله پوهېږي او تاسې نه پوهېږئ.

والله دا لوی ناورین دی.ځیني خلک دا کارونه ددې لپاره کوي چې نور خوشحاله کړي یا یې ساعت تېر شي.

خو له دې غافل دي چې دا څو لایکونه کمنټونه به څه گټه وکړي؟ که یې په دې نیت کوي چې د خلکو ساعت تیر شي، د خلکو به ساعت تیر شي خو د هغه گټه پکې څه ده؟

١٠١: النور، ١٩ آیت

اووه ډله کسان چې په قیامت کې د عرش تر سیوري لاندې وي

ابو هریرة رضي الله عنه له خیرالبشر ﷺ نه روایت کړی:

«سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ يَومَ القِيَامَةِ في ظِلِّهِ، يَومَ لا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ: إِمَامٌ عَادِلٌ، وَشَابٌّ نَشَأَ في عِبَادَةِ اللَّهِ، وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ في خَلَاءٍ فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ، وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ في المَسْجِدِ، وَرَجُلَانِ تَحَابَّا في اللَّهِ، وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ إلى نَفْسِهَا، قالَ: إنِّي أَخَافُ اللَّهَ، وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فأخْفَاهَا حتَّى لا تَعْلَمَ شِمَالُهُ ما صَنَعَتْ يَمِينُهُ»[۱۰۲]

په پورته حدیث کې راغلي:

د قیامت په ورځ به الله تعالی په اووه کسانو پداسې حال خپل سیوری وغوړوي په کومه ورځ چې به د هغه له سیوري ښخه پرته بل هیڅ سیوری نه وي.

۱: عادل مشر

۲: هغه ځوان چې د الله په عبادت کې را لوی شوی وي.

۳: هغه سړی چې زړه یې له جوماتونو سره تړلی وي.

۴: هغه دوه کسان چې یوازې د الله پاک لپاره مینه کوي، د الله تعالی لپاره یو ځای کیږي او د الله عزوجل لپاره جدا کیږي.

۵: هغه کس چې یوه ښایسته او شتمنه مېرمن یې بد اخلاقی ته ور وبولي او هغه ترې انکار وکړي یا ورته ووایي چې زه له الله تعالی نه ویریږم.

۱۰۲: متفق علیه

۶: هغه څوک چې صدقه او خیرات په ښي لاس ورکړي، خو چپ لاس يې پرې خبر نه شي.
۷: هغه کس چې په یوازیتوب کې الله یاد کړي او له سترګو یې اوښکې وبهېږي.
الله تعالی دې موږ او تاسې د دغو اووه کسانو په ډله کې شامل کړي.

شتمني يا بېوزلي د الله تعالی د محبت نښه نه ده

الله پاک قارون ته ډېر مال ورکړی و، خو دښمن یې و.
جلیل القدر صحابي عبدالرحمن بن عوف رضي الله عنه ته یې پراخ مال ورکړی او د الله تعالی دوست و.
فرعون لوی مقام او ګڼ امکانات درلودل، خو د الله تعالی دښمن و.
سیلمان علیه السلام هم د ځمکې واکمن او د امکاناتو خاوند و خو د الله تعالی بنده او پیغمبر و.
دنیا او مالداري د الله تعالی د مینې یا د کرکې نښه نه ده.
رسول الله ﷺ فرمايلي: «لَوْ كَانَت الدُّنْيَا تَعدِلُ عِنْدَ اللَّه جَنَاحَ بَعُوضَةٍ مَا سَقَى كَافِرًا مِنْها شَرْبَةَ مَاءٍ»[۱۰۳]
ژباړه: که دنیا د الله تعالی پر وړاندې د میاشې د وزر په اندازه ارزښت لرلای؛ کافر به ترې څکه نه وه کړې.
یعنې که دنیا ارزښت لرلای، کافر به ترې د اوبو د یوه غوړپ په اندازه هم برخه نه وه ترلاسه کړې. ځکه کافر د الله پاک دښمن دی، نو دښمن خو له نعمته محروم وي. همدا د دنیا ریښتینی ارزښت دی.

۱۰۳: رواه الترمذي، وَقالَ: حديثٌ حسنٌ صحيحٌ

زموږ د بدمرغیو اصلي لامل څه دی؟

له بده مرغه چې اسلامي اُمت خپل پخوانی برم او هیبت له دې کبله له لاسه ورکړی چې لیک او لوست ته یې شا کړې او د خپلو پخوانیو مخکښوعلماوو لاسته راوړنې یې هېرې کړې. تر دې چې د لوست او مطالعې د نه کولو له امله یې په نړۍ کې موقف کمزوری او له پامه غورځول شوی. د نننیو مسلمانانو د مطالعې کچه د دوی د رسالت او خپل اصلي حیثیت ترلاسه کولو لپاره بسنه نه کوي. هغه څوک چې غواړي په دې نړۍ کې یو څو کلیمې د ویلو لپاره ولري او د اسلامي رسالت دروند پېټی پورته کړي؛ باید په علمي او فکري ډګرونو کې تر نورو مخکې وي او تر هر چا ډېره مطالعه وکړي.

باید په اسلامي او عصري علومو او ټکنالوژۍ برخه کې تر نورو امتونو پرمختګ وکړي او غښتلي وي. که داسې نه وي؛ نو له نورو ایډیالوژیو او فکرونو سره د سیالۍ او مقابلې ډګر کې به د اوس په شان همیشه وروسته پاتې او ناکام وي.

نننۍ نړۍ د ډول ډول ایډیالوژیو له کبله ځانګړې ده.

د کفر او باطل لپاره شپه او ورځ کار کیږي تر څو باطل پرسته پر نړۍ حاکم او واکمن وي. خو د دوی په مقابل کې مسلمانان هغسې هڅې او کار نه کوي چې له دوی یې تمه کیږي.

همدا لامل دی چې په نني عصر کې باطل په ظاهري ډول برلاسی دی.

الحمدلله ګڼ مسلمان علماء او مفکرین له اسلام څخه د غوره دفاع په خاطر بوخت دي او په نړیواله کچه هڅې کوي.

دا ټولې هڅې د اسلامي اُمت د ویښتابه او په نړۍ کې د دوی د هویت د څرګندېدو لپاره کېږي.

خو زه او ته باید له ځانه وپوښتو چې موږ څه کړي؟

ځکه د څو کسانو زیار او هڅې کفایت نه کوي، باید هر مسلمان د خپل دین د خپرولو او ملاتړ لپاره نه ستړې کېدونکې هلې ځلې وکړي او ځان مسؤل وګڼي.

که د اسلامي اُمت ځوان نسل له لوست او مطالعې نه لرې پاتې شي، دا ټولې هڅې بې ځایه ځي او دا طبیعي خبره ده چې پردی کلتور او باطل نظام پر اسلامي ټولنې واکمنېږي.

د کمې مطالعې ستونزه یوازې په ځوانانو او څو مسلمانو هېوادونو پورې نه ده محدوده، بلکې که عمومي کچه باندې پام ورته وشي، د مسلمانانو د مطالعې اوسط له غیر مسلمانو څو برابره ټیټ دی.

هغه دین چې پیل یې په لوست او مطالعې کېږي او ویاړ یې هم په همدې کې نغښتی دی، د پیروانو حالت یې اوس دې پولې ته رسېدلی دی چې د لوست په وروستۍ لیکه کې ولاړ دي او په خپل میراث او نړیوالو علمي لاسته راوړنو کې ځانګړې ونډه نه لري.

زموږ په ژوند کې لوست او مطالعه حیاتي اصلونه دي. پر دې باید پوه شو چې هر انسان که په هره علمي کچه (نبوغ، فوق الاستعداد، بااستعداد...) کې اوسي، لوست او مطالعې ته اړتیا لري. د نویو علمي لاسته راوړنو لپاره کوښښونه او پر هغو پوهېدنه په اوسني وخت کې د ناپوهۍ له منځه تللو یوازېنۍ لاره ده.

او د اسلام صحيح فهم ته د رسېدو لپاره هم بايد له علمي لاسته راوړنو او د نورو علماوو له فکرونو خبر واوسو.

که په ټولنه کې په پوهه سمبال، مستعد، مصلح او له دين څخه صحيح فهم لرونکي کسان رامخته نه شي او مخکښ رول ونه لوبوي، خای به يې ناپوه خلکو خپل کړی وي.

هغوی چې لوست کوي او هغوی چې يې نه کوي، د ځمکې او آسمان فرق لري.

الله تعالی فرمايي:

﴿ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لاَ يَعْلَمُونَ﴾[١٠٤]

ژباړه: آيا برابر دي هغه کسان چې پوهېږي او هغه کسان چې نه پوهېږي؟

په دغه حکم کې هغو کسانو ته هم اشاره ده چې د عبادت په پلمه يې د مطالعې او زده کړې لاره پرېښې او فکر کوي چې د ثواب يوازينی لاره عبادت دی او بس.

خو حضرت محمد ﷺ فرمايي: «د عالم لوړوالی پر عابد دومره دی لکه زما لوړوالی ستاسو تر ټولو پر کمزوري باندې»[١٠٥]

د مطالعې نه کول د دې لامل هم کېږي چې مسلمانان تر ټولو وروسته پاتې او د دښمنانو په دام کې گير شي.

په دې ډول شرايطو کې مسلمان ځوانان بايد دغه گواښ او له امله يې پېښېدونکي زيانونه درک کړي او وېې پېژني.

١٠٤: الرعد، ٩ آيت

١٠٥: رواه الترمذي

مسلمان ځوان باید په ټولنه کې د مطالعې د کچې د لوړاوي او ددغه کلتور عامولو ته د خپلو پلانونو په لومړیتوبونو کې ځای ورکړي؛ هم باید خپله په ورځني ډول د مطالعې لپاره یو ځانګړی وخت ولري او هم دې دغه زمینه نورو ته په ځانګړي ډول ښځو ته هم برابره کړي.

مور، که غواړو په نړیواله کچه کلک دریځ او پیژندل شوی موقف او نړیوالو په کتار کې ځانګړی ځای ولرو، باید تر نورو امتونو ډېره زدکړه او مطالعه وکړو.

ځکه د سیالۍ په اوسني ډګر کې کمزوری انسان ځای نه لري او هغه ځوک چې پیاوړی فکر او د هویت ځانګړنه لري د یو بشپړ او سم پلان له لارې یې هدف ته د رسېدو لاره هم لنډه ده.

په ټولنه کې ډېر داسې کسان پیدا کېږي چې په فلسفه، تاریخ، ساینس او نورو معاصرو علومو کې تخصص لري خو له بده مرغه چې له دین څخه هېڅ پوهه نه لري. برعکس داسې کسان هم شته چې په ډېرو ابتدایي دیني زدکړو بسنه کوي او له ساینسي زدکړو سره مخالفت کوي، چې دا پخپله د ټولنې د کمزوري کولو عمده لامل کېږي.

د الله تعالی نظام عجیب دی

مال، جمال، قوت او نور ډېر نعمتونه هر انسان ته ورکوي، خو فکري او جسمي سکون او قلبي اطمینان یا ډاډ بیا په خپلو ځانګړو مؤمنو بنده ګانو لوروي.

دا د سکون یا زړه ډاډ په جدي اهمیت دلالت کوي او ښیي چې سکون د الله تعالی تر ټولو لویه لورینه ده.

خوشبخت دی هغه انسان چې په دغه ډله کسانو کې وي. باور وکړئ سخته ده چې ارزښت یې بیان کړای شم. خلاصه دا چې سکون یا د زړه ډاډ د ژوند یو له مهمو نعمتونو څخه دی.

دا لوی نعمت څنګه ترلاسه کیدای شي؟

الله تعالی فرمایي:

﴿الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُم بِذِكْرِ اللَّهِ ۗ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾[١٠٦]

ژباړه: همدغه (د الله لوري ته ګرځېدونکي) خلك هغه کسان دي چې ایمان یې راوړی او د هغو زړونو ته د الله په یاد سره ډاډینه یا سکون ور په برخه کېږي. خبردار اوسئ! همدغه د الله یاد هغه شی دی چې زړونو ته ډاډ ور په برخه کوي.

له ځوانانو د اسلام غوښتنه څه ده؟

اسلام په ښکاره ډول له ځوانانو غواړي چې غښتلي و اوسي. پیاوړتیا او غښتلتیا په شخصیت جوړونه او د ژوند د سمون په برخو کې مهم ټکي دي او ځوانان باید دغه مهم اصلونه په ځان کې پیاوړي کړي.

خیرالبشر ﷺ فرمایي: «المؤمن القوی خیر وأحب الی الله من المؤمن الضعیف»[١٠٧]

ژباړه: غښتلی مؤمن له کمزوري او کم وسه مؤمن څخه بهتر او د الله تعالی ډېر خوښ دی.

١٠٦: الرعد، ٢٨ آیت

١٠٧: رواه مسلم

الله سبحانه و تعالی د انفال په سورت کې فرمايي:

﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ﴾[108]

ژباړه: د خپلو دښمنانو پر وړاندې په څواک او قوت سره تیاری ونیسئ.

انسان باید د ژوند په هر پړاو کې او د پېښو په هر بهیر کې څواکمن او غښتلي وي. د اسلام غوښتنه دا ده چې اُمت يې تر ټولو زيات غښتلی، عزتمن او سرلوړی وي.

آيا ما ګنهګار به الله وبښي؟

په روايتونو کې راځي چې د موسی علیه السلام په زمانه کې یو ځوان و، ډېر زيات بدکار، ګنهګار او پر خپل ځان ظالم و.

د کلي خلکو نوموړی په ډېرې بې احترامۍ له ښاره په دې دلیل وشړلو چې هغه ځوان ډېر ګنهګار و او داسې نه چې د هغه له امله الله تعالی پر هغوی قهر نازل کړي.

هغه ځوان له هغه وروسته په یوه کنډواله کې ژوند پیل کړ. په دې ځای کې د هغه لپاره د خوراک او څښاک هېڅ نه و او نه يې کوم خپلوان و، بس يوازې يې ژوند کاوه.

یوه ورځ الله تعالی موسی علیه السلام ته وحیه وکړه چې زما له ولیانو څخه یو ولي وفات شوی دی؛ هلته لاړ شه، هغه ته غسل ورکړه، د جنازې لمونځ يې وکړه او په کلي کې اعلان وکړه چې که د هر چا ګناه ډېره زياته وي او په دې جنازه کې ګډون وکړي؛ الله تعالی به يې ګناهونه ورته وبخښي.

۱۰۸: الأنفال، ٦٠ آیت

کله چې موسی علیه السلام دا اعلان وکړ، بې شمېره خلک له خپلو کورونو را ښکاره او د جنازې په ځای کې را غونډ شول، خلکو د مړي له مخ نه د پردې په لرې کولو مړی و پېژانده او موسی علیه السلام ته یې عرض وکړ چې ای د الله نبي دا خو هغه فاسق دی چې مونږ له کلي شړلی و، د دې خبرې په اورېدو موسی علیه السلام په تعجب شو، موسی علیه السلام چې کله مړي ته وکتل حیران شو او وې ویل چې دا خو رینښتیا همغه گنهگار ځوان دی چې بې له گناه څخه به یې ژوند نه شو کولای. آیا د ده په اړه الله تعالی ماته وحیه کړې؟ الله تعالی موسی علیه السلام ته بیا وفرمایل چې دا خلک رښتیا وایي!

کله چې خلکو دا ځوان له ښار څخه وشړلو، موده وروسته د یخوالي له امله دا ځوان ناروغ شو، نو یې ښي او کیڼ خوا ته په کتلو نه ملگری، نه کوم خپل او خپلوان تر نظر شول، د یوازېتوب، غربت او ذلت احساس یې وکړ او بیا یې وویل: "الهي! زه ستا له بندگانو څخه یو بنده یم، له ښار څخه شړل شوی یم، څوک مې په ښار کې د ژوند کولو لپاره نه پرېږدي. یا الله! که زه په دې پوهېدای چې هغه عذاب چې ته یې ما ته راکوې، ستا په ملکیت کې زیاتوالی رامنځ ته کوي یا هغه بښنه چې ته پرې ما بخښې، ستا په پادشاهي کې څه کمی راولي، نو ما به هېڅکله له تا د بخښنې غوښتنه نه وای کړې، خو زما ساتونکی او بخښونکی پرته له تا بل څوک نه دی، ځکه تا په خپله ویلي چې زه تر ټولو ډېر لوی ښښونکی او مهربان یم! بیا نو هیله کوم چې زما زړه مه را ماتوه!"

الله پاک موسی علیه السلام ته وفرمایل، اې موسی! آیا ما ته دا مناسبه ده، چې د هغه دعا رد کړم په داسې حال کې چې دی زما څخه په ډېره عاجزۍ زما د صفاتو په یادولو د ښښنې غوښتنه کوي او رښې اوښکې تویوي. ای موسی! زه په خپل عزت قسم یادوم! که دې ځوان د نړۍ د ټولو وګړو لپاره ښښنه غوښتې وای؛ ما به ددې ځوان د تواضع په خاطر دا ټول خلک بخښلي وو!

ای موسی! زه د غریب او اجنبي خلکو مرستندوی، دوست، طبیب، او پر داسې خلکو ډېر مهربان یم.

هغه ګناهګار ځوان، چې بې له ګناه څخه یې بل کار نه و زده، له هغه نه الله تعالی ولي جوړوي، هغه هم یوازې په یو وار توبه!؟

زموږ خالق ډېر مهربان او پوره رحم لرونکی دی، مګر موږ د دعا د غوښتلو په طریقه نه پوهېږو، که موږ په سمه توګه د الله تعالی څخه دعا وغواړو، هغه به راته ټول ګناهونه معاف کړي!

یا الله سبحانه وتعالی مونږ ټول ستا ډېر ګناهګار بندګان یو، موږ ته هم بخښنه وکړه!

یادونه: که څه هم دا کیسه په کوم صحیح حدیث نه ده روایت شوې، خو محتوا یې د ځینو مبارکو حدیثونو مصداق ده چې پر انسان د الله تعالی پراخه رحمت ښیي.

په ناپوهۍ د اسلام ضد دعوت

ځيني اسلامي دعوتگران نه پوهېږي چې دوی په ناپامۍ يا غير ارادي ډول د اسلام په ضد دعوت کوي.

خصوصاً د سخت مزاج او خشن اسلوب لرونکي دعوتگران چې ځان ورته په حقه او نور بې لارې ښکاري او خلکو ته سپک نظر کوي.

په متکبرانه ډول خلکو ته د هغوی د گناهونو پېغورونه ورکوي او په داسې انداز خبرې کوي لکه دی چې تر ټولو نيک انسان وي خو ټول خلک بيلارې او گنهگاران وي.

د سعادت، خوشحالۍ ترلاسه کولو عملي لار

په اوسني وخت کې له ډېرو کسانو په ځانگړې توگه له ځوانانو سعادت، خوشحالي، سکون يا آرامښت ورک شوي، ډېری انسانان د ژوند په هر امکان هڅه کوي چې دا نعمتونه بيا مومي، خو نه شي کېدای.

خو د دغه نعمتونو د موندلو لارې دا دي:

لومړی: په دې يقين ولرئ، هر هغه شی چې تاسې ته مقدر دی يعنې تقدير کې درته ټاکل شوی، هغه حتماً کيږي، که ته څومره کوشش هم وکړې. نو يقين ولره چې ځيني کارونه تقديري وي.

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ:"كُنْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا، فَقَالَ: «يَا غُلَامُ إِنِّي أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ، احْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظْكَ، احْفَظِ اللَّهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوْ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ

كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ، وَلَوْ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ، رُفِعَتِ الأَقْلَامُ وَجَفَّتْ الصُّحُفُ»[١٠٩]

ژباړه: له ابن عباس رضي الله عنه څخه روایت دی چې ویلي یې دي، یوه ورځ په رسول الله ﷺ پسې روان وم تو یې راته وویل: ای ځوانه، څو کلیمې در زده کوم: الله پاک په یاد ساته هغه دې نه هېروي، الله پاک مه هېروه هر ځای به درسره وي، که څه غواړې یوازې یې له الله پاک نه غواړه او که مرستې ته دې اړتیا وه، یوازې یې له الله پاک څخه غواړه. او پوه شه چې که ټول اُمت راټول شي چې تا ته ګټه ورسوي، هېڅ ګټه به درته ونه شي رسولای؛ مګر دا چې د الله پاک خوښه وي یا یې درته دغه مرسته په تقدیر کې لیکلې وي او که ټول خلک راټول شي چې تاته تاوان واړوي، نه یې شي کولای؛ مګر دا چې الله پاک ستا لپاره تقدیر ټاکلی وي. قلمونه پورته شول او رنګونه وچ شول، یعنې دا هرڅه چې شوي او کیږي تر قیامته لیکل شوي او هېڅ شی د الله له پریکړې وتلای نه شي.

دا کاینات، لمر، ځمکه، نورې سیارې، سمندرونه او نور مخلوق څوک کنټرولوي؟ او واک یې د چا په لاس کې دی؟

ځواب تر لمر روښان دی: الله تعالی! ښه نو ستا ماغزه، معده، زړه او د بدن نظام چا فعال ساتلی او د چا په امر فعالیت کوي؟

ځواب: د الله سبحانه و تعالی.

١٠٩: رواه الترمذي (٢٥١٦)، قال الترمذي رحمه الله : "هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ

کله چې الله تعالی لمر، سپوږمۍ، ټول کاینات او ستا وجود هر څه کنټرولوي او په ښه ډول يې تدبير د کايناتو خالق پخپله نيسي، نو بيا ولې ځان په دې نه پوهوې چې ستا غير اختياري چارې هم د الله تعالی په واک کې دي؟

ستونزه دا ده چې موږ په خپل قاصر عقل يقين نه کوو او خپلې چارې مو الله تعالی ته پوره نه دي سپارلې.

هغه وخت ته راحت او آرام ژوند کولای شې چې په دې يقين وکړې چې په تقدير کې ليکل شوي هرڅه حتماً ترسره کيږي، ځکه بايد ټول خپلې چارې الله تعالی ته وسپارو. که دا کار وکړې، ارام او له سعادت ډک ژوند به ولرې.

ته بايد د توکل اسباب برابر کړې او باقي پر الله پاک توکل وکړې، که داسې وکړې ژوند به دې ورسره هوسا شي.

دويمه: چار چاپېر وګوره، کوم ملګري دې منفي فکره دي؟

آيا داسې ملګري لرې چې تل دې په غوږ کې له ناهيلۍ ډکې خبرې زمزمه کوي؟ تل درته وايي دا کار نه کيږي، ولا سخت دی، ته يې نه شې کولای، ته دا ستونزه لرې.

داسې ملګري بدل کړه، له دوی سره مه کېنه او هغه چا سره ملګرتيا کوه چې تا ته مثبته انرژي دربخښي. زما او ستا ټولنه له بده مرغه له منفي فکره کسانو ډکه ده. ملګرتيا يې پرېږده او ځان ته ښه ملګري وټاکه. داسې ملګري چې په پوهې او په ناپامۍ تا ته انرژي دربخښي.

دربېمه: د ځان لپاره چاپېریال بدل کړه، که دې دنده یا کاروبار سترړی کوونکی وي، داسې وي چې زړه دې نه ورځي خو قدمونه دې کش کاږي، که امکان لري بدل یې کړه.

ځان ته داسې چاپېریال جوړ کړه چې زړه او قدمونه دې دواړه یو ځای ورځي.

اوسنی هر حالت چې ته یې لرې ترې راووځه، ځان سره یوه شېبه فکر وکړه، کوم هغه شی دی چې تا ځوروي؟ ستا حالت یې بد کړی.

د بدلون جدي اقدام یې وکړه.

اندېښنه مه کوه

ډاډه اوسه د الله له طرفه چې کومه دروازه درته خلاصه شوې وي، هیڅوك یې نه شي بندولی.

د ایمان تله؛ څنګه خپل ایمان اندازه کړم؟

د ایمان د اندازه کولو معیار څه دی؟ څنګه کولای شم پوره ایمان ولرم یا کامل مؤمن شم؟ آیا ایمان مې قوي دی که ضعیف؟

رسول الله ﷺ د ایمان د اندازه کولو یوه ښه تله موږ ته راښودلې. راځئ په دې تله خپل ایمان وتلو:

«لا یُؤمِنُ احدُکُم حتي یُحِب لأخِیهِ ما یُحبُّ لنفسه»[۱۱۰]

۱۱۰: متفق علیه

ژباړه: هېڅوک کامل مؤمن یا ایمان راوړونکی کېدای نه شي، تر هغې چې هرڅه د ځان لپاره خوښوي، همغه د خپل مسلمان ورور لپاره هم خوښ کړي.

خومره آسانه تله ده چې خپل ایمان پرې وتلو!؟

ته د ځان لپاره څه خوښوې؟

آیا نه غواړې خلک دې غیبت وکړي؟ نو ته هم د نورو غیبت مه کوه؟

که ته نه غواړې چې خلک دې پټ عیبونه یا رازونه ولټوي او رسوا دې کړي، ته هم د خلکو په اړه تجسس مه کوه.

دا د یوې قاعدې په توګه ځان ته وټاکه او تل یې په یاد ساته.

ایمان د دې لپاره نه دی راغلی چې تر جوماتونو او مدرسو یې ځانګړی کړو او هلته دې بندي وي. اسلام ددې لپاره راغلی چې زموږ توانه منظمه کړي، زموږ اخلاق او چلند پاک کړي، مسلکي، اصولي او نیک یې کړي او په مرسته یې موږ سپیڅلی ژوند وکړو چې له مرګ وروسته ژوند مو هم سپیڅلی او بختور وي!

دین موږ ته وایي: تر هغې دې ایمان نه پوره کېږي چې له خلکو سره داسې رفتار وکړې کوم چې د ځان لپاره خوښوې.

د ښه مسلمان اوسېدو لپاره دا قاعده ځان ته وټاکه، هر کار چې کوې، له ځان سره دا فکر وکړه چې دا کار د ځان لپاره څه ډول غواړې، بیا یې همغسې وکړه.

آیا کله چې ته د یو مسلمان ورور یوه ستونزه حل کړې، په شونډو یې موسکا خپره کړې، یا ترې یو تشویش لرې کړې، یا یې یو حاجت ور پوره کړې، د خوشحالۍ او راحت احساس کوې؟

نو بیا دې مبارک شه، ته د حدیث مصداق او مؤمن يې ان شاء الله!
که دې ځواب منفي وي یا فکر کوې چې داسې نه يې، بیا نو پر خپل ایمان ووېرېږه! هغه مسلمان چې د خلکو په خوښیو خوشحالیږي؛ مؤمن دی.

اصلي میراث

دا میراث نه ده چې پخپل زوی باندې د محمد نوم کېږدې، بلکې میراث دا ده چې د محمد ﷺ په اخلاقو يې تربیه کړې.

په ځوانانو کې د بې لارۍ لاملونه

د ټولو لوړو او اوچتو اخلاقي، علمي، سیاسي، ټولنیزو او انساني ارزښتونو د لاس ته راوړلو لپاره الله سبحانه و تعالی د اسلام مبارک دین په چوکاټ کې غوره اصول ټاکلي، چې انسانان د دغو اصولو په عملي کولو سره د انساني خلقت د هدف پر لور سوق شي او هغه څه چې الله تعالی په دنیا او آخرت کې د انسانانو د نیکمرغۍ په خاطر په پام کې نیولي؛ ترلاسه کړي.
الله جل جلاله په قرآن کریم کې د هغو څو ځوانانو یادونه کوي چې هغوی له کفر، شرک، بت پرستۍ، بد اخلاقۍ، فحشاء او ګناه څخه د خوندي پاتې کېدو په خاطر د کفر او بت پرستۍ له طاغوت صفته واکمنانو بغاوت اعلان کړ. د توحید او د الله جل جلاله لار يې خپله کړه او په هغه چاپېریال او ټولنه کې د اوسېدو پر ځای چې په هغه کې مؤمنان، موحدین او د الله جل جلاله رېښتوني بنده ګان ځورېدل، په زندانونو کې اچول کېدل او د بنده، بنده ګۍ ته مجبور کېدل...

د یو لوړ غره پر سر، له ښار او کلیو څخه لرې په یو غار کې چې د الله جل جلاله په امر پناه واخیسته، چې دغه ځوانان په قرانکریم کې د اصحاب کهف په نوم یاد شوي دي.

ما د کهف سورت د ترجمې او تفسیر لړۍ کې د دغه ځوانانو کیسې په ګډون پنځه مهمې او له پندونو ډکې کیسې بیان کړې او نور مهم معلومات پکې دي، زما د یوټیوب او فیسبوک په اکونټونو کې به موندلی شئ.

د اصحاب کهف کیسه په قرآن کریم کې د دې لپاره ذکر شوې چې دغه کیسه هر ځوان ته د یو انقلابي ژوند درس ورکوي.

هغه داسې چې سر یې باید له الله څخه پرته بل چا ته ټیټ نه شي، د بنده ګانو د غلامۍ زنځیر په غاړه کې وانه چوي، خپل هغه استقلال یا آزادي چې الله جل جلاله ورکړې، د وخت واکمن ته د تقرب په خاطر ونه پلوري. د الله جل جلاله په مرسته او ملاتړ پوره باور ولري او د حق د پاڅون په خاطر د مظلومانو د نجات لپاره او د الله جل جلاله د دین د حاکمیت لپاره باید د مبارزې په جریان کې لویو لویو آزمایښتونو او ستونزو د زغم کلک عزم او اراده ولري.

د ایثار، فداکارۍ او قربانۍ جذبه یې هېڅکله متزلزله نه شي، د مادیاتو په مقابل کې د اسلامي جهاد او اسلامي دعوت لاره پرې نه ږدي، که هغه په سنګر کې وي، که په دفتر کې وي، که په هجرت کې وي او که د ژوند په هره برخه او پړاو کې وي.

مسلمان ځوانان د اسلامي اُمت د ملا تیر دي، نه یوازې د پیغمبر صلي الله علیه وسلم د دعوت او د الله جل جلاله د دین طرف ته د بلنې اصلي او اولني ملګري ځوانان وو، بلکې د هر وخت او د هر زمان په اوږدو کې چې الله جل جلاله د بشریت د هدایت او لارښوونې لپاره خپل رسولان او پیغمبران علیهم السلام رالیږلي او د بشریت د ژغورنې لپاره هغوی د الله جل جلاله د دین لور ته د دعوت پیل کړی، ځوانان وو.

همدغه ځوانان وو، چې د الله جل جلاله د پیغمبرانو تر څنګ دریدلي او اسلام مبارک دین یې تر ولسونو رسولی او په دې لار کې یې له هیڅ ډول قربانۍ او فداکارۍ څخه ځان نه دی سپمولی، د حق بیرغ یې اوچت کړی، د ظلم، جهل، فساد، بد اخلاقۍ، کفر او استبداد په خلاف یې نه ستړې کیدونکې مبارزې کړې دي او د الله جل جلاله د رضا د حصول لپاره یې خپله وینه نذرانه او تل یې د باطل او کفر پر خلاف د حق سنګر د خپلو وینو په تویولو ګرم ساتلی دی.

همدغو په الله مینو ځوانانو له اسلام، حق او عدالت څخه په لومړۍ کرښه کې دفاع کړې او همدا وجه ده چې د اسلام دښمنان له همدغو په ایمان او اسلام مینو او مجهزو ځوانانو څخه وېره او خوف لري او کوښښ کوي چې د اسلامي اُمت ځوان نسل په خپلو شیطاني او طاغوتي لومو کې راګیر کړي. دوی د مسلمان ځوانانو انحراف لپاره له ټولو هغو وسایلو څخه استفاده کوي چې په اختیار کې یې لري.

د اسلام دښمنان غواړي چې د مسلمان ځوان نسل فسق، فجور، فحشاء، بد اخلاقي، جهل او بې لارېتوب ته سوق کړي چې په دغو بدمرغیو د اخته کولو لپاره له بېلابېلو اسبابو، وسایلو او چلاونو څخه کار اخلي.

په اوسني دور کې د اسلام دښمنان د مسلمان ځوانانو د انحراف لپاره ډېر وسایل او امکانات په لاس کې لري چې له هغو په استفادې سره کولای شي د دین له معنویت، حقانیت، وسعت او لوړو اخلاقي، ادبي، علمي او انساني ارزښتونو بې خبره ځوانان منحرف او بې لارې کړي.

مسلمان ځواب باید هوښیار وي او د خپل ژوند په اصلي هدف ځان پوه کړي او خپل ځان هرډول شیطاني دامونو کې له غورځېدو خوندي وساتي.

شکلاني عبادت

په اوس وخت کې د ځینو مسلمانانو ستونزه دا ده چې یوازې شعائري عبادتونو ته پام کوي، لکه: (لمونځ، روژه، زکات، حج...) او تعاملي عبادتونه یې پرېښي دي لکه: (اخلاق، صداقت، په ژمنه وفا، له ګاونډي سره ښه سلوک، امانت نه خیانتول...). په داسې حال کې چې د دغه دواړو ډولونو عبادتونو له ډلې یوازې یو یې انسان په آخرت کې بریالی کولای نه شي، الا ماشاء الله.

په قرآن کریم کې هرځای چې د ایمان راوړلو خبره شوې، ورسره د نیکو عملونو خبره هم شوې. مسلمان باید اسلام بشپړ په ځان عملي کړي. عبادتونو ته هم ډېر پام ولري او اخلاق هم هېر نه کړي.

د اسلام مبارک دین درې برخې لري، عقیده، احکام او اخلاق.
که مسلمان دې ته پام وکړي دینداري به یې بشپړه وي ان شاء الله.

دواړو تېروتنه وکړه، یو پیغمبر او بل د الله دښمن شو

آدم علیه السلام او ابلیس علیه اللعنة دواړو د الله تعالی له امر څخه سرغړونه وکړه. ابلیس انسان ته په سجده نه شو او آدم علیه السلام منع شوی کار وکړ. په حقیقت کې دواړو تېروتنه وکړه.

آدم علیه السلام له خپلې تېروتنې وروسته توبه وکړه او د الله تعالی پر وړاندې زاری پیل کړې او پر خپله گناه یې اعتراف وکړ او الله تعالی یې توبه قبوله کړه. خو ابلیس پر خپلې تېروتنې ودرېد او ځان ورته لوی ښکاره شو او تکبر یې وکړ، له همدې امله الله تعالی ورټلو او تر ابده بدبخته شو.

رسول الله ﷺ فرمایي: د انسان په ښي ولي کې د نیکۍ لیکونکې ملایکه او په چپ اړخ کې د بدیو لیکونکې ملایکه ده، چې دواړه د انسان نېک او بد عملونه لیکي. خو الله تعالی د بدیو لیکونکې ملایکه د ښي ولي د ملایکې تابع کړې، کله چې انسان گناه وکړي د بدۍ ملایکه د ښي اړخ ملایکې ته وایي: آیا دا گناه یې ولیکم؟ هغه ورته وایي نه، صبر وکړه او وخت ورکړه، کېدای شي توبه وباسي او له الله تعالی بخښنه وغواړي. کله چې شپه راشي، د بدۍ ملایکه بیا پوښتنه کوي چې گناه یې ولیکم؟ د نیکۍ لیکونکې ملایکه بیا ورته همدا وایي چې وخت ورکړه، کېدای شي بخښنه وغواړي.

خو کله چې انسان ویده شي او توبه ونه باسي، الله تعالی فرمايي زما بنده څومره بې حيا و، ویده شو او توبه یې ونه کړه.

بيا الله تعالی فرمايي، زما دې پر خپل عزت او جلال قسم وي، که یې بخښنه غوښتې وای، ما یې توبه قبلوله.

الله تعالی په دومره لويي او دومره عظمت تاته د توبې ویستلو څومره فرصتونه برابر کړي، خو ته؟!

بس یو ځل ووایه ای ربه زه پښېمان یم، بخښنه راته وکړه، بس يوازې پر خپلې گناه پښېمان شه، الله تعالی دې بخښي ان شاء الله!

که یو وار نه، بلکې څو وارې هم در څخه گناه کېدله، دوه کارونه مه کوه: یو دا چې د وخت په تېرېدو گناه درته کوچنۍ ښکاره شي یا یې روا وبولې، ځکه د حرامو حلالول انسان کفر ته بيايي.

دویمه دا چې باید له استغفار یا توبې ویستلو غافل نه شې.

که ته په رښتيا یا په صداقت ووایې چې استغفرالله العظيم و اتوب اليه (زه له عظيم رب څخه بخښنه غواړم او توبه ورته کوم) ان شاء الله، توبه دې قبليږي. کله چې ټول ویده شي، د شپې په دريمه برخه کې راپاڅېږه او توبه وباسه او د الله تعالی په حضور کې سجده وکړه او ورته ووایه چې ای زما ربه ستا د کمزوري بنده قدمونه وښویېدل او گناه ترې وشوه، ستا له امر د سرغړونې لپاره مې گناه نه ده کړې، بلکې نفس مې کمزوری شو او پښه مې وښویېده، ته مې لاسنیوی وکړه او بخښنه راته وکړه.

د ځان اصلاح

له یو حکیم څخه پوښتنه وشوه، په څه شي باندې انسان له خپل دښمن څخه انتقام اخیستلای شي؟

حکیم ورته وویل: د خپل ځان په اصلاح کولو سره.

زه هم له ډېرې مودې راهیسې ایډز لرم

د خلکو له منځه یو ځوان ودرېد او راته یې وویل، سوال نه لرم خوغواړم یوه کیسه وکړم ترڅوخلکو ته پند شي.

ځوان کیسه داسې پیل کړه چې یوه ورځ له ملګرو سره بهرني هېواد ته د تفریح په موخه لاړم، په هوټل کې هر ملګري ځان ته ځانګړې کوټه نیولې وه، ما په خپل اطاق کې ستوماني ایستله، دروازه وټکېده، چې خلاصه مې کړه یوه پیغله نجلۍ ولاړه وه او راته یې کړه چې داخل ته درتلی شم؟ ما ترې وپوښتل چې څه کار مو دی؟

نجلۍ ځواب راکړه چې زه ستا په برخه یم، حیران شوم!

ملګرو ته مې اواز وکړ چې څه کیسه ده، دوی په خندا ځواب راکړه چې دا مو تاته راوستې ده.

ما مې له ملګرو بخښنه وغوښته چې زه زنا نه شم کولی، ملګري مې راټول شول او شور یې جوړ کړ، چا راته ویل ته نر نه یې، چا یو او چا بل څه ویل، خو زما ځواب دا و چې هرڅه وي زه دا حرام کار نه کوم.

بالاخره ملګرو په زوره نجلۍ زما اطاق ته راننه او له ما غوښتل یې دروازه بنده کړه، ډېرې نارې مې وکړې، خو دروازه یې خلاصه نه کړه او دا یې ویل چې موږ دا کار کوو، ته یې هم باید وکړې.

ځوان وايي کله چې په ګناه کې له ډوبېدو وډارېدم، نو مې د درواغو په بڼه نجلۍ ته وویل! ګوره، زه له یو کال راهیسې ایډز لرم، که رانږدې شوې تا به هم ونیسي.

ددې خبرې په اورېدو نجلۍ موسکۍ شوه او ځواب یې راکړ چې مه په تشویش کېږه، زه هم له ډېرې مودې راهیسې ایډز لرم!

ځوان وايي، ددې خبرې په اورېدو مې له خولې غیر ارادي غږ رابهر شو چې الحمد لله!

دا کیسه شیخ محمد العریفي د سعودي تکړه عالم په خپل یوه ویډیويي بیان کې کړې ده او وايي چې دغه ځوان دده په کوم پروګرام کې راپورته شو او دا کیسه یې وکړه.

څوک چې د الله تعالی له ډاره ناروا کار ته شا کړي، الله تعالی به یې په دې او هغې دنیا بدله ضرور ورکوي.

پیغمبر ﷺ وايي: الله تعالی به اووه ډله کسانو ته د قیامت په ورځ د خپل د عرش تر سیوري لاندې ځای ورکړي. په هغه ورځ چې له همدغې سیوري پرته به بل سیوری نه وي، له دې ډلې یو هغه څوک دی چې ښکلې مېرمن ترې د ناروا کار غوښتنه وکړي...

او دی ځواب ورکړي چې "اني اخاف الله" يعنې زه له خپل ربه ډاريږم، لکه په پورتنی کيسه کې چې مو ولوستل.

منطقي ځواب

يو کس خپل ملګري ته وويل: فلانی سړی مې هيڅ نه خوښيږي، ملګري يې ورته وويل: چې زما هم نه خوښيږي، مګر څه پوهيږې، کيدای شي الله تعالی د دواړو زړونه فاسد کړي وي او له همدې کبله به مو نيك خلك نه خوښيږي.

د قرآن کريم په رڼا کې د ډيپريشن (ژور خپګان) درملنه

خوشحالي له کومه ترلاسه کړو؟

څنګه له اندېښنو او غمونو په امان شو؟

ددې ستونزو علاج د دين په مرسته څنګه کولای شوو؟

دا هغه پوښتنې دي چې زموږ په ټولنه کې يې هر انسان له ځان يا له بل نه پوښتي.

الله سبحانه و تعالی خپل کتاب ددې لپاره نازل کړی چې ترې انسانان ګټه پورته کړي او تر څنګ يې ددې شريف کتاب له برکته د هر مرض علاج وشي.

﴿وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ، وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا﴾[۱۱۱]

۱۱۱: الاسراء، ۸۲ آيت.

ژباړه: موږ د دغه قرآن کریم نازلولو په لړ کې هغه څه نازلوو چې د مؤمنانو لپاره شفاء او رحمت دی، مګر د ظالمانو لپاره له زیان نه پرته بل څه نه زیاتوي.

د نورو امراضو تر څنګ د ډیپریشن (ژور خپګان) یا اضطراب مرض علاج هم قرآن کریم په واضحه توګه په ګوته کړی.

الله تعالی فرمایي: ﴿أَلاَ بِذِكْرِ اللّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾[112]

ژباړه: پوه شئ چې یوازې د الله تعالی په ذکر زړونه مطمئن کیږي (سکون ترلاسه کوي).

کله چې زړه مطمین شي، د انسان ګڼې رواني او فزیکي ناروغی ورسره کمیږي او انسان د ارامش احساس کوي.

په بل مبارک آیت کې الله تعالی فرمایي:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اسْتَجِيبُواْ لِلّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُم لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُواْ أَنَّ اللّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾[113]

ژباړه: ای هغه کسانو چې ایمان مو راوړی د الله تعالی او د هغه د پیغمبر ﷺ بلنې ته لبیك ووایئ، کله چې پیغمبر ﷺ تاسو ته د هغه شي په لور بلنه درکړي چې تاسو ته ژوند بخښي او وپوهیږئ چې الله تعالی د انسان او د هغه د زړه تر منځ حایل دی او د همغه لوري ته به تاسو ټول ورغونډ کړای شئ.

په دې آیت کې الله تعالی خپلو بندګانو ته وایي چې زما او د رسول ﷺ غوښتنو ته مثبت ځواب ووایئ، ترڅو بیا ژوند دروبخښم.

۱۱۲: الرعد، ۲۸ آیت

۱۱۳: انفال، ۲۵ آیت

په دې آیت کې هغه چا ته غږ شوی چې په ځمکه ګرځي، خوراک او څښاک کوي خو په معنوي توګه مړه دي.

ځینې علماء وایي: له دعاکم (غږ) نه مراد قرآن کریم دی خو نور بیا وایي چې له دې څخه مراد اسلام دی.

ددې مبارک آیت په رڼا کې دا جوته ده چې که موږ د الله تعالی او د هغه د رسول ﷺ غوښتنو ته مثبت ځواب ووایو او عمل پرې وکړو، موږ ته حقیقي ژوند رابخښي او دا واضحه ده چې په شرعي ژوند کې تشویش او رواني او ګنې ستونزې ډېرې کمې وي.

خو که موږ دغه غوښتنې ونه منو؛ په ډېرو داسې ذهني مرضونو او ناکراریو به اخته شو چې له امله به یې زموږ ژوند تریخ او بې خونده شي، له معنوي اړخه به مو نابود او د حقیقي ژوند ښکلا به په سیند لاهو کړي.

هغه انسان چې د الله تعالی عبادت په سمه توګه کوي، دوی ته الله تعالی حقیقي او له سکون نه ډک ژوند ورکوي، خو هغه څوک چې د الله تعالی له عبادت څخه غافل شي، په بېلابېلو مرضونو او کړاونو اخته کېږي.

هغوی چې د الله تعالی له عبادت څخه غافل دي، مثال یې داسې دی لکه په تیاره کې چې ولاړ وي او هېڅ لاره ورته نه ښکاري، چې هره خوا ځي تیاره وي او رڼا نه شي موندلای چې په مرسته یې خپل ژوند له دې کړاوونو بچ کړي او د سکون نه ډک ژوند ولري.

حقیقي ژوند ته لاره الله تعالی په خپله موږ ته ښودلې:

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً ۖ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾[114]

څوك چې ښه عمل وکړي، که هغه نارينه وي او که ښځه، په دې شرط چې مؤمن وي، پر هغه به موږ په دنيا کې سپيڅلې ژوند تېر کړو او (په آخرت کې به) دغسې خلکو ته د هغوی د ښوو عملونو په بدل کې ډېر ښه اجر ورکړو.

په دې مبارک آيت کې زموږ دا پوښتنه ښه ځواب شوې، چې څنګه له خوښيو ډک ژوند وکړو او له ذهني ناکراريو څخه ځان وساتو؟

ځواب خپله الله تعالی وايي: څوک چې نېک اعمال ترسره کړي، الله تعالی به هغوی ته ښايسته ژوند ورکړي هم په دې دنيا او هم په آخرت کې.

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ، وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ، يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّينِ﴾[115]

ژباړه: ضرور به نېکان په زياتو خوندونو کې وي او شك نشته چې بد کاران به په دوزخ کې اوسېږي او د جزا په ورځ به هغوي دوزخ ته حتماً ور دننه کېږي.

په دې آيت کې نعيم د نعمت جمعه کلمه ده چې هر نعمت لکه د روغتيا، ثروت، خوشحالی او هر بل نعمت پکې شامليږي.

په يو بل آيت شريف کې الله تعالی فرمايي:

﴿فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ * وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ * فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَىٰ﴾[116]

۱۱۴: النحل، ۹۷ آيت

۱۱۵: الانفطار، ۱۳-۱۴ آيت

۱۱۶: الليل، ۵، ۶، ۷ آيت

چا چې (د الله تعالی په لار کې شتمني ورکړه)، او تقوا یې وکړه (د الله تعالی له نافرمانۍ نه یې ځان وساتو) او نیکي یې رښتینې کړه، هغه ته به موږ د آسانۍ لپاره لار آسانه کړو.

یعنې څوک چې په نېکه لاره مال مصرفوي او په زړه کې له الله جل جلاله څخه ویرېږي، دیني خبرې رښتیا ګڼي، پر رباني بشاراتو باندې باور لري او صحیح یې ګڼي، د هغه لپاره به موږ د نېکیو لارې آسانوو او په پای کې به یې د آسانۍ او راحت مقام ته رسوو چې د هغه نوم جنت دی.

﴿وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى * وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى * فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى﴾[117]

ژباړه: او چا چې بخیلي وکړه (له خپل رب نه یې) بې پروایي وکړه، او نېکي یې دروغ وګڼله، هغه ته به موږ سخت ځای ته د ورتګ لار آسانه کړو.

یعنې هر چا چې د الله جل جلاله په لاره کې خرڅ او مصرف و نه کړ، د آخرت د ثواب پروا یې ونه کړه، د اسلام خبرې او د الله جل جلاله وعدې یې دروغ وبللې، ژوند به یې له مرضونو او آفتونو ډک وي، زړه به یې ورځ تر بلې تنګ، ضیق، تیاره او کلك شي او د نېکۍ توفیق ورڅخه سلبیږي او په پای کې ورو ورو د عذاب انتهائي سختي ور رسیږي.

له مرضونو د خالي ژوند وعده الله تعالی له هغه وخته موږ ته کړې چې کله یې زموږ نیکه آدم علیه السلام ځمکې ته راولېږو او ورته یې وویل:

---

[117]: اللیل، ۸، ۹، ۱۰ آیت

﴿قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى﴾[۱۱۸]

ژباړه: (الله تعالی وفرمایل) تاسو دواړه دلې (انسان او شیطان) له دې ځایه ښکته شئ، تاسو به یو د بل دښمنان یاست، اوس که زما له لورې تاسو ته کوم هدایت ورسېږي، نو څوك چې زما د هدایت پیروي وکړي هغه به نه گمراه شي نه به په بد بختی اخته شي.

په بل آیت کې الله متعال فرمایي:

﴿وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى﴾[۱۱۹]

څوك چې زما له ذکر (عبادت) څخه مخ واړوي، د هغه لپاره به په دنیا کې تنگ (له مرضونو او آفتونو ډک) ژوند وي او د قیامت په ورځ به هغه ړوند راپاڅوو.

هر انسان چې د الله جل جلاله له عبادت نه غافل او یوازې د دې فاني دنیا ژوند یې خپل مقصد او قبله گرځولې وي، د هغه زړه به سخت او تنگ کړای شي، په ډول ډول ذهني ناروغیو به اخته شي او خوښي به یې له ژونده ورکه شي، اگر که ظاهراً د ډېر مال، دولت، عیش او عشرت څښتن ښکاري، مگر څرنگه چې زړه یې له قناعت او توکل څخه خالي وي، د دنیا د زیات حرص او ترقی په فکر کې تل ورك او نارامه وي او د لوږې او د سختیو له لاسه چې کله په تنگ شي، نو مرگ ته په خپل ژوند ترجیح ورکوي.

۱۱۸: طه، ۱۲۳ آیت

۱۱۹: طه، ۱۲۴ آیت

داسې خلک به قیامت کې په سترګو ړانده وي. د محشر په لور به يې بيايي او په زړه به هم ړانده وي چې هيڅ يو دليل ته به لاره نه مومي. وروسته به يې سترګې خلاصېږي ترڅو د دوزخ هيبت ناک حالات وګوري.

ددې لپاره چې خپل ژوند د الله تعالی په عبادت تېر او له هر ډول مرضونو په امن شو؛ بايد تر هرڅه لومړی خپل پنځه وخته لمونځ په سمه توګه ترسره کړو، فرضي روژې بشپړې ونيسو، د خپلو مالونو زکات ورکړو او که وس مو وي حج وکړو. ددې ترڅنګ بايد خپلو اخلاقو ته ډېر پام وکړو او خلکو سره هميشه نيکي او ښه چلند وکړو. نفلي عبادتونو کې غښتلي شو. نفلي عبادتونو کې يو بهترين عبادت د قرآن کريم تلاوت دی چې بايد خپل زياتره وخت ورته بيل يا ځانګړی کړو او په معنی يې ځان پوه کړو.

ګڼې داسې دعاګانې هم شته چې په برکت يې الله تعالی موږ د مرضونو ترڅنګ له هر ډول آفت څخه ژغوري.

دا بايد خپل عادت کړو چې هر سهار له لمونځ نه وروسته حد اقل يوه پاڼه قرآن کريم تلاوت کړو. ورپسې لاندې دعاګانې ولولو.

لاندې دعاګانې له نبي کريم ﷺ څخه روايت شوې دي، مونږ يې بايد حفظ کړو او هر سهار يې په ژبه جاري کړو ترڅو مو الله تعالی له هرډول مرض څخه وساتي.

د دعا پيل بايد په الحمد لله او پر پيغمبر ﷺ د درود ويلو وشي.

دعاګاني:

١- «أَصْبَحْنا وَأَصْبَحَ المُلْكُ لله وَالحَمدُ لله ، لا إلهَ إلاّ اللّهُ وَحدَهُ لا شَريكَ لهُ، لهُ المُلكُ ولهُ الحَمْد، وهُوَ على كلّ شَيءٍ قدير ، رَبِّ أسْأَلُكَ خَيرَ ما في هـذا اليوم وَخَيرَ ما بَعْدَه ، وَأَعـوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هـذا اليوم وَشَرِّ ما بَعْدَه، رَبِّ أَعـوذُبِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسوءِ الْكِبَر ، رَبِّ أَعـوذُبِكَ مِنْ عَذابٍ في النّارِ وَعَذابٍ في القَبْرْ» (درې ځلې بايد ولوستل شي).

٢- «اللّهُـمَّ بِكَ أَصْبَحْنا وَبِكَ أَمْسَينا ، وَبِكَ نَحْيا وَبِكَ نَمُوتُ وَإِلَيْكَ النُّشُور » (درې ځلې بايد ولوستل شي).

٣- «اللّهـمَّ أَنْتَ رَبِّي لا إلهَ إلاّ أَنْتَ ، خَلَقْتَني وَأَنا عَبْدُك ، وَأَنا عَلى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ ما اسْتَطَعْت ، أَعـوذُبِكَ مِنْ شَرِّ ما صَنَعْت ، أَبوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبوءُ بِذَنْبي فَاغْفِرْ لي فَإِنَّهُ لا يَغْفِرُ الذُّنوبَ إِلاّ أَنْتَ» (درې ځله).

٤- «اللّهُـمَّ عافِني في بَدَني ، اللّهُـمَّ عافِني في سَمْعي ، اللّهُمَّ عافِني في بَصَري ، لا إلهَ إلاّ أَنْتَ، اللّهُمَّ إِنّي أَعـوذُبِكَ مِنَ الْكُفر ، وَالفَقْر ، وَأَعـوذُبِكَ مِنْ عَذابِ القَبْر ، لا إلهَ إلاّ أَنْتَ» (درې ځله).

٥- «أَعوذُبِكَلِماتِ اللّهِ التّامّاتِ مِنْ شَرِّ ما خَلَق» (درې ځله).

٦- «بِسمِ اللهِ الذي لا يَضُرُّ مَعَ اسمِهِ شَيءٌ في الأَرْضِ وَلا في السّماءِ وَهوَ السّميعُ العَليم» (درې ځله).

٧- «اللّهُـمَّ إِنّي أَسْأَلُكَ العَفْوَ وَالعافِيَةَ في الدُّنْيا وَالآخِرَة، اللّهُمَّ إِنّي أَسْأَلُكَ العَفْوَ وَالعافِيَةَ في ديني وَدُنْيايَ وَأَهْلي وَمالي، اللّهُمَّ اسْتُرْ عوْراتي وَآمِنْ رَوْعاتي، اللّهُـمَّ احْفَظْني مِن بَينِ يَدَيَّ وَمِن

خَلْفِي وَعَن يَمِينِي وَعَن شِمَالِي، وَمِن فَوْقِي، وَأَعوذُ بِعَظَمَتِكَ أَن أُغْتَالَ مِن تَحْتِي» (يوځل).

دا دعاګانې مې د بېلګې په توګه د دعاګانو له يوه معتبر کتاب څخه راخيستي. که تاسې د لا زياتو دعاګانو لوستلو حوصله لرئ، په ګوګل کې وليکئ: (اذکار الصباح والمساء). ان شاء الله ګټې نور هم موندلی شئ.

د هغه ځوان به څه حال وي؟

يو ځوان بې روزګاره و، يوه ورځ په انټرنټ کې په سايټونو ګرځېدو چې د لوڅو فلمونو سايټ باندې يې سترګې ولګېدې. پکې ښکته پورته شو، ځان يې د ايميل له لارې د څو روپيو په بدل کې په دې سايټ کې راجستر کړ، په اونۍ کې به ورته ايمېل راغی او د لسګونو فلمونو لينکونه به يې ترلاسه کول، دا کار د ځوان عادت وګرځېد او پرې روږدی شو.

بله ورځ يې خپلو ملګرو ته کيسه وکړه چې هره اونۍ مې ايمېل ته د لسګونو لوڅو فلمونو لينکونه راځي او د بلې اونۍ تر پايه د همدغو فلمونو په ليدلو بوخت يم.

ملګرو يې ترې غوښتنه وکړه چې موږ ته يې هم چل راوښيه.

هغه ځوان له خپلو ملګرو ايميلونه ټول کړل او داسې سيستم يې جوړ کړ چې کله به ده ته ايميل راغی، په اتومات ډول به يې ملګرو ته هم ور رسيده.

موده وورسته دغه ځوان مړ شو.

له مرګ وروسته يې يو ملګرى ګوري چې د مړ شوي ملګري له ايمېل نه ورته د لوڅو فلمونو لينک راغلى، هلک هک پک شو چې هغه خو مړ شوى څنګه يې له ايمېل څخه ما ته ايميل راځي؟

ملګري يې د ايميل اصلي سرچينې ته پيغام واستاوه او له دې يې خبر کړل چې هغه ځوان مړ شوى خو لا يې هم ايميل ته ستاسې لخوا ايميلونه راځي او بيا موږ ته فاروردېږي. غوښتنه يې ترې وکړه چې که دا سيستم بند کړاى شي.

د ايمېل ځواب يې راغى چې له دې کار نه د خلاصون لپاره ضرور ده چې د مړ شوي کس د ايمېل پاسورډ تاسو سره وي.

ملګري يې وايي چې د ډېرو کوښښونو نتيجه منفي وه.

اوس فکر وکړه، د هغه ځوان به څه حال وي؟

ځکه الله تعالى فرمايي:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾[۱۲۰]

ژباړه: هغه کسان چې د مؤمنانو په منځ کې د فحشاء خپرول غواړي، ددوى لپاره په دنيا او آخرت کې دردناک عذاب دى، او الله تعالى پوهيږي او تاسو نه پوهيږئ.

دا کيسه مې د عرب عالم شيخ محمد العريفي له خولې ليکلې چې هغه دا يوه واقعي کيسه بللې ده.

۱۲۰: النور، ۱۹ آيت

عمر ډېر لنډ دی

په دنیا کې هېڅ مادي شی ددې ارزښت نه لري چې له امله یې خپلوانو او مسلمانو ورونو سره اړیکې غوڅې کړو.

عمر ډېر لنډ او د دې لپاره هېڅ نه دی چې په کینه او بد نیتۍ دې ضایع شي. ژوند ډېر چټک دی ځکه باید ترې ښه استفاده وکړو.

مرګ د هر انسان انتظار کوي. یوه شېبه هم ځان غمجن مه پرېږدئ، د الله تعالی عبادت او ذکر مه قطع کوئ. خوشحاله ژوند وکړئ او د الله تعالی له نعمتونو ګټه واخلئ. که داسې ونه کړئ په هره ضایع کړې ثانیه به پښېمانه کېږئ.

هغه کسان چې جنت کې به د نور پر منبرونو ناست وي

ابو ادريس الخويلاني رحمه الله چې د تابعینو له جیدو علماو څخه دی وايي: د سوریې د پلازمینې دمشق یو جومات ته ننوتم چې پکې له دیرشو زیات صحابه په دایروي شکل ناست وو او په خپلو منځونو کې یې خبرې کولې. د دوی په منځ کې یو ځوان خاموش ناست و، ځینې صحابه رضي الله عنهم چې هلته وو، هغه ځوان ته په ډېر احترام قائل وو. کله چې به دوی په خپل منځ کې اختلاف درلود، نو همغه ځوان ته به ورتلل او هغه به چې هرڅه ورته ویل، دوی به منل او اختلاف به یې له منځه لرې شو.

کله چې ما هغه ولید، په زړه کې مې د هغه لپاره سخته مینه پیدا شوه. پوښتنه مې وکړه چې د صحابه وو په منځ کې دا ناست ځوان څوک دی؟

راته وويل شول: دا د پيغمبر ﷺ مشهوره صحابي معاذ بن جبل رضي الله عنه دی.

پريکړه مې وکړه چې سبا سهار تر ټولو څخه مخکې جومات ته راځم چې معاذ رضي الله عنه يوازې ووينم او ورسره خبرې وکړم. سهار وختي چې تياره هم وه، جومات ته حاضر شوم او په دې فکر وم چې شايد تر ټولو څخه مخکې راغلی يم، کله چې جومات ته داخل شوم، ګورم چې معاذ بن جبل له ما څخه مخکې شوی او په مسجد کې حاضر دی او په تهجد لمونځ بوخت دی.

ما هم دوه رکعته لمونځ ادا کړ او نوموړي ته مې انتظار کولو چې لمونځ پای ته ورسوي.

کله چې معاذ رضي الله عنه لمونځ پای ته ورساوه، ورنږدې شوم او له سلام وروسته مې ورته وويل، زه په الله قسم خورم چې زه له تا سره د الله تعالی په خاطر ډېره مينه لرم.

معاذ رضي الله عنه له ما پوښتنه وکړه: څه دې وويل؟ ما خپله خبره بيا تکرار کړه. هغه وويل: د الله په خاطر؟ ما ورته وويل، هو، خاص د الله تعالی په خاطر او دا کار درې ځله تکرار شو.

نوموړي ځان ته کش کړم او راته يې وويل: خوښ او خوشاله شه، ځکه ما له پيغمبر ﷺ څخه اوريدلي چې ويل يې الله پاک فرمايلي:
«لمُتَحَابُّون فِي جَلَالِي، لَهُم مَنَابِرُ مِن نُورٍ يَغْبِطُهُم النَبِيُّونَ والشُهَدَاء»[121]

۱۲۱: [صحيح] - [رواه الترمذي وأحمد]

ژباړه: هر څوک چې په خپلو منځونو کې زما د جلال په خاطر مینه کوي، دوی لره د نور منبرونه دي چې په لیدو به یې پیغمبران او شهیدان حیران وي.

یعنې د قیامت په ورځ داسې خلک چې په خپلو منځونو کې خاص د الله تعالی د رضا په خاطر مینه کوي، دوی لره به له نور څخه جوړ شوي منبرونه وي چې دوی به پرې ناست وي او پیغمبران او شهیدان به ورته تعجب کوي.

ابو ادریس الخویلاني وایي: کله چې ما دا خبره واورېده، ډېر زیات خوشال شوم، له جومات څخه د وتلو په وخت مې عباده بن صامت رضي الله عنه ولید او ورته مې وویل: آیا هغه څه درته ونه وایم چې له معاذ بن جبل رضي الله عنه څخه مې همدا اوس واورېدل؟

بیا مې ورته کیسه وکړه، هغه راته وویل: زه هم درته داسې یو حدیث وایم چې ما له پیغمبر ﷺ څخه اوریدلی دی او هغه دا حدیث دی:

زما مینه د هغه چا لپاره لیکل شوې، څوک چې په خپلو منځونو کې خاص زما لپاره مینه کوي.

دې ته ورته موضوع په اړه په قرآنکریم کې هم الله تعالی فرمایي: ﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ ۚ أُولَٰئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ ۖ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۚ أُولَٰئِكَ حِزْبُ اللَّهِ ۚ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾[۱۲۲]

۱۲۲: المجادلة، ۲۲ آیت

ژباړه: هېڅکله به دا ونه مومې کوم خلك چې پر الله او آخرت باندې ایمان لرونکي دي چې هغوی له هغو خلکو سره مینه کوونکي و اوسي چې د الله او د هغه رسول مخالفت يې کړی دی. که څه هم د هغوی پلرونه وي یا د هغوی زامن وي، یا د هغوی وروڼه وي، یا د هغوی ټبر او کورنۍ وي. دا هغه کسان دي چې الله د دوی په زړونو کې ایمان د ننه کړی دی او له خپل لوري د یو روح په ورکولو سره یې دوی تقویه کړي دي. هغه به دوی داسې جنتونوته د ننه کړي چې تر هغو لاندې به ویالې بهیږي، په هغو کې به دوی د تل لپاره اوسېږي، الله له دوی نه راضي شو او دوی له الله نه راضي شول، دوی د الله د گوند خلك دي. خبر دار اوسئ، همدا د الله د گوند کسان فلاح یا ښیرازي موندونکي دي.

الله تعالی دې زموږ ترمنځ مینه یوازې د الله تعالی د رضا په خاطر کړي.

ولې الله تعالی د مسلمانانو حال نه بدلوي؟

نن ورځ په ټوله نړۍ کې مسلمانان په ډول ډول کړاوونو اخته دي؛ ولې د دوی حالت نه بدلیږي؟

همدا او ورته پوښتنې له ګڼو خلکو سره شته.ځینې عوامل یې قرآن کریم واضح کړي:

ځینې علماوو ویلي، یو اساسي علت زموږ د حال د نه بدلېدو دا دی چې موږ یوازې مسلمانان یوو، نه مؤمنان، یعنې د اسلام دعوه کوو خو عملونه مو د اسلام خلاف دي.

د دوی په باور مؤمن هغه چا ته ویل کېږي چې په زړه کې پوره ایمان ولري او پر ظاهر یې د ایمان نښې ښکاره شي (اعمال یې د اسلام سره یو شان وي) یا مؤمن هغه چا ته ویل کېږي چې په قول او عمل کې یو شان وي.

موږ ټول هغه ناروا کارونه ترسره کوو چې الله پاک منع کړي، خو کله چې سختي راشي بیا ګیلې او شکایتونه کوو چې ولې مو حالت نه بدلېږي.

که موږ په رښتیا پر الله تعالی ایمان راوړو او ریښتیني مؤمنان شو، الله تعالی به موږ له دې ټولو ستونزو او کړاوونو څخه خلاص کړي، څکه قرآن کریم کې الله پاک فرمایلي چې که کوم مصیبت په تاسې راځي ستاسې له خپله لاسه دی.

الله تعالی په خپل پاک کلام کې څو ځایه دې ته اشاره کړې:

۱: که موږ مؤمنان شوو، په دې اُمت کې به هیڅ ستونزه پاتې نه شي او الله تعالی به مونږ هیڅکله په دې حال پرېنږدي، لکه څنګه چې الله تعالی په خپله وعده کوي:

﴿مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ﴾[۱۲۳]

ژباړه: الله پاک به مؤمنان په دې حالت کې هېڅکله پرېنږدي چې تاسې اوس په کې یاست هغه به سپېڅلي خلك له نا پاکو خلکو څخه بېل کړي.

۱۲۳: ال عمران، ۱۷۹ آیت

۲: که موږ مؤمنان شو، الله تعالی به موږ سره مرسته وکړي ځکه الله تعالی ددې وعده کړې:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلاً إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءُوهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَانْتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا ۖ وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ﴾[۱۲٤]

ژباړه: او موږ له تا څخه مخکې پیغمبران د هغو قوم ته واستول او هغوی له روښانه نښانو سره هغو ته راغلل، بیا چې چا جرم وکړ، له هغو نه موږ غچ واخیست او پر موږ یې دا حق و چې موږ له مؤمنانو سره مرسته وکړو.

۳: که موږ مؤمنان شو، دغه غمجن حالت، خپگان او نور ناوړه حالت چې أمت یې ضعیفه کړی، له منځه لاړ او یو قوي أمت به جوړ شي. لکه څنگه چې الله تعالی دا شرط کړی:

﴿وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾[۱۲۵]

بې زړه او اندېښمن کېږئ مه، همدا تاسو برلاسي یاست که تاسو مؤمنان اوسئ.

۴: که مؤمنان شو، هیڅ دښمن به پر موږ غالب نه شي، لکه څنگه چې الله تعالی ویلي:

﴿وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلاً﴾[۱۲٦]

ژباړه: الله تعالی د کافرانو له پاره پر مسلمانانو د برلاسي هیڅ کومه لاره نه ده جوړه کړې.

۱۲٤: الروم، ۴۷ آیت

۱۲۵: آل عمران، ۱۳۹ آیت

۱۲٦: النساء، ۱۴۱ آیت

زموږ ټولې کړنې دې ته ورته دي چې له الله تعالی څخه غواړو چې پوهنتون ته مو بريالي کړي، په داسې حال کې چې د دوولسم ټولګي سند نه لرو يا مو ښوونځی نه وي لوستی، آيا داسې امکان لري؟

موږ دعاګانې کوو، خو اسباب ورته نه برابروو او بيا وايو چې زموږ حالت ولې نه بدليږي.

زموږ حالت هغه وخت بدليږي چې لومړی د ځان بيا د ټولنې د بدلون هڅه وکړو، چې کله موږ حرکت وکړو، الله پاک به برکت وکړي.

د وروسته پاتې هېوادونو يوه نښه

د وروسته پاتې هېوادونو تر ټولو ستره کاميابي دا ده چې توانيدلي خپل ملتونه قانع کړي چې د لوبو نړيوال جام ته لاره پيدا کول يوه لويه لاسته راوړنه ده او د تعليم او روغتيايي سيستم نړېدل عادي خبره ده. کله چې قدمونه له عقلونو څخه زيات ارزښت ولري دا د وروسته پاتې ټولنو لپاره لويه لاسته راوړنه وي.

په داسې حالت کې به څه وکړې؟!

په خپل ذهن کې د تصور يوه نړۍ جوړه کړه چې که دې موبايل ته پيغام راشي او پکې ليکلي وي:

"السلام عليکم، زه محمد د الله تعالی پيغمبر يم، غواړم راتلونکې اونۍ دې د څو ورځو لپاره مېلمه شم."

د هغه ﷺ د راتګ لپاره به د ژوند له کومې برخې بدلون پيل کړې؟

کله چې له کوره بهر ووځې او پیغمبر ﷺ هم درسره وي، کوم ملګري به ورته ور وپیژنې چې ته پرې ویاړې او د کوم ملګري له معرفي کولو به ډډه وکړې؟

په ورځني ژوند کې به کوم عادتونه بدل، د کومو عملونو په ښوولو غواړې چې هغه (ﷺ) خوښ او د کومو عملونو په نه ترسره کولو کې به کوښښ وکړې؟

له ځان سره اوږد فکر وکړه، بیا دې پوښتنو ته سم پلان جوړ او په عملي بڼه ځواب او په ژوند کې د تل لپاره عملي کړه، ځکه، د الله تعالی ملائکې او ستا خپل وجود به ستا د ټولو کړنو راپور په کره ډول الله تعالی ته وړاندې کړي.

د ټولنې د کمزورۍ کېدو اسباب

زموږ په ټولنو کې له ټولو ستونزو سره سره بیا هم زموږ دا اوسنی حالت د الله پاک لوی رحمت او لورینه ده، که نه موږ تر دې د خراب حالت مستحق یوو.

الله تعالی پر موږ له ټولو څخه زیات مهربان دی، هر ځل موقع راکوي چې توبه وکړو او ځانونه اصلاح کړو، خو موږ ورځ تر بلې په خپلو ناوړه کړنو کې پورته روان یوو.

ابن تیمیة رحمه الله ویلي: نظام له کفر سره بقا مومي، خو له ظلم سره دوام نه کوي.

کله چې په ټولنه کې ظلم خپور شي، الله تعالی له داسې ټولنې مخ اړوي، په پایله کې یې ټولنه ذلیله او بالاخره او بربادېږي.

زموږ د ستونزو لامل دا نه دی چې ډوډۍ نه لرو، برېښنا نه لرو، اوبه نه لرو او داسې نور. بلکې زموږ د ستونزو تر ټولو لوی لاملونه دین څخه مخ اړول، پر عوامو ظلم، ناحقه وینه تویول، فساد، غلا او نورې ستونزې دي چې په ځینو اسلامي هېوادونو کې عامې دي.

په اسلامي ټولنو کې ډېری خلک تر خپلې وسې ظالمان دي، داسې ظلم کوي چې د انسانیت له چوکاټه بهر دی. موږ ظلم ترسره کوو، خو دا مو هېر وي چې څومره لویه گناه کوو!؟ همدا لامل دی چې ټولنه مو ورځ تر بلې د زوال لوري ته درومي.

درې داسې شیان دي چې ټولنه له تباهي او زوال سره مخامخوي: ظلم، دروغ او خیانت یا دوکه.

دا درې قبیح صفات ټولنه له منځه وړي، خو له بده مرغه چې همدا ناوړه صفات زموږ په ټولنو کې تر هر څه زیات دي. زمونږ د هر یو دنده دا ده چې په ټولنه کې د دې پدیدو په اړه د خلکو ذهنونه روښانه او د دې ناوړه خویونو د نابودۍ لپاره جدي هلې ځلې وکړو.

ظالمان غافلان دي؛ له جدي خبرداریو

هغوی چې ظلم کوي، په دې غافل دي چې الله تعالی ظالمانو ته څومره سخته سزا چمتو کړې او په سخت عذاب به یې عذابوي.

ځینې وخت له انسان څخه ظلم ترسره کیږي خو کم یې گڼي او بې پروایي پرې غالبه شي، په همدې اساس د ظالمانو لپاره د قرآن کریم لاندې خبرداري ډېر جدي دي.

الله پاک ظالمان نه خوښوي:

﴿وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾[127]

ژباړه: الله پاک ظالمان نه خوښوي.

الله تعالی د ظالمانو کړنې څاري او د هغوی لپاره به سخته سزا وي:

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ﴾[128]

ژباړه: اوس چې دغه ظالمان څه کوي ته الله له دوی نه غافل مه ګڼه. الله خو دوی د هغې ورځې له پاره ځنډوي چې کله داسې حالت وي چې سترګې تيغې رډې پاتې وي.

ظالمانو ته الله تعالی هدايت نه کوي او له خپلې نيغې لارې څخه يې بې لارې کوي:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾[129]

ژباړه: په دې کې شك نشته چې الله ظالمان له خپل هدايت څخه بې برخې کوي.

ظالمان به هيڅکله بريا ترلاسه نه کړي:

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ ۗ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ﴾[130]

۱۲۷: آل عمران، ۵۷ آيت

۱۲۸: ابراهيم، ۴۲ آيت

۱۲۹: المائده، ۵۱ آيت

۱۳۰: الأنعام، ۲۱ آيت

ژباړه: او له هغه چا نه به غټ ظالم څوك وي چې پر الله د دروغو بهتان ووايي، يا د الله نښانې دروغ وګڼي؟ دا يقيني ده داسې ظالمان هېڅکله بری نه شي موندلای.

پر ظالمانو الله تعالی لعنت ويلی:

﴿يَوْمَ لَا يَنفَعُ الظَّالِمِينَ مَعْذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ﴾[131]

ژباړه: په هغه ورځ چې ظالمانو ته د هغوی معذرت هېڅ ګټه و نه رسوي او پر هغوی لعنت ولوېږي او د هغوی په برخه ډېر بد استوګنځی ورسېږي.

ظالمان له شفاعت څخه بې برخې دی:

﴿وَأَنذِرْهُمْ يَوْمَ الْآزِفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاظِمِينَ ۚ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ﴾[132]

ژباړه: (ای پېغمبره! ﷺ) دوی له هغې ورځې نه وډار کړه چې رانږدې شوې ده، کله چې زړونه خولې ته راغلي وي او خلك غلي ولاړ غم ګوټوي. د ظالمانو به نه کوم خواخوږی دوست وي او نه کوم سپارښتګر چې خبره يې ومنل شي.

د ظلم له امله بلاء او عذابونه ډېرېږي:

﴿فَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَبِئْرٍ مُّعَطَّلَةٍ وَقَصْرٍ مَّشِيدٍ﴾[133]

۱۳۱: غافر، ۵۲ آيت

۱۳۲: غافر، ۱۸ آيت

۱۳۳: الحج، ۴۵ آيت

ژباړه: څومره کلي دي چې مونږ هغه تباه کړي دي او نن هغه په خپلو چتونو باندې نسکور پراته دي، څومره ځاګانې شړې او څومره ماڼۍ کنډوالې شوي دي.

﴿وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَى وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ﴾[134]

ژباړه: او ستا رب چې کله کومې ظالمې سیمې نیسي؛ نو بیا د هغه نیول همداسې وي، په واقیعت کې د هغه نیونه ډېره سخته او دردناکه وي.

﴿وَتِلْكَ الْقُرَى أَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوا﴾[135]

ژباړه: دا په عذاب اخته شوي کلي ستاسې تر نظر لاندې موجود دي دوی چې کله ظلم وکړ نو مونږ دوی هلاك کړل، او د دوی هر یوه د هلاکت له پاره مونږ نېټه ټاکلې وه.

د ظلم له امله له ځمکې څخه امن او سوله لوړېږي:

﴿الَّذِينَ آمَنُواْ وَلَمْ يَلْبِسُواْ إِيمَانَهُم بِظُلْمٍ أُوْلَئِكَ لَهُمُ الأَمْنُ وَهُم مُّهْتَدُونَ﴾[136]

ژباړه: په حقیقت کې خو امنیت د هماغو کسانو له پاره دی او پر سمه لاره برابر هماغه کسان دي چې ایمان یې راوړی او خپل ایمان یې پر ظلم نه دی ملوث (ککړ) کړی.

۱۳۴: هود، ۱۰۲ آیت

۱۳۵: الکهف، ۵۹ آیت

۱۳۶: الأنعام، ۸۲ آیت

د ظلم په اړه د خوږ پیغمبر ﷺ خبرداري:

د ظالم په حق کې د مظلوم ښېرا ډېر ژر قبلیږي:

«ان رسولَ اللّهِ صلّی اللّهُ علَیهِ وسلَّمَ بعَثَ معاذَ بنَ جَبلٍ إلی الیمَنِ، فقالَ اتَّقِ دَعوةَ المظلومِ؛ فإنَّهُ لیسَ بینَها وبینَ اللّهِ حجابٌ»[137]

ژباړه: رسول الله ﷺ چې کله معاذ بن جبل رضي الله عنه یمن ته استوه؛ ورته یې وویل: د مظلوم له ښیرا نه ځان ساته، ځکه چې بېشکه د مظلوم او د الله تعالی ترمنځ پرده نشته (دعا یې ژر قبلیږي).

ظالمان به د وعدې له مخې د دوزخ په اور کې لمبیږي: «إن رجالاً یَتَخَوَّضُون في مال الله بغیر حق، فلهم النار یوم القیامة»[138]

ژباړه: بېشکه ځینې کسان د الله تعالی مال په ناحقه خوري یا تصرف پکې کوي (په باطل ډول د مسلمانانو، د یتیمانو، وقف او نور مالونه په ناحقه خوري) د دوی لپاره په قیامت کې اور دی (دوزخ ته به داخلیږي).

فاسق خبر

په ټولنه کې ډېرې ستونزې، شخړې یا جګړې، کینې او تربګنۍ د دروغو یا ناسم پوهاوي له کبله پېښیږي.

ددې ستونزو علت له دروغو ډک خبرونه دي چې فاسق انسانان یې د خلکو تر منځ خپروي او له یوه انسانه یې بل ته لېږدوي.

۱۳۷: رواه البخاري

۱۳۸: رواه البخاري

زموږ په ټولنه کې د ځینو خلکو دا عادت دی چې کوم خبر واوري، سمدلاسه پرې حکم کوي، خو بیا وروسته سخت پښېمانه وي.

د هر خبر د کره والي لپاره باید جدي پلټنې ترسره شي، بیا وروسته پرې حکم وشي چې رښتیا دی او که نه، ځکه هر خبر د رښتیا او دروغو قوي احتمال لري، نو ځکه باید تر منلو څخه مخکې یې حکم ونه شي، که داسې کوې، حتماً لویه پښېماني لري.

الله تعالی موږ ته همدا سپارښتنه لري چې که تاسو ته کوم فاسق انسان په کومه موضوع خبر درکوي، باید په هغې کې ډېر فکر وکړئ، حق او باطل یا رښتیا او دروغ یې معلوم کړئ، وروسته پرې باور او حکم وکړئ.

د دې دقت علت دا دی چې ځینې وخت خبر انسان احساساتي کوي، کله چې په احساساتو کې پرېکړه وشي، پښیماني لري او بیا د ځینو پښېمانیو جبرانول سخت وي.

په دې اړه رب عزوجل فرمایي:

﴿یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا إِنْ جَاءَکُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَیَّنُوا أَنْ تُصِیبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِینَ﴾[۱۳۹]

ای مؤمنانو! که کوم فاسق تاسې ته له کوم خبر سره راشي، نو تاسې تحقیق وکړئ، داسې نه چې کومې ډلې ته په ناپوهۍ سره ضرر ورسوئ او بیا په دغه کار پښیمانه شئ.

۱۳۹: الحجرات، ٦ آیت

موږ ریښتیني نه یوو

که مو رییس یا بل د امر خاوند درته وایي، که فلانی کار دې و نه کړ، له دندې به ګوښه شې.

په داسې حال کې چې تاسو دغې دندې ته جدي اړتیا هم ولرئ، فکر وکړئ، څومره په چټکۍ او عجله به یې ترسره کړئ؟

خو الله تعالی چې زموږ پیدا کونکی دی، هر څه د هغه په وس کې دي، امر کوي چې پر ما ایمان راوړئ، نیک کارونه وکړئ، لمونځ ادا کړئ او همداسې نور. په پای کې خبرداری راکوي چې که مو دا کارونه ترسره نه کړل دوزخ به مو ځای وي.

خو موږ بې پروا یو، دې ته هیڅ پام نه کوو چې الله متعال موږ ته څه وایي، د څه لپاره یې پیدا کړي یوو او له موږ څه غواړي.

غیبت لکه مرداره غوښه

مخکې له دې چې د چا په اړه غیبت پیل کړې، سترګې پټې کړه او داسې فکر وکړه چې ته د یو مړ شوي انسان مرداره غوښه خورې په داسې حال کې چې له خولې دې بد بوی هم محسوس وي.

غیبت کول هم همدا ډول کړنه ده، الله تعالی فرمایي:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ﴾[١٤٠]

[١٤٠]: الحجرات، ١١٢ آیت

ژباړه: ای مؤمنانو! له ډیرو گومانونو کولو څخه ډډه وکړئ چې ځینې گومانونه گناه وي، د چا پټ عیبونه مه لټوئ او له تاسې نه دې څوک د چا غیبت نه کوي. آیا په تاسې کې داسې څوک شته چې د خپل مړ شوي ورور غوښې خوړل ورته ښه برېښي؟ وگورئ، تاسې پخپله له دې څخه کرکه کوئ. له الله تعالی څخه وویریږئ، الله ډیر ښه توبه قبلوونکی او خورا مهربان دی. ددې ترڅنگ چې غیبت کول د مردارې غوښې خوراک دی، د مسلمان ورور په تکلیفول هم دي، یعنې کله چې څوک خپل غیبت په اړه خبر شي، زړه یې خپه او د غیبت کوونکي لپاره پکې د کینې او حسد چینه په خوټېدو شي.

د دا ډول کړنې لپاره بیا داسې سزا ده:

﴿وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا﴾[141]

ژباړه: کوم کسان چې مؤمنو نارینه او ښځو ته په ناحقه تکلیف رسوي، هغوی د یوغټ بهتان او ښکاره گناه پېټی پر خپلو اوږو اخیستی دی.

آیا له دې وروسته بیا هم غیبت کوې؟؟؟

که غیبت پرېږدې، قلباً او روحاً به د ایمان په خوند پوه شې.

ماشوم پلار حیران کړ

یو ماشوم و چې د قرآن کریم په زده کړه بوخت و. کله چې یې درس د مزمل سورت ته ورسېد، کور ته له راستنېدو وروسته په ژور فکر کې ډوب و. پلار یې ترې پوښتنه وکړه چې د څه په اړه فکر کوې؟

۱۴۱: الأحزاب، ۵۸ آیت

ماشوم وویل، نن مې په مزمل سورت کې ولوستل چې الله تعالی فرمايي: ﴿ يَا أَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ قُمِ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا ﴾[142]
ژباړه: ای (په کمپله کې) ځان غښتونکیه یا ویده کېدونکیه! د شپې لږه برخه په لمانځه تېره کړه.

ماشوم پلار ته وویل: پلاره ته خو، ما یوه شپه هم نه یې لیدلی چې دا کار دې کړی وي؟

پلار ورته په خوب کې وویل، زویه! دا خو الله تعالی پیغمبر ﷺ مخاطب کړی او هغه ته یې ویلي، موږ خو د رسول الله په شان کېدلای نه شو.

ماشوم ومنله او له کوټې بهر شو. وروسته بیا راغی او پلار ته یې کړل: هغه خو پیغمبر ﷺ ته خطاب و، دلته خو بیا الله تعالی په همدې سورة کې وايي: ﴿وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ﴾[143]
ستا سره نور ملګري هم (د شپې عبادت کوي)
پلار ورته وویل، له دې نه مطلب صحابه رضی الله عنهم دي.
زوی وویل: (لاخير فيمن لا يقتدي برسول الله و لا بأصحابه)، یعنې په هغه چا کې هیڅ خیر نه شته چې نه د رسول الله ﷺ او نه یې د صحابه وو رضي الله عنهم لار تعقیبوي.
پلار حیران شو او په ژور فکر کې ډوب شو[144].

۱۴۲: المزمل، ۱-۲ آیتونه

۱۴۳: المزمل، ۲۰ آیت

۱۴۴: دا کیسه مې له یوې ویب پاڼې راخیستې وه، د اصلي مرجع لټه مې وکړه خو ومې نه مونده. دا چې ګټوره او هڅوونکې کیسه ده نو ځکه مې دلته نقل کړې.

په اسلام کې عدالت او صداقت هم شته

موږ تر ډېره په اسلامي احکامو او ارکانو ترکیز کوو او خلک پرې داروو، خو د صداقت، عدالت، معاملاتو او نورو ټولنیزو چارو باندې بحث او ترکیز نه کوو، په داسې حال کې چې الله تعالی وايي:

﴿قَالَ اللَّهُ هَٰذَا يَوْمُ يَنفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ ۚ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۚ رَّضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۚ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾[۱۴۵]

ژباړه: هلته (د قیامت په ورځ) به الله تعالی وفرمايي: دا هغه ورځ ده چې په هغې کې رېښتینو خلکو ته د هغوی رېښتینولي ګټه رسوي، د هغو لپاره داسې باغونه دي چې تر هغو لاندې ویالې بهېږي. هلته به هغوی د تل لپاره اوسېږي، الله تعالی له هغو نه راضي شو او هغوی له الله نه خوښ شول، همدا ستر بریالیتوب دی.

موږ عدل، د ظلم نه کول، صداقت کول یا دوکه نه کول او داسې نورو ټولنیزو مطالبو په اړه غږېدل او وعظ داسې هېر کړي لکه هېڅ چې په دین کې نه وي. په داسې حال کې چې لومړیتوب د همدې عملونو لپاره دی، ځکه په دې سره حقوق العباد تأمینېږي او حقوق العباد په حقوق الله باندې مخکې بلل شوي دي. ځکه الله پاک خپل حق بخښي خو د بنده حق نه بخښي (الا ما شاء الله).

۱۴۵: المائده، ۱۱۹ آیت

د عدالت د اهمیت په اړه الله تعالی فرمايي:

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾[146]

ژباړه: موږ خپل پېغمبران له روښانو او څرګندو نښانو او هداياتو سره ولېږل او له هغوی سره مو کتاب او تله نازل کړله چې د خلکو ترمنځ عدالت ټينګ کړي.

د دوزخيانو ارمانونه

کله چې ګنهګاران او مجرمين په قيامت کې وګوري چې په دنيا کې د الله تعالی ورکړې وعدې ټولې رښتيا کېږي، دوی نارې سورې وهي او سخت پښېمان وي چې کاش کې مو نېک کارونه کړي وای.

پام وکړئ، مخکې له دې چې په قيامت کې په خپلو کړو وړو پښېمانه شئ، د دنيا د اصليت په اړه ژور فکر وکړئ چې دوزخيان په څه شي پښېمانه کېږي او هلته به بيا د څه ارمان کوي؟

مخکې له دې چې موږ او تاسې هم په قيامت کې خدای مکړه دغه ارمانونه وکړو، راځئ په دنيا هغه کارونه وکړو چې په آخرت کې مو له دغو ارمانونو ژغوري.

لومړی ارمان چې دوزخيان به يې کوي:

﴿يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَا﴾[147]

١٤٦: الحديد، ٢٥ آيت

١٤٧: الأحزاب، ٦٦ آيت

ژباړه: په کومه ورځ چې د دوی (دوزخیانو) مخونه به اور باندي واړول شي، دوی به ووایي: ای کاش مو د الله تعالی او د رسول الله ﷺ اطاعت کړی وای. یعنې د دوی خبره مو منلې وای.

په دوزخ کې به دویمه هیله د ظالمانو وي:

﴿وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَىٰ يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا﴾[148]

ژباړه: او هغه ورځ چې ظالمان به خپل لاسونه چیچي او وایي به: کاشکې مې د رسول الله ﷺ لار نیولې وای. یا د رسول الله ﷺ خبره مې منلې وای.

په ګڼو حدیثونو کې رسول الله ﷺ ظالمانو ته خبرداری ورکوي چې ظلم مه کوئ او د ظلم پایله تیاره ده.

ظلم که لوی وي که کوچنی بالاخره ظلم دی. که د چا غیبت کوې ظلم دی، په ناحقه که د چا مال خورې ظلم دی. که په چا تهمت کوې ظلم دی. که د موټر چلولو پر وخت خلک ځوروې ظلم دی. خلک وژل ظلم دی. ماشومانو او مېرمنو سره زور زیاتی ظلم دی. او د انسان او الله تعالی په حقونو تیری کول ظلم دی.

د دوزخیانو درېیم ارمان؛ هر ځوان دې دې ته جدي پام وکړي.

هغه کسان چې په دنیا کې یې بې لارې ملګري پالل، په دوزخ کې به څه وایي؟

---

[148]: فرقان، ۲۷ آیت

﴿يَا وَيْلَتَىٰ لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا﴾[149]

ژباړه: ای زما بده بختـه! کاش کې مې فلاني سره ملګرتيا نه وای کړې.

ډېر داسې ملګري به لرئ چې پر تاسې يې اغېز ډېر وي، که دوی بې لارې وي، ځان ترې وساتئ او که د الله تعالی په لار روان وي، ملګرتيا ورسره لا ټينګه کړئ. د داسې ملګرو له درلودو ډډه وکړئ چې دوزخ ته مو د تلو لامل کېږي.

د دوزخيانو بله هيله:

﴿يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي﴾[150]

ژباړه: کاشکې مې ژوند لپاره له مخکې څه توښه يا نيک عملونه برابر کړي وای.

بل ارمان چې مجرمان به يې کوي:

﴿وَ أَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتابَهُ بِشِمالِهِ فَيَقُولُ يا لَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتابِيَهْ﴾[151]

ژباړه: د چا عملپاڼه چې په چپ لاس کې ورکړل شي، هغه به ووايي: کاش کې دا عملنامه بېخي نه وای راکړل شوې.

د مجرمانو بله هيله داده چې دوی وايي:

﴿يَلَيْتَهَا كَانَتِ ٱلْقَاضِيَةَ﴾[152]

ژباړه: کاشکې د دنيا مرګ د هرڅه ختموونکی وای. يعنې له مرګ سره هرڅه پای ته رسېدای.

۱۴۹: فرقان، ۲٦ آيت

۱۵۰: الفجر، ۲۴ آيت

۱۵۱: الحاقه، ۲۵ آيت

۱۵۲: الحاقه، ۲۷ آيت

دوزخیان به ارمان کوي چې کاشکې موږ خاورې ایرې وای.

﴿إِنَّا أَنذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنتُ تُرَابًا﴾ [153]

ژباړه: موږ تاسې له هغه عذابه ویرولي یاست چې نږدې راتلونکی دی. په هغه ورځ به هر انسان خپل کړه وړه ویني، د دوی په منځ کې کافر به په افسوس ووايي، کاشکې زه خاورې وای. یانې هېڅ حساب کتاب راسره نه وای شوی.

مخکې له دې چې خدای مه کړه موږ تاسې په قیامت کې د الله تعالی پر وړاندې ذلیل او پښېمانه ودرېږو، ولې په دنیا کې له دې کارونو ځان نه ساتو؟

دا دنیا د امتحان ځای دی، هغوی چې پکې ناکام شول، د مچ په شان به مخ په لاسونو وهي چې کاش کې مې ښه کارونه کړي وای او د الله پاک او د هغه د رسول ﷺ سپارښتنې مې عملي کړې وای او کاشکې مې د شیطان او بېلارې ملګرو لار نه وای تعقیب کړې.

مخکې له دې چې بیا پښېمانه شې همدا اوس خپل ژوند ته بیا کتنه وکړه.

۱۵۳: النبأ، ۴۰ آیت

څومره ګناهونه دې کړي دي؟

آيا ګناه دې کړې؟

آيا حرام دې خوړلي دي؟

آيا لمونځ دې قضاء کړی دی؟

آيا د مور او پلار نافرماني دې کړې ده؟

آيا په امانت کې دې خيانت کړی دی؟

آيا چا ته دې ښکنځل کړي يا دې څوک ازار کړی دی؟

وخت دې بې ځايه ضايع کړی دی؟

يا دا چې د الله جل جلاله په عبادت کې دې غفلت کړی دی؟

دا ټول او تر دې هم ستر ګناهونه د الله جل جلاله له رحمت څخه لوی نه دي.

د الله جل جلاله رحمت د هغه تر غضبه ډېر پراخ دی.

الله تعالی دا ټول ګناهونه بخښي.

يوازې يوې صادقانه او مخلصانه توبې ته اړتيا ده.

توبې ته تيار شه چې الله دې وبخښي.

ايا تا نه دي اورېدلي چې الله جل جلاله فرمايي:

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَالْغَفُورُالرَّحِيمُ﴾[١٥٤]

ژباړه: ووايه اې زما هغه بندګانو چې په ځان مو تيری کړی دی، د الله تعالی له رحمت څخه مه ناهيلي کيږئ، الله جل جلاله ټول ګناهونه بخښي او هغه په رښتيني ډول بخښونکی او مهربان دی.

١٥٤: الزمر، ٥٣ آيت

مسلمانانو ته د هندي فلمونو لوبغاړي مهم پيغام

د دنيا مينه لويه ناروغي ده چې کله انسان پرې اخته شي ژوند يې سر تر پايه په مادياتو پورې وتړل شي او د مادياتو غلام شي.

معنويات يې له ژوند کډه وکړي او د خپل ژوند اصلي فلسفه ترې هېره شي.

داسې انسانان چې يوازې هدف يې دنيا او له اخرته بې پروا شي، برخليک يې پښېماني او په اخرت کې ناکامي ده.

انسان چې کله د دنيا په مينه ککړ شي، په عيش او عشرت کې ډوب شي او معنويات هېر کړي، مرگ ناڅاپه ترې هرڅه واخلي او دی يوازې په ميدان پرېږدي.

خو بريالي انسانان هغه دي چې د مادياتو ترڅنگ پر معنوي اړخ ډېر پام کوي. د ژوند هدف يې يوازې خپل عيش او عشرت نه وي؛ بلکې په ټوله کې د خپلې ټولنې او خلکو د خير او نيکمرغۍ نيت هم ورسره وي.

کله کله يوازې يوه جمله، يوه ويډيو يا يو عکس د انسان ژوند بدلولی شي.

د هندي فلمونو مشهور لوبغاړی او کوميډين شکتي کپور چې په ډېرو فلمونو کې يې کار کړی او شاوخوا پنځوس ميليونه ډالره سرمايه او له عيش او عشرت ډک ژوند لري او ټول ژوند يې د هند د سينما په خدمت کې تير کړی.

دی شهرت هم لري او شتمني هم نو ډاډه یم چې د خپلې خوشحالۍ لپاره به یې له ډېرو کارونو نه وي کړی، خو ما یې یوه ویډیو وکتله چې پکې نوموړی له یوه حقیقت څخه پرده پورته کوي او موږ ته د ژوند له تجربو یوه ښه مشوره راکوي.

ددې سړي پیغام کېدای شي خیالي وي، خو یو لوی حقیقت او درس پکې نغښتی چې کولای شي ژوند په اړه زموږ فکر بدل کړي او ځینې کسان ورسره له غفلت څخه راویښ شي.

دده خبرې راته ځکه مهمې ښکاره شوې چې د یو مشهور او مالداره انسان په توګه یې ښایي هر ممکن خوند په دنیا کې اخیستی وي، خو په پای کې یې حقیقت پروړاندې سترګې پرانیستل شوي دي.

دا د هغه د خبرو ژباړه ده چې وایي:

"یو انسان ټول عمر زحمت ګالي یا محنت کوي، خپل ژوند ته نه رسیږي، بس پیسې ګټي او پښې یې پسې لوڅې کړې وي. وایي دا هرڅه د کورنۍ لپاره کوم، د راتلونکې لپاره کار کوي، کار کوي او پیسې راټولوي. کروړ پتي کیږي، لیکن یو ورځ دی ویده وي، ناڅاپه یو څوک ترې کمپله لرې کړي او هغه په خپلو سترګو ویني چې مخامخ ورته د مرګ پرښته ولاړه ده، نو خان صیب ورته وایي وایه زه څه خدمت کولای شم؟

هغه پرښته ورته وایي چې ستا وخت ختم دی، زه ستا روح لیږدولو لپاره راغلی یم.

هغه انسان له خپل ځایه پورته کیږي او پوښتنه کوي چې څه دې ووېل؟

هغه ورته بیا وایي، ستا وخت ختم دی، زه ستا د روح اخیستو پسې راغلی یم، دنیا نه به ځې.

نو خان صیب ورته وایي چې گوره، ماسره ډېر مال او دولت دی، زه تا ته لس کروړه روپۍ درکوم، ما ته یوه ورځ د ژوند کولو موقع راکړه.

هغه ورته وایي چې نه، ستا وخت نږدې شوی، نور ستا د تگ وخت راغلی دی.

خان ورته وایي چې شل کروړه درکوم، ما ته تر ماښام پورې وخت راکړه.

ساه اخیستونکې پرښته ورته بیا وایي چې نه داسې نه شي کېدای، ولې خپل وخت ضایع کوې، ستا وخت تمام دی.

مالداره سړی ورته وایي، زما ټول دولت واخله، خو ما ته د یو ساعت اضافي ژوند لپاره وخت راکړه.

هغه ورته وایي چې نه، نه شي کېدای. زما وخت مه ضایع کوه، ځه چې ځو.

خان صیب ورته وایي، ښه نو بیا ما ته د یو خط لیکلو موقع راکړه.

پرښته ورته وایي سمه ده. ژر ژر دې خط ولیکه.

خان په خط کې ولیکل چې ای زما گرانو ملگرو، موږ ټول ژوند د پیسو، دولت په گټلو لگیا یوو، ښه وخت نه تېروو، دا هېروو چې خپل وخت باید خپلو کورنیو، خپلوانو او ملگرو ته ورکړو او له هغوی سره ښې شیبې ولرو.

خو چې کله د ژوند پای راشي، څومره چې انسان مالداره وي، څومره پیسې چې مو ټول عمر گټلې وي.

هغه په خپل ځای همغسې ټولې شوې پاتې کېږي، د کروړونو پيسو لګولو باندې موږ يوازې يوه ساه نه شو اخيستی، هغه دولت همداسې پاتې کېږي او هېڅ ګټه نه در رسوي.

نو ځکه زما ګرانو ملګرو، تر هغې چې ژوند وي، ښه ژوند وکړئ، په خوشحالۍ ژوند تېر کړئ، د ځان لپاره ژوند وکړئ، د کورنۍ لپاره وخت ورکړئ، په خپلو ملګرو مهرباني وکړئ، يوازې د دولتمنو خلکو سره مه اوسئ، ځکه معلومه نه ده چې سبا به وي که نه؟"

د مرګ پر وخت د هر انسان پنځه لويې پښېمانۍ

يوه استراليايۍ نرسه يا روغتياپاله چې د مرګ په بستر د پرتو ناروغانو خدمت به يې کاوه، په روغتون کې له ډېرو کلونو خدمت وروسته د (Top five regrets of the dying) په نوم يو کتاب ليکلی.

د براني وير په نوم دغې روغتيا پالې د خپل کار په موده کې ډېر داسې کسان ليدلي چې د هغې د سترګو په وړاندې يې خپل ژوند له لاسه ورکړی او نوموړې هر هغه څه اورېدلي چې وفات کېدونکو خلکو د ژوندی په وروستۍ مرحله کې ويلي دي.

هغې د ټولو پښېمانيو له ډلې پنځه مهمې راټولې کړي او په همدې نوم يې کتاب ليکلی.

د مېرمن وير په وينا، ډېر کم داسې کسان يې وليدل چې د مرګ په حالت کې د مال په تاوان، د چا په مرګ يا په نورو مادياتو يې پښېماني ښودلې وي.

ما لومړی د هغې له قوله د پښېمانیو عنوان راخیستی بیا مې پرې خپله تبصره لیکلې.

د براني ویر په وینا د خپل کار په موده کې یې وموندل چې ډېر خلک په پنځوو شیانو ډېر افسوس کوي:

لومړی: د ځان په اړه د خلکو په څرګندونو اندېښمنېدل او یا د نورو په خوښه ژوند کول.

براني ویر وایي، "ډېری کسان په دې پښېمانه وو او افسوس به یې کاوه چې ای کاش مو د نورو لپاره ژوند نه کولی او ای کاش هغه ژوند مو کړی وای چې خپله مو غوښت".

زموږ او تاسې شاوخوا هم ګڼ داسې کسان شته، تل دې ته یې تشویش وي چې خلک یې په اړه څه وایي. د خلکو د راضي ساتلو لپاره ژوند کوي. په ځان یې ژوند تریخ کړی وي خو د خلکو د خوشحالولو په لټه کې وي.

د رسول الله ﷺ ژوند ته که وګورو، هغه مبارک د خپل تره، تربور یا قوم غوښتنې ونه منلې، هر هغه څه یې وکړل چې الله تعالی ورته ویلي وو او ده ته ښه ښکارېدل.

که څه هم قوم یې ورته د مال او مقام په ورکولو ډېر وړاندیزونه وکړل چې له دعوت نه لاس واخلي، خو ده مبارک هېڅکله دنیوي څیزونو ته غاړه کېنښوده او نه یې د خپلو خپلوانو یا د کورنۍ د غړو د خوشحاله ساتلو لپاره حق لار پرېښوده. بلکې حق لپاره یې ټول قوم پرېښود او هر ډول مادي امتیازات یې رد کړل.

کوم کتاب کې مې لوستي و چې معاویه رضي الله عنه واک ته تر رسېدو وروسته بي بي عائشې رضي الله عنها ته يې يو ليک واستاوه چې ما ته نصيحت وکړه.

هغې ورته په ځواب کې ليکلي وو چې که غواړې چې خلک خوشاله کړې، ټول خلک هېڅکله نه خوشاليږي.

لومړی الله پاک راضي کړه، خلک پخپله خوشحاليږي.

دويمه پښېماني: د خلکو د خوشالولو لپاره چپ پاتې کېدل.

ځينې انسانان دا عادت لري چې د خلکو خوشحالولو لپاره د حق له وينا چپ پاتې کيږي. هغه څه چې بايد وويل شي د خلکو د خپګان لپاره يې له ويلو ډډه کوي او حق وينا ناويلې پاتې کېږي.

دا هغه ناسم عادت دی چې پايلې يې منفي وي. که ټول عمر د يو انسان د راضي ساتلو هڅه وکړې، يوه ورځ نه يوه ورځ به دغه کس له تا ناراضه کيږي او بيا به دې د ټول عمر خواري چې دده خيال دې ساتلی، په يوه ورځ په سيند لاهو کړي. تر دې مخکې چې داسې درسره وشي، د خلکو د خوشاله ساتلو لپاره خپل احساسات مه وژنه.

هر هغه کار کوه چې تا ته ښه ښکاري او په اصولو برابر وي.

د چا پروا مه کوه، ځکه د انسان خوشحاله ساتل هغه هدف دی چې هېڅکله نه ترلاسه کيږي. دا هغه څه دي چې ډېری کسان د ژوند په وروستيو کې پرې پښېمانه کيږي او د افسوس نارې يې له خولې وځي.

دريمه پښېماني: ډېری انسانان له دنيا غافله ځي او په دې ځان نه پوهوي چې خوشاله ژوند جوړول او يا نيکمرغي اکتسابي يا د انسان په خپلو هڅو پورې تړلې ده.

هر انسان که ځان په دې ونه پوهوي، د مرگ په وخت به په دې ډېر پښېمانه وي چې ولې د خوشالي راتگ ته په تمه پاتې شوم او ولې مې نیکمرغۍ ته د رسېدو هڅه ونه کړه او ژوند مې له خوشالیو ډک نه کړ!؟ همدا اوس هم وخت شته. د خپل ژوند اړخونه بدل کړه، چې نیکمرغي دې نصیب شي او د خوښیو اصلي لار ومومې. ژوند لنډ خو له رازونو ډکه ټولگه ده. ویې سپړه.

څلورمه پښېماني: ډېری انسانان چې کله د ژوند فرصت له لاسه ورکوي او د مرگ شېبې یې نیږدې کیږي، په دې ډېر پښېمانه وي چې ای کاش مې خپل قیمتي وخت له خپلې کورنۍ، لکه مور او پلار، مېرمن، اولاد او ربښتینو ملگرو سره تیر کړی وای.

هغه کسان به مو لیدلي وي چې خپل وخت په کار، د پیسو په گټلو، په لهو لعب کې تېروي، دغه ډول انسانان ضرور په دې پښېمانه کیږي چې کاش مو خپل وخت په سم ډول تنظیم کړی وای او له وخته مو گټه پورته کړې وای.

یا دا افسوس کوي چې ای کاش په خپل ژوند مې د مور او پلار خدمت کړی وای او خپل وخت مې د اولاد په سمه روزنه یا تربیه تیر کړی وای.

خو دا هرڅه ددې ډول کسانو لپاره د افسوس په بڼه پاتې کیږي او بس!

مخکې له دې چې ژوند در څخه موقع واخلي؛ گټه ترې پورته کړه، دومره گټه چې بیا په ورستیو شېبو کې پرې پښېمان نه یې.

مخکې له دې چې مور او پلار له لاسه ورکړې، خدمت یې وکړه.

پينځمه پښيماني: براني وير وايي، د مرگ پر وخت ډېرى انسانان په دې پښېمانه وي چې اى كاش مو د خپلو خوبونو د رښتيا كولو لپاره هلې ځلې كړې واى او دا مو نه واى ويلي چې ژوند اوږد دى.
په دې مانا چې هره ورځ مو يو نوى فرصت گڼلى واى او د خپلو هيلو او خوبونو د پوره كولو لپاره مو زحمت گاللى واى او هڅې مو كړې واى.
داسې به ډېرى داسې ملگرې ليدلي وي چې وايي، ژوند اوږد دى، هر څه به سم شي، خو يوه ورځ ژوند پر دوى لنډ شي او ارماني له دې دنيا وكوچيږي!

رسول الله ﷺ داسې پلار و

له عائشې رضي الله عنها څخه روايت دى چې وايي:
«كله چې به د رسول الله ﷺ لور فاطمة رضي الله عنها د خپل پلار كوټې ته ننوتله، رسول الله ﷺ به پورته شو، هغه به يې ښكل كړه، ښه راغلاست به يې ورته ووايه، لاس نه به يې ونيوله او خپل څنگ ته به يې كښنوله. رسول الله ﷺ هغه پلار و چې خپل اولاد ته به يې احترام كاوه» [١٥٥].

له عمر رضي الله عنه روايت شوى چې حسن او حسين رضي الله عنهما مې وليدل چې د رسول الله ﷺ پر اوږو ناست وو.
حسن په ښي ولي او حسين په چپ.

١٥٥: دا حديث د سبل الهدى والرشاد في سيرة خير العباد كتاب كې له ابو داود او ترمذي څخه نقل شوى دى.

رسول الله ﷺ به خپلو لمسيانو سره لوبې او ټوکې ټکالې هم کولې.
خو موږ، د خپل اولاد پر وړاندې د ډيکتاتوري پاليسي غوره کړې، په لور باندې شرمېږو.
موږ له اولاده احترام غواړو خو پخپله هغوی ته درناوی نه کوو.
بيا دعوه هم کوو چې رسول الله ﷺ زموږ قائد او لارښود دی او موږ يې لارويان يوو.
يوه ورځ زما وړوکی وراره راسره جومات ته لاړ، په دويم صف کې زما تر څنګ ودريد، له لومړي کتار نه پرې يو سپين ږيري په ډېر غوسه ناک انداز غږ وکړ چې له کتاره ووځه او شا ته يوازې ودرېږه.
وراره ته مې وکتل چې روحيه يې بايللې وه او خپه و.
چې ماشوم وي له جوماته يې شړو، خو چې لوی شي بيا په زور او زاريو هم جومات ته نه راځي.
ولې د اولاد په تربيه کې له رسول الله ﷺ زدکړه نه کوو؟
په يوه روايت کې راځي چې رسول الله به لمونځ کاوه، حسن او حسين رضي الله عنهما به يې په ولو ښکته او پورته کېدل.
څومره توپير دی زموږ او رسول الله ﷺ د عملونو ترمنځ!

په روزي کې مو ولې برکت نشته؟

ځومره مسلمانان مو ليدلي چې په خپله پراخه روزۍ کې د برکت له نشتوالي شکايت کوي.

اصلي لامل يې دا دی چې زموږ له ډلې ډېری ملګري د سهار لمونځ له لمر خاته وروسته قضايي کوي يا يې له سره نه کوي.

هغوی چې سهار لمونځ نه کوي روزي يې بې برکته وي او که ځومره پراخه روزي يې وي، خوند به ترې نه اخلي.

الله پاک هر انسان ته که مسلمان وي او که کافر روزي ورکوي، خو برکت د هغه چا په روزي کې وي چې د الله پاک پر لار روان وي او ورته تسليم وي.

د برکت روزي که لږه وي ډېره ده خو بې برکته روزي که ميليونونه وي هېڅ په شان ده.

د دنيا اصلي حيثيت

د دنيا په ژوند کې هرڅه پای لري. د روغتيا خاتمه ناروغي ده، د مالدارۍ خاتمه فقر او په ټوله کې د ژوند پای بيا مرګ دی. تاسو لسګونه کلونه ژوند کړی خو اوس پوهېږئ چې تېر ژوند څه ډول و؟ حتما به دا وايې چې د سترګو رپ په شان.

رسول الله ﷺ د دنيا ډېر ښه تعريف کړی:

يوه ورځ خير البشر ﷺ ويده و، کله چې راپاڅېد د هغه څه نښه يې پر مخ مبارک پاتې وه چې پرې ويده و.

يو صحابي رضي الله عنه ورته وړانديز وکړ چې کاش موږ درته داسې بستره يا تخت جوړ کړو چې ته پرې آرامه خوب وکړې.

رسول الله ﷺ وفرمايل:

«ما لي وللدنيا ما أنا في الدنيا إلا كراكب استظل تحت شجرة، ثم راح وتركها» [156]

ژباړه: ما ته يې د دنيا څه؟ زه په دنيا کې داسې يم لکه يو مسافر چې د يوې ونې لاندې دمه وکړي، راحت شي بيا پاڅېږي او ترې لاړ شي.

د دنيا حيثيت همدا دی! دا دنيا فاني ده او هېڅ حيثيت نه لري چې انسان دې پرې آخرت له لاسه ورکړي. مسلمان مؤمن بايد په دنيا کې هم خپله برخه ولري او آخرت هم بايد هېر نه کړي.

﴿وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ ۖ وَلَا تَنسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا ۖ وَأَحْسِن كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ ۖ وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ ۖ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ﴾ [157]

ژباړه: هغه څه (کوم امکانات) چې الله تا ته درکړي دي، په هغې سره د آخرت د کور جوړولو فکر وکړه او له دنيا نه هم خپله برخه مه هېروه. احسان وکړه لکه څنګه چې الله له تا سره احسان کړی دی او په ځمکه کې د فساد ولاړولو هڅه مه کوه، الله عزوجل فساد کوونکي نه خوښوي.

[156]: رواه الترمذي، وقال: حديث حسن صحيح

[157]: القصص، ۷۷ آيت

د دنیا او آخرت ترمنځ باید منځلاري و اوسو، خو آخرت باید پر دنیا لومړی کړو او په هر کار کې مو پام آخرت ته وي چې سرمایه ورته برابره کړو.

د یو استرالیایي میلیاردر ځوان د ژوند کیسه کې لوی درس پروت دی.

د دې ځوان په اړه ګڼې ویډیوګانې په یوټیوب کې شته چې دده د نوم (علي بنات یا Ali Banat) په لټولو یې موندلی شئ. ما یې هم په اړه یوه ویډیو کړې چې وه چې لنډ وخت کې څو لکه کسانو کتلې وه. د هغه د ژوند کیسه داسې ده:

دا ځوان علي بنات نومېږي. له مالي اړخه د علي بنات ژوند بریالی و، د دنیا تر ډېرو خلکو یې هوسا ژوند درلود خو د ژوند په وروستیو کې په سرطان ناروغۍ اخته شو.

په یوه ویډیویي مرکه کې یو کس له ده پوښتنه کوي:

"اوس د ژوند کوم پړاو ته رسېدلی یې او څه درسره شوي؟"

علي بنات یې په ځواب کې وایي: "د ژوند په دې پړاو کې الله پاک ما ته ډالۍ راکړه، الحمدلله زه یې په ټول بدن کې د سرطان په ډالۍ و نازولم، له دې وروسته مې پرېکړه وکړه چې خپل ژوند بدل کړم او ټول ژوند غریبانو سره مرستې کولو ته وقف کړم."

پوښتنه: "ولې سرطان ناروغي ډالۍ ګڼې؟"

علي بنات: "الحمدلله! ډالۍ ځکه ده چې الله تعالی موقع راکړه چې ځان بدل کړم."

پوښتنه: "سرطان دې سترګې د څه په اړه پرانیستې؟"

علي بنات: "سبحان الله، په ژوند کې هر څه ته، آن ډېرو عادي شيانو لکه د پاکې هوا تنفس کولو ته مې سترګې پرانيستل شوې."

علي بنات ته ډاکترانو ويلي وو چې يوازې اووه مياشتې به ژوندی پاتې کېږي.

ددې خبر په اورېدو نوموړي خپل بريالی تجارت پرېښود او ژوند ته يې بيا کتنه وکړه، هر څه ورته بدلېدونکي ښکارېدل.

هغه چې کله په خپلې ناروغۍ خبر کړای شو، په غبرګون کې يې له خپل قېمتي ګاډي نه لاس واخيست. ښکلي او قيمتي ساعتونه او آن جامې يې بېوزله هېوادونو ته يوړې او پر خلکو باندې يې ووېشلې. هغه په مرکه کې وايي: "الحمدلله ما غوښتل دا دنيا په داسې حالت کې پرېږدم چې هېڅ شی راڅخه پاتې نه وي."

نوموړي له عيش او عشرت څخه ډک ژوند درلود، له الماسو جوړ لاس بند يې ٦٠ زره ډالر ارزښت درلود. لاسي ګړۍ يې د ١٣٠٠ ډالرو وه او يوازې د حمام څپلۍ يې په ٧٠٠ ډالرو اخيستې وې.

علي ناڅاپه د دنيا خوندونه پرېښودل او د فاني نړۍ په اړه يې سترګې پرانيستې. هغه په مرکه کې وايي چې د ګاډي ارزښت يې ٦ لکه ډالره و، خو وروسته له دې چې بدل شو ددې ګاډي په اړه يې وويل:

"د دغه ګاډي قيمت د حمام هغو څپليو ته نه رسي چې افريقايي غريب ماشوم ته مې ډالۍ کړې، په الله تعالی قسم ما ته د هغه افريقايي ماشوم خندا د دې ګاډي په اندازه ارزښت لري."

علي خپل ټول شته د فقيرانو په خدمت کې کړل، افريقا ته له تګ وروسته يې «د مسلم اروندړ د ورلډ» په نوم خيريه بنسټ جوړ کړ، له دې لارې به يې غريبو هېوادو کې جوماتونه او مدرسې جوړولې.

که څه هم ډاکترانو علي ته د ژوند اووه مياشتې وخت ښودلی و، خو الله تعالی ورته د شاوخوا درې کالو ژوند کولو موقع ورکړه.

په دې موده کې نوموړي ګڼ نيک کارونه وکړل، خو بالاخره يې ژوند پای ته ورسېده او علي بنات د ۲۰۱۸ کال د مې مياشت په ۲۹مه نېټه د اسټراليا په سيډني ښار کې له دې نړۍ سترګې پټې کړې. ميليارډر علي بنات د خپل ژوند په وروستيو کې د پند اخيستو لپاره له خپلې مړينې مخکې خکلو ته يو ويډيويي پيغام ثبت کړی و چې دده له وفات وروسته په خواله رسنيو کې خپور شو.

نوموړي په دې ويډيو کې دا څرګندونې کړي دي:

"لکه څرنګه چې تاسو پوهېږئ، الحمدلله زه نور له دې دنيا لاړم، زه خويندو او ورونو ته يو پيغام لرم، تاسو وکتل چې ما په دې دنيا هر څه درلودل. ګاډي، پيسې او نور... د ناروغۍ پر وخت به ما ته خلکو پيغامونه را استول چې وروره تا ځان ته جنت يقيني کړی دی. ته به جنت ته ځې، دوی به ويل وروره! تا د ټولنې او اُمت لپاره ډېر څه وکړل، سبحان الله، دا د يو کوچني او ساده نعمت ارزښت نه لري چې الله تعالی موږ ته ددې ورتيا راکړې چې سهار له خوبه راپاڅېږې او تر حمامه په خپلو پښو لاړ شې. دا هغه څه دي چې ورو، ورو ما له لاسه ورکړل، الحمدلله ډېر کم کسان د ژوند په وروستيو کې داسې چانس ترلاسه کوي چې وپوهېږي څه وخت مره کېږي.

ځینې کسان بیا ناڅاپه خپل ژوند له لاسه ورکوي، تاسو لیدلي چې یو شمېر کسان د شپې په نځاخونو یا نایټ کلبونو کې ناڅاپه راوغورځېږي او مړه شي، نور بیا په بېلا بېلو ځایونو کې خپل ژوند له لاسه ورکوي. هڅه وکړئ چې په خپل ژوند کې یو هدف ولرئ، پلان جوړ کړئ او پروژې پلی کړئ، یو څه وکړئ، په الله قسم د قیامت په ورځ به درسره یوازې همدا مرسته وکړي، هغو خویندو او وروڼو ته چې لا هم ژوندي دي، زما نصیحت دا دی چې د ژوند بڼه ډېر ژر بدلېږي. موږ تر دې چې ډېر د اسلام ښودنې ومنو؛ په خپلو خواهشانو کې غرق یوو. زه د ډېرو خلکو لیدو ته ورغلی یم؛ خو چې کله ناروغ وم له دوبۍ، برېتانیا او نورو ځایونو خلک یوازې زما پوښتنې ته راتلل، همدا د الله تعالی لپاره مینه ده. هغوی چې ناروغ دي؛ خفه دي او یا ځورېږي، دوی ته وایم چې اندېښنه مه کوئ؛ ځکه الله تعالی به تاسو ته داسې کسان در ولېږي چې تاسو یې تمه نه درلوده، پر الله تعالی توکل وکړئ. تاسو ټولو ته مې بل پیغام دا دی چې که یو، دوه یا درېیو کسانو سره مرسته وکړئ یا مو دوی متأثره کړل چې یو څه وکړي، په یاد ولرئ چې په قبر کې به درسره همدا مرسته وکړي او د هر څه بدله به درکړل شي."

د علي بنات په مرگ ګڼ شمېر مسلمانان او نامسلمانان خفه شول، یو عیسوي پر خپل یوټیوب د علي مړینې ته په غبرګون کې وایي:

"زموږ د ورور علي بنات یو سپېڅلی روح و، دی د هغو خلکو له ډلې دی چې موږ ورته اړتیا لرو، دا هغه کسان دي چې خپل مثبت اړخ له خلکو سره شریکوي، چې یو څه وکړي، یوازې ددې لپاره چې له خلکو سره یې مرسته کړې وي."

د علي بنات په ژوند او مرګ کې زموږ لپاره درسونه څه دي؟

لومړی درس: علي بنات ته ډاکترانو اووه میاشتې وخت ورکړی و، خو هغه په داسې حال کې چې سرطان یې درلود، شاوخوا درې کاله ژوند وکړ او په هغه نیته مړ شو چې الله پاک ورته ټاکلې وه. الله تعالی په هرڅه ښه پوهیږي، خو ښکاري چې الله پاک هغه ته د نیکې ارادې او ښه کارونو د ترسره کولو لپاره کافي موقع ورکړه چې د آخرت لپاره ځان په توښه برابره کړي.

راځئ له ځانه وپوښتو چې موږ څومره وخت لرو؟ د خیر کارونو او ځان بدلولو لپاره؟

آیا دا یقین لرئ چې تر سبا به ژوندي یاست؟

د دې دنیا فاني ژوند موږ ته دا زمزمه کړې چې تل به ژوندي یو! حال دا چې ښه پوهیږو چې غولوي مو. دا دنیا بل هېڅ نه ده مګر د آزموینې ځای دی.

دویم درس: موږ په دنیا کې هر څه ترلاسه کوو لکه ښکلي کورونه، قیمتي ګاډي، له حرامو او حلالو لارو پانګه او ګڼ نور...

خو آیا د قیامت لپاره مو د دې نیم چند خواري کړې؟

دانړۍ او پکې له حرامو لارو روزي په دې ارزي چې خپل آخرت خراب کړو؟ حال دا چې ښه پوهیږو له دې دنیا د کوچېدو پر وخت موږ له ځان سره څه وړلای شو؟ یوازې یو کفن او بس!

دریيم درس: په ټولنه کې فعاله ونډه ولرئ، له خلکو سره مرسته وکړئ، د بېوزلو او یتیمانو لاس نیوی وکړئ او د فعال مسلمان رول ولوبوئ. همدا په قیامت او قبر کې په کارېږي!

د ژوند مهمه قاعده

عبدالله بن عباس رضي الله عنه تنکی ځوان و. يوه ورځ له رسول الله ﷺ وسلم سره پر اوښ ناست و. رسول الله ﷺ ورته وويل: "ای ځوانه زه درته څو خبرې در زده کوم: الله تعالی په ياد ساته چې هغه تا په ياد وساتي. کله چې دې مرسته غوښته، له الله تعالی يې غواړه او پوه شه چې که ټوله دنيا تا ته د ګټې رسولو لپاره راټوله شي، هيڅ به درته ونه کړي مګر هغه چې الله تعالی درته ليکلي وي، خو که ټول خلک راټول شي چې تا ته ضرر ورسوي، هيڅکله به درته ضرر و نه شي رسولی مګر هغه چې الله تعالی درته ليکلي وي. پوه شه چې نصر يا مرسته له صبر سره ده. له هر زړه تنګوالي وروسته راحت يا هوساينه ده او پوه شه چې له هرې سختی وروسته آساني ده، لکه څنګه چې الله تبارک و تعالی فرمايي: ﴿ان مع العسر يسرا﴾[١٥٨] [١٥٩]

آيا ژوند مو له کړاوونو ډک دی؟

آيا له سحر، جادو، کوډو، د سترګو له اغېز، له پېريانو، زړه تنګوالي او نورو داسې ستونزو په عذاب ياست او ژوند يې درته تريخ او بې خونده کړی؟

پوهېږئ لامل يې موږ او تاسې خپله يو او ملامت هم همدا موږ يوو. شايد پوښتنه مو دا وي چې ولې؟

١٥٨: الشرح، ٦ آيت

١٥٩: دا حديث ترمذي روآيت کړی او حسن صحيح يې بللی

الله تعالی په قرآن کریم او د هغه محبوب رسول ﷺ مبارکو حدیثونو کې د دې کړاونو ښه علاج راښودلی خو موږ ترې په بې پروایي تېرېږو او غور پرې نه کوو. قرآن کریم په خپله شفاء دی. ځینې سورتونه درښیم چې هره ورځ سهار او ماښام یې لولئ الله پاک به مو له دغو ستونزو خوندي ساتي ان شاء الله.

رسول الله ﷺ فرمایلي: ددې سورتو تر شا خزانې دي.

دا خزانې راوسپړئ او گټه ترې واخلئ او ځان پرې له ستونزو خوندي ساتئ.

دا په دې معنی نه ده چې موږ د ناروغیو د درملنې لپاره له طبي درملو یا ډاکټر ته له تللو بې پروا شو، نه بلکې د مسلمانانو په توگه موږ دا باور لرو چې د ناروغۍ د علاج لپاره باید ډاکټر ته لاړ شو او دوا هم وخورو. خو ترڅنگ یې د الله پاک د کلام په مرسته هم له بېلابیلو بلاوو ځان خوندي وساتو.

څکه الله تعالی انسانان پیدا کړي او تر هر چا ښه پوهیږي چې د ناروغیو دوا یې څه ده او د انسان وجود څه ډول کار کوي او څنگه روغیږي.

لومړۍ خزانه: سورة الفاتحه

د قرآن کریم لومړی سورت (سورة الفاتحة).

ددې مبارک سورت لوستل هم د بدني او هم د نفسي ناروغیو درملنه کوي.

امام بخاري له أبو سعید الخدري رضي الله عنه څخه روایت کړی چې ویلي یې دي:

د رسول الله صلی الله علیه و سلم د صحابه و یوه ډله د عربو په یوه کلي باندې تېرېده خو د کلي هغو خلکو یې میلمه پالنه ونه کړه، تر هغې چې د کلي مشر کو شی وچیچو. صحابه وو ته یې وویل تاسې سره کومه دوا شته؟ ویل هو شته خو تاسې موږ ته د خوراک لپاره څه رانکړل نو موږ ستاسې د مشر درملنه تر هغه نه کوو چې موږ ته اجوره رانکړئ. هغوی ورته د پسونه یوه رمه ورکړه او صحابه وو رضي الله عنهم هغه قومي مشر په سورة الفاتحه دم کړو.[١٦٠]

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيطَانِ الرَّجِيمِ: پناه غواړم په الله پاک له رټل شوي شیطان څخه.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ﴾

(پیل کوم) دالله په نوم چې ډېر مهربان او زیات رحم لرونکی دی.

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

ټوله ثنا ستاینه یوازې الله لره ده چې د ټولو مخلوقاتو پالونکی دی.

﴿الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ﴾

ډېر مهربان زیات رحم لرونکی دی.

﴿مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾

د جزا (قیامت) د ورځې مالك دی.

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾

مونږ یوازې همدا ستا عبادت کوو او همدا له تا څخه مرسته غواړو.

١٦٠: رواه البخاري، في صحيح البخاري، عن أبي سعيد الخدري، الصفحة أو الرقم: ٥٧٣٦، صحيح.

﴿اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾
(زموږ ربه) مونږ ته سمه لاره وښایه.
﴿صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾[١٦١]
د هغو کسانو لاره چې تا پرې پېرزوینه کړې ده، نه د هغو کسانو لاره چې غضب ورباندې شوی او نه د هغو کسانو لاره چې لار ورکې دي.

دویمه خزانه: سورة الاخلاص

د قرآن کریم له اخري خوا درېیم سورت دی.

رسول الله ﷺ دا مبارک سورة ثلث القرآن بللی دی، یانې په درېیو کې د قرآن کریم یوه برخه ده. په دې معنی چې که درې وار ولوستل شي، لکه مکمل قرآنکریم چې لوستل شوی وي.

په صحیح البخاري کې له بي بي عائشې رضي الله عنها څخه روایت شوی چې فرمايي:

«أنَّ النَّبيَّ صلَّى اللهُ عليه وسلَّم كانَ إذا أوَى إلى فِراشِهِ كُلَّ لَيْلَةٍ جَمع كَفَّيْهِ، ثُمَّ نَفَثَ فِيهِما، فَقَرَأَ فِيهِما: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾، و ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾، و ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾، ثُمَّ يَمْسَحُ بهِما ما اسْتَطاعَ مِن جَسَدِهِ، يَبْدَأُ بهِما علَى رَأْسِهِ ووَجْهِهِ وما أقْبَلَ مِن جَسَدِهِ، يَفْعَلُ ذلكَ ثَلاثَ مَرَّاتٍ.»[١٦٢]

کله چې به رسول الله ﷺ هره شپه د خوب بسترې ته تللو، نو لاسونه به یې لپه کول او بیا به یې پکې چوف کول په دغو لپه شویو لاسونو کې به یې...

---

[١٦١]: الفاتحة

[١٦٢]: صحیح البخاري (٥٠١٧)

اخلاص سورت ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾، الفلق سورت ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ او الناس سورت ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ لوستل بیا (لاسونو کې چوف کول) او تر هغې وروسته به يې ټول بدن پرې تر کومه ځايه چې کېدای شو مسح کاوه. د بدن مسح کول به يې له سر او مخ څخه پيلول او د بدن لوري ته به تللو او دا کار به يې درې وارې ترسره کاوه.

په يوه بل حديث کې رسول الله ﷺ فرمايلي:

« من قرأ قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ عشرَ مراتٍ بنى اللهُ له بيتًا في الجنَّةِ»[١٦٣]

ژباړه: څا چې يوولس وارې قل هو الله (سورت اخلاص) ولوست؛ الله پاک ورته په جنت کې کور جوړ کړ.

عمر رضي الله عنه پوښتنه وکړه چې که ډېر يې ولولو يا رسول الله؟ هغه مبارک ورته وويل چې څومره يې لوستی شئ الله تعالی د پراخۍ او پاکۍ خاوند دی.

په دنيا کې د يو کور ترلاسه کولو لپاره څومره زيار ګالو؟

بيا د جنت کور په اړه مو څه نظر دی؟

په يوه مبارک حديث کې راځي:

«كانَ رَجُلٌ مِنَ الأنْصارِ يَؤُمُّهُمْ في مَسْجِدِ قُباءٍ، وكانَ كُلَّما افْتَتَحَ سُورَةً يَقْرَأُ بها لهمْ في الصَّلاَةِ ممَّا يَقْرَأُ به افْتَتَحَ: بقُلْ هو اللَّهُ أحَدٌ حتَّى يَفْرُغَ مِنْها، ثُمَّ يَقْرَأُ سُورَةً أُخْرَى معها، وكانَ يَصْنَعُ ذلكَ في كُلِّ رَكْعَةٍ، فَكَلَّمَهُ أصْحابُهُ، فقالوا: إنَّكَ تَفْتَتِحُ بهذِه السُّورَةِ، ثُمَّ لا تَرَى أنَّها تُجْزِئُكَ حتَّى تَقْرَأَ بأُخْرَى، فَإِمَّا تَقْرَأُ بها وإمَّا أنْ تَدَعَها، وتَقْرَأَ بأُخْرَى فقالَ:

١٦٣: الراوي : معاذ بن أنس | المحدث : الألباني | المصدر : صحيح الجامع | الصفحة أو الرقم : ٦٤٧٢ | خلاصة حكم المحدث : صحيح

ما أنا بتارِكِها، إنْ أحْبَبْتُمْ أنْ أؤُمَّكُمْ بذلكَ فَعلْتُ، وإنْ كَرِهْتُمْ تَرَكْتُكُمْ، وكانُوا يَرَوْنَ أنَّه مِن أفْضَلِهِمْ، وكَرِهُوا أنْ يَؤُمَّهُمْ غيرُهُ، فَلَمَّا أتاهُمُ النبيُّ صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ أخْبَرُوهُ الخَبَرَ، فَقالَ: «يا فُلانُ، ما يَمْنَعُكَ أنْ تَفْعَلَ ما يَأْمُرُكَ به أصْحابُكَ، وما يَحْمِلُكَ على لُزُومِ هذِه السُّورَةِ في كُلِّ رَكْعَةٍ» فقالَ: إنِّي أُحِبُّها، فقالَ: «حُبُّكَ إيَّاها أدْخَلَكَ الجَنَّةَ»[١٦٤]

ژباړه: د انصارو یو سړی و، چې په مسجد قباء کې یې د خلکو امامت کاوه چې د هر رکعت پر مهال به یې لومړی قل هو الله أحد سورت لوسته، بیا به یې ورپسې بل سورت تلاوت کاوه، خلکو ورته ترې غوښتنه وکړه چې متفاوت سورتونه ولولي خو هغه ځواب ورکړ چې دا کار نه پرېږدم، که غواړئ ستاسې امامت وکړم په همدې طریقه مخکې ځم که نه امامت نه کوم، خلکو دده امامت خوښاوه او تر نورو یې غوره باله، رسول الله ﷺ ته یې خبره ورسوله، هغه له امام څخه پوښتنه وکړه چې" ای فلانیه! ولې هغه څه نه ترسره کوې چې ستا ملګري یې غوښتنه کوي او څه شي اړ کړی یې چې هر رکعت کې دغه سورت لولې؟"

هغه وویل: له دې سورت سره مې مینه ده. رسول الله ﷺ په ځواب کې وویل: "ددې سورت مینه به تا جنت ته داخل کړي".

سبحان الله! څومره لویه نیکمرغي په دومره اسانه کار!

سورة الأخلاص له معنی سره زده کړه او همیشه یې تلاوت کوه:

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾

ووایه هغه الله دی، یوازې یو.

١٦٤: صحیح البخاري (٧٧٤)

﴿اللَّهُ الصَّمَدُ﴾

الله هېچاته اړ نه دی او ټول هغه ته اړدي.

﴿لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ﴾

نه هغه څوك زېږولی دی او نه هغه زېږول شوی دی.

﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾[١٦٥]

او نشته هغه لره هېڅوک سیال

درېیمه خزانه: آیت الکرسي

د ایت الکرسي په اړه رسول الله ﷺ فرمایلي:

«مَن قرأ آيةَ الكرسيِّ دبُرَ كلِّ صلاةٍ مَكْتوبةٍ ، لم يمنَعهُ مِن دخولِ الجنَّةِ ، إلَّا الموتُ»[١٦٦]

ژباړه: چا چې ایت الکرسي د هر فرض لمونځ څخه وروسته ولوست، جنت ته بې له مرگ پرته بل هیڅ شی مخه ونه نیسي.

یعنې کله چې فرض لمونځ خلاص کړې او ورپسې دغه عظیم ایت ولولې ستا او د جنت ترمنځ یوازې مرگ دی چې کله تر بل فرض لمونځ پورې وفات شې مخامخ به جنت ځې ان شاء الله.

نو له هر فرض لمونځ څخه وروسته دا عظیم ایت لوله:

﴿اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ۚ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ ۚ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ ۚ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ ۖ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ

١٦٥: الاخلاص، ١-۴ آیت

١٦٦: بلوغ المرام، ٩٧ پاڼه. د حدیث حکم: صحیح

ۚ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ۖ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا ۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾[167]

ژباړه: له الله پرته بل خدای نشته، مګر یوازې همدغه یو رب دی چې همیشه ژوندی دی او ټول کائنات یې تنظیم کړیدي، هغه نه ویده کېږي او نه پرکالي پرې راځي، په اسمانونو او ځمکه کې چې هر څه دي د هغه دي، څوك دی چې د هغه په وړاندې د هغه له اجازې پرته سپارښت وکړای شي؟ څه چې د بندګانو په وړاندې دي پر هغو هم خبردی او څه چې له هغو نه پټ دي پر هغو هم خبر دی او د هغه له معلوماتو نه هېڅ شی د هغوې په ادراك کې نشي ایساریدای مګر دا چې د کوم شي علم ورکول هغه په خپله وغواړي، د هغه حکومت پر اسمانونو او ځمکه خپور شوی دی او د هغو ساتنه د هغه له پاره کوم ستومانوونکی کار نه دی یوازې هماغه یو لوی او لوړ رب دی.

څلورمه خزانه: د بقرې سورت آخري آیتونه

دا لویه خزانه ده چې انسانان یې په اړه بې پروا دي! د بقرې سورت دوه وروستي آیتونه دي. دا هغه آیتونه دي چې د هر ډول ناروغیو علاج پکې شته، خصوصاً د هغو ناروغیو چې له سحر، جادو او پیریانو سره تړاو لري. او دا مبارک آیتونه له کور څخه ضرر رسوونکي مخلوق لکه پیریان او شیطانان شړي.

رسول الله ﷺ فرمایي: «مَنْ قَرَأَ بالآيتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورةِ البَقَرَةِ في لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ»[168]

۱۶۷: البقره، ۳۵۵ آیت

۱۶۸: متفق علیه

ژباړه: چا چې د بقرې سورت دوه آخري آیتونه د شپې لخوا ولوستل، همدغه ورته کفایت کوي.

دا ایتونه دي:

﴿آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ ۚ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ ۚ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۖ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾ ﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ ۗ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ ۖ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا ۚ أَنْتَ مَوْلَانَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾[١٦٩]

ژباړه: پېغمبر ﷺ پر هغه هدایت ایمان راوړی دی چې د هغه د رب لخوا پر هغه نازل شوی دی او څوك چې د دې پېغمبر منونکي دي، هغوی هم دا هدایت د زړه په مینه منلی دی. دوی ټولو الله، د هغه پرښتې، د هغه کتابونه او د هغه پېغمبران (علیهم السلام) منلي دي او د هغو وینا دا ده چې: "موږ د الله په پېغمبرانو کې د یو له بل سره توپیر نه کوو، مونږ حکم واورېده او اطاعت مو ومانه. زمونږ څښتنه! موږ ستا څخه د گناه د بخښنې غوښتونکي یوو او همدا ستا لوري ته زموږ درتگ دی. الله پاک هېڅ نفس ته د هغه له وسې نه پورته مسئوولیت نه متوجه کوي. چا چې څه ښه کړي دي د هغو میوه د هماغه ده او چا چې څه بدي کړې ده د هغې گناه پر هماغه ده. (تاسې داسې دعا وکړئ) ای زموږ ربه! که له موږ نه څه هېر او خطا راڅخه وشي،

١٦٩: البقرة، ٢٨٥ او ٢٨٥ آیتونه

موږ پرې مه نیسه. ښښتنه! پر موږ هغه پېټی مه ږده چې له مونږ نه پر مخکینیو خلکو دې ایښی و. زموږ ښښتنه! د کوم پیټي پورته کولو چې په موږ کې وس نشته، هغه پر موږ مه ږده، له موږ سره آساني وکړه، زموږ (له گناهونو) څخه تېر شه، پر موږ رحم وکړه، ته زموږ کار جوړوونکی یې، د کافرانو په مقابل کې زموږ مرسته وکړه.

په دې ایتونو کې عجیبې دعاگانې دي که په ټول ژوند دې یوازې همدغه دعاگانې قبولې شي، بس دي.

ددې آیتونو مانا ته چې پام وکړئ، ښيي چې د تشویشونو، اندېښنو، ذهني او عصبي ناروغیو علاج هم پکې شته، ځکه دا ناروغی له طاقت نه لوړو څېزونو په کولو او په اړه یې د تشویش کولو څخه پیدا کېږي.

پنځمه خزانه: د بقرې او آل عمران سورتونه

د قرآن کریم لوستل سراسر برکتونه او اجرونه دي. دا کتاب د انسان د زړه ډاډ او خوشحالوونکی، د تشویشونو حل، بهترین لارښود، د عقل او ذهن رڼا، له دوزخه بچ کوونکی او جنت ته د تللو بهترینه وسیله.

سورت بقرة او آل عمران د قرآن کریم نورو سورتونو په شان له برکتونو او اجرونو ډک دي. رسول الله صلی الله علیه و سلم یې په دوامداره لوستلو ټینگار کړی دی.

«اقْرَؤُوا القرآن فإنَّه يَأْتي يومَ القِيامَةِ شَفِيعًا لأَصْحابِهِ، اقْرَؤُوا الزَّهْراوَيْنِ البَقَرَةَ، وسُورَةَ آلِ عِمْرانَ، فإنَّهُما تَأْتِيانِ يَومَ القِيامَةِ كَأنَّهُما غَمامَتانِ، أوْ كَأنَّهُما غَيايَتانِ، أوْ كَأنَّهُما فِرْقانِ مِن طَيْرٍ صَوافَّ، تُحاجّانِ عن أصْحابِهِما، اقْرَؤُوا سُورَةَ البَقَرَةِ، فإنَّ أخْذَها بَرَكَةٌ، وتَرْكَها حَسْرَةٌ، ولا تَسْتَطِيعُها البَطَلَةُ. قالَ مُعاوِيَةُ: بَلَغَنِي أنَّ البَطَلَةَ: السَّحَرَةُ.

[وفي روايةٍ]: غيرَ أنّه قالَ: وكأنَّهُما في كِلَيْهِما، ولَمْ يَذْكُرْ قَوْلَ مُعاوِيَةَ بَلَغَنِي.»[170]

ژباړه: قرآن لولئ بیشکه دغه کتاب د قیامت په ورځ د خپلو لوستونکو لپاره شفاعت کوي. زهراوین لولئ: سورة البقرة او سورة آل عمران. بیشکه دغه دوه سورتونه په قیامت کې داسې راځي لکه وریځې (خپل لوستونکی پر سر د سخت لمر د ګرمي پرمهال سیوری غوړوي) یا د سر سیوري په شان (لکه په سر چې یو څه نیول کیږي چې لمر نه بچ شي) یا د هغو الوتونکو مرغیو په شان چې ځنګ په ځنګ روانې وي او سیوری کوي (د ځمکې په هغه برخه چې الوتنه کوي سیوری یې جوړ کړی وي (الله پاک ته د خپل لوستونکی د سخت لمر له تودوخې یا د قیامت له سختۍ د بچ کېدو شفاعت کوي). د خپلو ملګرو (لوستونکو) دفاع کوي. دوامداره تلاوت یې برکت دی او پرېښوده یې پښېماني ده. ساحران یې پر لوستونکي برلاسه کېدای نه شي (څوک چې دا مبارک سورتونه لولي له سحر څخه به خوندي وي).

شپږمه خزانه: د کهف سورت لس لومړي آیتونه

د کهف سورت د لسو لومړیو آیتونو حفظ او زده کولو سره مسلمان د دجال له فتنې څخه بچ کیږي.

رسول الله صلی علیه وسلم فرمايلي: «مَنْ حَفِظَ عَشْرَ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ سُورَةِ الْكَهْفِ عُصِمَ مِنَ الدَّجَّالِ»[171]

۱۷۰: صحیح مسلم (۸۰۴).

[۱۷۱]: صحیح مسلم. صحح الألباني

ژباړه: څوک چې د کهف سورت لس لومړي آيتونه حفظ کړل؛ له دجال څخه بچ شو.

د کهف سورت لس لومړني ايتونه دا دي:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنزَلَ عَلَىٰ عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَل لَّهُ عِوَجًا ۜ﴾

ژباړه: ثنا ستاينه الله ته ده چې هغه پر خپل بنده دغه کتاب نازل کړ او په هغه کې يې کوم کوږوالی پرې نښود.

﴿قَيِّمًا لِّيُنذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا مِّن لَّدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا﴾

ژباړه: د سمو سيخو خبرو ويونکی کتاب، تر څو چې خلکو ته د الله د سخت عذاب اخطار ورکړي او ايمان راوړونکو او نيك عملو ته د دې زيری ورکړي چې د هغو لپاره غوره اجر دی.

﴿مَّاكِثِينَ فِيهِ أَبَدًا﴾

ژباړه: چې په هغه کې به هغوی د تل له پاره اوسيږي.

﴿وَيُنذِرَ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا﴾

ژباړه: او هغه خلك وويروي چې وايي الله څوك په زوی ولی سره نيولی دی.

﴿مَّا لَهُم بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِآبَائِهِمْ ۚ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ ۚ إِن يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا﴾

ژباړه: د دې خبرې نه هغوی څه علم لري او نه د هغوی پلار او نيکه درلود، ستره خبره ده چې د دوی له خولې څخه راووځي، هغوی محض دروغ وايي.

﴿فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ عَلَىٰ آثَارِهِمْ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهَٰذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا﴾

ژباړه: ښه نو (ای محمده ﷺ) ښايي ته په هغو پسې له غم خوړلو نه خپل ځان بايلې که دوی پر دغه ښوونه ايمان را نه وړي.

﴿إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾

ژباړه: حقيقت دا دی دا څه وسايل چې د ځمکې پر مخ دي، هغه موږ د ځمکې ښکلا گرځولي دي. تر څو چې دوی و آزمايو چې په دوی کې څوك ښه عمل کوونکی دی.

﴿وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا﴾

ژباړه: په پای کې له دغو ټولو نه چې د هغې پر مخ دي؛ موږ يو هوار ډگر جوړوونکي يوو.

﴿أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا﴾

ژباړه: آيا ته انگېرې چې د سمڅې او لوحې خاوندان زموږ له کومو ډېرو حيرانوونکو نښانو څخه وو؟

﴿إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا﴾

ژباړه: کله چې څو تنو ځلميانو سمڅې ته پناه ور وړه او ويې ويل "ای پروردگاره! موږ په خپل ځانگړي رحمت سره سر لوړي کړه او زموږ چاره سمه کړه.

د انسان لپاره تر ټولو لويه فتنه يا امتحان همدا د دجال فتنه ده.

دغه پورتني لس ايتونه حفظ کړئ او هميشه يې لولئ، له دې سره به تر ټولو لويې فتنې څخه بچ شئ.

اوومه خزانه: سورت اخلاص اومعوذتين

د قرآن کريم دوه وروستي المعوذتان سورتونه (قل اعوذ برب الفلق او قل اعوذ برب الناس) له هر ډول شر يا ضرر څخه ځان د خوندي ساتلو لپاره بهترين آيتونه او سورتونه دي.

هر انسان دغو دوو سورتونو دوامداره لوستلو ته لکه د خوراک او څښاک په شان اړتيا لري او بايد په دوامداره ډول خصوصا سهار او ماښام دغه سورتونه ولولي.

دا مبارک سورتونه د سحر يا جادو، د سترگو نظر او نور شر څخه د انسان خوندي ساتلو کې ډېر تاثير لري.

رسول الله ﷺ فرمايلي:

«أَلَمْ تَرَ آيَاتٍ أُنْزِلَتِ اللَّيْلَةَ لَمْ يُرَ مِثْلُهُنَّ قَطُّ: ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ * مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ﴾»[١٧٢]

ژباړه: ايا هغه ايتونه مو ندي کتلي چې د هغې په شان پخوا هېڅ نه دي نازل شوي: ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ * مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ﴾».

څوک چې سورت اخلاص (قل هوالله احد...) او معوذتين (قل اعوذ برب الفلق او قل اعوذ برب الناس) د شپې درې ځله ولولي؛ له شر او بلا څخه به وساتل شي او د هرڅه پر وړاندې يې بسنه کوي. که حسودې سترگې وي، که جادو وي او که بل هر شر وي.

د صحيح بخاري د يوه حديث کې روايت شوي:

«كانَ صَلَّى اللهُ عليهِ وسَلَّمَ إذا أَوَى إلى فِرَاشِهِ كُلَّ ليلَةٍ جَمَعَ كَفَّيْهِ، ثُمَّ نَفَثَ فيهِمَا فَقَرَأَ فيهِمَا: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾، و ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ

١٧٢: صحيح مسلم

الْفَلَقِ﴾، و﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾، ثُمَّ يَمْسَحُ بِهِمَا ما اسْتَطَاعَ مِنْ جَسَدِهِ، يَبْدَأُ بِهِمَا على رَأْسِهِ ووَجْهِهِ وما أَقْبَلَ مِنْ جَسَدِهِ، يَفْعَلُ ذلكَ ثَلاثَ مَرَّاتٍ»[۱۷۳]

ژباړه: رسول الله ﷺ چې به هره شپه کله د خوب بسترې ته تللو لاسونه به يې لپه کړل، ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾، و﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾، و﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ سورتونه به يې ولوستل او په لاسونو کې به يې چوف کړل بيا به يې پرې خپل ټول بدن مسح کاوه تر کومه ځايه چې يې لاس رسيده او له سر څخه به يې پيل کاوه او د بدن لوري ته تللو. دا کار به يې درې وارې تکراروه.

موږ د خپل رسول ﷺ په وعده پوره ايمان لرو چې د هغه خبرې له ځانه نه دي مگر د وحيې په بنسټ. په دې معنی چې دا د الله تعالی له لوري انسانانو ته د خونديتوب ډالۍ ده!

د هر چا هره خبره مه منه

زموږ او ستاسي ډېری ستونزې له دې امله دي چې د هر چا په خبره پرته له دې چې په اړه يې دقيق معلومات وکړو باور کوو او سملاسي غبرگون ښکاره کوو. خو الله تعالی څه سپارښتنه کوي؟

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن جَآءَكُمۡ فَاسِقُۢ بِنَبَإٖ فَتَبَيَّنُوٓاْ أَن تُصِيبُواْ قَوۡمَۢا بِجَهَٰلَةٖ فَتُصۡبِحُواْ عَلَىٰ مَا فَعَلۡتُمۡ نَٰدِمِينَ﴾[۱۷۴]

۱۷۳: صحيح البخاري

۱۷۴: الحجرات، ٦ آيت

ژباړه: اې مؤمنانو! که کوم فاسق تاسې ته له کوم خبر سره راشي، نو تاسې (د هغه د خبر په اړه) پلټنه او تحقیق وکړئ، هسې نه چې کومې ډلې ته په ناپوهۍ سره ضرر ورسوئ او بیا پخپلو کړو پښېمان شئ.

د دجال له فتنې څنګه په امان شو؟

اکثره خلک د هرې جمعې په ورځ د کهف مبارک سورت لولي چې د دجال له لویې فتنې په امان شي. دا هغه مبارک سورت دی چې رسول الله ﷺ یې په اړه سپارښتنه کړې چې هره جمعه یې ولولو، ځکه د انسان په ژوند کې تر ټولو لویې فتنې د دجال له فتنې مو ژغورې.

کهف سورت د قرآن کریم په پنځلسمه سپاره کې ۱۸ام سورت دی چې په مکه مکرمه کې نازل شوی دی. ۱۱۰ آیتونه او ۱۲ رکوع ګانې لري.

د سورة الکهف فضیلت

په صحیح بخاري کې یو حدیث روایت شوی چې یو ځل براء بن عازم (رضي الله عنه) کهف سورت لوستلو، د هغه پام شو چې آس یې لړزېږي او ډېر نا آرام دی او د آس څخه پاس یوه رڼا رابښکته شوې وه.

هغه وایي: کله چې به ما تلاوت بس کړ، دغه رڼا به پاس آسمان لور ته لوړېدله او کله چې به مې تلاوت بیا پیل کړ، رڼا به بېرته راکوزېدله.

براء پیغمبر ﷺ ته لاړ او دا خبره یې ورسره شریکه کړه، هغه مبارک ورته په ځواب کې وفرمایل: «تلک السکینة نزلت».

ابن حجر رحمه الله وایي: له سکینة څخه مراد ملایکې دي؛ ځکه کوم ځای ته چې ملایکې ځي، هلته سکون یا آرامښت احساسېږي.

نو د براء رضي الله عنه د تلاوت اورېدو ته هم ملایکې راغلې وې.

تیرو پاڼو کې مو هغه حدیث هم بیان کړ چې رسول الله ﷺ فرمایلي و څوک چې د کهف سورت لس لومړني ایتونه حفظ کړي د دجال له فتنې به خوندي شي.

بل حدیث مبارک کې روایت شوي چې رسول الله ﷺ فرمایلي:

«من قرأ سورةَ (الكهفِ) في يومِ الجمعةِ أضاء له من النورِ ما بين الجمُعَتَين»[۱۷۵]

ژباړه: څوک چې د جمعې په ورځ د کهف سورت تلاوت کړي، له دې جمعې څخه به تر بلې جمعې پورې د تلاوت کوونکي له مخ څخه یو نور روښانه وي او ځلیږي به.

په یوه بل حدیث کې بیا راغلي چې څوک د جمعې په شپه د کهف سورت ولولي تر بلې جمعې پوره به د هغه له مخ څخه به تر اسمانه نور ځلیږي.

د کهف سورت موضوع:

د کهف سورت اصلي موضوع داده چې ددې سورت په تلاوت کولو سره الله متعال انسان له هر ډول امتحان او آزمیښت څخه ساتي.

کهف له کیسو ډک سورت دی او په هره کیسه کې د الله تعالی یو لوی امتحان دی چې خپل بندګان پکې امتحانوي.

[۱۷۵]: صحيح الترغيب (٧٣٦)، د حدیث حکم: صحيح

په دې سورت کې د نورو کیسو تر څنګ څلور عمومي کیسې دي:

١. د ځوانانو کیسه (د دین په مقابل کې فتنه)
٢. د پیسو یا مال د فتنې کیسه.
٣. د خضر او موسی علیهم السلام کیسه (د علم فتنه)
۴. د ذوالقرنین کیسه (د قدرت یا ځواک فتنه).

١: د ځوانانو کیسه:

یوه ډله ځوانان چې د ظلم په مقابله کې را ولاړیږي او الله تعالی یې په کهف (غار) کې ساتي.

په دې کیسه کې الله تعالی موږ د دین په اړه له امتحانه خبروي او وایي، یوه ډله ځوانان وو چې په الله سبحانه و تعالی باندې یې ایمان درلود. هر هغه چا چې به ایمان درلود نو خلکو او پاچا به هغوی وژل. پاچا غوښتل دغه ډله ځوانان چې په الله تعالی یې ایمان درلود له منځه یوسي، خو هغوی ددې ظلم په مقابل کې په کهف (غره په منځ کې سمڅه) کې الله تعالی ته پناه یوړه او الله تعالی د هغوی سوال قبول او هغوی ته یې پناه ورکړه او اوږده موده یې هلته په اوږده خوب ویده کړل.

٢: د مال یا پیسو د فتنې کیسه:

په دې کیسه کې الله متعال موږ ته ښودنه کوي، کله چې پیسې یا دنیوي مال د انسان هر څه شي یا د انسان ټول هدف پیسې شي بیا څه پیښیږي؟ د پیسو په مقابل کې انسان مغروره او متکبره کیږي.

ددې ستونزې د حل لپاره د کيسې په پای کې الله تعالی بيا وايي چې دا دنيا د لنډې مودې لپاره ده، يوازې الله تعالی د مال ورکوونکی دی او شته هرڅه به يوه ورځ د ټولو له لاسه وځي.

۳: د موسی او خضر عليهم السلام کيسه:

په دې کيسه کې الله تعالی موږ ته د کم يا ناوړه علم فتنه په ښه کوي، يعنې کله چې علم انسان تواضع او عاجزي ته ونه رسوي يا علم انسان متواضع نه کړي، دا بيا فتنه ده چې انسان يې له امله متکبره او مغروره کېږي.

۴: څلورمه او آخري کيسه د کهف په سورت کې د ذوالقرنين ده:

په دې برخه کې د ځواک او قدرت فتنه بيانيږي. په دې کيسه کې الله متعال خپلو بندگانو ته وايي چې الله تعالی ذوالقرنين امتحان کړل، خو هغوی څنگه او په څه ډول له دې امتحان څخه ووتل.

د دجال له فتنې سره د کهف سورت تړاو

د انسانانو په ژوند کې د دجال له فتنې څخه بله لويه او ناوړه فتنه نشته، په دې اړه پيغمبر ﷺ فرمايي: له هغه وخت نه چې الله تعالی آدم عليه السلام پيدا کړی تر قيامت پورې د دجال له فتنې څخه بل لوی امتحان په انسانانو نه شته.

د دجال فتنه داسې يو امتحان دی چې د نوموړي په راتگ سره به ډېرو خلکو ته تاوان ورسيږي، خلک به ووژل شي، وينې به توی شي او بالاخره دجال به راشي او د خدايی دعوه به وکړي.

دجال ته به الله تعالی موقتي توان ورکړی او له امله به يې هغه د خلکو د خوراک او څښاک کنټرول ترلاسه کړي.

دا قوت به الله تعالی ورکړی وي چې په داسې سختو شرایطو کې خپل مخلص او مؤمن بنده ګان امتحان کړي.

په داسې سختو حالاتو کې چې خوراک او څښاک په خلکو بند شي، نو دوی چاته رجوع کوي، الله تعالی ته چې حقیقي مالک او هرڅه دده په قدرت کې دي او که دجال ته چې موقت قدرت لري؟

دجال به دا ډول کارونه ترسره کړي تر څو د کمزوري ایمان خاوندان وغولوي او خلکو ته به وایي چې زه خدای یم، نعوذ بالله.

هغه خلک چې د دجال د امر اطاعت وکړي او په نوموړي ایمان راوړي، دوی به پرمختګ کوي او هر څه به ترلاسه کړي، او څوک چې د نوموړي اطاعت نه کوي، په دوی به خوراک او څښاک بند کړي او ځمکه به پرې وچه شي، چې همدا د الله تعالی امتحان دی.

په دې اړه الله تعالی مؤمنانو ته ډاډ ورکوي چې: ﴿وَ إِنَّا لَجاعِلُونَ ما عَلَيْها صَعِيداً جُرُزاً﴾[196]

ژباړه: هغه زه یم چې په دې ځمکه هر څه پیدا کوم او وچوم یې او بیا ترې سپیره ډاګ جوړوم.

الله تعالی په کهف سورت کې خپلو بندګانو ته وایي چې که غواړئ رزق ترلاسه کړئ، زما لوري ته راشئ، نه د دجال طرف ته.

د ځمکې د وچولو او سپیره کولو واک یوازې له الله تعالی سره دی نه له دجال سره، خو ځینې خلک به غولېږي او د دجال د فتنې ښکار او د الله تعالی په امتحان کې به ناکامه کېږي.

[196]: الکهف، ۸ آیت

له دې لوی امتحان او د دجال له فتنې څخه د خلاصون په اړه پیغمبر ﷺ موږ ته ډېره واضح ښودانه کړې، که موږ پرې عمل وکړو، ان شاء الله چې په ډېرې آسانۍ به له دې لوی امتحان او لویې فتنې څخه خلاصون ومومو.

ابو سعید رضي الله عنه روایت کوي، پیغمبر ﷺ فرمايلي دي: «هر څوک چې کهف سورت داسې تلاوت کړي لکه څنګه چې نازل شوی (په تجوید، خشوع او په حوصله) او بیا هغه له دجال سره مخ شي، الله تعالی به ددې شخص حفاظت وکړي او د دجال قدرت او فتنه به پرې هیڅ تأثیر ونه کړي».[۱۷۷]

د کهف سبب نزول

ابن جریر طبري له ابن عباس رضي الله عنه څخه روایت کړی، کله چې په مکه مکرمه کې د نبي کریم ﷺ د نبوت آوازه خپره شوه او د مکې قریش په دې خبر ډېر خپه شول، نو يې نضربن حارث او عقبه بن ابي معیط د مدینې منورې په لور د یهودو عالمانو څخه د پوښتنې لپاره واستول چې هغوی د تورات او انجیل عالمان وو. دوی دغه عالمان وپوښتل چې ددې نوي پیغمبر په اړه څه وايي؟

یهودو عالمانو دوی ته وویل چې له دې پیغمبر نه د درې شیانو پوښتنه وکړئ، که يې ددې پوښتنو سم ځوابونه وویل، نو پوه شئ چې دغه د الله تعالي نبي او رسول دی او که يې سم ځوابونه و نه ویل، نو پوه شئ چې دا نبي او رسول نه دی.

[۱۷۷]: المستدرک للحاکم

یهودو عالمانو وویل: له هغه نه اوله پوښتنه د هغو ځوانانو په اړه وکړئ چې په تېره زمانه کې د خپل ښار نه ووتل (اصحاب کهف)، دویمه پوښتنه ترې د هغه سړي وکړئ چا چې د دنیا د مشرق او مغرب سفر وکړ (ذوالقرنین) او درېیمه پوښتنه ترې د روح په اړه وکړئ چې روح څه شی دی.

دواړه قریشیان بېرته مکې ته راغلل او خپلو خلکو ته یې د یهودو عالمانو ټوله کیسه وکړه. قریش له همدې درې سوالونو سره د نبي کریم ﷺ په مقابل کې حاضر شول او دا درې پوښتنې یې ترې وکړلې.

نبي کریم ﷺ ورته وویل چې زه به تاسو ته د دې سوالونو ځوابونه سبا induced ووایم، خلک لاړل او هغه مبارک د وحیې په انتظار و، تر څو د دې سوالونو ځوابونه ورته د وحې له لارې وویل شي. وعده پوره شوه خو وحیه نازل نه شوه او نه هم جبرئیل امین راغی، د مکې قریشو په رسول الله ﷺ باندې ملنډې پیل کړې، هغه مبارک په دې کار سخت غمجن او پرېشانه شو. پینځلس ورځې وروسته جبرئیل امین د سورت کهف له وحی سره یوځای نازل شو.

د وحی د ځنډېدو علت دا و چې پیغمبر ﷺ د وعدې ورکولو په پای وخت کې ان شاء الله نه و ویلي. په دې سورت کې دا موضوع هم یاده شوې الله تعالی خپل رسول ﷺ ته وایي: کله چې له چا سره وعده کوې، نو ضرور ورسره ان شاء الله وایه.

ددې ترخنګ په دې سورت کې الله تعالی د قريشو هغه سوالونو ته ځوابونه وايي او دوی ته دا ثابتوي چې محمد ﷺ برحقه نبي او رسول دی.

که غواړئ له امتحانونو او فتنو څخه په امان شئ، د هرې جمعې په ورځ د کهف سورت تلاوت کول خپل تلپاتې عادت کړئ.

د مرستې لپاره اصلي مرستندوی ته مخ کړه

که دې څه له لاسه ورکړل، مه خپه کېږه، بلکې خپل رب ته ودرېږه او ووايه: ربه! په بدل کې يې له دې نه غوره راکړه! په دې سره ته د الله تعالی په آزموينه کې بريالی کېږې او الله سبحانه و تعالی به له خپلې خزانې بې حسابه اجر او مال يا د هغه څه بدله درکړي چې له لاسه دې ورکړي. د الله پاک داسې خزانې ډکې خزانې دي چې هېڅ ترې نه کمېږي.

د الله تعالی مينه څنګه ترلاسه کړم؟

ځينې انسانان د شهرت، مال او مقام ډېر لېوال وي. پوهېږئ د خلکو لپاره هغه وخت د احترام وړ کېږي چې د الله تعالی مينه ترلاسه کړي. په قدسي حديث مبارک کې راځي: «إِنَّ اللَّهَ إِذا أَحَبَّ عَبْدًا دَعا جِبْرِيلَ فقالَ: إنِّي أُحِبُّ فُلانًا فأحِبَّهُ، قالَ: فيُحِبُّهُ جِبْرِيلُ، ثُمَّ يُنادِي في السَّماءِ فيَقولُ: إنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فُلانًا فأحِبُّوهُ، فيُحِبُّهُ أهْلُ السَّماءِ، قالَ ثُمَّ يُوضَعُ له القَبُولُ في الأرْضِ، وإذا أبْغَضَ عَبْدًا دَعا جِبْرِيلَ فيَقولُ: إنِّي أُبْغِضُ فُلانًا فأبْغِضْهُ، قالَ فيُبْغِضُهُ جِبْرِيلُ، ثُمَّ يُنادِي في أهْلِ السَّماءِ إنَّ اللَّهَ

يَبْغَضُ فُلَانًا فَأَبْغِضُوهُ، قَالَ: فَيُبْغِضُونَهُ، ثُمَّ تُوضَعُ لَهُ الْبَغْضَاءُ فِي الْأَرْضِ»[178]

ژباړه: کله چې الله تعالی ته یو بنده ګران شي، جبرئیل علیه السلام ته وايي فلانی ما ته ګران دی، نو ته هم ورسره مینه وکړه. جبرئیل ورسره مینه کوي، جبرئیل په آسمان کې غږ کوي چې:

ای د آسمان اهله الله تعالی له فلاني سره مینه کوي، نو تاسې هم ورسره مینه وکړئ. د آسمان ټول اهل له ده سره مینه کوي، نو دی په ځمکه کې د مینې او احترام وړ شي. خو که د (الله پاک) یو انسان نه خوښیږي، جبرئیل ته وايي چې زه له فلاني بنده څخه کرکه کوم ته هم ترې کرکه وکړه، بیا ورسره جبرئیل هم کرکه کوي او په آسمان کې غږ کوي چې ای د آسمان خلکو الله پاک له فلاني انسان څخه کرکه کوي تاسې هم ترې کرکه وکړئ بیا په دنیا کې هم د انسانانو زړونه کې ورته کرکه پیدا شي.

چې کله پر الله تعالی ګران شې، د آسمان اهل درته درناوی کوي او د ځمکې خلک در سره مینه کوي، نو له دې هاخوا څه غواړې؟

ښه شاید پوښتنه دې دا وي چې د الله تعالی مینه څنګه ترلاسه کېږي؟

د فرضو، واجبو او سنتو عبادتونو ترڅنګ نفلي عبادتونه ډېر کوه. علماء وايي مسلمان په نفلي عبادتونو خپل رب ته ډېر نژدې کیدای شي، ځکه فرضي او واجب عبادتونه خو ستا مسؤلیت او پر تا لازمي دي باید بې ترسره کړې، خو چې کله نفلي عبادتونه کوې اړیکې دې له خپل رب سره لا پیاوړې کیږي.

[178]: صحیح مسلم ۲٦۳۷

پر دې سربېره کله چې زړه دې له کينې، غيبت، کرکې او دوکه مارۍ پاک وي او په هر کار کې پاک نيت او غوره اخلاق ولرې او بالاخره زړه دې سالم وي او ځان د سورت الشعراء له ۸۳ څخه تر ۹۲ آيتونو مصداق کړې کړې، په دې هم د الله پاک محبت ترلاسه کوای شې، ان شاء الله.

هميشه د سورت الشعراء دا ايتونه لوله او غور پرې کوه:

﴿رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ﴾

ای زما ربه! ماته حکم راوبښيه او ماله صالحانو سره يو ځای کړه.

﴿وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ﴾

او په وروسته نسلونو کې رېښتيانی نومياليتوب راپه برخه کړه.

﴿وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ﴾

او ماله نعمتونو څخه د مالامال جنت له وارثانو څخه وګرځوه.

﴿وَاغْفِرْ لِأَبِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّالِّينَ﴾

او زما پلارته ببښنه وکړه چې پيشکه هغه له ګمراهانو څخه دی.

﴿وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ﴾

او ما په هغه ورځ مه رسوا کوه چې کله ټول خلك ژوندي راپاڅول شي.

﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ﴾

کله چې نه مال څه ګټه ورسوي نه اولاد.

﴿إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾

پرته له دې نه چې څوك له روغ سپيڅلي زړه سره د الله حضور ته ورغلی وي.

﴿وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ﴾

(په هغه ورځ به) جنت پرهیزګارانو ته نږدې راوستل شي.

﴿وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ﴾

او دوزخ به د ګمراه شویو خلکو لپاره پرانستل شي.

د قتل امر یې وشو خو پاچا ورته په ګونډو شو

په روایتونو کې راځي چې حجاج بن یوسف د پیاوړي عالم حسن البصري د وژلو امر وکړ. حجاج ناست دی، یو کس شمشېر په لاس امر ته ولاړ دی. حسن بصري راوستل شو. کله چې حسن بصري د حجاج دربار ته ننویستل شو، حجاج یې په لیدو ودرېد، په خپل ځای کې یې کېناوه له ډېر احترام وروسته یې بیرته رخصت کړ.

د دربار خلک ورته حیران شول.

یوه درباري کس له حسن بصري نه پوښتنه وکړه چې ته یې راوستې یې وې چې ودې وژني، خو برعکس ستا درناوی یې وکړ او رخصت یې کړې. کله چې راوستل کېدې له ځان سره دې څه ویل، رښتیا راته ووایه تا څه ویل؟

حسن بصري ځواب ورکړ: خپل رب ته مې وویل، ای هغه ربه چې په سخت وخت کې مې مرسته کوې. ای هغه خالقه چې د وحشت پر وخت مې ساتنه کوې. ددې سړي سزا ما ته داسې کړه لکه څنګه چې دې ابراهیم علیه السلام ته اور په سلامتي بدل کړ.

چې الله تعالی درسره مرسته وکړي، نو څوک به درته ضرر ورسولی شي؟
خو که الله تعالی درڅخه بېزاره شي او تا یوازې پرېږدي، څوک به درته
ګټه ورسوي او څوک به دې مل شي؟
دا قاعده زده کړه او په سختو حالتونو کې پرې زړه ډاډه کوه:
چا چې الله تعالی یاد کړ، هر څه ورته تسلیم شول، خو چا چې الله
تعالی یاد نه کړ، له هر څه به ډارېږي.
په سختیو کې د زړه ډاډ یوازې الله تعالی دی او بس.

مرداره غوښه خورې؟

مخکې له دې چې د چا په اړه بد رد ویل پیل کړې، سترګې پټې کړه
او داسې فکر وکړه چې ته د یو مړ شوي انسان مرداره غوښه خورې په
داسې حال کې چې له خولې دې بد بوی هم محسوس وي.
دا تا ته خوند درکوي؟
غیبت کول هم همداسې کار دی، الله تعالی یې همدې ته ورته مثال
ورکړی:
﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا
تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا
فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ﴾[۱۷۹]
ژباړه: ای مؤمنانو! له ډېرو ګومانونو کولو ډډه وکړئ چې ځینې ګومانونه
ګناه وي، د چا پټ عیبونه مه لټوئ او له تاسې دې څوك د چا غیبت
نه کوي...

۱۷۹: الحجرات، ۱۱۲ آیت

ایا په تاسې کې داسې څوک شته چې د خپل مړ شوي ورور غوښې ځوړل ورته ښه برېښي؟ وګورئ، تاسې پخپله له دې څخه کرکه کوئ. له الله تعالی نه ووېرېږئ، الله ډېر ښه توبه قبلوونکی او خورا مهربان دی.

غیبت کول لکه د مردارې غوښې خوراک دی، دا په خپل ذات کې یو ډول د مسلمان ورور تکلیفول هم دي، یعنې کله چې څوک د خپل غیبت په اړه خبر شي، زړه یې خپه او د غیبت کونکي لپاره پکې د کینې او حسد چینه په خوټېدو شي.

د دا ډول کړنو لپاره بیا داسې سزا ده:

﴿وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا﴾ [۱۸۰]

ژباړه: کوم کسان چې مؤمنو نارینه وو او مؤمنو ښځو ته بې ګناه (پرته له دې چې کوم ناوړه کار یې کړی وي یا په ناحقه) تکلیف رسوي (ځوروي یې)، دوی د یو غټ بهتان او ښکاره ګناه پېټی پر خپلو اوږو اخیستی دی.

ایا له دې وروسته بیا هم غیبت کوې؟؟؟

بیا نو د خلکو له غیبت نه ژبه وساته، مرداره او بوینه غوښه مه خوره! که دې دا کار ترسره کړ، قلباً او روحاً به د ایمان په خوند پوه شې.

۱۸۰: الأحزاب، ۵۸ آیت

د عثمان رضي الله عنه ژړا

روایتونو کې راغلي چې عثمان رضي الله عنه به کله چې د قبر ترڅنګ تیریدو یا به ولاړ و و، سخت به یې ژړل. خو کله به چې ورته د آخرت خبره کېده، چندان اغیز به یې پرې نه کاوه. دې عادت یې خلک پوښتنې ته اړ کړل چې څنګه کله چې د قیامت په اړه درته هرڅه ویل کېږي دومره پروا یې نه کوې، خو چې قبر وويني ژاړې.

عجیب ځواب یې و. عثمان رضي الله عنه وویل، قبر د قیامت لومړی منزل دی چې که په دې ځای کې انسان بریالی شي تر آخره بریالی دی، خو که په دې ځای کې انسان مخ توری شو، تر ابده به تباه او برباد وي.

انسانان معمولاً د دوه شیانو په اړه اندېښنه کوي

انسانان معمولاً د دوه شیانو په اړه اندېښمن وي او ترې ډارېږي؛ یو ژوند چې مړ نه شي او دویم روزي چې غریب نه شي.

د دې دواړو نعمتونو په اړه اندېښنه بې ځایه او بې معنی ده. ځکه دا دواړه د الله تعالی په واک کې دي. الله تعالی انسان ته ژوند او روزي ورکوي او بېرته یې ترې که وغواړي، اخلي.

له انسانانو مه ډارېږئ چې ستاسې روزي او ژوند به واخلي.

هېڅ نه شي کولای، مګر دا چې الله تعالی غوښتي وي.

کله چې دا خبره مو زړه ته لار وکړي او په زړه کې مو ځای پر ځای شي، له الله تعالی پرته له هېڅ شي به ونه ډارېږئ او سر به له خپل خالق پرته بل چاته ټیټ نه کړئ!

خو د روزي لپاره شرط دا دی چې ته به زحمت باسې کاروبار به کوې بیا به په الله تعالی د نتیجې لپاره توکل کوې.

پوازې په مال جنت نه ګټل کیږي

عبدالرحمن بن عوف رضي الله عنه د عشره مبشره یا د هغو لسو صحابه وو رضي الله عنهم له ډلې دی، چې رسول الله ﷺ پرې په دنیا کې د جنت زیری کړی و. عبدالرحمن بن عوف رضي الله عنه سوداګر و، خو پوازې په مال یې جنت نه دی ګټلی؛ بلکې یو ښه دعوت ګر هم و. مال یې په زړه کې نه و، په لاسونو کې یې و یعنې صدقه به یې کوله او خپل مال یې د دین د خدمت لپاره کاراوه.

صدقه د الله تعالی غضب په رحمت بدلوي. هره ګناه که درڅخه کېدله، ورپسې توبه کوه او صدقه ورکوه، ځکه الله پاک فرمایلي:

﴿إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ۚ﴾[181]

ژباړه: بېشکه نېک عملونه ګناهونه له منځه وړي.

زموږ په ګران هېواد کې ډېرې بېوزله کورنۍ شته چې د سهار او ماښام لپاره څه نه لري. کونډې یتیمان د ژوند له کړاوونو ځوریږي. که ته صدقه ورکړې او که نه، پر دوی دغه حالت حتماً تیرېږي، خو ته به د الله تعالی پر وړاندې مسؤل یې.

یو څو شېبې فکر وکړه چې ته فقیر یې او د خپلو اولادونو خوراک او څښاک د برابرولو وس نه لرې، له خلکو به دې تمه څه وي؟ همدغه تمه له تا هم کیږي.

181: هود، ۱۱۴ آیت

د شتمنو کسانو لپاره صدقه تر ټولو ښه نفلي عبادت دی. مال ستاسې لپاره امتحان دی، الله تعالی یې درڅخه بېرته اخیستی هم شي، خو که د مسکینانو حق ترې وباسئ، مال به مو برکتي او ژوند او اولاد به مو بختور وي. رسول الله ﷺ په یوه حدیث کې په قسم سره ویلي چې صدقه د انسان مال نه کموي. د قرآن کریم ګڼ آیتونه هم ټینګار کوي چې صدقه مال څو چنده زیاتوي.

دوه کارونه مو د الله تعالی له عذابه ساتي

استغفار ویل او د خپل ژوند په هره برخه کې د رسول الله ﷺ سنت عملي کول.

له الله پاک بخښنه غوښتل یا استغفار د انسان ژوند له بیلابیلو کړاوونو بچ کوي. په دې اړه د همدې کتاب په نورو برخو کې تفصیلي خبرې شوي.

دویم هغه شی چې موږ او تاسې د الله تعالی له عذابه بچ کوي، د رسول الله ﷺ سنت عملي کول دي.

تر هغه چې موږ د خپل ژوند په هره برخه کې د رسول الله ﷺ سنت عملي کوو، په خپلو کورونو کې یې تطبیقوو، په خپلو عملونو کې ورته پام کوو، د مال ګټلو پر وخت، د صدقې ورکولو پر وخت، په سفر کې، د خپګان پر وخت، د خوښیو پر وخت او په بله هره برخه کې د خیر البشر سنت عملي کوو، نو د الله تعالی له عذابه به په امان یوو.

﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنتَ فِيهِمْ ۚ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ﴾[182]

ژباړه: په هغه وخت کې خو الله تعالی پر هغوی د عذاب نازلوونکی نه وچې ته د هغو په مینځ کې موجود وې. او نه د الله دا عادت دی چې خلك بخښنه غوښتونکي وي او هغه ورته سزا ورکړي.

یوه ډېره دقیقه خبره ده، پام ورته وکړئ:

معاذ رضي الله عنه له رسول الله ﷺ سره روان و، پوښتنه یې ترې وکړه: «یا مُعاذ ما حقُّ اللهِ علی عبادِهِ».

ژباړه: ای معاذه پر انسان د الله تعالی حق څه دی؟

هغه ویل: الله تعالی او د هغه رسول ښه پوهېږي، دوه ځلې بیا یې همدا پوښتنه وکړه او هغه ورته ځواب ورکړ.

رسول الله ﷺ ورته وفرمایل: پر بنده ګانو د الله تعالی حق دا دی چې بندګي یې وکړي او شریک ورسره ونه نیسي.

رسول الله ﷺ بیا له معاذ نه پوښتنه وکړه، کله چې بنده ګان د الله تعالی عبادت وکړي، نو پر الله تعالی د دوی حق څه دی؟

جلیل القدر صحابي ورته ځواب ورکړ، چې الله تعالی او د هغه رسول ښه پوهېږي. نو رسول الله ﷺ ورته وویل: هغه بنده ګان چې د الله تعالی عبادت کوي، پر الله تعالی د دوی حق دا دی چې له عذاب نه یې وساتي، په عذاب یې اخته نه کړي.

که مو د ژوند په هره برخه کې د رسول الله ﷺ پر سنتو عمل کاوه، هیڅکله به په عذاب اخته نه شئ.

۱۸۲: الأنفال، ۳۳ آیت

له ستونزو د وتلو آسانه طريقه

الله تعالی په قرآن کريم کې فرمايي:

﴿يُرِيدُ اللَّهُ أَن يُخَفِّفَ عَنكُمْ ۚ وَخُلِقَ الْإِنسَانُ ضَعِيفًا﴾[183]

ژباړه: الله تعالی پر تاسې آسانول غواړي (ځکه چې) انسان ضعيف هست کړای شوی دی.

دا د الله پاک لوی کرم او مهرباني ده چې انسان يې کمزوری پيدا کړی، ځکه که انسان قوي پيدا کړل شوی وای، دی به له خپل ربه بې پروا وای او هر کار کې به يې پر خپل قوت تکيه کولای، چې په پايله کې بې لارې کېده او په خپله يې پر ځان دوزخ لازمي کاوه.

نو ځکه الله تعالی په انسان لوی احسان کړی چې ضعيف يې پيدا کړی چې خپل خالق ته محتاج وي، کله چې الله تعالی ته احتياج شي، په همدې کمزورتيا بريالی کيږي او بالاخره جنت گټي.

انسان کمزوری دی، له ناروغۍ، له دښمن، له فقر، له ظالم او نورو ډارېږي، همدا ډار يې اړ کوي چې الله تعالی ته رجوع وکړي او مرسته ترې وغواړي. کله چې انسان الله تعالی ته سر ټيټ کړي او هر هغه سپارښتنه چې الله تعالی انسان ته کړې عملي کړي، بدله يې دا ده چې په دنيا او آخرت کې به بريالی شي.

په دنيا کې به سپيځلی ژوند تير کړي او په آخرت کې به يې تر ټولو لوی نعمت يا جنت نصيب شي.

۱۸۳: النساء، ۲۸ آيت

کله چې ته په دې باور شې چې د هر څه ورکوونکی او اخیستونکی الله تعالی دی، لوړوونکی او ټیټوونکی، عزت ورکوونکی او ذلیله کوونکی او روزي ورکوونکی او اخیستونکی یوازې الله تعالی دی؛ تا پر خپل رب تکیه وکړه چې په هر حالت کې به دې مرسته کوي او یوازې به دې نه پرېږدي.

نو له همدې امله د خپلو ستونزو حل، د ناکراریو څخه د وتلو او د بریالي کېدو مرسته یوازې له خپل خالقه غواړه، ځکه ته یې کمزوری او ځان ته محتاج پیدا کړی یې چې سوال ترې وکړې او هغه درسره مرسته وکړي. بل چاته مه ورځه، یوازې الله تعالی کفایت کوي.

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً ۖ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾[184]

ژباړه: هرڅوك چې ښه عمل وکړي، که هغه نارینه وي او که ښځه، په دې شرط چې مؤمن وي، پر هغه به موږ په دنیا کې سپیڅلی ژوند تېرکړو او(په آخرت کې به) دغسې خلکو ته د هغو اجر له ډېرو ښو عملونو سره سم ورکړو.

ستا د ایمان یوه علامه داده چې په سختیو او خوښیو او په هر حال کې له الله تعالی راضي اوسې.

یوه عربي وینا ده چې: «اذا کان الله علیک فمن معک، و اذا کان معک فمن علیک»؟!

ژباړه: که الله تعالی دې مل نه وي، نو څوک به ستا مرسته وکړي، خو که د الله تعالی مرسته درسره وه؛ هېڅ شی تا ته ضرر نه شي رسولی.

۱۸۴: النحل، ۹۷ آیت

د رحمان بابا شعر هم همدا مفهوم لري چې وايي:

چې الله در سره مل نه وي رحمانه

که لښکرې درسره وي يک تنها يې

پر الله تعالی د نېک گومان بدله جنت دی. له ستونزو مه ډارېږه، ستونزې دي چې تا خپل خالق ته ستنوي، که نه، نو بې لارې کېدې او دوزخ به دې ځای و. خوښ شه او په هر حالت کې چې يې خپل خالق ته ووايه چې الحمد لله علی کل حال! په هر حال مې شکر دی ای زما مهربان ربه!

د بريا څلوريزه

هر انسان په ژوند کې دا هيله حتما لري چې يو بريالی او کامياب انسان وي.

په دې برخه کې لسگونه زره ان ښايي ميليونونه مقالې او کتابونه ليکل شوي دي او لا هم ليکل کيږي.

خو زه درته د بريالي کېدو لپاره د گڼو مقالو او کتابونو د مطالبو نچوړ وايم، باوري يم چې په ژوند او فکر کې مو لوی بدلونونه راوستل شي او د بريالي ژوند په لور به مو گامونه چټک شي.

که دا ټکي عملي کړئ، ډاډه اوسئ بريالي به ياست. ان شاء الله!

دا موضوع مې د کويټ تکړه عالم طارق السويدان څخه راخيستې او ځينې شيان مې ورزيات يا کم کړي. نوموړی د ځوانانو په روزلو کې کافي تجربه لري او تر اوسه يې لسگونه زره خلک د رهبريت، مديريت او نورو برخو کې روزلي دي.

د بریا دغه قواعد په څلورو برخو کې بیانوم، د انسان په ذات، په اړیکو، مال او کمال کې.

په دې هره برخه کې بیا څلور نور قواعد دي.

بریا ولې دومره مهمه ده چې هر انسان بلا استثناء ورته د رسېدو هیله لري؟

بریا په حقیقت کې د عقل، روح، عاطفې او جسد ترمنځ توازن ساتلو ته ویل کېږي.

یعنې حقیقي بریا هغه وخت ترلاسه کېدای شي چې انسان په عقل، روح، عاطفه او جسد کې بریالی وي. دا بشپړه بریا ده چې له دې هاخوا نور څه ته پکې اړتیا نه شته.

پیل د تولید یا لاسته راوړنې له څلوریزې کوو:

د لاسته راوړنې یا تولید لومړی قاعده د انسان په ذات کې کامیابي ده.

لومړی قاعده: ته د خپلې بریا او ناکامۍ مسؤل یې

که ته بریالی کېږې یا که ته یو ناکام انسان یې، دا هر څه ستا له امله پېښ شوي او لومړی مسؤل یې ته یې.

که یو انسان په ژوند کې ناکام دی، دا د هغه خپله پرېکړه ده چې ناکام دې وي او هغه چې بریالی دی دا هم د هغه خپله پرېکړه ده چې یو بریالی انسان وي، دواړه د خپل حال مسؤلین دي.

ځینې کسان مو ښایي لیدلي وي چې کله یې د کورنۍ یو غړی بریالی نه وي، ملامتي یې په ښوونکي ور اچوي یا په حکومت او یا په هېواد. همدا به وایي یره په افغانستان کې حالت خراب دی.

نو ځکه مې زوی، لور یا زه خپله ناکام انسان یم.

خو دې ته نه ګوري چې دغه انسان چې ناکام شوی دا د هغه خپله پرېکړه ده.

داسې ډېر انسانان شته چې د خپلو ملامتیو پړه پر نورو اچوي، دا ډول خلک هیڅکله بریالي کېدای نه شي. دا منفي بافي او دا فکر هر څه ویجاړوي.

یوه لویه ستونزه چې ځینې خلک یې لري دا ده چې د ناکامۍ لپاره بهانې لټوي. داسې خلک د هر کار لپاره چې یې وګومارې، له پیل څخه یې د ناکامي په اړه فکر کوي چې د دې پایله خو منفي ده او د ناکامۍ لپاره له وړاندې عذرونه وړاندې کوي.

تاسې ووایئ، دا ډول انسان څنګه په ژوند کې بریالي کېدای شي؟

دا اسلوب همدغه انسان پخپله په ژوند کې ناکامۍ سره مخامخ کوي.

له داسې انسانانو ځان ساتئ، مه ورسره ملګرتیا کوئ او مه ترې په کارونو کې مشوره غواړئ. د منفي فکر خاوندان تل جوړ کار خرابوي، خو هغوی چې مثبت فکر کوي، د ستونزو لپاره ورسره حل لارې وي.

که د منفي فکر خاوندانو دربانديې یو وار سیورۍ وغوړاوه، تاسې به هم په خپل حال کړي.

ښه پام وکړه، په ژوند کې یوازې دوه غوراوي دي، دریيم نشته؛ په دوی کې به یو غوره کوې.

یا به ستونزو ته تسلیمېږې او ناکامي به منې، یا به هڅې کوې او ځان به بریا ته رسوې.

وایي انسان هغه وخت ناکامیږي چې هڅه بس کړي.

چې لوېدې، راپورته کېږه. پرېکړه ستاسې په لاس کې ده.

ډېرى انسان به مو ليدلي وي چې لټان وي، کار نه کوي، مطالعه نه کوي، د ژوند ښه کولو لپاره هلې ځلې نه کوي، يوازې خوري او ويده کېږي. خو چې پوښتنه ترې وکړې ولې ناکام يې؟ شل بهانې به کوي.

د بريا اساس دادى چې انسان په خپلې ناکامى اعتراف وکړي او وپوهېږي چې دى ناکام دى او خپله ناکامي وپېژني.

ناکامي داسې ده لکه ناروغي چې تشخيص يې وشي علاج يې اسانه دى.

دويمه قاعده: له ځان سره رېښتينى او مخلص اوسه

دا قاعده په ليکلې بڼه آسانه ښکاري، خو پلي کول يې سخت کار دى.

بريالي انسانان معمولاً د ځان لپاره په هرڅه کې د خپلې وسې مطابق محدوديتونه ټاکي، له ځان نه پوښتي چې څه غواړي؟

خپل د کمزورتيا ټکي او عيبونه لټوي او د اصلاح لپاره يې کوټلي گامونه اخلي.

ځينې انسانان به مو ليدلي وي چې درته وايي به زه د مال پروا نه لرم يا د فلاني شي پروا راسره نشته، خو چې په عمل کې يې وگورې تر ټولو ډېر پام به يې پر همغه څه وي چې دوى ترې ځان بې پروا بولي.

داسې خلک له ځان سره رېښتيني نه دي، له ځان نه پوښتنه کوئ چې له ژونده څه ترلاسه کول غواړئ؟ د هر کار پايله کې څه غواړئ؟

انسان له اخلاص پرته نه په خپله بريالى کېداى شي او نه خپل اُمت لپاره څه کولاى شي.

هغه انسانان ټولنه نه شي ښېرازه کولای چې هم او غم يې يوازې دنيا او ماديات ګڼل وي، بلکې يوازې مخلص او هغوی چې د دنيا او اخرت ترمنځ توازن ساتي کولای شي چې اسلامي ټولنه د نيکمرغۍ لور ته مخکې يوسي.

يو ځل يوازې کېنه، داسې يوازې چې بل هېڅوک دې څنګ کې نه وي، موبايل درسره نه وي او آرامه فضا وي.

له ځانه پوښتنه وکړه چې څه غواړې؟

ستا عيبونه او مختنه دې څنډونه څه دي چې هدف ته له رسېدو يې پاتې کړی يې؟

که ته په خپلو عيبونو پوهېږې، بايد په دې وويارې، ځکه په آسانۍ کولای شې چې اصلاح يې کړې. خو که په خپلو عيبونو نه پوهېږې، دا بيا کار لا پسې سختوي. ځکه چې خپل عيب ونه پېژنې، څنګه يې لرې کوې؟

د بريا يوه اساسي برخه د خپلو منفي صفتونو پېژندنه ده.

درېيمه قاعده: د ارادې خاوند اوسه

پيل کې اجازه راکړئ يوه خبره ښکاره وکړم. هرڅه چې تاسې يې له ما يا نورو اورئ، هيڅ ګټه نه کوي او هېڅ ارزښت نه لري تر هغې چې تاسې يوه پياوړې اراده ونه لرئ.

له بده مرغه زه يا بل څوک نه شو کولای تاسې ته اراده درکړو، ځکه تاسې بايد په خپله ځان ته اراده پيدا کړئ.

نه استاد، نه پلار او نه مور ستاسې اراده پیاوړې کوای شي. اراده داخلي پرېکړه ده چې باید ویې کړئ. له الله پاک د پیاوړې ارادې توفیق وغواړئ.

ځیني انسانان له بریا سره هېڅ لېوالتیا نه لري، ته دوی څنګه بریالي کوای شې؟

اراده په هرڅه کې اصل دی. یو شی چې ستا اراده پیاوړې کوای شي هدف ټاکل دي. که ته ځان لپاره یو مشخص هدف وټاکې اراده دې ورسره پیاوړې کېدای شي. چې اراده دې وکړه ورپسې مهم کار عملي ګام اخیستل دي.

یو بل شی چې په انسان کې اراده پیاوړې کوي، له بریالیو انسانانو سره ملګرتیا او اړیکې پالل دي. یا له بریالیو خلکو سره وخت تیروه یا د نامتو بریالیو خلکو په اړه مطالعه کوه او د هغوی ژوند لوله.

خو برعکس که ستا ملګري ناکام، بې ارادې او لټان وي، په ژوند کې د بریا تمه مه کوه. دوی ستا اراده کمزورې کوي.

څلورمه قاعده: په غبرګونونو ژوند مه کوه

که ته په هر څه کې غبرګون ښکاره کوې، د بریا چانس دې کموي.

هېڅوک باید دا وړتیا ونه لري چې تا احساساتي یا غصه کړي او غلط فکر کولو ته دې وهڅوي.

دا تر ډېره د انسان خپله پرېکړه ده.

که زه وغواړم چې غصه نه شم، څوک نه شي کوای ما احساساتي کړي؟

که زه خپل احساسات کنټرول کړم، ولې باید د خلکو په چلند ناراحت شم؟

شاید د غصې او چیغو پر مهال ووایې چې فلاني زه احساساتي کړم ځکه مې غږ لوړ شو، خو د غږ لوړولو او احساساتي کېدو پرېکړه ته په خپله کوې. په یاد ساته چې د یو کار او د هغې د غبرگون ترمنځ څو ثانیې فاصله ده چې موږ پکې پرېکړه کوای شو چې غبرگون وښایو او که نه.

ځینې کسان به دې لیدلي وي چې کله ډېر قهرجن شي خپل سر له دېواله سره جنگوي یا په پښه یو څه داسې وهي چې خپله پښه یې ماته شي. داسې خلک د بریا تمه نه شي کوای، ځکه بریا په تواضع او حوصله کې نغښتې.

یو شمېر خلک وایي، غصه کېدنه یا دا ډول صفتونه ارثي دي. ناسمه خبره ده. علم ثابته کړې چې دا ناوړه صفات ارثي نه بلکې اکتسابي دي، تا په خپله ځان ته دغه عادت غوره کړی.

یوه خبره په یاد ساته، ستا سلوک یا چلند ستا په شاوخوا خلکو اثر کوي. هېڅ داسې ماشوم به ونه مومې چې آواز لوړوي، مگر دا چې کورنۍ به یې هم همدغسې وي. ستا چلند ستا پر کورنۍ په ځانگړې توگه پر ماشومانو مو مخامخ اغېز کوي.

اړیکې زموږ حیاتي اړتیا

یو هغه شی چې زموږ په ژوند کې حیاتي ارزښت لري، اړیکې دي، همدا اړیکې دي چې په مټ یې موږ د بریا لوړو څوکو ته رسېدلی شو، د هر ډول بریالیو اړیکو لپاره څلور مهمې قاعدې دي چې په ښسته ډول کولای شې خپلې اړیکې تنظیم کړې.

لومړی قاعده: خپل مسوولیتونه معلوم کړه

ته د الله تعالی بنده یې، پلار، زوی یا ورور یې. د یو چا ګاونډی یې، د ټولنې یو غړی یې یا د یوې ادارې مشر یا یې کار کوونکی یې، یو چا ملګری یې او بلاخره له یوه یو اړخ څخه مسؤلیت او اړیکه لرې. تر ټولو مهمه دا چې د اسلامي امت پر وړاندې مسؤل یې. دا ټول هغه مسوولیتونه دي چې په هر چا کې تر یوه حده توپیر کوي. اړیکې هغه وخت بریالی کېږي چې انسان کیني او خپل مسؤلیتونه ځان ته وټاکي او ویې پېژني.

دویمه قاعده :هر مسؤلیت په خپل وخت اداء کوه

موږ هر یو د الله سبحانه و تعالی پر وړاندې شرعي مسؤلیت لرو چې باید پر خپل وخت ادا شي. که پکې پاتې راغلو، مسؤلیت مو په سمه توګه نه دی ادا کړی. د مور او پلار پر وړاندې مسؤلیت لرو. دا همدا راز شرعي مسؤلیت او اړیکه ده. همداسې د مېرمنې یا مېړه، اولادونو او نورو پر وړاندې مسؤلیت او له دوی سره اړیکه لرو. دا له ملګرو یا خپلوانو سره تر اړیکو مهمې او متفاوتې اړیکې دي او لومړیتوب لري.

تر ټولو مهمه او لومړنۍ اړیکه چې باید ویې پالې، له الله تعالی سره ده. که په دې بریالی شوې، باقي اړیکې به دې د الله تعالی په توفیق په خپله بریالۍ وي.

دویمه مهمه اړیکه له مور او پلار سره ده. درېیمه له مېرمنې او ماشومانو سره او همداسې نوره کورنۍ او خپلوان او بیا ملګري.

ځینې ځوانان د دې معادلې برعکس روان دي. ډېر وخت یې له ملګرو سره سره په شب نشینیو او بنډارونو تیرېږي. لږ وخت له خپلوانو سره تیروي، خو مېرمنې او اولادونو او مور او پلار ته ډېر کم وخت ورکوي. د الله تعالی د عبادت او حق ادا کولو کې خو بې پروا وي.

که له خپلو ملګرو سره یوه ورځ تېره نه کړې، په دې کار نه ګناهګارېږې، خو که مو مور او پلار، مېرمنې او اولادونو ته وخت ور نه کړې، مسؤل یې او پرې ګنهګارېږې.

درېیمه قاعده: په خپلو کړنو واک او حاکمیت پیدا کړه

خلکو ته سپکې سپورې مه وایه او د بل چا سپکاوی هم مه منه.

بې ځایه غصه کنټرولوه. ځان په دې مه ستایه چې زه ډېر غوسه ناک یم. که دې خپل احساسات کنټرول ساتل، هر کار کې به دې بریا تر ډېره یقیني وي.

څلورمه قاعده: نیک اخلاق او پاک نیت ولره

د هرې اړیکې بنسټ نیت دی. که مو نیت پاک وي او اخلاق مو ښه وي، اړیکه مو بریالۍ ده. که نه برعکس کوږ بار تر منزله نه رسېږي. لسګونه حدیثونه شته چې د اخلاقو بې حده ستاینه پکې شوې.

د بېلګې په توګه که دې حديث ته ځير شو د ټول دين د راتګ يو لامل اخلاق ښودل شوي!

رسول الله ﷺ فرمايي:

«إنما بُعِثْتُ لأُتَمِّمَ مكارمَ و في روايةٍ (صالحَ) الأخلاقِ».[۱۸۵]

ژباړه: زه مبعوث شوی يم چې د اخلاقو مکارم (ښه والي او ځانګړنې) پوره کړم.

ځينې خلک په دې باور دي چې اسلام د جګړې دين دی او اسلام د توري په زور په نړۍ کې خپور شوی.

زه د رسول الله ﷺ يو لاروی يم. له رسول الله ﷺ پرته اوس او بيا هيڅ رهبر نه لرم. زما رهبر زما لارښود رسول الله ﷺ دی.

زه د سيرت يو زده کوونکی يم، باور وکړئ په ډاډ يې درته وايم تاسې د خير البشر له بعثت څخه د مبارک ژوند تر پايه يې په دقيق ډول مطالعه کړئ، لکه څنګه چې يوه مصري څېړونکي ويلي يوازې شاوخوا ۷ سلنه عمر يې په غزواتو کې تېر شوی، هغه غزوې چې ترې ډېره پرې تحميل شوې وې يعنې پيل يې رسول الله ﷺ نه و کړی، بلکې د مشرکينو پر وړاندې يې د خپلو خلکو او د الله تعالی د دين دفاع کوله. پاتې ۹۳ سلنه ژوند يې اخلاقو، د ژوند اصولو، دعوت، عبادت او نورو نېکو عملونو ته ځانګړی و. خو موږ يې همغه يو اړخ ته پام کړی نه ټول ژوند ته.

هيڅکله دا مه وايه چې د رسول الله ﷺ سيرت له جګړې ډک دی.

اللهم صلی علی محمد و علی آل محمد!

۱۸۵: أخرجه أحمد (۸۹۳۹)، السلسلة الصحيحة الصفحة أو الرقم: ۴۵

بېرته خپلې موضوع ته راستنېږم، دروغجن ته احترام مه کوه او له دوکه باز سره اړیکه مه پاله، ځکه اړیکه هغه وخت بریالۍ کېږي چې د الله تعالی د خوښې وړ بندګانو یا پرهېزګارانو سره ملګرتیا وپالې، هغوی چې تواضع لري، د خلکو احترام کوي، له الله تعالی سره یې اړیکه لومړیتوب وي.

خلاصه دا چې د اړیکو الف با اخلاق دي.

که په اړیکه کې دا نه وي؛ پیکه ده او وخت پرې مه ضایع کوه.

بریا خلکو ته په ګټه رسولو کې ده

تل هڅه کوئ چې په دنیا کې ګټور اوسئ. له ځانه دا پوښتنه وکړئ چې اسلامي اُمت، خپل هېواد، خپلې ټولنې، خپلې کورنۍ او ځان ته مو څه کړي؟

د شلمې پېړۍ مصري ادیب مصطفی صادق الرافعي یو جالب قول دی چې وايي: "ان لم تَزِد شيئاً على الدنيا، كنتَ انتّ زائداً على الدنيا".

ژباړه: که ته دنیا ته څه ګټه ونه رسوې یا څه ورزیات نه کړې، ته په دنیا کې اضافي یا په دنیا بوج یې.

دا ګټه رسول نه دي چې ته ووایې زه فلانۍ دنده کوم او خلکو ته پکې خیر رسوم یا ورته نور کارونه چې عام خلک یې کوي.

د بېلګې په ډول عادي زدکړې اکثریت خلک کوي، خو که تا په کومه برخه کې تر تخصص زده کړې کړې وي، تا په حقیقت کې ټولنې ته یو څه کړي.

هر سړی اولادونه لري او په شتون یې ویاړي، خو که تا داسې اولاد روزلی وي چې تر دوکتورا زدکړې یې کړې وي، بیا نو تا ټولنې ته ګټه رسولې ده. اصلي ګټه دا ده چې متفاوت ګټور کار باید وکړې، هغه چې ستا شاخوا کسانو نه وي کړی.

څلور قاعدې دي چې انسان پرې بریالی کېدای شي

لومړۍ قاعده: د ګټې رسولو برخه باید محدوده کړې:

هر څوک چې غواړي بریالی او تر نورو پرمختللی واوسي، باید ځان ته یوه برخه غوره کړي او خپل ټول فکر او تمرکز پر همغې وکړي. هغوی چې غواړي هر څه وکړي، هېڅ هم نه شي کولای.

ښايي یو څوک ووایي چې زما د دوه برخو یا مسلکونو سره لېوالتیا ده او په دواړو پام کوم. که غواړې دواړه پر مخ یوسې، یوه اصلي برخه کړه او بلې ته دویم لومړیتوب ورکړه. انرژي او وخت دې د لومړیتوب په بنسټ ورته تقسیم کړه.

پخواني علماء ډېر یادېږي چې دوی په هره برخه کې مهارت درلود. دا سمه ده خو هغه وخت کتابونه او د ژوند پرمختګ محدود و.

نن ورځ جدي اړتیا ده چې د یوې برخې په جزیاتو کې تخصص وکړې.

په اوسني وخت کې د ځوانانو لپاره تر ټولو مهمه دا ده چې خپل پام پر یوه شي ورټول کړي او په نورو برخو کې چې لېوالتیا لري، د خپل وسې په اندازه تمرکز وکړي.

دویمه قاعده: خپل هدفونه وټاکه

ځان ته دا ولیکه چې راتلونکو ۱۲ میاشتو کې څه غواړې؟

یا په راتلونکو ۲۰ کلونو کې کومې لویې پروژې پلې کول یا د کومو لویو هدفونو لاسته راوړل غواړې؟

مثلا غواړم تر راتلونکو څو کلونو لس کتابونه په بېلابېلو برخو کې ولیکم. تر پنځه کلونو به یو کوچنی شرکت بریالی کړم چې زما او د کورنۍ لپاره د ګټې سرچینه وي.

تر راتلونکو دوو کلونو لوی خیریه روغتون یا بنسټ جوړوم چې پکې د یتیمانو او غریبو خلکو وړیا درملنه وشي.

پوهېږې ولې زموږ ځینې ځوانان په حاشیوي شیانو کې بند پاتې دي او کوچنیو کوچنیو شیانو پورې ژوند تړي او کله چې یې ژوند پای ته ورسیږي له کومې لاسته راوړنې پرته دنیا پرېږدي؟

دا ځکه چې دوی د ځان لپاره هدفونه نه ټاکي.

مثلاً ځینې کسان به دې لیدلي وي چې ټوله ورځ په خواله رسنیو کې په خلکو پسې د بد او رد په لیکلو او ویډیوګانو په خپرولو تېروي او په پای کې هېڅ لاسته راوړنه نه لري. داسې ځوانان به هم پیژنې چې نن شپه د فلاني او بله شپه د بیستاني په کور کې د سهار تر آذانه په بې ګټو مجلسونو او قطعه بازیو یا ګیمونو وخت ضایع کوي او د ژوند ټول هدف یې یوازې ساعت تیری وي.

دربیمه قاعده: ځان ته پلان جوړ کړه

له عمل پرته پلان یا هدف یوازې هیله وي او همداسې پاتې کیږي. هر انسان هدفونه لري خو یوازې هغوی هدف ته رسیدلی شي چې عملي ګامونه اخلي.

ځوانان به مو کېدای شي ليدلي وي چې وايي، غواړم فلسطين ازاد کړم، يا ورته لوی ارمانونه لري، خو د سهار لمونځ ترې قضا وي، کوچنی کار په ډېرې لټۍ کوي، نو فلسطين دا ډول آزادېدلی شي!؟
په خپل اصلي فرض او يو آسانه کار نه شې کولای، نو دومره لوی هدف ولې ځان ته ټاکې؟

لوی هدفونو ته د رسېدو لپاره بايد خپل مهارتونه، علم، شخصيت، او نور پياوړي کړو. يوازې په خوبونو او هيلو هېڅ نه شې ترسره کوای.
د برېښنا مخترع توماس اډېسن وايي: اختراع يو په سلو کې ارمان او ۹۹ په سلو کې زحمت دی. يعنې کله چې انسان يوه هيله لري چې يو کار وکړي يو سلنه يې هيله ده او ۹۹ سلنه زحمت ته اړتيا لري چې دغه خوب په واقعيت بدل شي.
خو کله چې موږ د خپلو خوبونو لپاره تګلاره او پلان چمتو کړو، په آسانۍ کولای شو خپلو هيلو او هدفونو ته ورسېږو.
يوازې د هيلو په نړۍ کې ژوند مه کوه.

څلورمه قاعده: څو وارې هڅه وکړه

توماس اډېسن چې کله برق اختراع کاوه؛ ۲۶۱ تجربې يې وکړې، ۲۶۰ تجربې يې ناکامه شوې خو، ده له ناکميو سره سره پرلپسې هڅې جاري ساتلې تر دې چې بالاخره بريالی شو او برېښنا يې رامنځ ته کړه. د هغه دا خبره مشهوره ده چې ويلي يې دي، ما ته ۲۶۰ لارې معلومې دي چې برق چالان نه کړای شئ.
کله چې يو هدف ته ځان رسول غواړې، هره لار ورته تجربه کړه، که په پيل کې ناکام شوې خير دی بيا هڅه وکړه تر دې چې بريالی شې.

کوښښ او بیا بیا هڅه د بریا راز دی. هدف ته رسېدل زحمت غواړي، خو ورته ناهیلی کېږه مه.

کله چې ستاسې لومړۍ تجربه ناکامه شي، لازمه ده چې دویمه تجربه تر لومړۍ مختلفه وکړې.

ورته لار او کار بیاځلي مه تجربه کوه چې پکې ناکام شوې. که دویمه لار ناکامه شوه درېیمه باید بېله وي او همداسې نورې. د اډېسن هره تجربه تر بلې مختلفه وه.

که دا څلور قاعدې عملي کړې، ان شاء الله بریالی، ټولنې ته ګټور او هدف درلودونکی انسان به شې.

تر ټولو لویه پښېماني

شپه که هر څومره اوږده وي، خو سهار حتماً راتلونکی دی.

عمر چې څومره اوږد شي، یوه ورځ ختمېدونکی دی.

کله چې جنازه قبر ته لېږدوې، په یاد ساته چې ته به هم یوه ورځ دخلکو پر اوږو بار قبر ته لېږدول کېږې.

نو څکه پام کوه چې هلته د ورتللو په وخت کې له دې ډلې انسانانو نه شې چې په اړه یې ویل کېږي:

تر ټولو ډېر پښېمانه کېدونکی هغه عالم دی چې د علم په واسطه یې خلک جنت ته لاړ شي، خو دی پخپله پوهه دوزخ ته. څکه په خپل علم یې عمل نه وي کړی.

بل تر ټولو ډېر پښېمانه کېدونکی هغه مالداره یا غني دی چې په مال یې ورثه یا اولادونه او نور خلک جنت ته ځي.

خو دې پرېږده د خپل مال له اهله دوزخ ته، ځکه دی بخیل وي، صدقه نه کوي، د خیر او ښېګڼې په لار کې یې نه کاروي، یا مال یې حرام وي، خو کارکوونکي او اولاد یې د هغه مال صدقه کوي او د خیر ګټه ترې اخلي،

نو مخکې له دې چې پښېمانه شې، په همدې دنیا کې له خپلو شته وو ګټه واخله او ځان ته پرې جنت وګټه.

په آخرت کې د بریالي کېدو لپاره مهمې قاعدې

که دنیا کې هرڅومره بریالی یې او لاسته راوړنې لرې، خو که الله مه کړه په قیامت کې دې ځای د دوزخ کنده وي، د دې لاسته راوړنو ګټه به څه وي؟

که موږ په دنیا کې هر څه کوو، هدف مو باید ترې په آخرت کې بریالي کېدل وي؛ ځکه آخرت تر دنیا بې حسابه وارې غوره دی!

﴿وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَكَ مِنَ الْأُولَىٰ﴾[۱۸۶]

ژباړه: او هرومرو ستا لپاره وروستی دور (قیامت) تر لومړي دور (دنیا) څخه ډېر ښه دی.

څومره ژوند به وکړې، سل کاله؟ بلاخره به مو مرګ له ستوني ونیسي او د بلې دنیا پر لور به ورځو.

هغه نړۍ چې هېڅ پای نه لري او د تل لپاره به ژوندي یوو.

د داسې تلپاتي ژوند په وړاندې به د دنیا ژوند څه ارزښت ولري؟!

۱۸۶: الضحی، ۴ آیت

د دې لپاره چې په آخرت کې بريالي شوو، څلور قواعد بايد زده او پلې کړو.

لومړۍ قاعده: د نيت پاکوالی

د حديثو د معتبر کتاب صحيح البخاري لومړی حديث چې دغه مبارک کتاب پرې پيل شوی، د نيت د پاکوالي په اړه دی.

«إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ»[187]

ژباړه: هر عمل (د عمل بدله) نيت پورې تړلې.

که يو انسان په گيلاس کې شراب ويني او د اوبو گومان پرې وکړي او ويې څکي، نه گناهگاريږي. ځکه نيت يې د اوبو د څښلو و.

خو برعکس که اوبه د شرابو په نيت وڅښي گناهگار دی، ځکه هر عمل ترسره کول نيت پورې تړلی چې په کوم هدف ترسره کيږي.

که موږ کتابونه ليکو، که دار الايتامونه، خيريه ښستونه او روغتونونه جوړوو، خو تر شا يې زموږ نيت پاک نه وي، په آخرت کې هيڅ گټه نه کوي. د هرې ريښتينې بريا بنسټ پاک نيت دی.

دويمه قاعده: الله تعالی ښه وپېژنه

هر مسلمان الله تعالی پېژني، خو په تمامه معنی او سم ډول يې کم کسان پېژني. هر څومره چې الله تعالی په ژوره توگه وپېژنو، همدومره به مو ورسره مينه زياته شي او چې څومره مو له الله تعالی سره محبت زياتيږي، په همغه اندازه په دنيا او آخرت کې ورسره سعادت زياتيږي.

علي رضي الله عنه ته يو قول راجع شوی دی چې وايي:

۱۸۷: البخاري

که په قیامت کې زما حساب کتاب مې مور او پلار ته وسپارل شي، زه به خوشحاله په پوره راضي نه شم تر هغې چې الله تعالی په خپله زما حساب او کتاب وکړي، ځکه الله تعالی پر زما تر مور او پلار ډېر مهربان دی.

دویمه قاعده: د رسول الله ﷺ سیرت زده کړه

د شلمې پېړۍ پیاوړی عالم ابو الحسن الندوي وايي: په ژوند کې هیڅ شي دومره ګټه راته نه ده کړې څومره چې په ماشومتوب کې د انا (نیا) کیسو ګټه راته کړې.

هغه وايي زه د اووه او لسو کلونو ترمنځ وم چې نیا به مې راته د سیرت النبي ﷺ کیسې کولې.

کله چې د رسول الله ﷺ په اړه کتابونه لولې، یوازې د غزاګانو په برخه کې مه تمېږه یا یې یوازې د تاریخ په توګه مه لوله، ځکه په سیرت کې ډېر عالي انساني اړخونه هم شته چې د رسول الله ﷺ ژوند په اړه دي.

په سیرت کې اداري، د رهبرۍ، له مېرمنو سره د تعامل، له خلکو سره د چلند او نورو ټولنیزو فعالیتونو په اړه عالي بېلګې شته چې خپل ژوند کې یې عملي کولی او ګټه ترې اخیستلی شو.

د قیادت یا رهبرۍ د علم په اړه تر ټولو لویه څېړنه د کوزېس امپوزنر ده چې په خپل کتاب د رهبرۍ ننګونې (The leadership challenge) کې یې څېړه کړې ده.

په دې څېړنه کې پوښتنه شوې چې یو رهبر باید کومې ځانګړنې ولري؟ یا کومې ځانګړتیاوې دي چې خلک یې په رهبر کې غواړي؟

په دې خېړنه کې دا پوښتنه په شپږو لویو وچو یعنې نږدې ټولو هېوادونو کې د ۲۵ کلونو په اوږدو کې له یونیم میلیون کسانو شوې.

هر کال په هرځای کې ددې پوښتنې لپاره یوازینی ځواب چې نه دی بدل شوی دا دی چې په رهبر کې صداقت او امانت داري غوره صفتونه دي. یعنې رهبر باید صادق او امانت کار وي.

همدا هغه صفتونه دي چې په رسول الله ﷺ کې وو او کافران او مسلمانان په دې یقیني وو چې په خیر البشر ﷺ کې دا ځانگړنې شته.

د نبي الله ﷺ یو تر ټولو لوی صفت چې الله تعالی هم ستایلی، رحمت دی. نه یوازې پر انسانانو بلکې پر حیواناتو هم رحم کوونکی و.

په حدیث شریف کې راځي چې په قیامت کې به انسان له هغه چا سره حشر کېږي چې مینه یې ورسره وه.

«الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ»[188]

ژباړه: په قیامت کې به انسان له هغه چا سره وي چې مینه ورسره لري.

جنت کې د لوړې درجې د ترلاسه کولو لپاره باید رسول الله ﷺ په تمامه معنی وپېژنې او کله چې یې وپېژنې؛ داده اوسه چې رېښتینې مینه به دې ورسره پیدا شي او چې له رسول الله ﷺ سره دې مینه وي، د پورتني حدیث مصداق به شې ان شاء الله.

۱۸۸: روى البخاري (٦١٦٩) ، ومسلم (٢٦٤٠)

څلورمه قاعده: د زړه له تله عبادت کوه

حقیقي عبادت هغه دی چې د زړه له تله وشي.

واسم کار دی چې د عبادت ظاهري حرکات دې سم وي خو عبادت هغه وخت په سم ډول ادا کیږي چې په پوره پام او اخلاص ترسره شي.

تقوا او خشوع له زړه سرچینه اخلي، ځکه له زړه یوازې الله تعالی خبر وي.

وا به ځه ګټه وکړي چې انسان په لمونځ کې خپل حرکات کنټرول کړي خو زړه یې پرې سکون ترلاسه نه کړي.

د زړه مخامخ اړیکه له الله پاک سره ده. که زړه پاک وساتو، په قیامت کې به د الله تعالی په مقابل کې له سپیڅلي زړه سره دریږو په هغه ورځ چې نه مال او نه اولاد ګټه کوي، مګر دا چې څوک له پاک زړه سره خپل رب ته ورستون شي.

په آخرت کې د بریالي کېدو لپاره دا څلور قاعدې ډېرې مهمې دي. له دې لارې کولای شې جنت او پکې ابدي ژوند وګټې ان شاء الله.

ولې ناهیلی یې؟

نا امیده شوی یې، له ژونده دې زړه تور شوی، حالاتو ستړی کړی یې، له خلکو بېزاره یې، سرګرداني دې زیاته او له دې ستونزو د وتلو لار درڅخه ورکه ده؟

د الله تعالی دا قول دې نه دی اوریدلی؟

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا ۚ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾[۱۸۹]

ژباړه: ای پیغمبر ﷺ، زما هغو بندګانو ته ووایه چې له ځان سره یې زیاتی کړی (ګناه یې کړې او ناهیلي دي)، د الله له رحمت څخه مه ناهیلي کېږئ. په یقیني ډول الله تعالی ټول ګناهونه بخښي، هغه ښه بښوونکی او مهربان دی.

په بل آیت شریف کې درته الله تعالی سپارښتنه کوي:

﴿وَلَا تَيْأَسُوا مِن رَّوْحِ اللَّهِ ۖ إِنَّهُ لَا يَيْأَسُ مِن رَّوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ﴾[۱۹۰]

ژباړه: د الله تعالی له رحمته ناهیلي مه اوسئ، بېشکه د هغه له رحمته نه ناهیلي کېږي، مګر کافران.

نو په تا څه شوي ای تر ټولو غوره مخلوقه چې خپل خالق ته نه ورستنېږې؟

ولې دې ځان په غفلت کې اچولی؟

ولې د شیطان دوکه خورې؟

ولې په لوی لاس ځان تباه کوې؟

خو ستون شه هغه خالق ته چې پر هرڅه واکمن دی. یوازې رجوع وکړه او ورته ووایه چې مهربان ربه، زما د ستونزو هیڅ حل نشته، مګر، دا چې ته یې راته حل کړې. زما ستونزې حل کړه.

۱۸۹: الزمر، ۵۳ آیت

۱۹۰: یوسف، ۸۷ آیت

په اخلاص د همدې جملې په ویلو به په دنیا او آسمانونو کې ټول مخلوق ستا په خدمت کې شي. ځکه تا خپل خالق ته رجوع وکړه. که دې دا کار وکړ، نور نو خلاصې تنې ګرځه، ځکه که الله درسره مل وي، د دنیا لښکرې دې پر وړاندې په ګونډو دي.

خو که په الله تکیه نه لرې رحمان بابا درته څومره ښه ویلي:

که الله درسره مل نه وي رحمانه

که لښکرې درسره وي یک تنها یې.

د عقل د پیاوړي کولو لپاره دوه مهمې قاعدې

بریالی دی هغه انسان چې تر نورو یې عقل پیاوړی وي.

په پیاوړي عقل سره هم په دنیا کې بریالي کېدای شو او که سم یې وکاروو، آخرت هم پرې ګټلی شو.

لاندې قواعد درسره د عقل په پیاوړي کولو کې مرسته کوي:

لومړۍ قاعده: مطالعه ډېره کوه

د پوهنتون په سطحه د محصلینو لپاره میاشتنی معیار چې مطالعه باید وکړي، په میاشت کې دوه کتابونه دي چې هر کتاب باید شاوخوا ۲۰۰ پاڼې وي یا میاشتنۍ څلور سوه پاڼې.

دا د پوهنتون درسي کتابونه نه دي، بلکې د هغې ترڅنګ افاقي مطالعه ده چې دوی یې باید وکړي. که له دې کم ولولي لاسته راوړنه به یې کمه وي.

پنځوس سلنه مطالعه مو باید د اصلي زده کړو او پاتې په متفاوتو برخو کې وي.

مثلاً یو څوک دعوتګر دی، هغه باید پنځوس یا شپېته سلنه مطالعه په دین کې وکړي، پاتې څلوېښت سلنه په نورو برخو تقسیم کړي. یا یو کس په رسنیو کې کار کوي، دی باید پنځوس سلنه مطالعه د رسنیو په برخه کې وکړي او پاتې په نورو بېلابېلو برخو کې وي.

د مطالعې لپاره د ښه او مناسب کتاب ټاکل هنر دی. په اوسني وخت کې هر کتاب مه لوله؛ بلکې د کتاب د ټاکلو هنر زده کړه، ځکه که مهم کتاب ونه ټاکې یو خو به دې وخت ضایع شي، بل دا چې د مطالعې پر شوق دې اغېز کوي.

دویمه قاعده: د ځان لپاره الګو وټاکه

د خپل عقل د روزلو لپاره د خپل تخصص په برخه کې لږ تر لږه څو ژوندي علماء یا په کار پوه خلک د ځان لپاره د الګو په توګه وټاکه. د دوی کړنې، درسونه او فعالیتونه همیشه څاره.

ځینې عالمان او په کارپوه خلک دي چې یوه ویډیو یا علمي اثر یې له ما څخه نه پاتې کیږي. هرځای چې دوی فعالیت لري زه یې څارم او هره نوې ویډیو یا علمي لیکنه چې یې خپریږي، زه یې ګورم او لولم. دې کار ما ته په علمي برخه کې ډېره ګټه کړې.

د قارون له مال څخه زیات خو حلال مال وګټه

په دنیا کې څومره چې کوای شې واك او قدرت ترلاسه کړه، خو دا ټول په خپل لاس کې واخله چې حق ورباندې تقویه کړې.

د الله پاک په لار کې ترې استفاده وکړه. هم به دې دنیا ګټلې وي او هم به دې د رب په رضا کولو سره آخرت ګټلی وي.

په خپل حال د خلکو ژوند هوسا کړه او د خیر او علم خپرولو کې د خلکو ملاتړ کوه.

هغوی چې بیا بیخي له دنیا لاس اخلي او کمزوري اقتصادي وضعیت لري او د خپل ژوند د بډایه کولو هڅې نه کوي او گوښه نشینه وي، دا بیا رهبانیت دی چې رسول الله ﷺ له دغه گوښه پاتې کېدو څخه منع کړې ده. الله پاک په قرآن کریم کې فرمایي چې د دنیا برخه دې مه هېروه.

خو په هر حالت کې آخرت پر دنیا لومړی کوه ځکه هغه ژوند دایمي او د دنیا ژوند یې په مقابل کې له بحر څخه د یوه څاڅکي راخیستلو په شان دی.

د مسلمانانو د ناکامۍ څلوریزه

له بده مرغه په اسلامي اُمت کې ځینې پدیدې خپرې شوې او پخوانۍ ریښې لري چې د دې اُمت د شاتگ او د ناکامېدو لامل شوې دي. د نورو ترڅنگ څلور عمده لاملونه دي چې اسلامي اُمت یې له اصلي پرمختگ شا ته کړی. د ځینو علماوو په نظر موږ د اټکل له مخې څلور سوه کاله ته اړتیا لرو چې له نړۍ سره په عصري برخه کې د سیالۍ په کتار کې ځان ودروو.

د شا ته پاتې کېدو اصلي لاملونه زموږ باور، پر موږ د وهم اغېز او څو نورې پدیدې دي چې لاندې یې یادونه شوې.

دا پدیدې بیا د ځوانانو ترمنځ ډېرې دي چې د هرې ستونزې او د هرې ناکامی پړه پر همدې اچوي. په ډېر تأسف سره چې دې هرڅه ته دیني جنبه ورکول کیږي او د دین په نوم یې پر خلکو سیوری غوړولی.

زمونږ د اسلامي اُمت د علماوو دا دنده ده چې ددغو پدیدو په اړه د خلکو وهمونو کچه راکمه کړي، خو له بده مرغه ځینې کسان د عالم یا دین پوه په نوم په خپله د دې لامل کیږي چې دا شومې پدیدې د خلکو تر منځ لا پسې پراخې شي او وده وکړي.

عام خلک چې کله د دغه ډول کسانو له خولې اوري چې دا وهمونه حقیقي ستونزې دي، یقین پرې کوي، ځان مجبور، عاجز، ناکام او له ژونده بېزاره ګڼي او د هرې ستونزې لپاره بهانه ورته پیدا کیږي. دوی په ژوند کې له ګټې وټې ووځي او له اساسي فعالیت ځان بې برخې کړي، د تولید، د پرمختګ، د کمال او له لاسته راوړنو څخه ځان محروم کړي.

د کویټ تکړه عالم دوکتور طارق السویدان ددې لپاره څلور عمده ستونزې په ګوته کړې، چې د مسلمانانو ژوند یې اغېزمن کړی.

لومړۍ پدیده: پېریان

یو شمېر انسانان شته چې د هرې ناکامۍ او ستونزې پړه په پېریانو ور اچوي. ځینې وایي په ما خو پېریان ناست دي، په ما جادو شوی، زه د خلکو سترګو خراب کړی یم. له دې لارې یې ځان او نورو ته ګنې ستونزې جوړې کړې وي او د هرې ستونزې او ناکامۍ دلیل همدا ګڼي.

د دوی انکار بیا هغه وخت لا پسې تود شي او دنیا په بله کوي چې کله ورته کوم تعویذګر ووايي چې ته په رښتیا هم جادو، پېریانو یا سترګو اغېزمن کړی یې. په هر کلي کې دا کیسې شته او خلک ترې خلاص نه دي.

په دې کې علماء اختلاف لري چې آیا پیریان کولای شي چې د انسان بشپړ واک ترلاسه کړي لکه څنګه چې زموږ په ټولنو کې پېښیږي. یو شمېر یې پلویان دي چې داسې کیږي، خو ځینې بیا دا نه مني چې شیطان یا پیریان دې د انسان بشپړ کنټرول په لاس کې واخلي.

که هر ډول وي، خو دا طبیعي ده چې زموږ په ټولنو کې ډېری داسې شیان چې هېڅ له پیریانو سره اړیکه نه لري، پر پیریانو ور اچول کیږي.

که څوک عصبي تکلیف ولري او له چا سره مشوره وکړي، لومړی سلا یې ورته دا وي چې ته فلاني تعویذګر ته ورشه شاید پیریان درباندې ناست وي.

زه له څو کلونو راهیسې په دې برخه کې مطالعه کوم.

هغوی چې وايي پېریان کولای شي د انسان د بدن واک ترلاسه کړي او هغوی چې ددې نظر مخالف دي، د دواړو نظرونه مې لوستي. خو په دې نه یم قانع شوی چې پیریان دې وکولای شي د مؤمن بشپړ کنټرول ترلاسه کړي. د قرآن کریم دا مبارک آیتونه یې ښه دلیل دی.

﴿فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ﴾[۱۹۱]

۱۹۱: النحل، ۹۸ آیت

ژباړه: کله چې ته په قرآن لوستلو پیل وکړې نو په الله پاک له رټل شوي شیطان څخه پناه وغواړه.

﴿إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾[192]

ژباړه: د هغه (شیطان) پر هغو خلکو تسلط نه وي چې ایمان یې راوړی وي او پر خپل رب توکل کوي.

﴿إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ﴾[193]

ژباړه: د هغه (شیطان) زور خو پر همغو خلکو رسیږي چې هغه خپل سرپرست ګرځوي او د هغه په لمسونه شرك کوي.

په قیامت کې ددې هرڅه پړه شیطان پخپله پر انسان ور اچوي، ابلیس به د دوزخ خاوندانو ته وايي:

﴿وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ ۖ وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي ۖ فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ ۖ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ ۖ إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ ۗ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾[194]

ژباړه: او کله چې فیصله وکړای شي نو شیطان به ووایي" حقیقت دا دی، الله تعالی چې له تاسې سره کومې وعدې کړې وې، هغه ټولې ریښتنې وې او ما چې له تاسې سره څومره وعدې وکړې له هغو نه مې یوه هم درسره پوره نه کړه، زما پر تاسې څه زور نه ؤ، ما له دې پرته نور

۱۹۲: النحل، ۹۹ آیت

۱۹۳: النحل، ۱۰۰ آیت

۱۹٤: ابراهیم، ۲۲ آیت

څه نه دي کړي، چې د خپلې لارې پر لورې مې تاسې ته بلنه درکړه او تاسې زما بلنه ومنله. اوس پر ما پړه مه اچوئ، خپل ځانونه پړ وګڼئ. دلته نه زه ستاسې فرياد ته رسېدای شم او نه تاسې زما فرياد ته. له دې نه مخکې چې تاسې زه په خدايي کې شريک ګرځولی وم زه له هغې نه بری الذمه يم، د داسې ظالمانو له پاره خو په يقيني ډول دردناکه سزا ده".

اوس پوښتنه دا ده چې انسان پياوړی دی که شيطان يا پيريان؟

طبيعي ده چې هغه انسانان چې د الله پاک په لار مستقيم روان وي، مؤمن وي او عبادتونه او تقوا کوي شيطان پرې برلاسه کېدای نه شي.

دويمه پديده:سحر يا جادو

ما ته په ټولنيزو شبکو يا خواله رسنيو کې ګڼ ځوانان پيغامونه پرېږدي چې پر ما سحر شوی او ژوند يې ډېر را تريخ کړی.

زما لومړۍ پوښتنه ترې دا وي چې ته څنګه پوهېږې چې په تا سحر شوی.

وايي ولا ملګري راته وايي، يا فلانی کس راته وويل چې ته داسې ښکارې لکه سحر چې درباندې شوی وي، يا وايي چې زه يې پخپله علامې ګورم او احساس کوم.

زه ترې وپوښتم چې علامې يې څه دي؟

ځواب يې دا وي چې سر مې ډېری وخت درد کوي، زړه مې تنګ وي، کار او ژوند خوند نه راکوي او کسل يم يا ورته نور.

دا طبيعي ده چې سحر په انسان تأثير کوي، خو زموږ هر حالت په دې دلالت نه کوي چې حتماً به سحر شوی وي.

الله پاک په قرآن کریم کې د سحر په اړه فرمایي:

﴿قَالَ أَلْقُوا ۖ فَلَمَّا أَلْقَوْا سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ وَاسْتَرْهَبُوهُمْ وَجَاءُوا بِسِحْرٍ عَظِيمٍ﴾[۱۹۵]

ژباړه: (موسی علیه السلام ساحرانو ته) وویل: "تاسې یې وغورځوئ" هغوی چې د خپلو منترونو په ویلو خپل پړي او همساګانې وغورځولې، نو سترګې یې مسحورې او زړونه یې په وېره کې واچول او ډېرې غټې کوډې یې وکړې.

د آیت معنی ته ژور پام وکړئ، د خلکو سترګو باندې یې جادو کاوه.

موږ دقیق نه پوهیږو چې دغه حالت چې موږ یې لرو آیا د سحر له کبله دی او که کوم بله ستونزه ده؟

سحر شته او په انسان تاثیر کوي، له دې انکار نه شي کېدای، اما زما هدف دا چې هر ناخواله له سحر سره نشو تړلی ځکه په دې ډاډه نه یوو چې دغه زموږ حالت د سحر په واسطه دی او که طبي مشکل لرو.

په دې برخه کې د خلکو شکایتونو او ګیلو ته چې پام وکړې داسې احساسیږي لکه د ټولو خلکو چې بل کار نه وي او ټوله ورځ ناست وي په خلکو جادو کوي.

زموږ ډېری وخت زړه تنګوالی او ورته ذهني ناکرارۍ له دې امله وي چې موږ له خپل خالق سره فاصله ډېره کړې او له خپل رب نه لرې شوي یوو.

د انسان په بدن کې روح دی، دا روح الله پاک داسې جوړ کړی چې له هغه سره له اړیکې پرته یې تنده په بل شي نه خړوبیږي.

۱۹۵: الأعراف، ۱۱۶ آیت

کله چې موږ د خپل روح له خالق سره اړیکه ونه پالو او ترې بې پروا شو، روح مو په عذاب وي او غواړي چې ته يې تنده د خپل رب په مينه ورخړوبه کړې.

ځکه د الله پاک عبادت او ذکر د روح غذا ده، ته چې روح ته دغه غذا نه ورکوې، په دې معنی چې وږی وي او بايد موړ شي.

الله پاک دا روح داسې پیدا کړی چې د هغه له عبادت او ذکر پرته په بل هيڅ شي نه کراریږي.

ځکه خو الله پاک فرمايي:

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُم بِذِكْرِ اللَّهِ ۗ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾[۱۹۶]

ژباړه: هغه کسان چې ايمان يې راوړی او د زړونو ته يې د الله په ياد سره ډاډينه (اطمنان) ور په برخه کېږي. خبردار اوسئ! همدغه د الله ياد هغه شی دی چې په هغه سره زړونو ته اطمنان ور په برخه کېږي.

دريمه پديده: د سترګو اغېز

د سترګو اغيز حق دی او په صحيحو حديثونو سره ثابته ده چې سترګې تاثير کوي، خو هره ستونزه په سترګو پورې نه شو تړلی، ځکه دا غيبي موضوع ده او سل سلنه دقيق تفسير يې څوک نه شي کولای. يوازې پيغمبرانو کوای شول چې الله پاک ورته وحی کوله، يا د الله پاک په مرسته به هغوی د غيبي موضوعاتو تعبير کاوه.

۱۹۶: الرعد، ۲۸ آيت

یوازې رسول الله ﷺ پوهېده چې د سترګو د اغېز تفسیر وکړي؛ ځکه د وحیې مرسته ورسره وه.

سترګې حق دي او اغېز کوي، خو دا چې موضوع غیبي ده؛ موږ پرې نه پوهېږو.

نه زه، نه ته او نه هم هغه څوک چې ستا غاړې ته تعویز در اچوي.

هیڅ یو نه پوهېږي چې دغه حالت چې ته ترې کړیږې د سترګو د تأثیر له کبله دی یا که کوم بل څه دي؟

ځینې خلک د مکروبونو له امله ناروغي هم په سحر او سترګو ور اچوي. د معدې په تکلیف اخته وي، اچ پایلوري مکروب یې معده زخمي کړې وي، خو خلک به ورته وایي چې چا درباندې سحر کړی یا نظر شوی یې.

د رسول الله ﷺ او د صحابه کرامو د خلافت په ټول تاریخ کې د سترګو اغېز یوازې دوه ځایه یاد شوی دی. خو زموږ په چم ګاونډ کې د ورځې څو ځله دا خلکو ته ویل کیږي چې سترګو دربانديې تاثیر کړی؟

ددې وهمونو او ستونزو د حل یوازې دا دی چې په الله تعالی توکل وکړو او سهار او ماښام اذکار ووایو.

همیشه د قرآن کریم ایتونه، دعاګانې او اوزګار وایه او ځان پرې له هر شر او ضرر څخه خوندي ساته.

د سهار او ماښام لپاره ځانګړي اذکار دي چې په حدیثو ثابت دي. هغه زده کړه او هر سهار او ماښام یې دوامداره وایه.

یوه حدیث کې راځي چې کله به رسول الله ﷺ د خوب بسترې ته تللو نو د اخلاص (قل هو الله أحد) معوذتین (قل اعوذ برب الفق او قل اعوذ برب الناس) سورتونه به یې تلاوت کول او بیا به یې په لاسونو چوف کول او ټول ځان به یې مسحه کاوه او دا کار به یې درې وارې تکراروه.

که غواړې چې همیشه له جادو او د سترګو له تاثیره ته او ستا کورنۍ خوندي وي، پخپله هم دغه نبوي طریقه عملي کوه او خپل اولاد هم همداسې پرې مسحه کوه. ان شاء الله له دې ستونزو به خوندي یې.

بل دا چې همیشه په اوداسه اوسه او ژبه د الله په ذکر او د قرآن کریم په تلاوت بوخته ساته، سحر یا جادو، سترګې او نورې شومې پدیدې درباندې تأثیر نه کوي ان شاء الله.

ځلورمه پدیده: د خوب تعبیر

په اوسنۍ زمانه کې ډېره سخته ده چې څوک دې د خوب سل فیصده صحیح تعبیر وکړای شي.

زموږ په کلي کې یو تکړه عالم و چې کله به یې دیني مسایل تشریح کول، زما به ورته پام و چې مطالعه یې ژوره ده. یوه ورځ مې ورسره مجلس کاوه چې زموږ د کلي یو ځوان ورته راغی او له هغه سره یې یو خوب شریک کړ او ورته یې وویل چې بېګاه مې خوب لیده چې زما غاښ وځي. هغه ورته سملاسي ځواب ورکړ چې ددې خوب تعبیر دا دی چې نږدې ورځو کې به په تجارت کې تاوان وکړې یا به درنه د تجارت شریک چې د هغه ورور و جدا شي.

ما ورته ویل چې مولوي صیب ددې خوب تعبیر دې د څه په اساس وکړ؟

ویل یې ولې ته د خوب په تعبیره باور نه لرې؟

ما ورته وویل، باور لرم، خو د پیغمبرانو خوب لیدل او تعبیر حق دی، د یوسف علیه السلام د خوب تعبیر مې ور یاد کړ او ورته ومې ویل چې له پیغمبرانو سره د وحیې ملاتړ و، له ځانه یې خوب نه تعبیراوه بلکې الله پاک ورته اصل تعبیر ښوده. نو دا چې د خوب تعبیر غیبي مسئله ده زه او ته د څه په اساس تعبیر کوو؟

اوږد بحث مو وکړ خو زه یې قانع نه کړم، خو ښکارېده چې هغه قانع و که څه هم موقف یې اجازه نه ورکوله چې په ځرگنده اقرار وکړي.

ما ورته بیا ټینگار کاوه چې په اوسنۍ زمانه کې د خوب دغه ډول تعبیرول فتنې جوړوي او د خلکو ژوند له کړاو سره مخامخ کوي.

بل دا چې دا ډول خوبونه خلکو ته وهم پیدا کوي، هر چا چې خوب لیده فکر به کوي چې هغه نو د الله پاک ولي دی ځکه خوبونهویني.

د نړۍ د معتبرو مفتیانو او علماوو اوسنۍ فتوا هم همدا ده چې په اوسنۍ زمانه کې د خوب تعبیر فتنه پیدا کوي، مه یې کوئ.

د قرآن کریم هرځای چې د خوب یا احلام خبره راغلې ورسره د اضغاث کلمه ذکر شوې.

اضغاث بی معنی یا گډوډ خوبونو ته ویل کیږي.

د بیلگې په ډول دا مبارک آیت:

﴿قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ ۖ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالِمِينَ﴾[۱۹۷]

۱۹۷: یوسف، ۴۴ آیت

زیاړه: هغوی وویل دا خو ګډوډ خوبونه دي او مونږ ددغه شان خوبونو پر مطلب نه پوهیږو.

په سورت یوسف کې ددې موضوع وضاحت راغلی دی چې کله د مصر پاچا خوب ولید چې اووه څربې غواوې دي چې اووه خوارې غواوې یې خوري او د غلې اووه شنه وږي دي او نور اووه وچ. هغه له خپلو درباریانو پوښتنه وکړه چې ددې خوب تعبیر څه دی؟

هغوی ځواب ورکړ چې دا هسې ګډوډ او بې معنی خوب دی چې موږ یې په تعبیر نه پوهیږو تر دې چې بیا ورته چا یوسف علیه السلام چې په زندان کې بندي و، وښود او هغه ورته دا خوب تعبیر کړ.

په قرآن کریم کې خوب یا حلم کلمه اووه ځله راغلې، هر ځل ورسره د اضغاث کلمه یاده شوې. اضغاث بې اساسه او هوایي شي ته ویل کیږي.

هغه چې پیغمبرانو یې تعبیر کړی، هغه بیا رؤیا دی.

د احلام او رؤیا تر منځ ځینو علماوو توپیر کړی او وایي چې قرآن کریم یې توپیر کوي، خو موږ یې نه کوو:

رؤیا هغه خوب دی چې وار په وار تکراریږي. یا بیا بیا یې سړیویني. خو که یو وار چا یوه شپه یو خوب ولید، دا عادي خوب دی تعبیر پسې یې ځان مه سرګردانه کوه. په الله تعالی باندې توکل وکړه او له شیطان نه پناه وغواړه.

ځکه د یوسف علیه السلام په زمانه کې قرآن کریم د مصر پاچا یادونه کوي:

﴿إني أرى﴾. دا مضارع فعل دی او په دې دلالت کوي چې دا فعل څو وارې تکرار شوی دی. که نه شاید آیت داسې وای چې اني رأیتُ، یعنې ما یو ځل خوب ولید او بس.
بشپړ آیت يې داسې دی:
﴿وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَىٰ سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعَ سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ ۖ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ إِنْ كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ﴾[198]

ژباړه: یوه ورځ پاچا وویل" ما په خوب کې لیدلي دي چې اووه څربې غواوې دي چې اووه خوارې غواوې يې خوري، او د غلې اووه شنه وږي دي او اووه نور وچ. ای درباریانو، ما ته ددې خوب تعبیر وښایاست که تاسې د خوبونو پر مطلب پوهیږئ".

موږ باید د دین جوهر خلکو ته وښایو

نور بس دی چې د کلونو لپاره دغه ډول ستونزو د خلکو ژوند متاثره کړی او له ستونزو سره مخامخ کړي. راځئ د دین اصلي جوهر خلکو ته وښایو چې د دینداري په واسطه نیکمرغي او سعادت ترلاسه کړو. زموږ ټولو دا مسوولیت دی چې خپل پاک دین اصلي حالت ته وګرځوو، د ژوند تګلاره يې کړو هغسې چې الله تعالی موږ ته ښودلې او رسول الله ﷺ موږ ته بیان کړې.

۱۹۸: یوسف، ۴۳ آیت

دین سراسر د انسان په ګټه دی

ځینې انسانان فکر کوي چې عبادت، یا د الله تعالی پر لار باندې تګ پر دوی بوج دی او که دا کار وکړي، په تکلیفېږي.

پوهېږې همدا د شیطان یو چال دی چې انسان پرې دوکه کوي.

هغه کسان چې لمونځ نه کوي، شیطان یې څنګه تېر باسي؟

کله چې ورته د عبادت سپارښتنه کیږي یا یې عبادت ته شوق راځي، شیطان وسوسه زړه کې ور اچوي چې ستا خو ډېر لوی ګناهونه دي، ښخوا دې هم لمونځ نه دی کړی، نو څنګه یې اوس شروع کوې.

یا دا وسوسه چې زه سر له سبا یا بلې ورځې به لمونځ پیل کړم.

ډېر نېک انسانان هره ورځ په دې تمه د خیر کار ځنډوي چې سبا یا بله ورځ به یې وکړم، خو کله نا کله په دوی هغه سبا نه راځي.

یا دا وسوسه چې کله دې ستونزه نه وه؛ نو عبادت به دې نه کاوه، اوس چې درته مشکلات پیدا شوي، خپل رب ته ستنیږې او عبادت یې کوې، یعنې یوازې د ګټې او مطلب لپاره عبادت کوې؟

یوې خبرې ته پام وکړه، دین سراسر د ګټې لپاره عملي کېږي.

هر کار باید د یوه مصلحت او همدا راز عبادت باید د مطلب لپاره وشي، بې مطلبه یو کار څه معنی؟

موږ ټول ولې لمونځ یا نور عبادتونه کوو؟ ځکه چې د رب رضایت او په بدل کې یې له خپل رب څخه جنت غواړو یا دا چې الله پاک موږ ته امر کړی او موږ د خپل رب لپاره دغه فریضه ادا کوو. همدا مو مطلب دی او د یوه مقصد لپاره دا کار کوو. قرآن کریم ورته د تجارت تشبیه کارولې.

الله پاک فرمایي:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَارَةٍ تُنجِيكُم مِّنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ﴾[199]

ژباړه: ای مؤمنانو، آیا زه وښایم تاسې ته هغه تجارت چې تاسې له دردناك عذاب نه وژغوري؟

دا تجارت څه شی دی؟

پر الله او د هغه پر پیغمبر ایمان راوړئ او د الله په لاره کې پخپلو مالونو او خپلو ځانونو سره جهاد وکړئ ، همدغه ستاسې له پاره بهتره ده که تاسې پوهیږئ.

په بل آیت مبارک کې راځي:

﴿إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَىٰ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُم بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ ۚ﴾[200]

ژباړه: حقیقت دا دی چې الله تعالی له مؤمنانو څخه د هغوی نفسونه او د هغوی مالونه د جنت په بدله کې پېرلي دي.

د شیطان تر ټولو لویه دوکه چې موږ او تاسې ته یې راکوي دا ده چې وایي له الله پاک سره دې اړیکه په ګټه نه ده، عبادت دې ستړی کوي او خوند پکې نشته او هسې ځان په تکلیفوې.

استغفرالله، دا نو لوی غفلت دی چې انسان ددې لپاره عبادت پرېږدي چې تکلیف دی. پوهېږې، په سراسر دین کې، په عبادت کې او د دین په امر او نهی کې د انسان ګټه ده.

۱۹۹: الصف، ۱۰ آیت

۲۰۰: التوبه، ۱۱۱ آیت

الله تعالی هېڅ شی حرام کړی نه دی، مګر دا چې د انسان په ګټه وي. دا ټول نظام د انسان په ګټه څرخوي او اشرف المخلوقات مقام یې ورکړی.

الله پاک فرمايلي:

﴿طه، مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَىٰ﴾[۲۰۱]

ژباړه: موږ دا قرآن په تا باندې ددې لپاره ندی نازل کړی چې ته په کړاو اخته شې.

وېې لوله، هېڅ داسې شی به پیدا نه کړې چې الله پاک حرام کړی وي او هغه کې دې د انسان لپاره تاوان نه وي.

کله چې انسان په دې یقین شي چې الله پاک هر څه زموږ د ګټې او مصلحت لپاره منع کړي، نه ترسره کول به یې ورته آسان شي.

خو که ځان دې په دې باور کړ چې په ګناه کې خوندونه دي، ګناه درته آسانه، ځان ساتل ترې سختېږي او عبادت در باندې بوج کیږي. کله چې له ګناه سره مخامخېدې، یا عبادت درباندې بوج کېده، دا آیت ځان ته یادوه:

﴿طه مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَىٰ﴾[۲۰۲]

له الله تعالی سره اړیکه جوړول خومره آسان دي

د یوه هېواد ولسمشر یا هغه انسان چې پر تاسې ډېر ګران وي او لیدنه یې ستاسې ارمان وي او دغه انسان ډېر بوخت ژوند او تقسیم اوقات

۲۰۱: طه، ۱-۲ آیت

۲۰۲: طه، ۱-۲ آیت

ولري، وخت اخيستل، مجلس کول يا اړيکه جوړول ورسره څومره سخت دي؟

که د کوم سياسي چارواکي څنګ ته ورځې څومره نزاکتونه او پروټوکولونه به زغمې چې بلاخره دې ورسره ملاقات وشي يا دې کوم کار لپاره واسطه شي.

څو يوه شي ته دې پام شوی دی؟

د پاچاهانو پاچا، مالک الملک، د آسمانونو او د ځمکې خالق، زما او ستا رب سره اړيکه جوړول څومره آسانه کار دی؟

دومره آسانه لکه د سترګو رپ. همدومره آسانه.

مهربانه رب ستا لپاره هره ورځ د ملاقات پنځه موقعې برابرې کړي.

رسول الله ﷺ فرمايي: لمونځ د انسان او د خالق تر منځ اړيکه ده.

يعنې ستا او د الله تعالی تر منځ ملاقات دی.

که غوارې ډاډه شې، د لمونځ ژباړه زده کړه، پوه به شې چې هره جمله يې څه معنی.

مهربان رب په خپل سپيڅلي کتاب کې څه فرمايلي؟

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۖ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾[۲۰۳]

ژباړه: (الله تعالی خپل حبيب ﷺ ته وايي) که زما بندګان له تا نه زما په اړه پوښتنه وکړي، نو ته ورته ووايه چې، زه دوی ته ډېر نږدې يم. بلونکی چې کله ما ور وبولي (دعا کوونکی چې کله دعا وکړي)، زه د هغه بلنه (دعا) منم، نو دوی ته هم ښايي چې زما بلنه ومني او پر ما

۲۰۳: البقرة، ۱۸٦ آيت

ایمان راوړي (ته دا خبره دوی ته واوروه کېدای شي دوی ایمان راوړي).

خومره مهربان رب، په دومره لویې پاچاهۍ او قدرت تا ته وایي چې زما بلنه ومنه، خو ته ترې بې پروا یې!؟

ته یوه تیټ پوړي انسان ته چې له کبر او غرور ډک وي، خومره تیټ او پاس کېږې، خو د خالق عز و جل، مهربان رب پر وړاندې دومره بې پروا یې؟!

زموږ رب وایي چې که اړتیا دې وه، ما ته غږ وکړه، زه ځواب درکوم او زه او ته ته سرګردان یوو خپله بقا په چاپلوسۍ او انسان ته په تیټ او پاس کېدو کې لټوو؟

په بل آیت کې ټولواک رب فرمایي:

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ ۖ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ﴾[۲۰۴]

ژباړه: په حقیقت کې موږ انسان پیدا کړی دی او د هغه په زړه کې په وسوسو پوهېږو او موږ د هغه له شاه رګ یا د ورمېږ له رګ نه هم ورته نږدې یوو.

د لمونځ دنیوي او اخروي ګټې

هره ورځ د پنځه وخت لمونځ په ادا کولو به الله تعالی موږ ته دوه ډوله انعامونه راکړي: دنیوي او اخروي.

---

[۲۰۴]: ق، ۱٦ آیت

په دنیا کې سکون، نیکمرغي، برکت، هوساینه، او قلبي ډاډ یا اطمئنان القلب.

دویم انعام په آخرت کې، تر ټولو لوی نعمت، جنت الفردوس!

څومره لوی نعمت دی. الله تعالی درته دا سپارښتنه کړې:

﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ﴾[۲۰۵]

ژباړه: او هغه کسان چې د خپلو لمونځونو ساتنه کوي، یعنې لمونځ ته پابند وي.

﴿أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ﴾[۲۰۶]

ژباړه: همدوی وارثان دي.

د څه شي وارثان دي؟

﴿الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾[۲۰۷]

ژباړه: هغوی چې په میراث کې جنت الفردوس مومي او په هغې کې به د تل لپاره استوګن وي.

په بل آیت کې رب عزوجل فرمایي:

﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ - أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ﴾[۲۰۸]

ژباړه: او هغه کسان چې د خپل لمانځه ساتنه کوي، یا همیشه لمونځ کوي، دغه کسان به په عزت سره د جنت په باغونو کې وي.

۲۰۵: المؤمنون، ۹ آیت

۲۰۶: المؤمنون، ۱۰ آیت

۲۰۷: المؤمنون، ۱۱ آیت

۲۰۸: المعارج، ۳۴-۳۵ آیتونه

غافل به وي هغه انسان چې د دې لوی نعمت ترلاسه کولو لپاره هره ورځ پنځه وخته لږ تر لږه څو دقیقې خپل خالق ته نه ځانګړې کوي!
که غواړې الله پاک د لمونځ کولو توفیق درکړي، همیشه د ابراهیم علیه السلام دا دعا په ژبه جاري ساته:
﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِن ذُرِّيَّتِي ۚ رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ﴾[209]
ژباړه: پروردګاره ما د لمونځ قایموونکی وګرځوه او زما له اولاد نه هم (داسې خلك راپورته کړه چې دغه عبادت ادا کړي) زموږ ربه! دعا مو قبوله کړه.

په ځان ظالمه، ولې؟

مه وارخطا کېږه، اندېښنه مه کوه او ځان مه ځپه!
ولې دې ځان ته ژوند او حالات دومره پیچلي او سخت کړي؟
الله سبحانه و تعالی خو شته کنه!

ته چې څومره ستونزې لرې، هر حالت چې درباندې راغلی، که فشار درباندې زیات دی، که دې کاروبار خراب دی، روزي دې کمه ده، که بې وظيفې يې او بل هر حالت چې ته يې اندېښمن کړی يې، الله تعالی په دې ټولو برلاسی او د هر څه خالق دی!
﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾[210]

[209]: إبراهيم، ۴۰ آیت
[210]: النحل، ۹۷ آیت

ژباړه: هرڅوك چې ښه عمل وکړي، که هغه نارینه وي او که ښځه، په دې شرط چې مؤمن وي، پر هغه به مونږ په دنیا کې سپېڅلی ژوند تېر کړو او(په آخرت کې به) دغسې خلکو ته د هغو اجر له ډېرو ښو عملونو سره سم ورکړو.

ته ولې اندېښنه کوې، الله تعالی ستا لپاره حقونه ټاکلي. که دنیا له منځه ځي، الله تعالی ته تر دې آسانه ده چې خپله وعده دې پوره نه کړي. ټریلیونونه وارې ډاډه اوسه چې: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ﴾[211]

ژباړه: بیشکه الله عزوجل وعده خلافي نه کوي.

په حدیث شریف کې راځي چې رسول الله ﷺ له معاذ رضي الله عنه څخه پوښتنه وکړه چې ما حقُّ العبادِ على الله؟ یعنې په الله تعالی د بندګانو حق څه دی؟

پخپله رسول الله ﷺ ځواب ورکړ چې: پر الله تعالی د بندګانو حق دا دی چې کله یې دوی عبادت کوي، الله تعالی عذاب ورنه کړي.

له دې نه ښکاري چې له ایمان سره درد نشته، تشویش، اندېښنې او ځان ځپنه نشته، ناهیلي نه شته.

ستا ټولې چارې د الله تعالی په واک کې دي، که ته پرې توکل وکړې او عبادت یې وکړې الله تعالی به دې چاره ساز شي.

﴿وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ ۚ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ﴾[212]

۲۱۱: آل عمران، ۹ آیت

۲۱۲: هود، ۱۲۳ آیت

ژباړه: د الله لپاره د اسمانونو او ځمکې غیب، هره چاره (هرڅه) الله تعالی ته راجع کیږي (واک یې یوازې د رب عزوجل دی، نو ته اندېښنه پرېږده او یوازې) عبادت یې کوه او پر خپل خالق توکل کوه. الله تعالی ستاسې له کړنو ناخبره نه دی.

په پای کې یوه قرآني قاعده درښایم چې د هرې ستونزې څخه د وتلو حل لار ده!

دا ایت ولیکه او په داسې ځای کې یې ولګوه چې هره ورځ دې پرې سترګې لګیږي او پام دې ورته راوړي.

﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا - وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۚ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ۚ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ ۚ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا﴾[۲۱۳]

ژباړه: څوک چې تقوا وکړي (هر ناروا کار د الله تعالی له وېرې پرېږدي) الله تعالی به ورته لار پرانیزي (هدایت به ورته وکړي، له ستونزو به د وتلو لار ورته برابره کړي). او هغه ته به په داسې ډول روزي ورکړي چې هغه لوري ته دهغه ګومان هم نه رسیږي. څوك چې پرالله توکل وکړي رب عزوجل د هغه لپاره کافي دی. الله د خپل کار پوره کوونکی دی. الله د هر شي لپاره یوه اندازه ټاکلې ده.

۲۱۳: الطلاق، ۲-۳ آیت